

วารสารสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก

Rajamangala University of Technology Tawan-ok Social Science Journal

ปีที่ 6 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม 2560 Vol.6 No.2 July - December 2017

ISSN 2286-6922

วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก

(RMUTTO SOCIAL SCIENCE JOURNAL)

ปีที่ 6 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม 2560

ผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Reviewers)

ศ.ดร.ชัยยงค์ พรหมวงศ์
รศ.ดร.บุญศรี พรหมพันธุ์
รศ.ดร.ประพันธ์ศิริ สุเสารัง
รศ.ดร.พัชรี ชยากรโคภิต
รศ.ดร.พรหมทิพย์ ศิริวรรณบุศย์
รศ.ดร.วรมงคล ศรีวงษ์กุล
รศ.ดร.ดุสิต เวชกิจ
รศ.สมบัติ พันธวิศิษฐ์
รศ.นภลัย สุวรรณธาดา
ผศ.ดร.อาศิรา ราชเวียง
ผศ.ดร.จิตต์โสภณ มีระเกตุ
ผศ.ดร.ไพโรจน์ เ้าธนชนกุล
ดร.วิทยา เจียรพันธุ์
ดร.ศักดิ์นา บุญเปี่ยม
ดร.อานนท์ ศักดิ์วีระวิชัย
ดร.วุฒิกัทร จันทร์สาร

ศ.ดร.สุมาลี สังข์ศรี
รศ.ดร.วิกร ตันทวุดโท
รศ.ดร.สมศักดิ์ มีทรัพย์หลาก
รศ.ดร.สำอาน สืบสมาน
รศ.ดร.ศรีศักดิ์ สุนทรไชย
รศ.ดร.สังจา บรรจงศิริ
รศ.ดร.เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ
รศ.อมรพรรณ ชุ่มโชคชัยกุล
ผศ.ดร.คมเดือน โพธิ์สุวรรณ
ผศ.ดร.อานาจ จำรัสรุ่งผล
ผศ.ดร.ภัสสรี นิติเกษตรสุนทร
ผศ.ดร.สารดา จารุพันธุ์
ดร.ขวัญประภัสสร จานทอง
ดร.กมล โพธิ์เย็น
ดร.เพิ่มศักดิ์ มกราภิรมย์
ดร.ประพนธ์ จิตตะบุตร

ศ.สุมน อมรวิวัฒน์
รศ.ดร.จำเริญ ชูช่วยสุวรรณ
รศ.ดร.ไพฑูรย์ สีใส
รศ.ดร.เสาวคนธ์ สุดสวัสดิ์
รศ.ดร.ณกร อินทรผดุง
รศ.ดร.ลัดดาวัลย์ เพชรโรจน์
รศ.ดร.ฤกษ์ชัย พุประทีปศิริ
รศ.บำเพ็ญ เขียวหวาน
ผศ.ดร.ศักดิ์สิทธิ์ ราชรักษ์
ผศ.ดร.สุธีรา อานามวงษ์
ผศ.ดร.ชูเกียรติ จารัตน์
ดร.ชัยวัฒน์ หลุ่ยพันธ์
ดร.อรอุษา พิมพ์สวัสดิ์
ดร.ภทรพร ยุทธาภรณ์พินิจ
ดร.อานวย เถาตระกูล

ทีมงานจัดทำวารสาร

ดร.ภทรพร ยุทธาภรณ์พินิจ
ผศ.พรทิพย์ พรสุริยา
นางสาวเดือนใจ สลับศรี
นางสาวบุญณา สุริยะสาร
นางสาวสุวรรณา ปัดทาบาล

ผศ.ดร.คมเดือน โพธิ์สุวรรณ
นางสาววรรณษา บาลโสง
นางสาววิริยา แจ่มสวัสดิ์
นางสาววิสาวัลย์ ฤทธิ์เรืองโรจน์
นางสาวอริชฐาน บุญเสริม

ดร.ชัยวัฒน์ หลุ่ยพันธ์
นางสาวประกาย ขวัญหลาย
นางสาวนิราวัลย์ ศรีทอง
นางสาวลัดดาณณ์ บังเกิดสุข

**Institute of Research and Development
Rajamangala University
of Technology Tawan-ok**

วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก
Rajamangala University of Technology Tawan-ok Social Science Journal
ปีที่ 6 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม 2560 Vol.6 No.2 July - December 2017

วารสารสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก

ผู้จัดพิมพ์	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก
กำหนดการเผยแพร่	ตีพิมพ์ 2 ฉบับต่อปี และเผยแพร่ในเว็บไซต์ สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก
การเผยแพร่	มอบให้ห้องสมุดหน่วยงานรัฐบาล สถาบันการศึกษาในประเทศ และหน่วยงาน/บุคคลที่สนใจ
ข้อมูลติดต่อ	กองบรรณาธิการวารสารสังคมศาสตร์ สำนักงานวารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก อาคารสำนักงานอธิการบดี ชั้น 5 เลขที่ 43 ม.6 ต.บางพระ อ.ศรีราชา จ.ชลบุรี 20110 โทร. 0-3835-8201 ต่อ 8508-8510 โทรสาร 0-3835-8142 http://ird.rmutto.ac.th

- ❖ บทความทุกเรื่องได้รับการตรวจความถูกต้องทางวิชาการโดยผู้ทรงคุณวุฒิ
- ❖ มีผู้ทรงคุณวุฒิจากภายนอกประจำกองบรรณาธิการมากกว่าร้อยละ 50
- ❖ มีบทความจากนักวิชาการและนักวิจัยภายนอกลงตีพิมพ์ทุกฉบับมากกว่าร้อยละ 50
- ❖ ข้อความและบทความในวารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก เป็นแนวคิดของผู้เขียน ไม่ใช่ความคิดเห็นและความรับผิดชอบของคณะผู้จัดทำ บรรณาธิการ กองบรรณาธิการ และมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก
- ❖ กองบรรณาธิการไม่สงวนสิทธิ์การคัดลอก แต่ควรระบุแหล่งอ้างอิงจากวารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก

ชลกิจการพิมพ์ (Chonlakit Printing)

47 ถ.ศรีราชานคร 1 ต.ศรีราชา อ.ศรีราชา จ.ชลบุรี 20110
โทร. 038-324711 E-mail : chonlakit555@hotmail.com

วารสารสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก

(RMUTTO SOCIAL SCIENCE JOURNAL)

ปีที่ 6 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม 2560

Vol. 6 No. 2 July - December 2017

ISSN 2286-6922

เจ้าของ

สถาบันวิจัยและพัฒนา

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก

ที่ปรึกษา

ผศ.ดร.อารมย์ ตัตตะวะศาสตร์

ศ.ดร.สุมาลี สังข์ศรี

รศ.ดร.อำนาจ คำตื้อ

รศ.ดร.จำเริญ ชูช่วยสุวรรณ

รศ.ดร.วิกร ตัญจวุฒิโท

รศ.ดร.ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ

รศ.ดร.เสาวคนธ์ สุดสวาสดี

รศ.ดร.นวลลออ แสงสุข

รศ.บำเพ็ญ เขียวหวาน

รศ.สุพจน์ บุญวิเศษ

รศ.ประวีตร พุทธานนท์

บรรณาธิการ

ผศ.ดร.คมเดือน โพธิ์สุวรรณ

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

ดร.ภทรพร ยุทธาภรณ์พินิจ

ดร.ชัยวัฒน์ หฤทัยพันธ์

กองบรรณาธิการ

ศ.ดร.สิน พันธุ์พินิจ

ศ.ดร.ชัยยงค์ พรหมวงศ์

ศ.ดร.สุมาลี สังข์ศรี

ศ.สุมน อมรวิวัฒน์

รศ.ดร.วิกร ตัญจวุฒิโท

รศ.ดร.สุพจน์ บุญวิเศษ

รศ.ดร.จำเริญ ชูช่วยสุวรรณ

รศ.ดร.ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ

รศ.ดร.เสาวคนธ์ สุดสวาสดี

ม.กรุงเทพธนบุรี

ม.สุโขทัยธรรมาธิราช

ราชบัณฑิต

ม.เกษตรศาสตร์

ม.บูรพา

มทร.ศรีวิชัย

มศว.ประสานมิตร

ม.เกษตรศาสตร์

ผลงานวิจัยและบทความในวารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก เป็นแนวคิดของผู้เขียน ไม่ใช่ความคิดเห็นและความรับผิดชอบของคณะผู้จัดทำ บรรณาธิการ กองบรรณาธิการ ไม่สงวนสิทธิ์การคัดลอก แต่ควรระบุแหล่งอ้างอิงจากวารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก

วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก ได้ตีพิมพ์มาจนถึง ปีที่ 6 โดยตีพิมพ์ปีละ 2 ฉบับ สำหรับฉบับนี้ เป็นฉบับที่ 2 ประจำเดือน กรกฎาคม ถึง ธันวาคม พ.ศ. 2560 วารสารนี้ได้รับการจัดให้อยู่ในฐานข้อมูลวารสารกลุ่มที่ 2 ของศูนย์อ้างอิงดัชนีวารสารไทย (Thai Journal Index Citation: TCI) หมายเลข TCI คือ ISSN 2286-6922

บทความวิจัยในวารสารฉบับนี้มีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินธุรกิจ การใช้เทคโนโลยีกับการเกษตร การเรียนการสอน คุณภาพชีวิต และจิตวิทยา ประกอบด้วยประเด็นต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ ด้านการดำเนินธุรกิจ ได้แก่ ธุรกิจโรงแรม การซื้อสินค้าออนไลน์ (Online) และการท่องเที่ยว ด้านการใช้เทคโนโลยีกับการเกษตร ได้แก่ การใช้เทคโนโลยีเพื่อศึกษาสภาพอากาศที่มีผลต่อการเกษตร ด้านการเรียนการสอน ได้แก่ การวิจารณ์วรรณกรรมไทย การใช้วรรณกรรมเป็นสื่อเพื่อพัฒนาทักษะของนักเรียน การพัฒนานิทานแอนิเมชัน (Animation) เพื่อการเรียนการสอน และการศึกษาความต้องการพัฒนาตนเองของครู ด้านจิตวิทยา ได้แก่ ความเข้าใจประเด็นทางเพศ ด้านคุณภาพชีวิต ได้แก่ การยอมรับการแก้ไขปัญหาคอรัปชั่นในที่ดิน ความปลอดภัยและอาชีวอนามัย รวมถึงประเด็นอื่น ๆ ในด้านสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก โดยสถาบันวิจัยและพัฒนา ใคร่ขอขอบพระคุณ ที่ปรึกษาผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เขียนบทความวิจัย และผู้อ่านทุกท่าน ที่ได้มีส่วนร่วมให้วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก ทุกฉบับ สำเร็จได้เป็นรูปเล่มตลอดมา ความรู้ที่นำเสนอไว้ในบทความวิจัย นับเป็นพื้นฐานในการพัฒนาการด้านต่าง ๆ อันส่งผลให้เกิดการพัฒนาทั้งด้านการศึกษา คน และประเทศชาติ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คมเดือน โพธิ์สุวรรณ
บรรณาธิการวารสารสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก

สารบัญ

หน้า

Reading Fiction to Create Word-Meaning Awareness	1
<i>Korawan Deekawong</i>	
ความต้องการพัฒนานตนเองของครูในโรงเรียนขยายโอกาส กลุ่มโรงเรียนบูรพาศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1	10
<i>กรปภา เจริญชันษา</i>	
การจัดทำแผนแม่บทการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบางพระ อำเภอสรีราชา จังหวัดชลบุรี โดยกระบวนการวิจัยอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน	17
<i>กฤตยชล ทองธรรมสถิต และ เพชรรัตน์ พรหมทอง</i>	
ปัจจัยที่มีผลต่อการซื้อสินค้าบริการทางช่องทางออนไลน์.....	26
<i>กิตติยา ทักษะบรรจง</i>	
แนวทางพัฒนาการบริหารจัดการมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออกตามหลักธรรมาภิบาล.....	36
<i>ฉัตรชาย ศุภจารีรักษ์ และ วิภา ศุภจารีรักษ์</i>	
การพัฒนาทักษะการสื่อสารเรื่องเพศของพ่อเลี้ยงเดี่ยวที่มีลูกสาววัยรุ่นโดยใช้การปรึกษาทฤษฎีกลยุทธ์.....	44
<i>โณมวิสัย เทียนทอง</i>	
ความพึงพอใจของลูกค้าที่มีต่อคุณภาพการบริการของโรงแรมที่พักตากอากาศในจังหวัดระยอง: ในมุมมองของนักท่องเที่ยวชาวไทย	53
<i>นิภา นิรุตติกุล และ Mary Grace C.Ulatan</i>	
การพัฒนานิทานแอนิเมชันเพื่อการเรียนรู้ เรื่องศีล 5 สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6	63
<i>ปฐมนัสสร สันติอิทธิกุล รัตนาภรณ์ ปิยะธำรงพงศ์ ณัฐธิดา บุญเสียม และ แก้วกาญจน์ พิศงาม</i>	
การพัฒนาความฉลาดทางเพศของนักศึกษาปริญญาตรีโดยรูปแบบการปรึกษากลุ่มเชิงบูรณาการ	73
<i>พุลสุข บุญก่อเกื้อ เพ็ญภา กุลนภาดล และ ประชา อินัง</i>	

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

ศักยภาพการให้บริการทางการท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ ในอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา.....	82
มนชรีดา ทองเกิด	
สวัสดิการสังคมเพื่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่นภาคตะวันออก.....	90
มลฤดี วัฒนอังกูร ยุบุญ พงษ์สิทธิ์ไพโรจน์ และ ชญาดา ร่วมโพธิ์	
การนำนโยบายความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานไปปฏิบัติ กรณีศึกษาบริษัทคาเนมิทสึพลูเล่ย์ จำกัด	106
วรวิศรา สันติมิตร	
ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มาเที่ยววัด ในบริเวณเกาะรัตนโกสินทร์.....	116
สมพงษ์ อัครวิธิบัติ และ พัฒนะ ธนภฤตพุดมิเมธ	
คำสอนในพระอภัยมณีกับวิถีของสังคมไทย	132
สาทิติ แทนบุญ และ มาลินี แทนบุญ	
การยอมรับของราษฎรต่อการแก้ไขปัญหาการถือครองที่ดินในเขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติไทรทอง จังหวัดชัยภูมิ.....	141
สุริยะ นุชพีช และ ดุสิต เวชกิจ	
ผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศต่อผลผลิตมันสำปะหลังในจังหวัดนครราชสีมา	154
อภิรักษ์ พัทธโรภาสวัฒนกุล	

การอ่านวรรณกรรมเพื่อสร้างความตระหนักรู้ในความหมายของคำ Reading Fiction to Create Word-Meaning Awareness

Korawan Deekawong

English Department, Faculty of Liberal Arts,

Huachiew Chalermprakiet University

E-mail: misskorea001@hotmail.com

Abstract

The case study paid special interest to developing the students' reading skills with word-meaning awareness and expanding their definition of the words by reading a fiction and to enhancing their ability to use words and the partial synonyms correctly according to the appropriate contexts.

The activities started from reading the short story 'The Landlady' as a pre-reading and testing the students about how they used the leading words. Then the students studied the leading words' meanings and looked for their synonyms, sorted them into their meaning categories, identified the meanings using word mapping, and used those synonyms properly in possible sentences.

The result showed that students understood the meaning of words broadly and were aware when to use words. By comparing their understanding before and after reading the fiction, they have developed word formation in their reading (almost 26%) and made use of the correct meaning in its proper context.

Keywords: word-meaning awareness, leading words, and partial synonyms

Introduction

A word we use does not usually have just one definition. There are various meanings of one word: connotation, denotation, or figurative meanings. Teaching English as a foreign language, the students often try to communicate on their daily basis. Their word knowledge is limited to the leading words. Using the repeated word in many contexts may not meet the speakers' desire, or it may cause inaccurate communication at the end. Words are the key component of the speakers in using language, and they are also fundamentally important in listening, reading, and writing.

A study of words starts from the leading words' meaning and broadens the students' understanding extensively and profoundly later. There should be some reviewing of the students' basic knowledge, such as synonyms. Synonyms can be divided into contextual synonyms or partial synonyms. Saralamba (2011) noted that partial synonyms refer to a few identical synonyms. However, they may be used interchangeably in some contexts with their leading words. Sometimes the partial synonyms are disturbed when the other synonyms require a special connotation. To understand this, students might be able to expand their knowledge of how each word is used similarly and differently in each context.

According to Carter and Long (1991:2-3), using stories or novels in teaching English plays important roles in 3 models: 1) Cultural model: giving the students' understanding and appreciation of different cultures together with the development of their perception of feelings, 2) Language model: emphasizing the fact that language is the literary medium and that literature could be seen as an instrument to teach specific vocabulary and structures, and 3) Personal Growth model: engaging the students with the reading of story texts, learning to appreciate and evaluate the cultural artifacts, or the understanding of their society as a whole. With regards to the second model, I personally find it important for students to understand or learn the restriction of the words they are using in each context. This study is interested in creating students' ability in analyzing the meanings of words to broaden their understanding and be able to use a variety of words and their partial synonyms. The students should be aware of not only how to use each leading word in sentences, but also understand how to use its synonyms in various contexts. For example, students often use the same words repeatedly, such as 'nice,' rather than trying to use the word 'friendly,' 'lovely,' or 'pleasing.'

In order to help students understand the various meanings of words and understand the meaning by analyzing each suitable meaning using an integrated teaching approach: vocabulary, reading for purposes and communication, students should get involved in the interpreting process. During the reading and writing, the students can understand by comparing each leading word's principal meaning in order to use it in the correct meaning and in the proper context. In this study, students participated in reading activities about what they read during their pre-reading and post-reading fiction to understand the primary meaning of the leading words and their other synonyms. The fiction used in this study is the short story 'The Landlady,' by Roald Dahl (1916-1990).

Objectives of the Study

The study aimed to enhance second year/sophomore, English major students to

- 1) develop their reading skills with word-meaning awareness and expand their definition of the words by reading a short story
- 2) enhance their ability to use words and the partial synonyms correctly according to the appropriate contexts.

Research Methodology

This case study was to study the reading comprehension by comparing the relations of the leading words' synonyms (characteristics of the definition of leading words). This was for students to understand the use of the correct meaning and its proper context. By comparing their understanding during the pre-reading and post-reading, the students had to distinguish the leading words' meanings and looked for their synonyms and learnt how to use those synonyms properly. The samples were 20 sophomore English major students, the Faculty of Liberal Arts, HCU: 12 females and 8 males, who were able to use English as a pre-intermediate level. They were able to use English simple words and

sentences to communicate. However, their vocabulary was limited to the primary meaning. The methods and procedures in the implementation of data collection were by assigning the students to read one fiction, 'The Landlady' (Roald Dahl, 1916-1990). The researcher chose 9 leading words which had meaning from the context in the fiction at least once: stay (6 times), hold (5 times), notice (4 times), slightly (3 times), search (twice), try (twice), pleasantly (twice), add (once), briskly (once). This study also tried to enhance the students' understanding of word usages applying using vocabulary of Hudson (1995 and 2007) with those nine leading words in the following ways:

1. Test students' knowledge, understanding and usages of the meanings of the nine words. (Pre-reading)

2. Give students time to read the fiction 'The Landlady' and then check their understanding by asking them some questions or having them share some content of the story. (Post-reading)

3. Divide students into five groups of four people, and assign tasks to each group. Then they study the sentences with those 9 leading words with their meanings and contexts in the story. The students help each other find other synonyms of the 9 words (selecting and collecting lexical sets).

4. Each group of students classifies all those synonyms (classification): keyword meanings from dictionary and contextual meaning from the sentences. The students also study synonyms and their collocation: how the synonyms are similar or different when occurring in sentences and whether they give contextual meanings or not by looking them up in dictionaries and using word mapping.

5. Students also have to identify the contexts of which these words are likely to happen and to find their collocations appropriately (contextualization). Then the students write the sentences with those words to exemplify and provide information about their contents and meanings.

Results

The development students' reading skills and analysis of their ability to use words and synonyms from the story 'The Landlady' can be seen as follows;

Table 1: Synonyms of 9 leading words and how students use them in contextual sentences (Pre-reading)

Leading Words	Lexical Sets	Example sentences
try	test, attempt	My mom tried to eat a lot. The teacher will test today. He attempted to eat vegetable, but didn't do it.
stay	live	We live in Bangplee. We stay home.
hold	carry, lift	Can you help me carry the bag? If I go to the market alone, I'll have to hold a lot of bags. He lifted his big bag and went home.

Table 1: Cont.

Leading Words	Lexical Sets	Example sentences
add	increase	I increase something in my coffee. I just added a telephone number in my cell-phone.
search	find, look for	Can you help me find the bag? I'll you look for it. We search for some information in Google.
notice	find, observe	I found something under the table. I observe the strange man there. She notices that her boyfriend is fat.
briskly	actively	The workers work actively. I walked briskly to school.
pleasantly	happily	We study happily. He smiles pleasantly.
slightly	a little	When you use powder, just pat it on a little. Students know slightly.

Table 1 was the summary of the students' pre-reading test and it showed that their ability in finding synonyms to the leading words (lexical sets) was limited to few words. Without dictionaries, they could create only a few synonyms and sentences. From the pre-reading, students could mostly find 2 words in the lexical set of try, hold, and search, the rest were found only once. The word 'search' was the only one that the students found its synonym as 'find' which was quite different from the leading word's meaning. From all 22 sentences they created, they could apply 14 sentences correctly, which is equal to 68.2 % (14 words), while 7 sentences were applied inappropriately (31.8%). The examples of the 7 words were: (try) *The teacher will test today.*, (briskly) *I walked briskly to school.*, (add) *I increase something in my coffee.*, and (slightly) *When you use powder, just pat it on a little.* This showed that the students could use words in sentences limitedly and they could not classify some synonyms in the context correctly.

Table 2: More Synonyms of 9 leading words identified by students using contextual meaning in sentences (After-reading)

Leading Words	Lexical Sets	Classification	Example sentences
try	attempt, seek, test, prove, examine, judge, determine, sample, taste, plan	- deciding: determine, judge, prove - planning: try, plan, attempt - try very hard: attempt, struggle - taste of something: taste, try - evaluating: test, examine	- She judged the painting to be authentic, not fake. - She tried to follow what she'd planned. - He attempted to pass the examination and succeeded. - The chef tasted the soup. - She tried eating octopus, but didn't like it.
stay	inhabit, dwell, live, remain, wait	- staying for a while: stay, remain - remaining in the same place longer: inhabit, dwell, live, stay - waiting: stay, wait, await	- I can't stay long, I have to leave soon. - People inhabit even the most difficult climate, like Siberia. - He waited in line to buy a theater ticket.
hold	carry, hug, embrace, catch, handle, seize, grab, pick, lift, raise	- with hand: hold, carry, hand - catching things: catch, handle, hold, seize, grab, pick - to lift something heavy: lift, raise	- I always carry my bag like this. - I seized his arm so he couldn't run away. - The father lifted the boy up to his shoulders.
add	plus, increase, enlarge, expand, multiply, supply	- in calculating numbers: add, plus, plus - increasing in sizes: add, increase, enlarge, expand - putting something in: join, fill, insert	- Two plus four equals six. - We added a room to our house. - A worker joined two pieces of wood with glue.
search	trace, seek, probe, comb, ferret, raid, question, inquire, query	- looking for something: search, comb, ferret - detecting: trace, seek, probe, search, raid - asking for information: query, inquire, comb, question, scrutinize, inspect	- If you don't know its meaning, why don't you look it up? - They traced three towns for the boy who ran away. - The police combed our neighborhood for a thief who was hiding.
notice	note, remark, observe, find, discover, detect, point out	- see something happen: notice, observe, find, discover - perceive: note, mark - make or write a comment on: remark, comment	- A police observed the activity on the street. - I noted that he seemed unhappy about the plan. - The boss commented on how poorly the work had been done.

Table 2: Cont.

Leading Words	Lexical Sets	Classification	Example sentences
briskly	actively, studiously enthusiastically, keenly, quickly, jauntily, expertly, skillfully, rapidly, swiftly	- personality: actively, enthusiastically, keenly, studiously - act out actively: actively, jauntily, expertly, skillfully, briskly - with speed: rapidly, swiftly, actively, skillfully, quickly	- He works actively today. - She can manage a large staff skillfully. - Things change rapidly these days.
pleasantly	happily, pleasantly, gladly, pleasingly joyfully, merrily, gayly	- happiness: happily, pleasantly, gladly - enjoying: pleasantly, pleasingly - fun: joyfully, merrily, gayly (gaily), pleasantly	- She walked to us pleasantly. - The picnic on the beach ends our day pleasantly. - The family talked joyfully at the dinner party.
slightly	lightly, softly, gently, slowly, partly, partially, quietly, meekly, delicately, tenderly	- not so loud: softly, quietly - very little: partly, partially - kind: gently, tenderly, lightly, slightly	- Sarah walked quietly into the class. - Maybe it had been partly her fault for insisting that he wear the pants. - It was at least partially true. - Sam patted his dog's head gently. - The father caressed his child's cheek tenderly.

Table 2 identified the after- reading activities and their assignments to search for the meanings of some synonyms. The students found 3-4 times more synonyms of the leading words than in the before-reading. They classified the synonyms according to their common distinguishers, the meanings, and the example sentences from the fiction (classification). They classified how each leading word's synonyms reflected in the contextual relation by doing the word mapping to see how each synonym overlapped. (See Figure 1 and 2 for word mapping) For example, the leading word 'search' which had synonyms as *seek, raid, ferret, trace, probe, query, inquire, question, comb, find and look up*, had at least one partial synonym. Search which meant '*try to locate or discover*' had partial synonyms with *find*, and *look up*. (If you do not know its meaning, why do not you look it up?) Whereas 'search' which meant 'look at critically or searchingly, or in minute detail' had partial synonyms as *question, comb, scrutinize, and inspect*. (The police combed our neighborhood for a thief who was hiding.)

The difference in the choosing of words and its synonyms above helped students understand more why the author of 'The Landlady' used 'Holding her teacup high in one hand, inclining her head slightly to the left' instead of using 'Lifting her teacup high in one hand, inclining her head gently to the left.'

Figure 1: Word mapping of 'search'

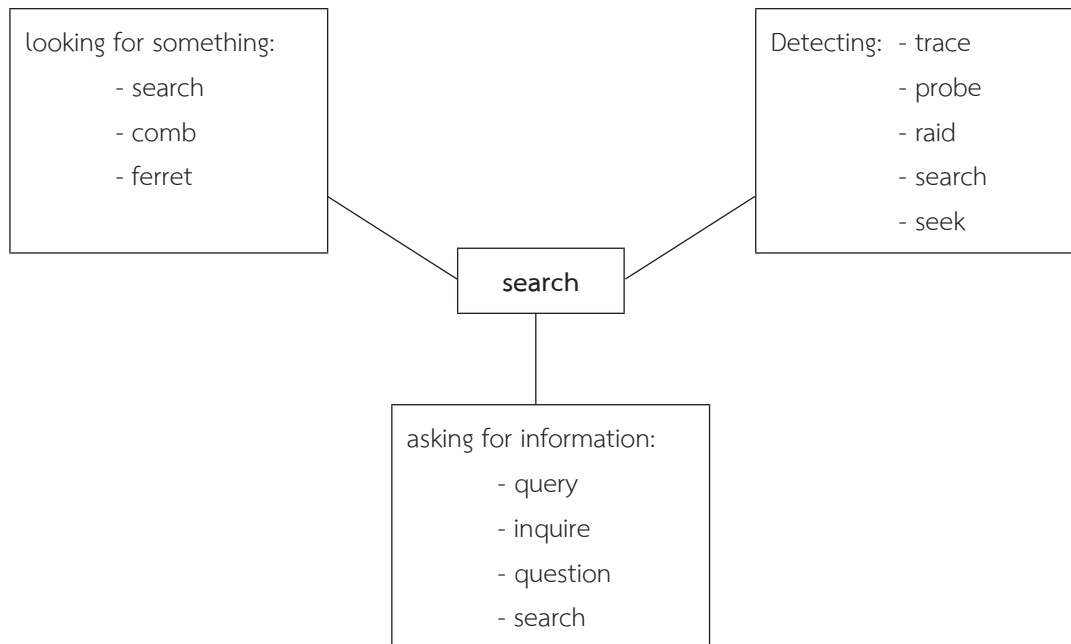
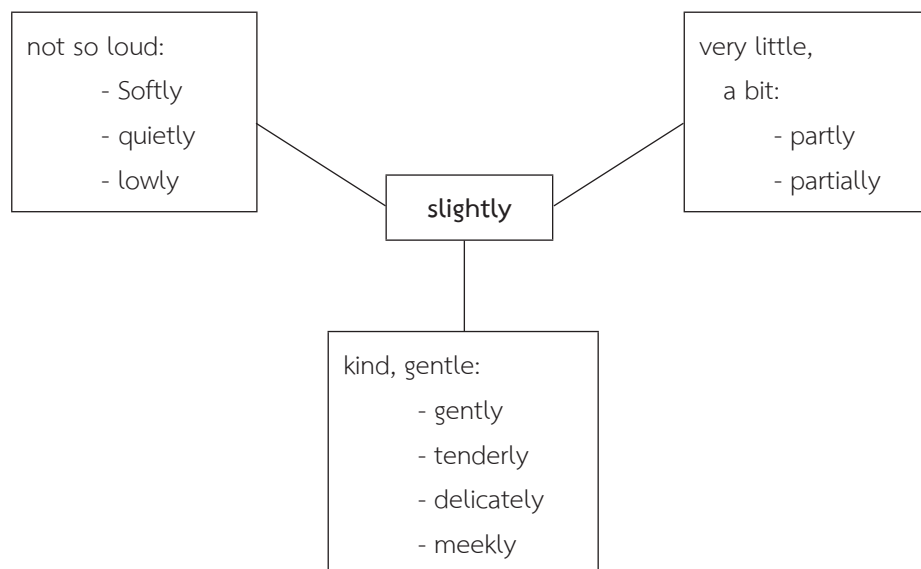

Figure 2: Word mapping of 'slightly'

The activities helped the students to acknowledge and use more specific meanings in expressing their ideas. From table 2, it was found that most students were able to expand their ideas and complete 8-9 of the 10 synonyms (80-90%). They could use words in proper contexts and form them in sentences correctly.

Discussion

To develop reading skills to realize the basic terminology of lexical semantics and the multiple meanings by reading a fiction, students have increased a reading comprehension, diversity of vocabulary or word meaning which is not limited to the basic terminology of lexical semantics. Moreover, reading novels provides writing patterns with language and cultural attractions in an appropriate length. After participating in teaching vocabulary from the fiction, the researcher found that when students understand the meanings of words broadly, they have highly developed word formation in their reading and writing assignment. As Nation (1994) stated that word and meaning comprehension can be developed during a reading activity and by analyzing the formation of words in a sentence which is called the writing skill.

The students had ability to use words correctly in proper context and forming with other words in a sentence, once students had learned the meaning of a keyword and other terms with similar meaning of the word widely and understood the formation of words in a sentence. The words 'word' and 'meaning' themselves have multiple meanings, depending on the context and the purpose they are used for. The students have developed their word-using skill by choosing a word which has precise meaning that they want to communicate both in speaking and writing. As Jullian (2000) stated that the meaning of words often reflects the relationship of words in context. It can be said that the definition of a word is defined in relation to its context. The understanding of using words and synonyms that may occur with different contexts and with different words influence the ability of students to guess the meaning of words and sentences in a more effective way. The repeated practice of reading of this study found that students get a chance to see words in context and expanding of their meaning that helps students form diversified sentences and increase reading comprehension as shown in Table 2. Student sentence formation ability is gradually increasing, as Hudson (2007) stated that learning vocabulary by guessing from context can develop reading skill dramatically. For native English speakers, they only have a 10% chance of guessing and learning a difficult word when it occurs only once in the context. It shows that students can guess the meaning of the words better when they encounter a word in context frequently. For learners of English as second language, they need to see the words in context more frequently than the native student and they can learn the meaning of the words gradually.

Recommendation

Since nouns, verbs, and adjectives are the important content words, if there are no time limits on research, the analysis of them could be added to expand the students' perspective on using each word in the appropriate context, to reduce the students' overuse of the specific terms, so they can use more figurative language.

The Author

Korawan Deekawong completed her M.A. in Applied Linguistics from Mahidol University, obtained a PhD in Applied Linguistics from Kasetsart University, and now is a full-time lecturer in the Faculty of Liberal Arts at Huachiew Chalermprakiet University in Samutprakarn, in charge of teaching both undergraduate and graduate courses with particular interest in language teaching and classroom discourse.

References

- Carter, R & Long, M. 1991. Teaching Literature. Harlow: Longman.
- Dahl, R. 1916-1990. Short story: The Landlady. Retrieved March 11, 2016, from http://mysite.verizon.net/zila84/_llady.pdf
- Hudson, R. 1995. Word meaning. London: Routledge.
- Hudson, T. 2007. Teaching second language reading. Oxford: Oxford University Press.
- Jullian, P. 2000. Creating Word-Meaning Awareness. *ELT Journal*, 54(1), 37-46.
- Nation, P. 1994. New Ways in Teaching Vocabulary New York: Newbury House.
- Saralamba, C. 2011. Introduction to Linguistics: Meaning. Bangkok: Thammasat University.

ความต้องการพัฒนาตนเองของครูในโรงเรียนขยายโอกาส กลุ่มโรงเรียนบุรพาศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 1
Teachers' Self Development Needs in Expanded School
of Buraphaseksa Group
under The Nakonphatom Primary Educational Service Area Office 1

กรปภา เจริญชันษา
Kornpapar Charoenshansa

สาขาบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

E-mail: kt_home @ yahoo.com

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อศึกษาความระดับต้องการในการพัฒนาตนเองของครูโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 1 และเพื่อเปรียบเทียบความต้องการในการพัฒนาตนเองของครูในโรงเรียนขยายโอกาส ประชากรคือครูโรงเรียนขยายโอกาส กลุ่มโรงเรียนบุรพาศึกษา 3 โรงเรียน จำนวน 78 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสอบถามแบบประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษาพบว่า ครูของโรงเรียนวัดพระประโทนเจดีย์ โรงเรียนวัดธรรมศาลาและโรงเรียนวัดตาก้อง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 1 มีความต้องการพัฒนาในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับความต้องการในการพัฒนาตนเองจากมากไปน้อยดังนี้ ด้านความรู้ทั่วไปในการปฏิบัติงาน ด้านความรู้และทักษะเฉพาะ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และด้านคุณธรรม และจริยธรรม ตามลำดับ

เมื่อเปรียบเทียบความต้องการในการพัฒนาตนเองของครูโรงเรียนขยายโอกาสโดยจำแนกตาม เพศ และประสบการณ์ พบว่า ความต้องการในการพัฒนาตนเองของครูโรงเรียนขยายโอกาสที่เป็นเพศชาย และเพศหญิง ไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อเปรียบเทียบความต้องการในการพัฒนาตนเองของครูโรงเรียนขยายโอกาสกลับพบว่า กลุ่มครูที่มีประสบการณ์ระหว่าง 1-20 ปี จะมีความต้องการในการพัฒนาตนเองแตกต่างกับกลุ่มครูที่มีประสบการณ์ตั้งแต่ 21 ปี ขึ้นไป

คำสำคัญ: ความต้องการการพัฒนาตนเองของครู โรงเรียนขยายโอกาส

Abstract

The objectives of this research were to study needs level of teachers' in expanded school of Buraphaseksa Group under The Nakonphatom Primary Educational Service Area Office 1 and to compare self development needs of teachers' in expanded school. The population were 78 teachers who worked at Watphapathon jadee School, Watthummasala school and Wattakong School. The tool was 5 rating scale questionnaire and the statistics were used for data analysis namely, frequencies, percentage, mean, and standard deviation.

The results were found that :

The teachers of Watphapathon jadee School, Watthummasala school and Wattakong School were need to develop themselves in overall and each aspects at high level which could ranked by mean from high to low as the following : conducting general knowledge, knowledge and specific skill, human relationship, technological information and morality and ethic.

When compared the needs of teachers' self development found that the needs of teachers' self development both male and female were not different but the needs of teachers' self development who had experience 1 to 20 years different from the one who had experience over 20 years.

Keywords: Teachers' self development needs, Expanded school

1. บทนำ (Introduction)

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติดำเนินงานตามโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 14 พฤษภาคม พ.ศ. 2534 โดยไม่เก็บค่าเล่าเรียนตั้งงบประมาณเงินอุดหนุนรายหัว และเน้นการดำเนินงานในพื้นที่ชนบทยากจน สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ มีโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในสังกัด ในปี พ.ศ.2541 รวมทั้งสิ้น 6,663 โรงเรียนใน 75 จังหวัด (ยกเว้นกรุงเทพมหานคร) เพื่อให้เด็กเรียนได้มีโอกาสศึกษาต่อระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยมุ่งหวังให้ประชากรของประเทศมีความรู้ ความสามารถ คุณธรรม จริยธรรม ทักษะวิชาชีพขั้นสูงขั้น (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2541, 1-3)

โรงเรียนวัดพระประโทณเจดีย์ โรงเรียนวัดธรรมศาลา และโรงเรียนวัดตาก้อง เป็นโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาของกลุ่มโรงเรียนบูรพาศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 1 เป็นโรงเรียนที่ให้บริการแก่นักเรียนในพื้นที่ ตำบลพระประโทณ ตำบลธรรมศาลา ตำบลตาก้อง และพื้นที่ใกล้เคียง ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน ดังนั้นการพัฒนาคู ซึ่งเป็ปัจเจกบุคคลที่มีความแตกต่างกันในด้านความรู้ ความสามารถ และทัศนคติที่ดี ต่อการปฏิบัติงานที่ตนรับผิดชอบให้มีคุณภาพ เป็นภารกิจที่มีความซับซ้อนและยากลำบาก ประกอบกับโรงเรียนวัดพระประโทณเจดีย์ โรงเรียนวัดธรรมศาลา และโรงเรียนวัดตาก้อง ของกลุ่มโรงเรียนบูรพาศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 1 จังหวัดนครปฐม ยังไม่มีแผนพัฒนาบุคลากรที่ชัดเจน มีแต่เพียงแนวทางการปฏิบัติ กล่าวคือ เมื่อมีการรับครูเข้ามาปฏิบัติงานโรงเรียนวัดพระประโทณเจดีย์ โรงเรียนวัดธรรมศาลา และโรงเรียนวัดตาก้อง ของกลุ่มโรงเรียนบูรพาศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 1 จังหวัดนครปฐม จะไม่มีทีมงานในการให้คำแนะนำ หรือปฐมนิเทศแก่ครู มีแต่เฉพาะการแนะนำให้รู้จักบุคคลแต่ไม่มีการอธิบายรายละเอียดของงานที่จะทำให้ทำการศึกษางานด้วยตนเอง

จากที่กล่าวมาผู้ศึกษาในฐานะเป็นอาจารย์ในคณะศึกษาศาสตร์ ได้ตระหนักในความจำเป็นและมีความสนใจที่จะศึกษาความต้องการการพัฒนาคูครูในโรงเรียนวัดพระประโทณเจดีย์ โรงเรียนวัดธรรมศาลา และโรงเรียนวัดตาก้อง ของกลุ่มโรงเรียนบูรพาศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 1 ซึ่งเป็นโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาซึ่งเปิดดำเนินการมากกว่า 25 ปีแล้ว เพื่อใช้เป็นแนวทางตรวจสอบในการพัฒนาคูครูในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาที่มีบริบทแตกต่างโรงเรียนมัธยมที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ซึ่งจะเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการพัฒนาการศึกษาต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการศึกษา (Objectives)

1. เพื่อศึกษาความระดับต้องการในการพัฒนาตนเองของครูโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1
2. เพื่อเปรียบเทียบความต้องการในการพัฒนาตนเองของครูในโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1

3. วิธีการศึกษา (Research Methodology)

ขอบเขตของเนื้อหา

ความต้องการในการพัฒนาตนเองของครูโรงเรียนขยายโอกาส กลุ่มโรงเรียนบูรพาศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 ใน 5 ด้าน ประกอบด้วย

1. ด้านความรู้ทั่วไปในการปฏิบัติงาน
2. ความรู้และทักษะเฉพาะ
3. เทคโนโลยีสารสนเทศ
4. ด้านคุณธรรม และจริยธรรม
5. ด้านมนุษยสัมพันธ์

ขอบเขตของประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าได้แก่ ครูโรงเรียนวัดพระประโทนเจดีย์ อำเภอเมืองนครปฐม จำนวน 24 คน ครูโรงเรียนวัดธรรมศาลา อำเภอเมืองนครปฐม จำนวน 33 คน และครูโรงเรียนวัดตาก้อง อำเภอเมืองนครปฐม จำนวน 21 คน รวมจำนวนประชากรในการศึกษา 78 คน

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

ตัวแปรที่ศึกษาได้แก่ความต้องการในการพัฒนาตนเองของครูโรงเรียนขยายโอกาส ด้านความรู้ทั่วไปในการปฏิบัติงาน ความรู้และทักษะเฉพาะ ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านคุณธรรม และจริยธรรม ด้านมนุษยสัมพันธ์ ได้แก่

- 1) ตัวแปรต้น
 - เพศ ชาย , หญิง
 - ประสบการณ์ในการทำงาน
 - 1 – 10 ปี
 - 11 – 20 ปี
 - ตั้งแต่ 21 ปีขึ้นไป

- 2) ตัวแปรตาม

ความต้องการ ในการพัฒนาตนเองของครูโรงเรียนขยายโอกาส 5 ด้าน คือ

- (1) ด้านความรู้ทั่วไปในการปฏิบัติงาน
- (2) ความรู้และทักษะเฉพาะ
- (3) เทคโนโลยีสารสนเทศ
- (4) ด้านคุณธรรม และจริยธรรม
- (5) ด้านมนุษยสัมพันธ์

เครื่องมือในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อใช้ในการศึกษาค้นคว้านี้เป็นแบบสอบถามแบ่งเป็น 2 ตอน

ตอนที่ 1 สอบถามสถานะภาพทั่วไปของครู ได้แก่ เพศ และประสบการณ์ในการทำงาน

ตอนที่ 2 สอบถามความต้องการในการพัฒนาตนเองของครูโรงเรียนขยายโอกาส กลุ่มโรงเรียนบูรพาศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 1 แบ่งเป็น 5 ด้านเป็นคำถามปลายปิดประกอบด้วย

1. ด้านความรู้ทั่วไปในการปฏิบัติงาน	จำนวน	5	ข้อ
2. ด้านความรู้และทักษะเฉพาะ	จำนวน	5	ข้อ
3. ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ	จำนวน	4	ข้อ
4. ด้านบุคลิกลักษณะ คุณธรรม จริยธรรม	จำนวน	4	ข้อ
5. ด้านมนุษยสัมพันธ์	จำนวน	4	ข้อ

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติในการวิเคราะห์

1. แบบสอบถาม ตอนที่ 1 ด้านลักษณะทั่วไปของครู ได้แก่ เพศ และประสบการณ์การทำงาน วิเคราะห์โดยใช้ค่าความถี่และค่าร้อยละ
2. แบบสอบถาม ตอนที่ 2 นำมาวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการการพัฒนาของครูโดยใช้การหาค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ)
3. การเปรียบเทียบความแตกต่างของตัวแปร ในกรณีของการวิจัยฉบับนี้สามารถนำค่าสถิติพรรณนาที่คิดคำนวณได้มาเปรียบเทียบกับได้โดยตรงไม่ต้องใช้สถิติอนุมาน เนื่องจากเป็นกรณีศึกษาจากกลุ่มประชากรทั้งหมด

4. ผลการศึกษาและอภิปรายผล (Results and Discussion)

ผลการศึกษา

ลักษณะทั่วไปของบุคลากร กลุ่มประชากรส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิงร้อยละ 80.77 และมีประสบการณ์ในหน่วยงานปัจจุบัน 11 – 20 ปี มากที่สุด ร้อยละ 53.85

ระดับความต้องการในการพัฒนาตนเองของครูโรงเรียนขยายโอกาส

ในภาพรวมของระดับความต้องการด้านการพัฒนาตนเองของครูโรงเรียนวัดพระประโทนเจดีย์ โรงเรียนวัดธรรมศาลา และโรงเรียนวัดตาก้อง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 พบว่ามีความต้องการในระดับมากทุกด้าน โดยมีความต้องการใน 3 ระดับแรกเรียงตามคะแนน คือ ด้านความรู้ทั่วไปในการปฏิบัติงาน ด้านความรู้และทักษะเฉพาะ และด้านมนุษยสัมพันธ์ ตามลำดับ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. ด้านความรู้ทั่วไปในการปฏิบัติงาน ประชากรส่วนใหญ่มีความต้องการในระดับมากทุกปัจจัยโดยการประชุมประจำเดือนเพื่อชี้แจงให้ทราบด้านนโยบายความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงานต่าง ๆ หรือการแจ้งข่าวสารโดยผู้บังคับบัญชาอย่างสม่ำเสมอ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ จัดให้มีการศึกษาดูงานเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจในศักยภาพของพื้นที่ และสามารถนำไปปรับใช้กับงานที่ปฏิบัติได้
2. ด้านความรู้และทักษะเฉพาะ ประชากรส่วนใหญ่มีความต้องการในระดับมากทุกปัจจัย โดยการใช้บริการเอกสารเกี่ยวกับระเบียบข้อบังคับใหม่ ๆ ที่ตรงกับสายงานเพื่อเพิ่มความรู้ และด้านการส่งเสริมให้ศึกษาต่อในหลักสูตรที่เกี่ยวข้องหรือในระดับที่สูงขึ้นที่ค่าเฉลี่ยสูงสุดทั้ง 2 ด้านเท่ากัน รองลงมา คือ การฝึกอบรม การดูงานที่เกี่ยวข้องกับงานในตำแหน่งหรืองานในหน้าที่ และการให้ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสายงานโดยตรง
3. ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ประชากรส่วนใหญ่มีความต้องการในระดับมากทุกปัจจัย โดยด้านการใช้ Internet และการเชื่อมต่อเครื่องคอมพิวเตอร์ในการทำงาน (LAN) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับการบริหาร การจัดการสำนักงาน
4. ด้านคุณธรรมและจริยธรรม ประชากรส่วนใหญ่มีความต้องการในระดับมากทุกปัจจัย โดยด้านการจัดให้มีหนังสือเอกสารเกี่ยวกับการพัฒนาตนเอง มีความต้องการในการพัฒนาตนเอง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ การฝึกอบรม ศิลปะในการทำงานร่วมกับผู้อื่น

5. ด้านมนุษยสัมพันธ์ ประชากรส่วนใหญ่มีความต้องการในระดับมากทุกปัจจัยโดยการพัฒนาบุคลิกภาพและการเสริมสร้างภาพลักษณ์แก่ตนเอง มีความต้องการในการพัฒนาตนเองที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือการฝึกอบรมเรื่อง การมีมนุษยสัมพันธ์และการตั้งใจในการทำงาน

การเปรียบเทียบความต้องการในการพัฒนาตนเองของครูโรงเรียนขยายโอกาส จำแนกตามเพศและประสบการณ์ในการทำงาน

1. ความต้องการในการพัฒนาตนเองของครูระหว่างเพศ ชาย กับเพศหญิง โรงเรียนพระประโทนเจดีย์ โรงเรียนวัดธรรมศาลา และโรงเรียนวัดตาก้อง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 1 ไม่แตกต่างกัน คือความต้องการในการพัฒนาตนเองของครูเพศชายอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.71$) ส่วนครูเพศหญิงก็มีความต้องการในการพัฒนาตนเองในระดับมากเช่นกัน ($\mu = 3.89$) และเมื่อพิจารณาในด้านที่เป็นองค์ประกอบย่อยของความ ต้องการในการพัฒนาตนเองของครูทั้ง 3 โรงเรียน ทั้งเพศชายและเพศหญิงมีความต้องการในการพัฒนาตนเองในระดับมาก ไม่แตกต่างกันเช่นกัน

2. ความต้องการในการพัฒนาตนเองของครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานแตกต่างกันจะมีความต้องการในการพัฒนาตนเองแตกต่างกัน กล่าวคือครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานระหว่าง 1-10 ปี และ 11-20 ปี มีความต้องการในการพัฒนาตนเองไม่แตกต่างกันกล่าวคือทั้งสองกลุ่มอายุมีความต้องการในการพัฒนาตนเองในระดับมากทั้งคู่ ($\mu = 4.12$ และ $\mu = 3.97$) แต่เมื่อพิจารณาประสบการณ์การทำงานทั้ง 2 อายุเทียบกับประสบการณ์ในการทำงานของกลุ่มตั้งแต่ 21 ปีขึ้นไปซึ่งมีความต้องการในการพัฒนาตนเองในระดับปานกลาง ($\mu = 3.01$) สรุปได้ว่ากลุ่มอายุ 1-10 ปี และกลุ่มอายุ 11-20 ปี กับกลุ่มอายุ 21 ปีขึ้นไปมีความต้องการในการพัฒนาตนเองแตกต่างกัน

อภิปรายผล

การวิเคราะห์ข้อมูล จากการวิจัยเรื่อง ความต้องการในการพัฒนาตนเองของครูโรงเรียนขยายโอกาส กลุ่มโรงเรียนบูรพาศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 1 มีประเด็นการอภิปราย ดังนี้

1. ความต้องการในการพัฒนาตนเองของครูโรงเรียนขยายโอกาส กลุ่มโรงเรียนบูรพาศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 1 พบว่าครูในโรงเรียนขยายโอกาส ในกลุ่มบูรพาศึกษาทั้ง 3 โรงเรียน คือโรงเรียนวัดพระประโทนเจดีย์ โรงเรียนวัดธรรมศาลา และโรงเรียนวัดตาก้อง มีความต้องการในการพัฒนาตนเองโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมพงษ์ สุขประเสริฐ (2543 : 95) เรื่อง ความต้องการการพัฒนาบุคลากรของพนักงานครูเทศบาล เขตการศึกษา 10 ซึ่งพบว่าครูโรงเรียนเทศบาล เขตการศึกษา 10 มีความต้องการในการพัฒนาตนเองโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากทั้งหมด ทั้งๆที่งานวิจัยฉบับนี้และงานวิจัยของ สมพงษ์ ประเสริฐสุข ได้ศึกษาความต้องการของครูในโรงเรียนขยายโอกาสหลังจากที่โรงเรียนขยายโอกาสเปิดการสอนตามหลักการ และวิธีการของโรงเรียนขยายโอกาสเป็นระยะเวลา 10 ปีขึ้นไป

เมื่อพิจารณางานวิจัยฉบับนี้ซึ่งดำเนินการในปีการศึกษา 2558 กับงานวิจัยในเชิงเดียวกันซึ่งดำเนินการในปี 2538 ของ สุชาติ สุวรรณมณี (2538 : บทคัดย่อ) เรื่อง การศึกษาความต้องการของครูอาจารย์เกี่ยวกับการพัฒนาบุคลากรในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพัทลุง และงานวิจัยของ สมพิศ ไสดารักษ์ (2539 : บทคัดย่อ) ซึ่งเป็นงานวิจัยในประเด็นเดียวกัน ทั้ง 2 เรื่องนี้ พบว่าความต้องการในการพัฒนาบุคลากรครูทั้งในภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับปานกลางเท่านั้น ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยฉบับนี้ อาจเนื่องจากสาเหตุว่า ทั้งงานวิจัยของ สุชาติ สุวรรณมณี และงานวิจัยของ สมพิศ ไสดารักษ์ ได้วิจัยหลังจากสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติเริ่มดำเนินโครงการโรงเรียนขยายโอกาสได้เพียง 3-4 ปีเท่านั้นจึงทำให้ครูผู้สอนในโรงเรียนขยายโอกาสเหล่านั้นประเมินถึงความจำเป็นในการพัฒนาตนเองต่ำกว่าที่ควรจะเป็น เพื่อให้ตนเองมีศักยภาพในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ หรืออาจกล่าวได้ว่าในช่วงเริ่มแรกครูในโรงเรียนขยายโอกาสยังขาดความเข้าใจบางส่วนต่อการเรียนการสอนและการจัดการในด้านต่าง ๆ เพื่อให้ผลงานของโรงเรียนบรรลุเป้าหมายของโรงเรียนขยายโอกาส

ด้วยเหตุนี้งานวิจัยฉบับนี้จึงเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ ที่กระตุ้นเตือนให้ผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสโดยรวมตระหนักถึง ความจำเป็นและความสำคัญของการพัฒนาครูผู้สอน และบุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาส

2. การเปรียบเทียบความต้องการในการพัฒนาตนเองของครูโรงเรียนขยายโอกาส กลุ่มโรงเรียนบูรพาศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 โดยจำแนกตาม เพศ และประสบการณ์ในการทำงาน มีประเด็นในการอภิปราย ดังนี้

2.1 การเปรียบเทียบความต้องการในการพัฒนาตนเองของครูโรงเรียนขยายโอกาส โดยจำแนกตามเพศพบว่า ครูในโรงเรียนขยายโอกาสทั้ง 3 โรงเรียนที่เป็นประชากรในการศึกษาทั้งเพศชาย และเพศหญิง มีความต้องการในการพัฒนาตนเองไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับการวิจัยของ ชนิษฐา มุตาหาริช (2838 : บทคัดย่อ) เรื่อง การศึกษาความต้องการการพัฒนาบุคลากรสาย ข มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ที่พบว่าบุคลากรสาย ข ที่มีเพศแตกต่างกันมีความต้องการในการพัฒนาตนเองไม่แตกต่างกัน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Ostrow (1971: 401) ได้พัฒนารูปแบบฝึกอบรมครูประจำการโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอ ดี คาร์บ (De Kald Country) รัฐจอร์เจีย โดยสาระสำคัญประกอบด้วย การประเมินความต้องการ การหาความจำเป็นในการฝึกอบรมและให้การสนับสนุนการจัดกิจกรรม การฝึกอบรมการนำไปใช้ การประเมินผลและการเผยแพร่ ผลการวิจัยพบว่าเพศ ไม่มีผลกระทบต่อความต้องการฝึกอบรม โดยผู้ฝึกอบรมทั้งเพศหญิงและเพศชายจะเห็นถึงประโยชน์ของการฝึกอบรมเหมือนกัน

ดังนั้นจากการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างเพศต่อการพัฒนาตนเองตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนขยายโอกาสที่เป็นประชากรเป้าหมาย ตามงานวิจัยฉบับนี้ซึ่งศึกษาในปีการศึกษา 2558 เห็นได้ว่าความคิดเห็นของครู ไม่ว่าจะเป็นเพศใดครูยังคงมีสำนึกในความสำคัญของครูโดยการเพิ่มศักยภาพตนเอง ซึ่งเป็นไปตามผลการสัมมนาการขยายโอกาสทางการศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (2535) ที่กล่าวถึงความสำคัญของครูดังนี้ “...ครูเป็นบุคคลที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการจัดการศึกษา ซึ่งภารกิจสำคัญในการพัฒนาสถานศึกษาให้มีความก้าวหน้า เพราะครูเป็นผู้ปฏิบัติที่มีความใกล้ชิดกับนักเรียนมากที่สุดทั้งนี้เพื่อพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เพื่อเป็นรากฐานให้นักเรียนสำหรับการใฝ่รู้ใฝ่เรียนตลอดชีวิต รวมทั้งการพัฒนาคุณภาพชีวิตส่วนตนและครอบครัว ทั้งที่มีบุคคลจำนวนมากที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในสถานศึกษา แต่มีบุคคลอยู่ 2 ประเภทที่มีความสำคัญและใกล้ชิดกับนักเรียนมากที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและครู การศึกษาความต้องการพัฒนาของครูมีความสำคัญและส่งผลให้การปฏิบัติงานดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในฐานะผู้บังคับบัญชาต้องศึกษาบทบาทหน้าที่ของตน...”

2.2 การเปรียบเทียบความต้องการในการพัฒนาตนเองของครูโรงเรียนขยายโอกาส โดยจำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน พบว่า ครูในโรงเรียนขยายโอกาสทั้ง 3 โรงเรียนที่เป็นประชากรในการศึกษาที่มีประสบการณ์ในการทำงานระหว่าง 1-10 ปี และ 11-20 ปี กล่าวคือครูที่มีประสบการณ์ในการทำงาน 1-20 ปี จะมีความต้องการในการพัฒนาตนเองแตกต่างจากครูที่มีประสบการณ์ในการทำงาน 21 ปีขึ้นไป ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมเพียรเทียนทอง (2542 : บทคัดย่อ) เรื่อง ศึกษาความต้องการพัฒนาบุคลากรของครูในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาพังงา ที่พบว่า ครูที่มีประสบการณ์แตกต่างกันมีความต้องการในการพัฒนาตนเองโดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ 0.01 แต่ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ พิทยา ศิริอรรถ (2544 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่องความต้องการการพัฒนาบุคลากรของข้าราชการพลเรือน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า ความต้องการพัฒนาบุคลากรของราชการพลเรือน สังกัดงานการประถมศึกษาจังหวัดชลบุรี โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และเมื่อเปรียบเทียบความต้องการพัฒนาบุคลากรโดยรวม จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน พบว่ามีความต้องการไม่แตกต่างกัน

สาเหตุที่มีความขัดแย้งกันระหว่างวิจัยฉบับนี้ กับงานวิจัยของพิทยา ศิริอรรถ อาจเนื่องมาจากว่ากลุ่มประชากรของงานวิจัยฉบับนี้มีความตระหนักถึงความสำคัญของครูต่อการสอนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามหลักสูตรของสำนักงาน

การศึกษาขั้นพื้นฐานตามที่ได้อภิปรายไว้แล้วในหัวข้อ 2.1 ประกอบกับข้าราชการทั้งระบบ ณ พ.ศ. 2558 ต่างเข้าใจถึงอิทธิพลของโลกาภิวัตน์ที่มีผลต่อทุกระบบของสังคมรวมทั้งระบบการศึกษาด้วย ตามข้อค้นพบของ วริศรา จำปา (2554 : บทคัดย่อ) เรื่อง การพัฒนาตนเองของครู เป็นปัจจัยสำคัญที่สุดในการปฏิบัติงานสอนในยุคโลกาภิวัตน์ ผลการวิจัยพบว่า ครูจำเป็นต้องพัฒนาตนเองและปรับปรุงการเรียนการสอนของตนเองให้ก้าวทันความเปลี่ยนแปลงของสังคม และตอบสนองความคาดหวังของสาธารณชนที่เพิ่มมากขึ้น คุณสมบัติของครูที่ว่า ต้องรู้จักผู้เรียนว่ามีความแตกต่างระหว่างบุคคลในด้าน สติปัญญา ความสามารถ ความเข้าใจ ความถนัด ต้องรู้ เนื้อหาวิชาที่สอนอย่างลึกซึ้ง และรู้วิธีหรือมีทักษะในการถ่ายทอดความรู้ไปสู่ผู้เรียน แต่งานวิจัยของพิทยา ศิริธำรง ที่ศึกษาตั้งแต่ปี 2544 ซึ่งในขณะนั้นอิทธิพลของโลกาภิวัตน์ยังเห็นไม่ชัดเจนเท่ากับในปัจจุบัน

5. สรุป (Conclusion)

การวิจัยเรื่อง ความต้องการพัฒนาตนเองของครูโรงเรียนขยายโอกาส กลุ่มโรงเรียนบุรพาศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐมเขต 1 ฉบับนี้ ผู้วิจัยต้องการตรวจสอบความต้องการพัฒนาตนเองของครูหลังจากที่สำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติดำเนินโครงการโรงเรียนขยายโอกาสมากกว่า 25 ปี พบว่าครูที่มีอายุการทำงานระหว่าง 1-20 ปี ยังคงต้องการพัฒนาตนเองมากถึง 5 ด้าน คือ ด้านความรู้ทั่วไปในการปฏิบัติงาน ความรู้และทักษะเฉพาะ เทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านคุณธรรม และจริยธรรม และด้านมนุษยสัมพันธ์ แต่ครูที่มีประสบการณ์การทำงานมากกว่า 20 ปีขึ้นไป กลับมีความต้องการเพียงแค่ปานกลางเท่านั้น

6. เอกสารอ้างอิง (References)

- ชนิษฐา มุตตาทหารัช. (2538). การศึกษาความต้องการพัฒนานุเคราะห์ของข้าราชการสาย ข มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. วิทยานิพนธ์บริหารการศึกษามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- พิทยา ศิริธำรง. (2544). ความต้องการพัฒนานุเคราะห์ของข้าราชการพลเรือน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชลบุรี. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วริศรา จำปา. (2554). การศึกษาความต้องการพัฒนาตนเองของครูโรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง. สารนิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สุชาติ สุวรรณมณี. (2538). ความต้องการของครูอาจารย์เกี่ยวกับการพัฒนานุเคราะห์ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพัทลุง. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ภาคใต้.
- สมพิศ โสธารักษ์. (2539). การศึกษาความต้องการพัฒนาตนเองของข้าราชการ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ ในเขตการศึกษา 4. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ภาคใต้.
- สมพงษ์ สุขประเสริฐ. (2543). ความต้องการพัฒนานุเคราะห์ของพนักงานครูเทศบาล เขตการศึกษา 10. การค้นคว้าอิสระ (กศม. บริหารการศึกษา) มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สมเพียร เทียนทอง. (2542). ศึกษาความต้องการพัฒนานุเคราะห์ของครูในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพังงา. วิทยานิพนธ์การศึกษา มหาบัณฑิต วิชาเอกการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- Ostrow, Leslire A. (1971) . "Parent Participation : Salvadoran and Guatemalan Immigrants' Involvement In Their Children's School," Dissertation Abstract International. 66(12) : 231, 2002.

**การจัดทำแผนแม่บทการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบางพระ
อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี โดยกระบวนการวิจัยอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน**
**Participatory Action Research Master Plan of Sustainable Community
Development in the Subdistrict Administrative Organization, Bang Phra
Sriracha, Chonburi**

กตยชล ทองธรรมสถิต และ เพชรรัตน์ พรหมทอง

Kittayachon Tongthammasathit and Phetcharat Promthong

สาขาวิชาการบริหารธุรกิจเกษตร คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก วิทยาเขตบางพระ จ.ชลบุรี

E-mail: nim_ku@hotmail.com โทร. 086-0770101

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อทำการสรุปบทเรียนการดำเนินงานพัฒนาชุมชน ทำการรวบรวมข้อมูลพื้นฐาน เพื่อสนับสนุนการพัฒนาชุมชน พร้อมส่งเสริมกระตุ้นแนวคิดการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน ผ่านกระบวนการ Participatory Action Research (PAR) และจัดทำเป็นแผนแม่บทการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลบางพระ โดยได้ดำเนินกิจกรรมการวิจัยที่สำคัญด้วยการการทบทวนเอกสาร กิจกรรมของชุมชนตามแผนงานที่กำหนด การจัดประชุมประชาคมหมู่บ้านจำนวน 10 หมู่บ้าน จากนั้นจึงจัดทำ (ร่าง) แผนฯ และการจัดทำรายงานแผนแม่บทการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน สรุปประเด็นที่สำคัญ ดังนี้ ด้านทุนทางสังคม หมู่ที่ 6 บ้านนาพุ และหมู่ที่ 11 บ้านหนองข่า ไม่ประสบปัญหาทางสังคมแต่ประการใด ส่วนหมู่บ้านที่เหลืออีก 8 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ 2 บ้านตลาดใหม่ หมู่ที่ 4 บ้านเอสอาร์ หมู่ที่ 5 บ้านห้วยกุ่ม หมู่ที่ 7 บ้านห้วยกรู หมู่ที่ 8 บ้านทางตรง หมู่ที่ 9 บ้านไร่ดินแดง หมู่ที่ 10 บ้านหินเพิง และหมู่ที่ 12 บ้านโป่งดินดำ ประสบปัญหาเกี่ยวกับการลักขโมย และปัญหาหาเสพติด มีเพียงหมู่ที่ 9 บ้านไร่ดินแดง ที่ประสบปัญหาการถดถอยในช่วงเวลาเร่งด่วน บนทางหลวงหมายเลข 3 โดยชุมชนควรขับเคลื่อนและแก้ปัญหาทางสังคมด้วยโครงการสร้างผู้นำการเปลี่ยนแปลง โครงการเยาวชนคนดีศรีบางพระ โครงการจัดตั้งศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศติดต่อสื่อสาร ซึ่งจะสามารถช่วยลดปัญหาทางสังคมลงได้ ทำให้ผู้นำชุมชนเข้าใจ สามารถแก้ไขปัญหาพื้นฐานเพื่อการยังชีพเป็นสำคัญได้ ส่วนด้านเศรษฐกิจ ประชาชนในพื้นที่ยังมีรายได้ไม่เพียงพอต่อรายจ่าย ขาดการให้ความรู้ในการออม ทั้งยังขาดโอกาสในการเข้าถึงแหล่งความรู้ทางอาชีพ ดังนั้นแผนงานในการสร้างคุณภาพชีวิตที่มั่นคง ควรมุ่งเน้นการจัดตั้งศูนย์ฝึกอบรมพัฒนาศักยภาพฝีมือแรงงานตำบลบางพระ พร้อมส่งเสริมการออมเงินครัวเรือน เพื่อให้เกิดเป็นทุนทางเศรษฐกิจของชุมชนที่เข้มแข็ง โดยควรเร่งศึกษา และส่งเสริมเส้นทางท่องเที่ยวตำบลบางพระ เนื่องจากมีทรัพยากรที่เอื้อต่อการยกระดับของพื้นที่ให้มีความเสี่ยงในระดับประเทศ ส่วนด้านสิ่งแวดล้อม แม้จะมีปัญหาเพียงเล็กน้อยเท่านั้น แต่พอสรุปประเด็นปัญหาที่สำคัญ คือ ปัญหาด้านฝุ่นละอองจากการสัญจรในทุกเส้นทาง กลิ่นรบกวนจากภาคเกษตรกรรมและอุตสาหกรรม เสี่ยงรบกวนจากการสัญจรของรถบรรทุกขนาดใหญ่ มีการบุกรุกตัดไม้ ปัญหาขยะมูลฝอยมีปริมาณเพิ่มมากขึ้น และการจราจรติดขัดในช่วงเวลาชั่วโมงเร่งด่วนบริเวณถนนสุขุมวิท และเพื่อลดผลกระทบดังกล่าว จึงควรเร่งดำเนินโครงการบางพระสีเขียว ชุมชนน่ามอง และส่งเสริมการคัดแยกขยะ ด้วยการจัดกิจกรรมรณรงค์ร่วมกันดูแลสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง ตำบลบางพระจึงจะเป็นชุมชนน่าอยู่ เข้มแข็ง และยั่งยืน

คำสำคัญ: แผนแม่บทการพัฒนาชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบลบางพระ

Abstract

This research had its objective to investigate and compile the lessons learned of community development initiatives done in Bang Phra Sub-district Area. These lessons learned collected and documented would be base information supported for further community development initiatives of the area. Especially, these lesson learned would be considered to promoting an application of participatory process and Participatory Action Research (PAR) for developing community master plan of Bang Phra Tambol Administrative Organization to meet a sustainable way of development. Methods used for this research are document review, interview and focus group meetings with the communities' representatives of 10 communities. Finally, the draft community master plan was developed together with all key stakeholders through participatory process and approach. The key issues found could be listed are in social aspect, economic aspect and environmental aspect, Under social aspect, Bang Phra Sub-district have faced with few social issues include drug abuse, robbery, migration of labors and unemployment of the youth. The strategies to overcome these social problems could be proposed. The local government of Bang Phra should do well implementing of some potential projects developed which are the Leadership Development Project, the Good Youth of Bang Phra Project, Establishment Information Technology Center Project, the Extension of Village Water Supply System Project and the 'Anything Won't be Missed' (Ngang Rai Kor Mai Tok) Project. These projects are useful and fit to addressing the problems on social aspect in the area and could help the leaders having ideas and getting a better understanding to coping with all problems faced related to local livelihoods. Considering to economic aspect, the local people living in this sub-district have not had sufficient income to coping with all expenses. They have not paid an attention to a saving issue and lacked of an access to the economic opportunities. The following projects could be seen to overcoming these challenges. The local government should promote and develop a good quality of life, set up the skills development training center, empower knowledge about saving in order to strengthening community capital and the tourism development project for income generation. Finally, the environmental aspect, there are some crucial issues found. The issues could be drawn are the air pollution cause from transportation; especially the dust in the air, the odor pollution from agricultural and industrial sectors, the noise pollution from traffic, deforestation, waste management problem, traffic congestion during the rush hours. In order to minimizing these problems, the local government should promote more environmental management initiatives, enhance the green community, raise awareness about garbage and waste segregation. These example initiatives proposed could help to support the Bang Phra Sub-district could be developed and become a livable, strength and sustainable city.

Keywords: Community Master Plan, bang phra sub-district Administrative Organization

1. บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 87 ได้ระบุแนวนโยบายด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ 5 ข้อ ดังนี้ 1) ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น 2) ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจทางการเมือง การวางแผนพัฒนาทางเศรษฐกิจ และสังคม รวมทั้งการจัดทำบริการสาธารณะ 3) ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐทุกระดับ ในรูปแบบองค์กรทางวิชาชีพหรือตามสาขาอาชีพที่หลากหลาย หรือรูปแบบอื่น 4) ส่งเสริมให้ประชาชนมีความเข้มแข็งในทางการเมือง และจัดให้มีกฎหมายจัดตั้งกองทุนพัฒนาการเมืองภาคพลเมืองเพื่อช่วยเหลือ สนับสนุนการดำเนินการของกลุ่มประชาชน ที่รวมตัวกันในลักษณะเครือข่ายทุกระดับให้สามารถแสดงความคิดเห็นและเสนอความต้องการของชุมชนในพื้นที่ 5) ส่งเสริมและให้การศึกษากับประชาชนที่เกี่ยวกับการพัฒนาการเมือง และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รวมทั้งส่งเสริมให้ประชาชนได้ใช้สิทธิเลือกตั้งโดยสุจริตและเที่ยงธรรม (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย, 2550) จากข้อความในรัฐธรรมนูญ แสดงถึงความสำคัญในการบริหารราชการแผ่นดิน ที่มีความจำเป็นต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาทุกขั้นตอนอย่างต่อเนื่องและโปร่งใสในทุกระดับของสังคม

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก เป็นสถาบันอุดมศึกษาที่มียุทธศาสตร์ในการให้บริการวิชาการแบบมีส่วนร่วมของชุมชน ท้องถิ่น ที่มุ่งเน้นกระบวนการให้บริการวิชาการที่พร้อมสนับสนุนการพัฒนาชุมชนและท้องถิ่นอย่างมีคุณภาพ คุณธรรม อย่างเหมาะสม เป็นธรรม พร้อมยกระดับให้เป็นแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิต ด้วยศักยภาพและความพร้อมที่จะเป็นหน่วยงานประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อบูรณาการแผนงาน งบประมาณ การบริหารจัดการ การพัฒนาขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ในระดับตำบลจนถึงระดับจังหวัด โดยการวิจัยเชิงปฏิบัติการ แบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) เป็นรูปแบบของการวิจัยแบบใหม่ ที่ประยุกต์และเป็นการรวมแนวความคิดของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) กับการวิจัยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Research) มาผสมผสานเข้าด้วยกัน ซึ่งได้นำมาใช้ศึกษาวิจัยในพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางพระ ซึ่งเป็นหน่วยงานปกครองของพื้นที่ ประกอบด้วยหมู่บ้าน จำนวน 10 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ 2 บ้านตลาดใหม่ หมู่ที่ 4 บ้านเอสอาร์ หมู่ที่ 5 บ้านห้วยกุ่ม หมู่ที่ 6 บ้านนาพุ หมู่ที่ 7 บ้านห้วยกร หมู่ที่ 8 บ้านทางตรง หมู่ที่ 9 บ้านไร่นาแดง หมู่ที่ 10 บ้านหินเพิง หมู่ที่ 11 บ้านหนองข่า และหมู่ที่ 12 บ้านโป่งดินดำ มีพื้นที่รวมประมาณ 152 ตารางกิโลเมตร โดยมี 7 ยุทธศาสตร์การพัฒนา ที่สำคัญ ดังนี้ 1) ยุทธศาสตร์ด้านการส่งเสริมการศึกษา ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม กีฬา และนันทนาการ 2) ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต 3) ยุทธศาสตร์ด้านการส่งเสริม การท่องเที่ยว การเกษตร และการลงทุน 4) ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน 5) ยุทธศาสตร์ด้านการส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม และการจัดการชายฝั่งแบบบูรณาการ 6) ยุทธศาสตร์ด้านการจัดการระเบียบชุมชน และการรักษาความสงบเรียบร้อย และ 7) ยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบการให้บริการประชาชนและการบริหารจัดการที่ดี ตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา 5 ปี องค์การบริหารส่วนตำบลบางพระ อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี พ.ศ. 2555 – 2559 ที่ได้กำหนดไว้ เพื่อเป็นกรอบแนวทางในการบูรณาการการดำเนินกิจกรรมของท้องถิ่นต่อไป

ดังนั้นการวิจัยครั้งนี้ จึงเป็นการอาศัยหลักความรู้การวิจัยเชิงวิชาการ มาบูรณาการร่วมกับแผนพัฒนาของท้องถิ่น ที่มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน ให้สามารถกำหนดกิจกรรมและโครงการได้อย่างเป็นรูปธรรม นำไปสู่การขับเคลื่อนแผนงานที่เกิดจากความเข้าใจร่วมกันในทุกระดับ ทำให้องค์กรในชุมชนเข้มแข็ง มีเครือข่ายที่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ภายใต้แผนแม่บทชุมชนเดียวกัน โดยเน้นกระบวนการการเรียนรู้ร่วมกันจนเกิดเป็นพลังชุมชน อันเป็นสิ่งแสดงให้เห็นถึงความเข้มแข็งของชุมชนต่อไป

2. วิธีการทดลองหรือวิธีการศึกษา

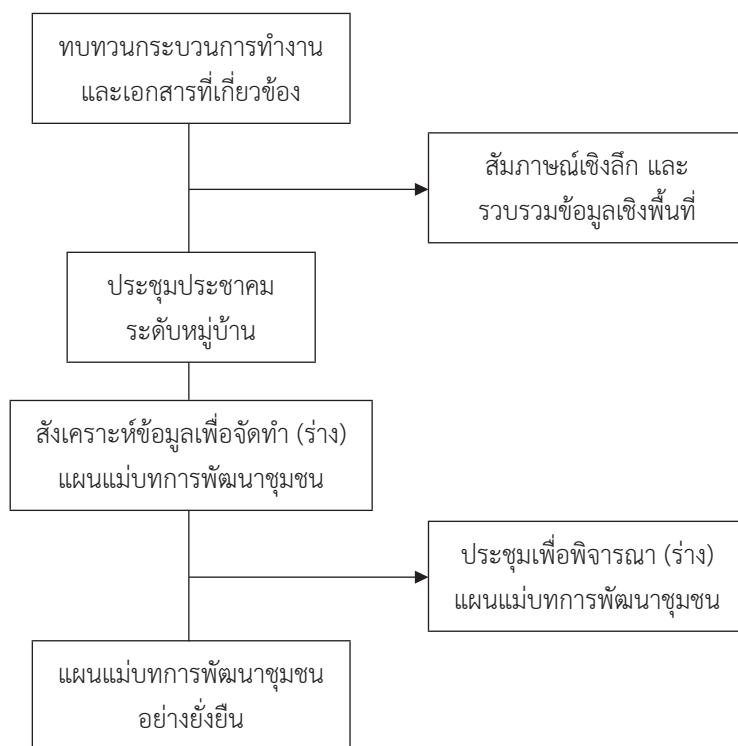
การศึกษานี้เป็นการวิจัยประยุกต์ (applied research) ทางด้านสังคมศาสตร์ ที่เกี่ยวกับการจัดทำแผนแม่บทการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบางพระ อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี โดยกระบวนการวิจัยอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน ที่มีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพคนสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน ซึ่งมีวิธีการดำเนินการวิจัย รายละเอียดดังภาพที่ 1 และสถานที่ทำการเก็บข้อมูลตามลำดับขั้นตอนดังนี้

2.1 ทบทวนกระบวนการทำงานพัฒนาชุมชน ดำเนินการศึกษารวบรวมข้อมูลที่ผ่านมาในอดีตของแต่ละชุมชน/หมู่บ้าน สรุปบทเรียน ความสำเร็จ ความล้มเหลว เพื่อกำหนดประเด็นหลัก/กรอบทิศทางการทำงานเชิงกลยุทธ์ในด้านการพัฒนาชุมชนรอบพื้นที่

2.2 จัดประชุมประชาคมระดับหมู่บ้านจำนวน 10 หมู่บ้าน โดยกำหนดให้ผู้เข้าร่วมประชุมมาจากผู้แทนของทุกภาคส่วนของชุมชน/หมู่บ้าน ประกอบด้วย กำนันหรือผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน และประชาชนที่สนใจ เพื่อกระตุ้นให้ชุมชนมีการสำรวจทุนพื้นฐานของชุมชน ได้แก่ ทุนทางสังคม (ทุนมนุษย์) ทุนทางทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ทุนทางเศรษฐกิจ เพื่อใช้เป็นพื้นฐานในการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน สำรวจสภาพแวดล้อมชุมชนและการคาดการณ์การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในอนาคต นำไปสู่การวางแผนการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน บนแนวคิดการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมและสิ่งแวดล้อมอย่างสร้างสรรค์ (Creative community)

2.3 จัดทำ (ร่าง) รายงานแผนแม่บทการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน นำผลการศึกษาในข้อ 2.1 และ 2.2 มาสังเคราะห์และจัดทำ (ร่าง) แผนแม่บทการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนขององค์การบริหารส่วนตำบลบางพระ ซึ่งประกอบด้วยเป้าหมายการพัฒนา ตัวชี้วัด กรอบแนวคิดในการพัฒนา แผนงาน/กิจกรรมที่ต้องดำเนินการ และผู้รับผิดชอบ

2.4 จัดทำรายแผนแม่บทการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน เพื่อนำไปขับเคลื่อนการทำงานร่วมกับชุมชนต่อไป

ภาพที่ 1 แสดงขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย

3. ผลการทดลองและวิจารณ์ผล หรือผลการศึกษาและอภิปรายผล

จากการรวบรวมข้อมูลพื้นฐานโดยการจัดประชุมประชาคมหมู่บ้าน เพื่อสนับสนุนการวางแผนการพัฒนาชุมชน รวมถึงการสังเคราะห์บทเรียนการพัฒนาชุมชนรอบพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบางพระ ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ที่เกี่ยวข้อง และการประชุมประชาคมหมู่บ้าน จากผู้แทนทุกภาคส่วนของหมู่บ้าน คือ ผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน และประชาชนที่สนใจ ทำการสำรวจทุนพื้นฐานของชุมชน ได้แก่ ทุนทางสังคม (ทุนมนุษย์) ทุนทางทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และทุนทางเศรษฐกิจ รวมถึงการคาดการณ์การเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต เพื่อนำไปสู่การวางแผนพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนบนฐานแนวคิดการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมอย่างสร้างสรรค์ (Creative Community) ซึ่งสามารถสรุปผลการรวบรวมประเด็นที่สำคัญ ดังตารางที่ 1 ดังนี้

3.1 หมู่ที่ 2 บ้านตลาดใหม่ ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพค้าขาย ประมง และรับจ้าง มีรายได้มากกว่ารายจ่ายเดือนละ 10,000 บาท มีตลาดเทศบาลตำบลบางพระ เป็นแหล่งเศรษฐกิจที่สำคัญ ประกอบกับมีชายฝั่งทะเลของหน่วยทหารเรือในพื้นที่จึงเป็นแหล่งดึงดูดนักท่องเที่ยวอีกแห่งหนึ่ง ส่วนทุนทางสังคมมีกิจกรรมสืบทอดประเพณีและวัฒนธรรมโดยปกติทั่วไปตามวิถีชาวพุทธ สภาพครัวเรือนเริ่มเปลี่ยนแปลงไปเป็นครอบครัวเดี่ยว แต่ยังมีความสัมพันธ์ระบบเครือญาติ ในหมู่บ้านมีองค์ความรู้การแกะปูเนื้อ และการประมง ประชาชนส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย หรือประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และมีปัญหาทางสังคมที่ยังคงเกิดขึ้น คือ ปัญหาเสพติด การลักขโมย และการพนัน สำหรับทุนทางทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ยังมีความสมบูรณ์ดี แต่มักประสบปัญหาน้ำเสียในช่วงฤดูร้อน เนื่องจากเกิดการเจริญเติบโตของสาหร่ายเป็นจำนวนมาก ชุมชนมีปัญหการจัดเก็บขยะในพื้นที่เนื่องจากปริมาณขยะที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องตามจำนวนที่อยู่อาศัยที่เพิ่มมากขึ้น

3.2 หมู่ที่ 4 บ้านเอสอาร์ ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม และรับจ้าง มีรายได้ต่อเดือนเพียงพอสำหรับรายจ่าย ในหมู่บ้านมีศูนย์ผลิตผลิตภัณฑ์จากพลาสมา บางพระเป็นแหล่งเศรษฐกิจที่สำคัญ และเป็นที่ตั้งของอ่างเก็บน้ำบางพระ ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียง ทุนทางสังคม มีกิจกรรมสืบทอดประเพณีและวัฒนธรรมโดยปกติทั่วไป แต่ที่เป็นที่รู้จักของคนท้องถิ่น คือการแห่พญายม และการทำบุญก่อนงานวันไหลของตำบลบางพระ ลักษณะของสภาพครัวเรือนเป็นครอบครัวเดี่ยว แต่ยังมีความสัมพันธ์ระบบเครือญาติ มีองค์ความรู้ทางการจัดทำภาพปูนดำ และการทำรูปตะไคร้หอม โดยประชาชนมีส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย หรือประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ในหมู่บ้านพบเจอปัญหาทางสังคม คือ ปัญหาเสพติด การลักขโมย และการพนัน สำหรับทุนทางทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ยังคงมีความสมบูรณ์เป็นอย่างดี แต่มักประสบปัญหาเกี่ยวกับการลักลอบตัดไม้บริเวณเขาฉลาก โดยเฉพาะไม้พุง ทั้งยังมีฝูงลิงเป็นจำนวนมาก ซึ่งมักเข้ามารบกวนประชาชน สร้างความรำคาญในการดำรงชีพ ตลอดจนปัญหาปริมาณขยะที่มีเพิ่มมากขึ้น

3.3 หมู่ที่ 5 บ้านห้วยกุ่ม ประชาชนนิยมประกอบอาชีพเกษตรกรรมด้วยการเพาะปลูกอ้อย มันสำปะหลัง ยางพารา และปาล์มน้ำมันเป็นหลัก ทำให้มีรายได้เพียงพอต่อรายจ่าย มีบริษัท ริมแพ็คพลาสติก (ประเทศไทย) จำกัด บริษัท ยูโรคอน (เอเชีย) จำกัด และบริษัท โอ อาร์ ซี พรีเมียร์ จำกัด เป็นแหล่งเศรษฐกิจที่สำคัญ น้ำตกชั้นตาเถรเป็นแหล่งท่องเที่ยวของพื้นที่ ทุนทางสังคมถือเป็นกิจกรรมการสืบทอดประเพณีและวัฒนธรรมโดยปกติทั่วไป ลักษณะสภาพครัวเรือนเป็นครอบครัวเดี่ยว แต่มีความสัมพันธ์ระบบเครือญาติ ภายในหมู่บ้านแห่งนี้มีผู้รู้พิธีทำขวัญ หรือหมอขวัญซึ่งเป็นภูมิปัญญาที่ยังคงมีการสืบทอดต่อกัน ประชาชนส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาภาคบังคับ อย่างไรก็ตามยังคงพบเจอปัญหาทางสังคม คือ การลักขโมย และการพนัน สำหรับทุนทางทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม มีความสมบูรณ์เป็นอย่างดี แต่ยังมีปัญหาเกี่ยวกับสภาพดินที่เริ่มเสื่อมสภาพ เพราะขาดการบำรุงรักษาดิน ส่งผลทำให้ได้ผลผลิตทางการเกษตรลดลง

3.4 หมู่ที่ 6 บ้านนาพุ ประชาชนมักประกอบอาชีพค้าขาย และเป็นเจ้าของกิจการหอพักอาศัย มีรายได้ต่อเดือนเพียงพอต่อรายจ่าย มีหน่วยงาน องค์การภาครัฐที่สำคัญ คือ สนามกอล์ฟบางพระ ตลาดนัดริมทางรถไฟ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก วิทยาเขตบางพระ อ่างเก็บน้ำบางพระ และงานเกษตรบางพระแฟร์ เป็น

แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ ในหมู่บ้านมีการรวมกลุ่มจัดกิจกรรมงานบุญประเพณีวันสงกรานต์รอบหมู่บ้าน มีลักษณะของสภาพครัวเรือนเป็นครอบครัวเดี่ยว มีผู้รู้พิธีทำขวัญ หรือหมอขวัญ ตลอดจนการการทำบายศรีสู่ขวัญเป็นภูมิปัญญาของหมู่บ้าน ประชาชนส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย หรือประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และไม่ประสบปัญหาทางสังคม สำหรับทุนทางทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม เกิดการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินจากการเกษตรกรรม เป็นที่พักอาศัย ส่งผลต่อปริมาณขยะที่มีเพิ่มมากขึ้น ทำให้การจัดเก็บขยะของหน่วยงานไม่เพียงพอต่อปริมาณขยะที่เกิดขึ้น

3.5 หมู่ที่ 7 บ้านห้วยกรู ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้าง เกษตรกรรม และค้าขาย มีรายได้ต่อเดือนเพียงพอต่อรายจ่าย มีบริษัท โซเลย์ (ไทยแลนด์) จำกัด สนามกอล์ฟเขาเขียวคันทริคลับ ตลาดนัดหมู่บ้าน เป็นแหล่งเศรษฐกิจที่สำคัญ สวนสัตว์เปิดเขาเขียว เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญของพื้นที่ ทุนทางสังคมด้านประเพณี วัฒนธรรม มีการจัดงานบุญ รดน้ำดำหัวผู้สูงอายุ ในวันที่ 9 เม.ย. ช่วงเทศกาลสงกรานต์ และวันที่ 25 เม.ย. เป็นกิจกรรมร่วมนุ้ยคุณ ซึ่งจัดเป็นประจำทุกปี ลักษณะสภาพครัวเรือนเป็นครอบครัวเดี่ยว มีการแปรรูปสมุนไพรเป็นภูมิปัญญาของหมู่บ้าน ซึ่งควรได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ ประชาชนส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยในหมู่บ้านประสบปัญหาทางสังคมเกี่ยวกับการลักขโมย ยาเสพติดและการทะเลาะวิวาท สำหรับทุนทางทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ยังคงสมบูรณ์ดี แต่เริ่มเกิดการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินจากการเกษตรกรรม เป็นที่พักอาศัยเพิ่มมากขึ้น

3.6 หมู่ที่ 8 บ้านทางตรง ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้าง เกษตรกรรม และค้าขาย มีรายได้ต่อเดือนเพียงพอต่อรายจ่าย มีบริษัท สติลโปรดักส์แมนเนลแมน จำกัด บริษัท อัมโก้ เทค จำกัด เป็นแหล่งเศรษฐกิจที่สำคัญ มีสวนสัตว์เปิดเขาเขียวเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ ทุนทางสังคมด้านประเพณี วัฒนธรรม มีการจัดงานทำบุญ รดน้ำดำหัวผู้สูงอายุ ในวันที่ 9 เม.ย. ช่วงเทศกาลสงกรานต์ และวันที่ 25 เม.ย. มีกิจกรรมร่วมนุ้ยคุณ เช่นเดียวกับหมู่ที่ 7 บ้านห้วยกรู เนื่องจากมีขอบเขตพื้นที่ติดต่อกัน ส่วนลักษณะของสภาพครอบครัวเป็นครอบครัวเดี่ยว หมู่บ้านแห่งนี้ไม่มีองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ประชาชนส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ทั้งนี้ภายในหมู่บ้านประสบปัญหาเกี่ยวกับการลักขโมย ยาเสพติดและการทะเลาะวิวาท สำหรับทุนทางทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมยังคงสมบูรณ์ดีมาก เพราะพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ของหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งทางหมู่บ้านได้ร่วมกันติดตาม ตรวจสอบ รักษาให้คงสภาพที่สมบูรณ์

3.7 หมู่ที่ 9 บ้านไรดินแดง ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพผู้ประกอบการห้องเช่า รับจ้าง และเพาะเลี้ยงหอยแมลงภู่นำมาซึ่งรายได้ต่อเดือนที่มากกว่ารายจ่าย มีโรงแรมศรีราชาเบย์ สถานีบริการน้ำมัน 2 แห่งเป็นแหล่งเศรษฐกิจที่สำคัญ พร้อมทั้งมีชายทะเลบางพระที่เป็นแหล่งดึงดูดนักท่องเที่ยว มีทุนทางสังคมด้านประเพณี วัฒนธรรม ด้วยการจัดกิจกรรมทำบุญประเพณีวันสงกรานต์ แพทย์งาม งานผู้สูงอายุ กิจกรรม อสม. ของหมู่บ้าน ลักษณะสภาพครัวเรือนเป็นครอบครัวเดี่ยว หมู่บ้านแห่งนี้มีองค์ความรู้ภูมิปัญญาในการทำขนมไทย และการทำประมงพื้นบ้าน ประชาชนส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีปัญหาทางสังคม คือ การลักขโมย ปัญหาการติดบริเวณถนนสุขุมวิท และการแข่งรถบนถนนหลวง สำหรับทุนทางทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมยังมีความสมบูรณ์ แต่มีปัญหาด้านการจัดเก็บขยะและกลิ่นเหม็นกวนใจของกิจกรรมในพื้นที่

3.8 หมู่ที่ 10 บ้านหินเพิง ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพผู้ประกอบการห้องเช่า และรับจ้าง นำมาซึ่งรายได้ต่อเดือนที่เพียงพอต่อรายจ่าย มีบริษัท ซีพีเอฟ ผลิตภัณฑ์อาหาร จำกัด บริษัท อัลลายด์ฟริชชีน จำกัด และสนามกอล์ฟ ฟิน ไฮกอล์ฟ เป็นแหล่งเศรษฐกิจที่สำคัญ มีกิจกรรมงานบุญกลางบ้าน บริเวณ 3 แยกหินเพิง (หอกกล้วยไข่) ช่วงปีใหม่ของทุกปี เป็นประเพณี และวัฒนธรรมของหมู่บ้าน มีลักษณะของสภาพครัวเรือนเป็นครอบครัวเดี่ยว ที่มีความสัมพันธ์กันน้อยลง หมู่บ้านแห่งนี้เลื่องชื่อในการทำหมี่สดกึ่ง การทำตลับปิ่น และการเผาข้าวหลาม ประชาชนส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ส่วนปัญหาทางสังคมที่พบเจอคือ การลักขโมย และปัญหา

ยาเสพติด สำหรับทุนทางทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ค่อนข้างสมบูรณ์ แต่มีแนวโน้มเกิดการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินจากการเกษตรกรรมเป็นที่พักอาศัยเพิ่มมากขึ้น

3.9 หมู่ที่ 11 บ้านหนองข่า ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมด้วยการปลูกอ้อย และมันสำปะหลังเป็นหลัก นำมาซึ่งรายได้ต่อเดือนที่เพียงพอกับรายจ่าย มีบริษัท บอโรลผลิตภัณฑ์หินทราย (ประเทศไทย) จำกัด บริษัท ชลบุรีคอนสตรัคชั่น แอนด์ ซัพพลาย จำกัด และบริษัท สยามอีเลฟเฟนท์ เซอร์วิส จำกัด เป็นแหล่งจ้างงานของประชาชนในพื้นที่ ทุนทางสังคมนิยมจัดกิจกรรมสืบสานประเพณีและวัฒนธรรมโดยปกติทั่วไป มีลักษณะของสภาพครัวเรือนเป็นครอบครัวเดี่ยว ที่ยังมีความสัมพันธ์กันแบบเครือญาติ ประชาชนส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยไม่มีปัญหาทางสังคม สำหรับทุนทางทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ยังคงมีความอุดมสมบูรณ์ดี

3.10 หมู่ที่ 12 บ้านโป่งดินดำ ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้าง เกษตรกรรม และค้าขาย นำมาซึ่งรายได้ต่อเดือนที่เท่ากับรายจ่าย มีบริษัท พานาแอล จำกัด และสนามกอล์ฟเขาเขียวคันทรีคลับ เป็นแหล่งเศรษฐกิจที่สำคัญ มีการจัดงานทำบุญ รดน้ำดำหัวผู้สูงอายุ ในวันที่ 9 เม.ย. ช่วงเทศกาลสงกรานต์ และวันที่ 25 เม.ย. มีกิจกรรมร่วมน้อมยุค เป็นกิจกรรมประจำปี เช่นเดียวกับหมู่ที่ 7 บ้านห้วยกรุ และบ้านทางตรง หมู่ที่ 8 เนื่องจากมีขอบเขตพื้นที่ติดต่อกัน มีลักษณะของสภาพครัวเรือนเป็นครอบครัวเดี่ยว ที่มีความสัมพันธ์กันแบบเครือญาติ หมู่บ้านแห่งนี้เลื่องชื่อในด้านการทำผ้าบาติก และการทำไม้กวาดทางมะพร้าว ประชาชนส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และมีปัญหาทางสังคม คือ การลักขโมย ปัญหายาเสพติด และการทะเลาะวิวาท สำหรับทุนทางทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ยังคงมีสภาพที่ค่อนข้างสมบูรณ์

ตารางที่ 1 สรุปผลการรวบรวมข้อมูลเพื่อประเมินศักยภาพรายหมู่บ้านขององค์การบริหารส่วนตำบลบางพระ

หมู่ที่	ทรัพยากรทางสังคม			ทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม		
	ยาเสพติด	ลักขโมย	ปัญหาอื่น	ภาพรวม	ปัญหาขยะ	ปัญหาอื่น
หมู่ที่ 2 บ้านตลาดใหม่	มีปัญหา	มีปัญหา	การพนัน	สมบูรณ์ดี	มีปัญหา	ปัญหาน้ำเสีย
หมู่ที่ 4 บ้านเอสอาร์	มีปัญหา	มีปัญหา	การพนัน	สมบูรณ์ดี	มีปัญหา	ลักลอบตัดไม้
หมู่ที่ 5 บ้านห้วยกุม	-	มีปัญหา	การพนัน	สมบูรณ์ดี	-	ดินเสื่อมสภาพ
หมู่ที่ 6 บ้านนาพุ	-	-	-	สมบูรณ์ดี	มีปัญหา	ที่พักอาศัยเพิ่มขึ้น
หมู่ที่ 7 บ้านห้วยกรุ	มีปัญหา	มีปัญหา	การทะเลาะวิวาท	สมบูรณ์ดี	-	ที่พักอาศัยเพิ่มขึ้น
หมู่ที่ 8 บ้านทางตรง	มีปัญหา	มีปัญหา	การทะเลาะวิวาท	สมบูรณ์ดี	-	-
หมู่ที่ 9 บ้านไร่ดินแดง	มีปัญหา	มีปัญหา	รถติด	สมบูรณ์ดี	มีปัญหา	กลิ่นเหม็น
หมู่ที่ 10 บ้านหินเพิง	มีปัญหา	มีปัญหา	-	ค่อนข้างสมบูรณ์	-	ที่พักอาศัยเพิ่มขึ้น
หมู่ที่ 11 บ้านหนองข่า	-	-	-	สมบูรณ์ดี	-	-
หมู่ที่ 12 บ้านโป่งดินดำ	มีปัญหา	มีปัญหา	การทะเลาะวิวาท	ค่อนข้างสมบูรณ์	-	-

4. สรุป

การศึกษาทบทวนกระบวนการทำงานพัฒนาชุมชน การจัดประชุมประชาคมระดับหมู่บ้านจำนวน 10 หมู่บ้าน การจัดทำ (ร่าง) รายงานแผนแม่บทการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน และการจัดทำรายงานแผนแม่บทการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนภายใต้การปกครองขององค์การบริหารส่วนตำบลบางพระ สามารถสรุปแนวคิดตามความต้องการของทุกชุมชนได้ดังนี้

ด้านสังคม ในภาพรวมขององค์การบริหารส่วนตำบลบางพระ ยังคงประสบปัญหาด้านยาเสพติด ปัญหาการลักขโมยของภายในชุมชน ดังนั้นเพื่อเป็นแนวทางการแก้ปัญหาอย่างยั่งยืน จึงควรดำเนินโครงการพัฒนาศักยภาพผู้นำชุมชนเพื่อการเปลี่ยนแปลง ให้ผู้นำได้นำเทคนิค วิธีการจากวิทยาการปกครองสมัยใหม่เข้ามาบริหารจัดการภายในหมู่บ้าน นำมาซึ่งการลดปัญหาทางด้านสังคม และมีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ที่ 2 ของแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา 5 ปี พ.ศ. 2555 - 2559 ทั้งยังควรขับเคลื่อนโครงการจัดตั้งศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อเพิ่มช่องทางการติดต่อสื่อสารภายในตำบล เพิ่มโอกาสในการเข้าถึงข้อมูลได้อย่างรวดเร็ว ยกกระดับการศึกษาให้กับเยาวชนและประชาชนที่สนใจทุกระดับ สำหรับประเพณี วัฒนธรรมที่สำคัญ ซึ่งควรผลักดันให้มีชื่อเสียงระดับประเทศคือ การแห่พญายม และการทำบุญก่อนงานวันไหลของตำบลบางพระ บริเวณพื้นที่หมู่ 4 บ้านเอสอาร์ ซึ่งจะสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ที่ 1 ด้านการส่งเสริมการศึกษา ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม กีฬาและนันทนาการ ของแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา 5 ปี พ.ศ. 2555 - 2559

ด้านเศรษฐกิจ ประชาชนส่วนใหญ่มีรายได้เพียงพอต่อรายจ่าย ทั้งยังไม่ให้ความสำคัญกับการออมเงิน หลายชุมชนยังขาดโอกาสในการเข้าถึงแหล่งความรู้ทางการประกอบอาชีพที่เหมาะสม ดังนั้นทิศทางการขับเคลื่อนขององค์การบริหารส่วนตำบลบางพระในยุทธศาสตร์ที่ 3 ด้านการส่งเสริม การท่องเที่ยว การเกษตร และการลงทุน ควรจัดตั้งศูนย์ฝึกอบรมพัฒนาศักยภาพฝีมือแรงงานตำบลบางพระขึ้น ตามศักยภาพของพื้นที่ พร้อมจัดเวทีแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างกลุ่มพัฒนาหลักสูตร เช่น การแกะปูเนื้อ การประมงพื้นบ้าน การจัดทำภาพพูนต่ำ การทำรูปตะไคร้หอม การแปรรูปสมุนไพร การทำขนมไทย การทำหนังสือ การทำตลับปิ่น การเผาข้าวหลาม การทำผ้าบาติก และการทำไม้กวาด เป็นต้น พร้อมณรงค์ ส่งเสริมการออม เพื่อให้เกิดเป็นทุนทางเศรษฐกิจของชุมชนเข้มแข็งต่อไป และในระยะยาวควรส่งเสริมเส้นทางท่องเที่ยวตำบลบางพระ เป็นการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวชุมชนของตำบลให้เกิดความสอดคล้องและเหมาะสมกัน ถือเป็น การเพิ่มมูลค่าการท่องเที่ยวให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนมากที่สุด

ด้านทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม กล่าวได้ว่าองค์การบริหารส่วนตำบลบางพระยังคงมีความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรเป็นอย่างยิ่ง แม้จะประสบปัญหาเกี่ยวกับการลักลอบปล่อยน้ำเสียลงสู่ทะเล ปัญหาฝุ่นละอองจากการคมนาคม ปัญหากลิ่นเหม็น เสียงดังจากการสัญจรของรถยนต์ และกิจกรรมในชุมชน การบุกรุกตัดไม้ในพื้นที่ป่า และปัญหาการจัดเก็บขยะ ดังนั้นแผนพัฒนาชุมชน จึงควรมีการส่งเสริมให้ชุมชนคัดแยกขยะ พร้อมจัดตั้งธนาคารขยะ เพื่อเป็นการเพิ่มมูลค่าเพิ่มให้กับขยะของชุมชน และควรมีโครงการบางพระสีเขียว ชุมชนน่ามอง เป็นการรณรงค์ให้ประชาชนปรับปรุงภูมิทัศน์จากหน้าบ้านของตนเอง โดยเริ่มด้วยการทำความสะอาด แต่ละชุมชนร่วมกันกำจัดวัชพืช สิ่งสกปรก และจัดเก็บขยะมูลฝอยในพื้นที่สาธารณะ ซึ่งหากสามารถดำเนินกิจกรรมต่างๆได้อย่างเป็นรูปธรรม ย่อมจะทำให้องค์การบริหารส่วนตำบลบางพระเป็นอีกหนึ่งเมืองที่จะได้รับการยกย่องให้เป็นเมืองน่าอยู่ ที่มีความมั่นคง มั่งคั่ง และจะเกิดความยั่งยืน ตามยุทธศาสตร์ที่ 5 ด้านการส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม และการจัดการชายฝั่งแบบบูรณาการ ของแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา 5 ปี พ.ศ. 2555 - 2559 ต่อไป

5. กิตติกรรมประกาศ

คณะผู้วิจัยขอขอบคุณคณะผู้บริหารมหาวิทยาลัย คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลบางพระ ผู้นำชุมชนของตำบลบางพระในทุกระดับ ที่เปิดโอกาสให้คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยในพื้นที่ พร้อมสะท้อนข้อมูลอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการพัฒนาท้องถิ่น ตลอดจนคณะทำงานจากสถาบันวิจัยและพัฒนา กองคลัง และเจ้าหน้าที่ของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ที่ร่วมกันรับผิดชอบงานวิจัยเป็นอย่างดี และช่วยอำนวยความสะดวก ให้ข้อมูล ขั้นตอนการทำวิจัยด้วยดีเสมอมา ซึ่งคุณค่าและประโยชน์อันพึงได้รับจากงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยขอน้อมรำลึกคุณบิดา มารดา ครูอาจารย์ที่ได้อบรมสั่งสอน ให้ความรู้กับผู้วิจัยด้วยดี

6. เอกสารอ้างอิง

- กิตติพจน์ เพิ่มพูล และคณะ. 2554. โครงการพัฒนาแผนแม่บทการพัฒนาชุมชนรอบพื้นที่โรงงานปูนอินทรีอย่างยั่งยืน. โดยกระบวนการวิจัยอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน (PAR). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. กรุงเทพฯ.
- จำเริญ จิตรหลัง. 2554. วิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนางานสาธารณสุข. วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร. ตรัง : เข้าถึงในhttp://210.246.188.58/trang1/view.php?article_id=5480
- แผนยุทธศาสตร์การพัฒนา 5 ปี องค์การบริหารส่วนตำบลบางพระ อำเภอสรีราชา จังหวัดชลบุรี พ.ศ. 2555 - 2559
- แผนพัฒนา 3 ปี องค์การบริหารส่วนตำบลบางพระ อำเภอสรีราชา จังหวัดชลบุรี พ.ศ. 2555 - 2557.
- วรรณดี จันทศิริ. 2545. รูปแบบการส่งเสริมสุขภาพโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนภายใต้นโยบาย สร้างหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า: หมู่ที่ 8 ตำบลนาป่า อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ศูนย์ส่งเสริมสุขภาพ เขต 3. ชลบุรี.
- สมหมาย แจ่มกระจ่าง และคณะ. 2551. การเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน : กรณีศึกษาการจัดทำแผนชุมชน เทศบาลตำบลบางพระ จังหวัดชลบุรี. มหาวิทยาลัยบูรพา. ชลบุรี.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย. 2550.

ปัจจัยที่มีผลต่อการซื้อสินค้าบริการทางช่องทางออนไลน์ Factors Affecting Online Shopping Behavior

กิตติยา ทศนะบรรจง

Kitiya Thassanabanjong

สาขาวิชารัฐกิจระหว่างประเทศ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ศรีราชา

E-mail: ktyt.kate@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการซื้อสินค้า/บริการทางช่องทางออนไลน์ ของประชากรในจังหวัดชลบุรี ซึ่งจากการศึกษานี้ได้บูรณาการทฤษฎีการยอมรับเทคโนโลยี/นวัตกรรม (Technology acceptance model – TAM) โดยมีการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์กับตัวแปรที่ส่งผลต่อการตั้งใจซื้อ โดยบทความนี้ได้มุ่งวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการซื้อสินค้า/บริการทางช่องทางออนไลน์ โดยกำหนดตัวแปรตามทฤษฎีการยอมรับเทคโนโลยี/นวัตกรรม (Technology acceptance model – TAM) โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการสำรวจประชากรในเขตจังหวัดชลบุรี จำนวน 450 ชุด ได้แบบสอบถามกลับคืนที่ทั้งสิ้น 424 ชุด คิดเป็นอัตราการตอบกลับ (Response rate) ร้อยละ 94.22 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์แบบเพียร์สัน (Pearson's correlation coefficient) และ การวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงเส้นอย่างง่าย (Simple Linear Regression)

คำสำคัญ: พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ผู้ซื้อสินค้าทางช่องทางออนไลน์ การยอมรับเทคโนโลยี

Abstract

The purpose of this article aimed to investigate the key factors influencing on purchasing behavior of online shoppers in Chonburi, Thailand. Theories behind E-commerce, and Technology Acceptance Model (TAM) were reviewed and evaluated to develop appropriate constructs. Quantitative method was employed. Then the questionnaire instrument was then used involving approximately 470 of Thai respondents. Returned questionnaires totalled 424, which brings the percentage return rate to 94.22 percent. A Means analysis, Pearson's correlation, and Simple Linear Regression were developed to examine relationships between variables.

Keywords: e-commerce, online shopper, technology acceptance model (TAM)

บทนำ

ปัจจุบันนี้ความแพร่หลายของเทคโนโลยีเป็นไปอย่างกว้างขวางและสามารถแทรกซึมไปกับวิถีชีวิตของสังคมไทย ในปัจจุบันอย่างกลมกลืน ดังจะเห็นได้จากเทคโนโลยีเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินชีวิตของผู้คนทั่วไป อำนวยความสะดวก ก่อให้เกิดความฉับไวรวดเร็ว เทคโนโลยียังเป็นสิ่งที่สามารถนำมาใช้งานได้อย่างไม่ซับซ้อนไม่ว่าผู้ใช้จะอยู่ในวัยใดก็ตาม จากสภาพแวดล้อมดังกล่าวส่งผลต่อภาคธุรกิจที่ต้องมีการปรับตัวให้เข้ากับการพัฒนาก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและทวีความถี่ในการเปลี่ยนแปลงขึ้นทุกที ดังเช่น การที่ผู้บริโภคสามารถทำการเสาะหาหาข้อมูลตลอดจนสั่งซื้อสินค้า/บริการที่ต้องการได้ตลอดเวลา ซึ่งผู้บริโภคสามารถกระทำได้โดยตรงจากเครื่องคอมพิวเตอร์และ

เครื่องมืออุปกรณ์สื่อสารที่ใช้อยู่ในชีวิตประจำวัน โดยปราศจากข้อจำกัดด้านเวลาสถานที่

องค์การธุรกิจไม่ว่าจะอยู่ในอุตสาหกรรมใด มีขนาดใด หรือเกี่ยวข้องกับสินค้าบริการในรูปแบบใด ต่างก็ได้มีการบูรณาการความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและสารสนเทศเข้ากับระบบงานของตนเพื่อให้ทันสมัย เป็นการสนองเป้าหมายขององค์กร อีกทั้งยังเพื่อให้สอดคล้องกับบริบททางสังคม ความต้องการและลักษณะการดำเนินชีวิตของผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมายของตน การพัฒนาและแพร่หลายทางด้านเทคโนโลยีระบบ Internet-based ออนไลน์นี้ก็เป็นรูปแบบหนึ่งซึ่งมีใช้เพียงเอื้อประโยชน์ต่อองค์การขนาดใหญ่เท่านั้น หากยังเป็นโอกาสอันดียิ่งต่อองค์การธุรกิจขนาดกลางและเล็ก (Small and medium enterprises – SMEs) รวมถึง ผู้ประกอบการรายใหม่/รายย่อย (New entrepreneurs) ซึ่งมีความแตกต่างและข้อจำกัดมากมายเมื่อเทียบกับองค์การขนาดใหญ่ทั่วไปทั้งในแง่ของข้อจำกัดทางด้านการเข้าถึงทรัพยากรต่าง ๆ ทุนทรัพย์ รวมถึงประสบการณ์และองค์ความรู้

การวางแผนพัฒนารูปแบบของธุรกิจในยุคโลกาภิวัตน์องค์การขนาดกลางและเล็กจะประยุกต์ใช้เทคโนโลยีออนไลน์ โดยมีการนำเว็บไซต์มาช่วยในการดำเนินธุรกิจในรูปแบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (E-commerce) ให้ประสบความสำเร็จนั้น นอกจากประโยชน์ทางตรงที่องค์การธุรกิจได้รับ อาทิ ช่องทางการตลาดเปิดกว้างและขยายมากขึ้น การดำเนินงานของธุรกิจเป็นไปอย่างสะดวกมีประสิทธิภาพ (Efficient) สิ่งที่จะช่วยองค์การขนาดเล็กอย่างยิ่งนั้นคือการก่อให้เกิดการประหยัดต้นทุนอย่างมีประสิทธิภาพทั้งนี้ทางผู้บริโภคเองก็ได้ประโยชน์จากการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (E-commerce) กล่าวคือ สามารถประหยัดเวลา ได้ราคาที่ดีกว่า มีตัวเลือกสินค้า/บริการมากขึ้น การเข้าถึงและซื้อขายได้ตลอด 24 ชั่วโมง ไม่ว่าจะอยู่ในพื้นที่ใด (Maditinos, Sarigianniidis and Dimitriadis, 2007, Turban and King 2003, Barbonis and Laspita 2005) อย่างไรก็ตาม ธรรมชาติของประโยชน์ทั้งหมดนี้ต้องเริ่มจากการที่ผู้ซื้อสินค้า/บริการมีการยอมรับ และต้องการซื้อสินค้า/บริการผ่านระบบออนไลน์เสียก่อน

องค์การธุรกิจจึงสมควรต้องตระหนักถึงความสำคัญของปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อการยอมรับเพื่อให้ทราบและเข้าใจถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อการนำไปสู่พฤติกรรมการจับจ่ายใช้สอยสินค้า/บริการทางช่องทางออนไลน์ รวมถึงเหตุผลและปัจจัยสำคัญที่ทำให้ผู้ซื้อตัดสินใจเลือกซื้อสินค้า/บริการทางช่องทางออนไลน์

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษา และวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการตั้งใจซื้อสินค้า/บริการทางช่องทางออนไลน์ของประชากรในเขตจังหวัดชลบุรี

กรอบแนวคิดการวิจัย

ในประเทศไทยนั้นการให้นิยามความหมายของ E-Commerce หรือ “พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์” หรือ ที่นิยมเรียกว่า “การค้าออนไลน์” นั้น ข้อมูลจากทางสมาคมผู้ประกอบการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ไทยเผยแพร่ว่า แม้จะมีการให้นิยามแต่ไม่มีการใช้เป็นคำอธิบายไว้อย่างเป็นทางการ โดยทางสมาคมผู้ประกอบการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ไทยได้สรุปนิยามของ พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ หรือ e-commerce คือ การซื้อขายสินค้าและบริการผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของ e-business ที่จะครอบคลุมถึงกิจกรรมทุกอย่างทางธุรกิจผ่านทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ สอดคล้องกับศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ สำนักพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (2547) ที่ระบุถึง e-Commerce ว่าเป็นเพียงการโฆษณาและการขายสินค้าผ่านทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรือ อินเทอร์เน็ตเท่านั้น มาผนวกรวมกับกระบวนการทางธุรกิจ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการประกอบธุรกิจ โดยประเภทนั้นอาจจะอยู่ในรูปแบบของ การค้าระหว่างผู้ค้าโดยตรงถึงลูกค้าหรือผู้บริโภค หรือ B2C (Business to Customer), การค้าระหว่างผู้ค้ากับผู้ค้า/หน่วยธุรกิจ/ผู้ประกอบการด้วยกัน หรือ B2B (Business to Business), การค้าระหว่างผู้บริโภคกับผู้บริโภค

หรือ C2C (Customer to Customer), การค้าระหว่างภาคเอกชนกับภาครัฐ หรือ B2G (Business to Government) หรือ การบริการของภาครัฐสู่ประชาชนผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรือ G2C (Government to Customer) (กรมสรรพากร 2557, สมาคมผู้ประกอบการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ไทย) โดยในงานวิจัยนี้เน้นในส่วนที่ไม่เกี่ยวกับภาครัฐแต่อย่างใด

การพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ หรือ Electronic commerce (E-commerce) นั้นกล่าวได้ว่า เป็นวิธีทางที่มีประสิทธิภาพสูงในการก่อให้เกิดความสัมพันธ์ในรูปแบบใหม่ระหว่างองค์การและลูกค้าขององค์การ เช่น ทำให้เกิดงาน และเป็นรูปแบบการทำการค้าแบบใหม่ (Çelik and Yilmaz 2011) เป็นประโยชน์อย่างมากต่อองค์การธุรกิจ เช่น ลดต้นทุน ขยายตลาดให้กว้างขวางขึ้นหรือแม้กระทั่งขยายไปต่างประเทศ การเติบโตของยอดขาย การลดจำนวนสินค้าคงคลังและ ค่าโสหุ้ย (Overheads) รวมถึงเป็นการแสดงให้เห็นถึงความพยายามในการปรับโครงสร้างทางธุรกิจ (Business process reengineering - BPR) (Maditinos, Sarigianniidis and Dimitriadis, 2007) ไม่เฉพาะต่อองค์การธุรกิจเท่านั้น ทางผู้บริโภคเองก็ได้ประโยชน์จากการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (E-commerce) กล่าวคือ สามารถประหยัดเวลา ได้ราคาที่ดีกว่า มีตัวเลือกสินค้า/บริการมากขึ้น การเข้าถึงและซื้อขายได้ตลอด 24 ชั่วโมง ไม่ว่าจะอยู่ในพื้นที่ใด เป็นต้น (Maditinos, Sarigianniidis and Dimitriadis, 2007 อ้างถึง Turban and King 2003, Barbonis and Laspita 2005)

จากการที่เทคโนโลยีได้แพร่หลายและมีบทบาทสำคัญกับการดำเนินชีวิตมนุษย์ในสังคมยุคปัจจุบันมากขึ้น บุคคลในสังคมเริ่มมีพฤติกรรมในการแสวงหารับรู้/เรียนรู้จากอินเทอร์เน็ต ซึ่งเป็นแหล่งรวบรวมข้อมูลข่าวสารและความทันสมัย ตลอดจนเป็นแหล่งในการแลกเปลี่ยนข้อมูล ตลอดจนการได้มาซึ่งสินค้าและบริการ (Monsuwe', Dellaert และ Ruyter 2004) องค์การต่าง ๆ ได้มีการนำสื่อทางอินเทอร์เน็ตมาอำนวยความสะดวกในองค์การ รวมถึงการดำเนินธุรกิจในรูปแบบที่ใช้ internet-base เป็นตัวกลางในการถ่ายทอด หากแต่เทคโนโลยีนั้นไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ใด ๆ ทางธุรกิจหากไม่มีการยอมรับปรับนำไปใช้ (Davis, Bagozzi and Warshaw 1989)

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการยอมรับในการเลือกซื้อสินค้า/บริการทางช่องทางออนไลน์นั้นอาจเป็นปัจจัยภายนอกแวดล้อมทั่ว ๆ ไป โครงสร้างพื้นฐาน เช่น คุณภาพระบบการให้บริการอินเทอร์เน็ต หรืออาจเป็นปัจจัยเฉพาะบุคคล ประสบการณ์การใช้อินเทอร์เน็ต รวมถึงลักษณะประชากรศาสตร์ โดยบทความนี้ได้บูรณาการทฤษฎีการยอมรับเทคโนโลยี/นวัตกรรม (Technology acceptance model – TAM) ซึ่งเป็นแบบจำลองที่มีการยอมรับและใช้กันอย่างแพร่หลายในการศึกษาพัฒนางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยี ระบบสารสนเทศ นวัตกรรมต่าง ๆ โดยแบบจำลองการยอมรับเทคโนโลยี (Technology acceptance model – TAM) เป็นแบบจำลองซึ่งถูกนำเสนอโดย Fred Davis ในปี 1985 โดยได้พัฒนาจากทฤษฎี การกระทำเชิงเหตุผล (Theory of reasoned action -TRA) (Fishbein and Ajzen, 1975 อ้างใน Masrom, M. 2007) อันเป็นแบบจำลองในงานวิจัยทางจิตวิทยา (Psychology research) ซึ่งบ่งชี้ว่า ทศนคติและการรับรู้ของแต่ละบุคคลเกี่ยวกับพฤติกรรมใด ๆ นั้นจะทำหน้าที่เป็นตัวกำหนดพฤติกรรม หรือ ความต้องการแสดงพฤติกรรมนั้น ๆ (Masrom, M. 2007) ในแบบจำลองการยอมรับเทคโนโลยี กล่าวถึงสองปัจจัยที่มีผลต่อทัศนคติต่อการใช้เทคโนโลยี และท้ายสุดส่งผลต่อการยอมรับเทคโนโลยี โดยสองปัจจัยดังกล่าว ได้แก่

1. การรับรู้ความง่ายในการใช้งาน (Perceived Ease of Use) ซึ่งหมายถึง ระดับความเชื่อของบุคคลที่คาดหวังต่อเทคโนโลยีที่มีการพัฒนาขึ้นและเป็นเป้าหมายว่าต้องมีความง่ายในการเรียนรู้ที่จะใช้งานและไม่จำเป็นต้องใช้ความพยายาม
2. การรับรู้ประโยชน์ (Perceived Usefulness) ซึ่งหมายถึง การที่บุคคลรับรู้ว่าการใช้เทคโนโลยีที่นำมาใช้นั้นก่อให้เกิดประโยชน์ ก่อให้เกิดงานที่มีประสิทธิภาพดีขึ้น

ทัศนคติ (Attitude) ในแบบจำลอง TAM นั้นหมายถึง การประเมินพฤติกรรม (Behavioral evaluation) ในเชิงบวก (Positive) หรือ เชิงลบ (Negative) ของแต่ละบุคคล ซึ่งเป็นผลมาจาก การรับรู้ความง่ายในการใช้งาน (Perceived Ease of Use) และ การรับรู้ประโยชน์จากการใช้งานเทคโนโลยี (Perceived Usefulness) และ พฤติกรรมการใช้/ยอมรับ (Behavioral Intention) ในแบบจำลอง TAM นั้นหมายถึง พฤติกรรมการยอมรับเทคโนโลยีของ

แต่ละบุคคล ซึ่งเป็นผลมาจาก ทักษะ (Attitude) และ การรับรู้ประโยชน์จากการใช้งานเทคโนโลยี (Perceived Usefulness) นั้น

ในบทความงานวิจัยนี้จะมุ่งเน้นศึกษาปัจจัยหลักจากแบบจำลองการยอมรับเทคโนโลยี (Technology Acceptance Model – TAM) ดังที่ได้กล่าวมาข้างต้น จากการรวบรวมสรุปจากแนวคิดและผลงานวิจัยของนักวิชาการต่าง ๆ พบว่า นอกจาก “การรับรู้ความง่ายในการซื้อสินค้า/บริการทางช่องทางออนไลน์” (Perceived Ease of Use – PEOU)” ส่งผลต่อ “การรับรู้ประโยชน์ของการซื้อสินค้า/บริการทางช่องทางออนไลน์” (Perceived Usefulness – PU) และทั้งสองปัจจัยนี้ยังเป็นองค์ประกอบหรือตัวแปรต้นหลักที่ส่งผลต่อ “ทัศนคติต่อการซื้อสินค้า/บริการทางช่องทางออนไลน์” และนำไปสู่ตัวแปรตาม ได้แก่ “ความต้องการซื้อสินค้า/บริการทางช่องทางออนไลน์” ในที่สุด โดยมีสมมติฐานงานวิจัยไว้ดังนี้

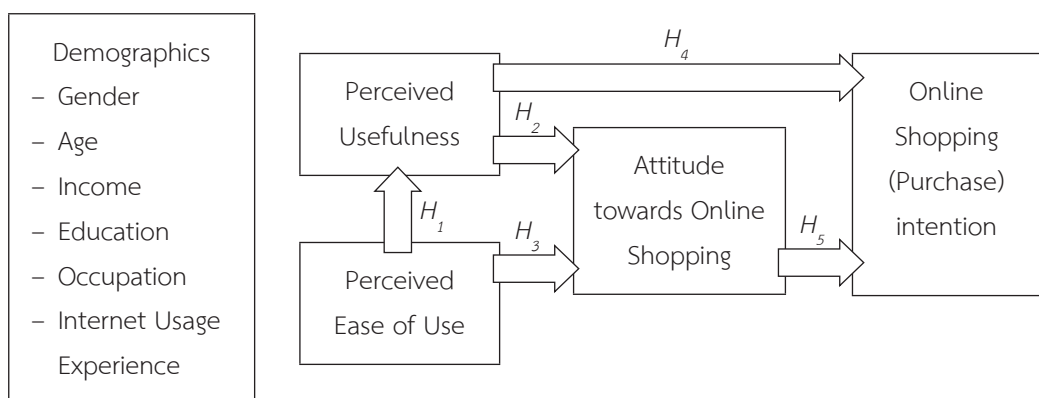
สมมติฐานที่ 1 การรับรู้ความง่ายในการซื้อสินค้า/บริการทางช่องทางออนไลน์ มีความสัมพันธ์กับ การรับรู้ถึงประโยชน์ในการซื้อสินค้า/บริการทางช่องทางออนไลน์

สมมติฐานที่ 2 การรับรู้ความง่ายในการซื้อสินค้า/บริการทางช่องทางออนไลน์ มีความสัมพันธ์กับ ทัศนคติต่อการซื้อสินค้า/บริการทางช่องทางออนไลน์

สมมติฐานที่ 3 การรับรู้ถึงประโยชน์ในการซื้อสินค้า/บริการทางช่องทางออนไลน์ มีความสัมพันธ์กับ ทัศนคติต่อการซื้อสินค้า/บริการทางช่องทางออนไลน์

สมมติฐานที่ 4 การรับรู้ถึงประโยชน์ในการซื้อสินค้า/บริการทางช่องทางออนไลน์ มีความสัมพันธ์กับ ความตั้งใจซื้อสินค้า/บริการทางช่องทางออนไลน์

สมมติฐานที่ 5 ทัศนคติต่อการซื้อสินค้า/บริการทางช่องทางออนไลน์ มีความสัมพันธ์กับ ความตั้งใจซื้อสินค้า/บริการทางช่องทางออนไลน์

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดบทความวิจัย

วิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ประชากรไทยในเขตจังหวัดชลบุรีที่มีอายุมากกว่า 15 ปี ขึ้นไป เนื่องจากเป็นผู้ที่สามารถเข้าถึงช่องทางออนไลน์ได้ อย่างไรก็ตามการวิจัยนี้ไม่ทราบจำนวนที่แน่นอนของจำนวนผู้ที่ซื้อสินค้า/บริการผ่านระบบออนไลน์ในเขตจังหวัดชลบุรีในปีปัจจุบัน จึงใช้สูตรในการคำนวณขนาดตัวอย่างของ Yamane ซึ่งคำนวณและตั้งเป้าทำการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างในจังหวัดชลบุรีจำนวน 400 ตัวอย่าง และเพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความคลาดเคลื่อนน้อยที่สุดจึงกำหนดตัวอย่างเพิ่มขึ้นเป็น 450 ตัวอย่าง ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบไม่อาศัย

ความน่าจะเป็น (Nonprobability sampling) ใช้เทคนิคการสุ่มตัวอย่างแบบสะดวก (Convenience sampling) เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) แบบกระดาษ

ผลการวิจัย

1. การแจกแบบสอบถามทั้งสิ้น 450 ชุด ได้แบบสอบถามกลับคืนที่มีข้อมูลครบถ้วนสมบูรณ์มีจำนวนทั้งสิ้น 424 ชุด คิดเป็นอัตราการตอบกลับ (Response rate) ร้อยละ 94.22

2. ข้อมูลลักษณะประชากรศาสตร์ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงโดยมีจำนวน 222 คน (ร้อยละ 52.40) อายุระหว่าง 15-35 ปี จำนวน 257 คน (ร้อยละ 60.60) มีระดับการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรีโดยมีจำนวน 185 คน (ร้อยละ 43.6) ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพอิสระ/รับจ้าง/ค้าขาย จำนวน 126 คน (ร้อยละ 29.7) และผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,001-20,000 บาท จำนวน 106 คน (ร้อยละ 25)

3. ข้อมูลประสบการณ์การใช้อินเทอร์เน็ต พบว่า ส่วนใหญ่มีประสบการณ์การใช้อินเทอร์เน็ตตั้งแต่ 3 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 80.9 และเป็นผู้ใช้ที่มีประสบการณ์การซื้อสินค้า/บริการทางช่องทางออนไลน์ จำนวน 351 คน (ร้อยละ 82.78) และไม่เคยซื้อสินค้า/บริการทางช่องทางออนไลน์ จำนวน 73 ราย (ร้อยละ 17.22)

4. จากการประยุกต์แบบจำลองการยอมรับเทคโนโลยี หรือ Technology acceptance model – TAM เพื่อสรุปถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลและความตั้งใจในการซื้อสินค้า/บริการผ่านระบบออนไลน์ จากเกณฑ์การแปลความลักษณะคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยมุ่งศึกษาเฉพาะจากข้อมูลกลุ่มตัวอย่างที่มีประสบการณ์การซื้อสินค้า/บริการทางช่องทางออนไลน์ จำนวน 351 คนเท่านั้น โดยมีผลดังนี้

4.1 กลุ่มตัวอย่างมีระดับการรับรู้ความง่ายในการเลือกซื้อสินค้า/บริการทางช่องทางออนไลน์ในระดับสูง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.96 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.499)

4.2 กลุ่มตัวอย่างมีระดับการรับรู้ประโยชน์ในการเลือกซื้อสินค้า/บริการทางช่องทางออนไลน์ในระดับสูง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.96 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.512)

4.3 กลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติโดยรวมในการเลือกซื้อสินค้า/บริการทางช่องทางออนไลน์ ในทางบวกมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.54 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.597)

4.4 กลุ่มตัวอย่างมีความตั้งใจโดยรวมในการเลือกซื้อสินค้า/บริการทางช่องทางออนไลน์ ในระดับสูงมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.91 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.740)

5. การทดสอบสมมติฐานหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร โดยทดสอบค่าสหสัมพันธ์และการวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงเส้นอย่างง่าย (Simple Linear Regression) ได้ผลดังนี้

ตารางที่ 1 สรุปสมมติฐานโดยค่าสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร

ตัวแปรตาม	ตัวแปรต้น	correlation	Sig. (2-tailed)	ทิศทาง	ระดับ	ผลการทดสอบ
การรับรู้ถึงประโยชน์ (PU)	การรับรู้ถึงความง่าย (PEOU)	.588	.000	+	ปานกลาง	ยอมรับ
ทัศนคติ (ATT)	การรับรู้ถึงความง่าย (PEOU)	.250	.000	+	ค่อนข้างต่ำ	ยอมรับ
ทัศนคติ (ATT)	การรับรู้ถึงประโยชน์ (PU)	.330	.000	+	ค่อนข้างต่ำ	ยอมรับ
ความตั้งใจซื้อ (INT)	การรับรู้ถึงประโยชน์ (PU)	.465	.000	+	ปานกลาง	ยอมรับ
ความตั้งใจซื้อ (INT)	ทัศนคติ (ATT)	.459	.000	+	ปานกลาง	ยอมรับ

สรุป และ อภิปรายผล

1. การรับรู้ถึงความง่ายในการซื้อสินค้า/บริการทางช่องทางออนไลน์ มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับการรับรู้ถึงประโยชน์ในการซื้อสินค้า/บริการทางช่องทางออนไลน์ในระดับปานกลาง มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ Pearson Correlation เท่ากับ 0.588 ผลการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงเส้นอย่างง่าย พบว่า การรับรู้ถึงความง่ายในการซื้อสินค้า/บริการทางช่องทางออนไลน์ ส่งผลต่อ การรับรู้ถึงประโยชน์ในการซื้อสินค้า/บริการทางช่องทางออนไลน์ โดยการรับรู้ความง่ายในการซื้อสินค้า/บริการทางช่องทางออนไลน์โดยรวมสามารถทำนายการรับรู้ถึงประโยชน์ในการซื้อสินค้า/บริการทางช่องทางออนไลน์ได้ร้อยละ 34.6 ทั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Lim and Ting (2012) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่องการซื้อสินค้าออนไลน์โดยการวิเคราะห์แบบจำลองการยอมรับเทคโนโลยีในมาเลเซีย โดยใช้ค่าสถิติ correlation และ regression และยังสอดคล้องกับอีกงานวิจัยมากมายในต่างพื้นที่ ต่างกลุ่มตัวอย่าง ต่างทวีปที่พบว่า ทั้งสองปัจจัยตัวแปรต้นนั้นมีความสัมพันธ์และส่งผลต่อกัน (Van der Heijden, Verhagen and Creemers 2003, Yulihisri, Aminul and Ku Amir 2011, He, Lu and Zhou 2008, Cho 2015, Rehman et al. 2013)

2. การรับรู้ถึงความง่ายในการซื้อสินค้า/บริการทางช่องทางออนไลน์ มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับทัศนคติต่อการซื้อสินค้า/บริการทางช่องทางออนไลน์ในระดับค่อนข้างต่ำ มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ Pearson Correlation เท่ากับ 0.250 ผลการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงเส้นอย่างง่าย พบว่า การรับรู้ถึงความง่ายในการซื้อสินค้า/บริการทางช่องทางออนไลน์ ส่งผลต่อ ทัศนคติต่อการซื้อสินค้า/บริการทางช่องทางออนไลน์ โดยการรับรู้ความง่ายในการซื้อสินค้า/บริการทางช่องทางออนไลน์โดยรวมสามารถทำนายทัศนคติต่อการซื้อสินค้า/บริการทางช่องทางออนไลน์ ได้ร้อยละ 6.3 ทั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Yulihisri, Aminul and Ku Amir (2011), Vijayasathay 2004, Shih 2004, Amoroso and Hunsinger 2009, Rehman et al. 2013, Alyami and Spiteri 2015) รวมถึงทฤษฎีที่ใช้โปรแกรมสถิติมาวิเคราะห์ต่างกัน (Lisrel) ของ Wang and Chou (2014) ก็ให้ผลที่สอดคล้องกัน

3. การรับรู้ถึงประโยชน์ในการซื้อสินค้า/บริการทางช่องทางออนไลน์ มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับทัศนคติต่อการซื้อสินค้า/บริการทางช่องทางออนไลน์ มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ Pearson Correlation เท่ากับ 0.330 ผลการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงเส้นอย่างง่าย พบว่า การรับรู้ถึงประโยชน์ในการซื้อสินค้า/บริการทางช่องทางออนไลน์ ส่งผลต่อ ทัศนคติต่อการซื้อสินค้า/บริการทางช่องทางออนไลน์ โดยการรับรู้ถึงประโยชน์ในการซื้อสินค้า/บริการทางช่องทางออนไลน์โดยรวมสามารถทำนายทัศนคติต่อการซื้อสินค้า/บริการทางช่องทางออนไลน์ได้ร้อยละ 10.9 ทั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Shih 2004, Moon and Kim 2001, Van der Heijden 2003, Amoroso and Hunsinger 2009, Ha and Stoel 2009, Yulihisri, Aminul and Ku Amir 2011, Lim and Ting 2012, Rehman et al. 2013) รวมถึงทฤษฎีที่ใช้โปรแกรมสถิติมาวิเคราะห์ต่างกัน (Lisrel) ของ Wang and Chou (2014) ก็ให้ผลที่สอดคล้องกัน

อย่างไรก็ตาม กลับพบว่ามีความแตกต่างในงานวิจัยของ Alyami and Spiteri (2015) โดย Alyami and Spiteri (2015) ซึ่งทำการศึกษาเรื่องการพฤติกรรมการช้อปปิ้งออนไลน์ของนักศึกษามหาวิทยาลัย โดยทำการศึกษาในประเทศแคนาดา ที่เมื่อใช้การทดสอบค่า semi-partial correlation พบว่า การรับรู้ถึงประโยชน์ไม่ส่งผลในทางบวกต่อทัศนคติต่อการซื้อสินค้า/บริการทางช่องทางออนไลน์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

4. การรับรู้ถึงประโยชน์ในการซื้อสินค้า/บริการทางช่องทางออนไลน์ มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับความตั้งใจซื้อสินค้า/บริการทางช่องทางออนไลน์ มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ Pearson Correlation เท่ากับ 0.465 ผลการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงเส้นอย่างง่าย พบว่า การรับรู้ถึงประโยชน์ในการซื้อสินค้า/บริการทางช่องทางออนไลน์ ส่งผลต่อ ความตั้งใจซื้อสินค้า/บริการทางช่องทางออนไลน์ โดยการรับรู้ถึงประโยชน์ในการซื้อสินค้า/บริการทางช่องทางออนไลน์โดยรวมสามารถทำนายความตั้งใจซื้อสินค้า/บริการทางช่องทางออนไลน์ได้ร้อยละ 21.6 ทั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Moon and Kim 2001, Koufaris 2002, Van der Heijden 2003, He, Lu and Zhou 2008, Amoroso and Hunsinger 2009, Ha and Stoel 2009, Al-maghrabi, Dennis, Halliday and Ali 2011, Rahman

2013, Ibrahim, Khan, Rahman and Ramezanie 2013, Wang and Chou 2014, Akhlaq and Ahmed 2015, Lim et al. 2016) ทั้งนี้ Johar and Awalluddin (2011) ทำการศึกษาบทบาทของแบบจำลองการยอมรับเทคโนโลยีต่อการประยุกต์ใช้ระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ โดยมุ่งเน้นการศึกษาในภาคส่วนของ Business to customer (B2C) ก็ปรากฏผลสอดคล้องกัน ถึงแม้จะมีงานวิจัยมากมายที่สนับสนุนผลการทดสอบความสัมพันธ์ดังกล่าว อย่างไรก็ตาม บางงานวิจัย (Ramayah and Ignatius 2005 Yuliharsi, Aminul and Ku Amir 2011) เช่น Cheema et al. 2013 ทำการศึกษาเรื่อง แนวโน้มของการช้อปปิ้งออนไลน์ในศตวรรษที่ 21 พบว่า การรับรู้ถึงประโยชน์ในการซื้อสินค้า/บริการทางช่องทางออนไลน์ ไม่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อสินค้า/บริการทางช่องทางออนไลน์ หากแต่พบว่า การรับรู้ความง่ายนั้น ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อสินค้า/บริการทางช่องทางออนไลน์ ซึ่งผลการศึกษาเป็นที่น่าสนใจเนื่องจากไม่เป็นไปตามทฤษฎีตามแบบจำลองการยอมรับเทคโนโลยี

5. ทศนคติต่อการซื้อสินค้า/บริการทางช่องทางออนไลน์ มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับ ความตั้งใจซื้อสินค้า/บริการทางช่องทางออนไลน์ มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ Pearson Correlation เท่ากับ 0.459 ผลการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงเส้นอย่างง่าย พบว่า ทศนคติต่อการซื้อสินค้า/บริการทางช่องทางออนไลน์ ส่งผลต่อ ความตั้งใจซื้อสินค้า/บริการทางช่องทางออนไลน์โดยทศนคติต่อการซื้อสินค้า/บริการทางช่องทางออนไลน์โดยรวมสามารถทำนายความตั้งใจซื้อสินค้า/บริการทางช่องทางออนไลน์ได้ร้อยละ 21.1 ทั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Li and Zhang 2002, Van der Heijden 2003, Van der Heijden, Verhagen and Creemers 2003, Vijayarathy, L.R. 2004, Lodorfo, Trosterud and Whitworth 2006, Amoroso and Hunsinger 2009, Ha and Stoel 2009, Al-maghrabi, Dennis, Halliday and Ali 2011, Yuliharsi, Aminul, and Ku Amir 2011, Lim and Ting 2012, Alyami and Spiteri 2015) จึงเป็นที่น่าสนใจในการศึกษาเพิ่มเติมว่า ทศนคตินั้นเป็นตัวแปรที่ยังไม่ควรตัดไปจากแบบจำลองการยอมรับเทคโนโลยี กล่าวคือ จากงานวิจัยนี้รวมถึงงานวิจัยส่วนใหญ่พบว่า หากบุคคลมีทศนคติที่ดีในทางบวกต่อการซื้อสินค้า/บริการทางช่องทางออนไลน์แล้วนั้นก็จะส่งผลให้บุคคลมีความตั้งใจที่จะแสดงพฤติกรรมในการซื้อสินค้า/บริการทางช่องทางออนไลน์

ข้อเสนอแนะ

1. การทราบถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลถึงความตั้งใจใช้ช่องทางออนไลน์ในการซื้อสินค้า/บริการ อาทิเช่น การรับรู้ถึงความง่าย/สะดวก การรับรู้ถึงถึงประโยชน์ รวมถึงการสร้างทศนคติที่ดีในทางบวกต่อการซื้อสินค้า/บริการทางช่องทางออนไลน์จะเป็นการส่งเสริมให้บุคคลมีความตั้งใจที่จะแสดงพฤติกรรมในการซื้อสินค้า/บริการทางช่องทางออนไลน์

2. จากการวิเคราะห์ด้วยสมการถดถอยระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ที่ส่งผลกันและกันตามแบบจำลองการยอมรับเทคโนโลยี หรือ Technology Acceptance Model – TAM ตามสมมติฐานงานวิจัยที่ตั้งไว้ ปรากฏผลว่า ถึงแม้ว่าตัวแปรทั้งหลายจะมีความสัมพันธ์ และ ส่งผลกันทางสถิติ หากแต่ค่าการพยากรณ์ (R-Squared) แสดงผลค่อนข้างต่ำและต่ำกว่าร้อยละ 50 ซึ่งอาจเป็นผลเนื่องมาจากเป็นงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการทำนายพฤติกรรมมนุษย์ จิตวิทยาความคิดเห็น ซึ่งจะมีการคาดเดาได้ยากกว่าเมื่อเทียบกับการทดลองกระบวนการทางกายภาพอื่น ๆ อย่างไรก็ตาม การใช้สถิติวิจัยอื่น เช่น Factor Analysis, Path Analysis มาวิเคราะห์ร่วมอาจสร้างความชัดเจนยิ่งขึ้นของความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ

เอกสารอ้างอิง

กัลยา วานิชย์บัญชา. 2553. สถิติสำหรับงานวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร: บริษัท ธรรมสาร จำกัด.
กรมบัญชีกลาง สำนักพัฒนามาตรฐานระบบพัสดุภาครัฐ. คู่มือการใช้ระบบการเลือกซื้อสินค้าและบริการด้วยอิเล็กทรอนิกส์ e-Shopping User Manual, Volume 1 (Online). http://www.gprocurement.go.th/wps/wcm/connect/66006f804096dfbf90dfbf4e5336250b/e-shopping_guideline_others.pdf?MOD=AJPERES, 9 มิถุนายน 2559.

- กรมสรรพากร. 2557. กิจการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ความรู้เกี่ยวกับอีคอมเมิร์ซ (online). <http://www.rd.go.th/publish/26228.0.html>, 30 พฤษภาคม 2559.
- ศูนย์พัฒนาพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ สมาคมผู้ประกอบการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ไทย. 2558. ความรู้เบื้องต้น E-Commerce (online). <http://www.thaiecommerce.org/index.php?lay=show&ac=article&Id=538636758>, 9 มิถุนายน 2559.
- Akhlaq, A. and Ahmed, E. 2015. "Digital commerce in emerging economies: Factors associated with online shopping intentions in Pakistan." *International Journal of Emerging Markets* 10(4): 634 – 647.
- Al-maghrabi, T., Dennis, C., Halliday, S.V., and Ali, A.B. 2011. "Determinants of Customer Continuance Intention of Online Shopping" *International Journal of Business Science and Applied Management* 6(1): 41-65.
- Alyami, E. and Spiteri, L. 2015. "International University Students' Online Shopping Behaviour." *World Journal of Social Sciences* 5(3) 227 – 243.
- Amoroso, D.L., Hunsinger, D.S. 2009. "Understanding Consumers' Acceptance of Online Purchasing." *Journal of Information Technology Management* 20(1): 15-41.
- Barbonis, P.A. and Laspita, S. 2005. "Some factors influencing adoption of e-commerce in Greece" *Engineering Management Conference, 2005. Proceedings. 2005 IEEE International*, Volume: 1.
- Çelik, H.E., Yılmaz, V. 2011. "Extending the technology acceptance model for adoption of e-shopping by consumers in Turkey." *Journal of Electronic Commerce Research* 12(2): 152-164.
- Cheema, U., Rizwan, M., Jalal, R., Durrani, F. and Sohail, N. 2013. "The Trend of Online Shopping in 21st Century: Impact of Enjoyment in TAM Model." *Asian Journal of Empirical Research* 3(2): 131-141.
- Cho, Y.C. 2015. "Exploring Factors That Affect Usefulness, Ease Of Use, Trust, And Purchase Intention In The Online Environment." *International Journal of Management & Information Systems* 19(1): 21-36.
- Davis, F.D. 1989. "Perceived Usefulness, Perceived Ease of Use, and User Acceptance of Information Technology." *MIS Quarterly* 13(3): 319-340. , Bagozzi, R.P., Warshaw, P.R. 1989. "User Acceptance of Computer Technology: A Comparison of Two Theoretical Models." *Management Science* 35(8): 982-1003.
- Ha, S. and Stoel, L. 2009. "Consumer e-shopping acceptance: Antecedents in a technology acceptance model" *Journal of Business Research* 62: 565–571.
- He, D., Lu, Y. and Zhou, D. 2008. "Empirical Study of Consumers' Purchase Intentions in C2C Electronic Commerce." 13(3): 287-292.
- Ibrahim, A.S., Khan, A.H., Rahman, M.K., and Ramezanie, E. 2013. "Assessing the Effectiveness of Online Shopping Among Malaysian Consumers" *Australian Journal of Basic and Applied Sciences* 7(7): 603-612.

- Johar, M.G.M. and Awalluddin, J.A.A. 2011. "The role of technology acceptance model in explaining effect on e-commerce application system." *International Journal of Managing Information Technology (IJMIT)* 3(3): <http://airccse.org/journal/ijmit/papers/3311ijmit01.pdf>
- Koufaris, M. 2002. "Applying the Technology Acceptance Model and Flow Theory to Online Consumer Behavior." *Information Systems Research* 13(2): 205–223.
- Li, N. and Zhang, P. 2002. "Consumer Online Shopping Attitude and Behavior: An Assessment of Research.", *Proceedings of the Eighth Americas Conference on Information Systems*, p. 508-517.
- Lim, W.M. and Ting, D.H. 2012. "E-shopping: an Analysis of the Technology Acceptance Model." *Modern Applied Science* 6(4)
- Lim, Y.J., Osman, A., Salahuddin, S.N., Romle, A.R., and Abdullah, S. 2016. "Factors Influencing Online Shopping Behavior: The Mediating Role of Purchase Intention." *Procedia Economics and Finance* 35: 401–410.
- Lodorfos, G.N., Trosterud, T.A. and Whitworth, C. 2006. "E-CONSUMERS' ATTITUDE AND BEHAVIOUR IN THE ONLINE COMMODITIES MARKET." *Innovative Marketing* 2(3): 7-96.
- Maditinos, D., Sarigiannidis, L., Dimitriadis, E. 2007. "Predicting e-commerce purchasing intention in Greece: An extended TAM approach." *5th International Conference on Accounting and Finance in Transition*, 9-11 July 2007 London, U.K. pp.467-484. (http://abd.teikav.edu.gr/articles/ICAFT_07_EC%20TAM_Greenwich.pdf)
- Masrom, M. 2007. "Technology acceptance model and E-learning." In: *12th International Conference on Education*, 21-24 May 2007, Sultan Hassanah Bolkiah Institute of Education, Universiti Brunei Darussalam.
- Monuwe'T, P., Dellaert G. C. B., and Ruyter, K. 2004 "What drives consumers to shop online? A Literature review." *International Journal of Service Industry Management* 15(1): 102-121.
- Moon, J. and Kim, Y. 2001. "Extending the TAM for a World Wide Web Context." *Information & Management* (38): 217- 230.
- Rahman, M.S. 2013. "An Empirical Study on Revealing the Factors Influencing Online Shopping Intention Among Malaysian Consumers." *Journal of Human and Social Science Research* 1(1): 9-18.
- Ramayah, T. and Ignatius, J. 2005. "Impact of Perceived Usefulness, Perceived Ease of Use and Perceived Enjoyment on Intention to Shop Online." *Journal of Systems Management* 1-16.
- Rehman, U., Rizwan, M., Ahmed, A.D., Ali, N., and Khan, M.H. 2013. "E-TAM Model: A Comprehensive Approach to Understand the Adoption of Electronic Shopping." *Journal of Basic and Applied Scientific Research* 3(11): 178-188.
- Shih, H.P. 2004. "An empirical study on predicting user acceptance of e-shopping on the Web." *Information & Management* 41(3): 351–368.
- Turban, E and King, D. 2003. "Introduction to e-Commerce" Prentice Hall, NJ, & Lang, J. 2010. *Introduction to Electronic Commerce*, 3rd Edition: Prentice Hall, Inc., (2010), pp.1-3.

- Van der Heijden, H. 2003. "Factors Influencing the Usage of Websites - the Case of a Generic Portal in the Netherlands." *Information & Management* 40(6): 541-549., Verhagen, T. and Creemers, M. 2003. "Understanding online purchase intentions: contributions from technology and trust perspectives." *European Journal of Information Systems* (12): 41-48
- Vijayasarathy, L.R. 2004. "Predicting consumer intentions to use on-line shopping: the case for an augmented technology acceptance model." *Information & Management* 41(6) 747-762.
- Wang, E.S. and Chou N.P. 2014. "Consumer Characteristics, Social Influence, and System Factors on Online Group-buying Repurchasing Intention." *Journal of Electronic Commerce Research* 15(2): 119-132.
- Yuliharsi, Aminul M.I., and Ku Amir, K.D. 2011. "Factors that influence Customers' Buying Intention on Shopping Online." *International Journal of Marketing Studies* 3(1): 128-139.

แนวทางพัฒนาการบริหารจัดการมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก ตามหลักธรรมาภิบาล

Development guideline for administration of Rajamangala University of Technology Tawan-ok by using good governance

ฉัตรชัย ศุภจารีรักษ์¹ และ วิภา ศุภจารีรักษ์²

¹ ประธานสภาคณาจารย์และข้าราชการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก

² คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม

E-mail: chatchaisup@hotmail.com โทร. 08-1945-5539 , E-mail: wipasup@gmail.com โทร. 08-9011-3377

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการบริหารจัดการมหาวิทยาลัย 2) การบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของมหาวิทยาลัย 3) บทบาทการพัฒนาตามอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการบริหารมหาวิทยาลัย และ 4) แนวทางพัฒนาการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของมหาวิทยาลัย โดยสุ่มจากผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานสังกัดมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก จำนวน 291 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าร้อยละ พบว่า 1) ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการบริหารจัดการมหาวิทยาลัยตามหลักธรรมาภิบาล ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนรายด้าน อยู่ในระดับสูง คือ ด้านบุคคล 2) มหาวิทยาลัยมีการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล ในภาพรวม และรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง เรียงตามลำดับจากมากไปน้อย คือ ด้านนิติธรรม รองลงมาคือ ด้านคุณธรรม 3) บทบาทการพัฒนาตามอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการบริหารมหาวิทยาลัย ในภาพรวมควรปรับปรุง อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนรายด้าน คณะกรรมการบริหารมหาวิทยาลัยมีบทบาทในการพัฒนาตามหลักธรรมาภิบาลได้ดีอยู่ในระดับสูง คือ ด้านงานวิชาการ ส่วนที่ต้องปรับปรุงอยู่ในระดับสูง 2 ด้าน คือ ด้านงานบุคคล และด้านงานทั่วไป 4) แนวทางการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของมหาวิทยาลัย คือ 4.1) จัดอบรมให้ความรู้เรื่องสิทธิและหน้าที่อันพึงมีของบุคลากร 4.2) พัฒนาองค์กรให้มีความโปร่งใส ยึดถือความสุจริตเป็นที่ตั้ง 4.3) บริหารงานบุคคลด้วยความเที่ยงธรรม 4.4) บุคลากรระดับนโยบายต้องมีความจริงใจและเข้าร่วมประชุมอย่างสม่ำเสมอ 4.5) การสรรหาผู้บริหารควรเป็นแบบเลือกโดยตรงจากผู้ได้บังคับบัญชา 4.6) นายกสภามหาวิทยาลัยและกรรมการสภามหาวิทยาลัย โดยเฉพาะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิจากบุคคลภายนอกมีอิทธิพลต่อการพัฒนาตามหลักธรรมาภิบาล

คำสำคัญ: แนวทางพัฒนา การบริหารจัดการ ธรรมาภิบาล มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก

Abstract

The purpose of this research was to study the factors affecting the university management, good governance administration, university development's roles of the university committee, and development guideline for administration of Rajamangala University of Technology Tawan-ok by using good governance. Random sampling method was applied for 291 the university administration committee and the university officers. The instrument used for collecting data was questionnaire and the data were analyzed by percentage. The results showed 1) The factors affecting the university

management revealed at the moderate level, the first level was personnel factors, 2) Good governance administration of the University revealed at the moderate level, the first rank was the rule of law followed by ethics, participation, transparency, sense of responsibility, and cost-effectiveness, 3) University development's roles of the university committee revealed as a whole should reform in moderate level, the first rank, academic administration, was good perform in high level followed by budget administration in moderate level, but personnel administration and general administration were reformed in high level, 4) Development guideline for administration of the university to summarize as followed: 4.1) Training about right and duty of personnel, 4.2) Development the organization to be transparency, 4.3) Personnel administration with justice, 4.4) The persons in assignment policy should develop the university sincerely and don't miss meeting, 4.5) Searching for the administrators should select directly by every persons in the university, the same as selection the members of House of Representatives, and 4.6) Good governance administration of the university depend on the president and the committees of the University Council, specially the committees from outside of the university who can support a president of the university.

Keywords : Development guideline, administration, good governance, Rajamangala University of Technology Tawan-ok

1. บทนำ

หน่วยงานต่าง ๆ โดยเฉพาะภาครัฐในประเทศไทยเริ่มต้นตัว และสนใจเรื่องการบริหารจัดการตามหลักบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี หรือเรียกว่า ธรรมาภิบาล (Good governance) ภายหลังจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มีผลบังคับใช้ โดยมีเป้าหมาย 3 ประการ คือ การบริหารมุ่งผลสัมฤทธิ์ การปรับเปลี่ยนบทบาทภาครัฐ และการบริหารแบบพหุภาคี (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. 2544) ต่อมาเมื่อมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ก็ได้บัญญัติรับรองการนำหลักธรรมาภิบาลเป็นแนวทางในการปฏิบัติราชการไว้หลายมาตรา เช่น กำหนดให้รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านการบริหารราชการแผ่นดิน คือ พัฒนางานภาครัฐโดยมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพ คุณธรรม และจริยธรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ควบคุมการปรับปรุงรูปแบบและวิธีการทำงาน เพื่อให้การบริหารราชการแผ่นดินเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และส่งเสริมให้หน่วยงานของรัฐใช้หลักธรรมาภิบาลเป็นแนวทางในการปฏิบัติราชการ (ราชกิจจานุเบกษา. 2550) เนื่องจากเชื่อว่าหากประเทศไทยมีการนำหลักธรรมาภิบาลมาปรับใช้กับการปฏิบัติงานโดยเฉพาะในภาคราชการ จะทำให้ประเทศได้รับการพัฒนาไปในทิศทางที่ดี และเกิดความเป็นธรรมในสังคม (สถาบันพระปกเกล้า. 2549) โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนา มีความสะดวกรวดเร็ว คล่องตัวและโปร่งใส เน้นให้บุคลากรในองค์กรทำหน้าที่รับผิดชอบเต็มความสามารถโดยคำนึงถึงกฎระเบียบที่ประสานกับการบริหารอย่างสอดคล้องและทันสมัย ซึ่งหน่วยงานราชการหลายแห่งได้ขานรับนโยบายและนำสู่การปฏิบัติแล้ว อย่างไรก็ตาม ยังมีอีกหลายหน่วยงานราชการที่ไม่ได้ดำเนินการ หรือหากดำเนินการก็ยังไม่ชัดเจนเนื่องจากปัญหาหลายรูปแบบ อาทิ ตัวผู้บริหารขาดวิสัยทัศน์ พฤติกรรมของคนในหน่วยงานที่ขาดความรับผิดชอบ การบริหารงานที่ยังเน้นดุลยพินิจคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนตนมากกว่าส่วนรวม การขาดการมีส่วนร่วมของคนในหน่วยงาน การจัดคนไม่เหมาะสมกับงาน ขาดการสร้างขวัญกำลังใจแก่บุคลากร การพัฒนาไม่ได้กระจายไปยังสาธารณะอย่างทั่วถึง และการบริหารองค์การที่ถูกแทรกแซงทางการเมือง เป็นต้น (รจนา ยศธสาร และคณะ. 2548) สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ทำให้การบริหารจัดการในองค์การขาดประสิทธิภาพและประสิทธิผล อันเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาองค์การให้บรรลุวัตถุประสงค์สูงสุด

ผู้บริหารองค์การที่ดีต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติงาน และต้องพยายามทำตนให้เป็นທີ່เลื่อมใสศรัทธาของผู้ร่วมงาน หรือผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างแท้จริง ซึ่งการบริหารงานของผู้บริหารจะเกิดประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลที่ดีได้ย่อมขึ้นอยู่กับองค์ประกอบที่สำคัญหลายประการ ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจในหลักการบริหารงาน รวมทั้งมีประสบการณ์และทักษะในการบริหาร มีกระบวนการในการชักนำคนในองค์การให้มีความตั้งใจในการทำงาน โดยเปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและตัดสินใจร่วมกัน (ศิริพร ศิริบุษยา และเพ็ญพิชญา. 2554)

ในสถาบันอุดมศึกษาต่างยอมรับว่า การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลเป็นแนวปฏิบัติที่เหมาะสมกับการบริหารงานอุดมศึกษาอย่างมาก เพราะเน้นความมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยส่งเสริมให้มีความรับผิดชอบในผลการปฏิบัติและความโปร่งใส ขณะเดียวกันก็ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วม การกระจายอำนาจ และความยุติธรรม (รัชนา ศานติยานนท์. 2544) อีกทั้งระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 ได้กำหนดหลักสำคัญในการส่งเสริมการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีมี 6 ประการ ดังนี้ 1) หลักนิติธรรม 2) หลักคุณธรรม 3) หลักความโปร่งใส 4) หลักความมีส่วนร่วม 5) หลักความรับผิดชอบ 6) หลักความคุ้มค่า โดยกำหนดให้หน่วยงานราชการทุกแห่ง รวมทั้งสถาบันอุดมศึกษาของรัฐใช้เป็นกรอบแนวปฏิบัติอย่างเคร่งครัดตั้งแต่ปี พ.ศ. 2542 เป็นต้นมา (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. 2544)

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออกจัดตั้งตามพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล พ.ศ. 2548 ประกาศในราชกิจจานุเบกษาวันที่ 8 มกราคม 2548 กำหนดให้มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลเป็นสถาบันอุดมศึกษาด้านวิชาชีพและเทคโนโลยีมีวัตถุประสงค์ให้การศึกษา ส่งเสริมวิชาการและวิชาชีพชั้นสูงที่เน้นการปฏิบัติ การสอน การวิจัย ผลิตรีขวิชาชีพระให้บริการทางวิชาการในด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแก่สังคม ทะนุบำรุงศิลปและวัฒนธรรม และอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยให้ผู้สำเร็จอาชีวศึกษามีโอกาสในการศึกษาต่อด้านวิชาชีพเฉพาะทางระดับปริญญาเป็นหลักและตามมาตรา 36 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ได้บัญญัติให้สถานศึกษาของรัฐที่จัดการศึกษาระดับปริญญาเป็นนิติบุคคล เพื่อให้สถานศึกษาของรัฐดำเนินกิจการได้โดยอิสระ สามารถพัฒนาระบบบริหารและจัดการที่เป็นของตนเอง มีความคล่องตัว มีเสรีภาพทางวิชาการ และอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสภามหาวิทยาลัย โดยการบริหารจัดการภายใต้กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

อย่างไรก็ตาม จากที่ประชุมประธานสภาอาจารย์มหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทย (ปอมท.) ทั้ง 28 แห่ง เสนอปัญหาสำคัญที่ต้องเร่งแก้ไขคือ ความมีธรรมาภิบาลในมหาวิทยาลัยโดยเฉพาะมาตรการในการกำกับดูแลมิให้ผู้บริหารในมหาวิทยาลัยทำผิดหลักธรรมาภิบาล มิฉะนั้นจะส่งผลให้คุณภาพการศึกษาตกต่ำไปด้วย (ASTV ผู้จัดการออนไลน์. 2556) จากปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะประธานสภาคณาจารย์และข้าราชการมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออกมีหน้าที่ให้ข้อเสนอแนะในการพัฒนามหาวิทยาลัย จึงสนใจศึกษาแนวทางพัฒนาการบริหารจัดการมหาวิทยาลัยตามหลักธรรมาภิบาล เพื่อนำผลการวิจัยไปปรับปรุงและพัฒนาศักยภาพในการบริหารจัดการของมหาวิทยาลัย อันส่งผลให้บุคลากรมีขวัญกำลังใจพร้อมปฏิบัติภารกิจด้วยความเต็มใจ ตลอดจนการจัดการศึกษามีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

2. วิธีการศึกษา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือ บุคลากรที่ยังปฏิบัติงานอยู่ในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก 4 วิทยาเขต ในปี พ.ศ. 2558 แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้บริหาร จำนวน 102 คน จำแนกเป็น กรรมการสภามหาวิทยาลัย 29 คน กรรมการสภาวิชาการ 39 คน กรรมการบริหารมหาวิทยาลัย 21 คน กรรมการสภาคณาจารย์ 13 คน และกลุ่มผู้ปฏิบัติงาน จำนวน 987 คน จำแนกเป็น อาจารย์ 542 คน เจ้าหน้าที่ 445 คน รวมจำนวนประชากรทั้งหมด 1,089 คน แล้วสุ่มกลุ่มตัวอย่างตามตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan. 1970) ได้จำนวน 282 คน จากนั้นดำเนินการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน ดังนี้

2.1 สุ่มแบบกลุ่ม (Cluster sampling) โดยจำแนกออกเป็น 2 กลุ่ม คือ ผู้บริหาร และผู้ปฏิบัติงาน แล้วสุ่มกลุ่มตัวอย่างในแต่ละกลุ่มด้วยการเทียบสัดส่วน (Quota sampling) ได้กลุ่มผู้บริหาร 27 คน กลุ่มผู้ปฏิบัติงาน 255 คน

2.2 ทำการสุ่มกลุ่มผู้บริหาร จำแนกตามตำแหน่ง และกลุ่มผู้ปฏิบัติงาน จำแนกตามตำแหน่งและวิทยาเขต โดยการเทียบสัดส่วน ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างกลุ่มผู้บริหาร จำแนกตามตำแหน่ง และกลุ่มผู้ปฏิบัติงาน จำแนกตามตำแหน่งและวิทยาเขต

ตำแหน่ง	ผู้บริหาร		ตำแหน่ง วิทยาเขต	ผู้ปฏิบัติงาน			
	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง		อาจารย์		เจ้าหน้าที่	
				ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
กรรมการสภามหาวิทยาลัย	29	8	บางพระ	207	53	235	61
กรรมการสภาวิชาการ	39	10	จันทบุรี	118	31	78	20
กรรมการบริหารมหาวิทยาลัย	21	6	จักรพงษ์ภูวนารถ	127	33	94	24
กรรมการสภาคณาจารย์	13	3	อุเทนถวาย	90	23	38	10
รวม	102	27	รวม	542	140	445	115

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม แบ่งเป็น 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ ตำแหน่งหน้าที่ วิทยาเขต เป็นแบบเลือกตอบ

ตอนที่ 2 ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการบริหารจัดการมหาวิทยาลัย ประกอบด้วย 3 ด้าน คือ ด้านบุคคล ด้านกลุ่ม และด้านองค์การ มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ คือ “เป็น” หรือ “ไม่เป็น”

ตอนที่ 3 การบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาลประกอบด้วย 6 ด้าน คือ ด้านนิติธรรม ด้านคุณธรรม ด้านความโปร่งใส ด้านการมีส่วนร่วม ด้านความรับผิดชอบ และด้านความคุ้มค่า มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ คือ “ใช่” หรือ “ไม่ใช่”

ตอนที่ 4 บทบาทการพัฒนามหาวิทยาลัยตามอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการบริหารมหาวิทยาลัย ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ ด้านงานวิชาการ ด้านงานงบประมาณ ด้านบุคคล และด้านงานทั่วไป มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ คือ “ดี” หรือ “ควรปรับปรุง”

ตอนที่ 5 ข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการแจกและเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อขอความร่วมมือให้ผู้บริหาร อาจารย์ และเจ้าหน้าที่ ให้ข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยแบบสอบถามสำหรับอาจารย์ และเจ้าหน้าที่ ผู้วิจัยทำหนังสือถึงรองอธิการบดี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออกประกอบด้วย วิทยาเขตบางพระ จำนวน 125 ชุด วิทยาเขตจันทบุรี จำนวน 61 ชุด วิทยาเขตจักรพงษ์ภูวนารถ จำนวน 67 ชุด และวิทยาเขตอุเทนถวาย จำนวน 43 ชุด ส่วนแบบสอบถามสำหรับผู้บริหาร ผู้วิจัยทำหนังสือถึงเลขาธิการสภาวิชาการ ประกอบด้วยกรรมการสภามหาวิทยาลัย จำนวน 13 ชุด กรรมการสภาวิชาการ จำนวน 15 ชุด กรรมการบริหารมหาวิทยาลัย จำนวน 11 ชุด และกรรมการสภา

คณาจารย์ จำนวน 8 ชุด ทั้งหมดรวมจำนวน 343 ชุดในระหว่างเดือนมีนาคม-กรกฎาคม 2558 ได้รับแบบสอบถามกลับคืนจำนวน 290 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100

2. คัดเลือกแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์มาวิเคราะห์และสรุปผล

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติ

1. ข้อมูลสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)
2. ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการบริหารจัดการมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก กำหนดเกณฑ์การให้ค่าคะแนน ดังนี้ ถ้าตอบ “เป็น” กำหนดค่าคะแนนเป็น 1 ถ้าตอบ “ไม่เป็น” กำหนดค่าคะแนนเป็น 0 วิเคราะห์หาค่าร้อยละ
3. การบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาล กำหนดเกณฑ์การให้ค่าคะแนน ดังนี้ ถ้าตอบ “ใช่” กำหนดค่าคะแนนเป็น 1 ถ้าตอบ “ไม่ใช่” กำหนดค่าคะแนนเป็น 0 วิเคราะห์หาค่าร้อยละ
4. บทบาทการพัฒนามหาวิทยาลัยตามอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการบริหารมหาวิทยาลัย กำหนดเกณฑ์การให้ค่าคะแนน ดังนี้ ถ้าตอบ “ดี” กำหนดค่าคะแนนเป็น 1 ถ้าตอบ “ควรปรับปรุง” กำหนดค่าคะแนนเป็น 0 วิเคราะห์หาค่าร้อยละ
5. ข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก ได้สรุปข้อเสนอแนะแล้วนำเสนอในรูปแบบความเรียง

3. ผลการศึกษาและการอภิปรายผล

ผลการศึกษา

ผลการศึกษาพบว่า ผู้บริหารส่วนใหญ่เป็นเพศชายและเป็นกรรมการสภาวิชาการ สำหรับผู้ปฏิบัติงานที่สังกัดวิทยาเขตบางพระส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงและเป็นเจ้าหน้าที่ สังกัดวิทยาเขตจันทบุรีส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงและเป็นอาจารย์ สังกัดวิทยาเขตจักรพงษ์ภูวนารส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงและเป็นอาจารย์ สังกัดวิทยาเขตอุเทนถวายส่วนใหญ่เป็นเพศชายและเป็นอาจารย์

ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการบริหารจัดการมหาวิทยาลัยตามหลักธรรมาภิบาล บุคลากรส่วนใหญ่เห็นว่า อยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 58.27) โดยด้านบุคคลอยู่ในระดับสูง (ร้อยละ 71.28) ส่วนด้านองค์การ และด้านกลุ่มอยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 52.48 และ 51.06 ตามลำดับ) ดังตารางที่ 2 แสดงว่า ผู้รับผิดชอบในการบริหารจัดการมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออกยังไม่ให้ความสำคัญต่อปัจจัยด้านบุคคล ด้านกลุ่ม และด้านองค์การว่าจะส่งผลต่อการบริหารจัดการมหาวิทยาลัย ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของวิจิตร แป้นจันทร์ (2553) ที่พบว่า ปัจจัยที่คาดว่าจะส่งผลต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตจังหวัดกำแพงเพชร โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง แต่ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของขวัญจิตร บุญยืน (2551) ที่พบว่า คณะกรรมการบริหารสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลบางปลา และหัวหน้าส่วนราชการขององค์การบริหารส่วนตำบลบางปลา เห็นว่า ปัจจัยโดยรวมที่มีผลกระทบในการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลบางปลา อยู่ในระดับสูง

ตารางที่ 2 ร้อยละ และระดับของปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการบริหารจัดการมหาวิทยาลัยตามหลักธรรมาภิบาล

ปัจจัย	การบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล		
	เป็น	ไม่เป็น	ระดับ
	ร้อยละ	ร้อยละ	
1. ด้านบุคคล	71.28	28.72	สูง
2. ด้านกลุ่ม	51.06	48.94	ปานกลาง
3. ด้านองค์การ	52.48	47.52	ปานกลาง
รวม	58.27	41.73	ปานกลาง

การบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาลของมหาวิทยาลัย บุคลากรส่วนใหญ่เห็นว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน (ร้อยละ 60.52) โดยเรียงตามอันดับ ดังนี้ ด้านนิติธรรม (ร้อยละ 65.96) ด้านคุณธรรม (ร้อยละ 63.83) ด้านการมีส่วนร่วม (ร้อยละ 62.41) ด้านความโปร่งใส (ร้อยละ 62.06) ด้านความรับผิดชอบ (ร้อยละ 55.67) และอันดับสุดท้ายคือ ด้านความคุ้มค่า (ร้อยละ 53.19) ด้านความรับผิดชอบ และด้านความคุ้มค่า ดังตารางที่ 3 แสดงว่า มหาวิทยาลัยยังมีการใช้จ่ายงบประมาณ และการบริหารจัดการโครงการต่าง ๆ ที่มีประสิทธิภาพไม่มากพอ และขาดความตระหนักถึงความสำคัญของการนำหลักการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล โดยเฉพาะด้านความคุ้มค่ามาใช้ในการบริหารจัดการของมหาวิทยาลัย ซึ่งตามมาตรา 22 ของพระราชบัญญัติว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 (ราชกิจจานุเบกษา, 2546) กำหนดให้สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และสำนักงานงบประมาณร่วมกันจัดให้มีการประเมินความคุ้มค่าในการปฏิบัติภารกิจของรัฐที่ส่วนราชการดำเนินการอยู่ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของสนธยา ชมภู (2554) ที่พบว่า เทศบาลเมืองเพชรบูรณ์มีการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในด้านหลักความคุ้มค่า และหลักความโปร่งใสน้อยที่สุด แต่ไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยของพรหมเมศวร์ คำผาบ (2550) ที่พบว่าข้าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1 มีความคิดเห็นต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของโรงเรียน โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับจากมากไปน้อย คือ หลักความคุ้มค่า หลักความโปร่งใส หลักคุณธรรม หลักความรับผิดชอบ หลักการมีส่วนร่วม และหลักนิติธรรม

ตารางที่ 3 ร้อยละ และระดับของการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล

การบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล	เป็น	ไม่เป็น	ระดับ
	ร้อยละ	ร้อยละ	
1. ด้านนิติธรรม	65.96	34.04	ปานกลาง
2. ด้านคุณธรรม	63.83	36.17	ปานกลาง
3. ด้านความโปร่งใส	62.06	37.94	ปานกลาง
4. ด้านการมีส่วนร่วม	62.41	37.59	ปานกลาง
5. ด้านความรับผิดชอบ	55.67	44.33	ปานกลาง
6. ด้านความคุ้มค่า	53.19	46.81	ปานกลาง
รวม	60.52	39.48	ปานกลาง

บทบาทการพัฒนามหาวิทยาลัยตามอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการบริหารมหาวิทยาลัย บุคลากรส่วนใหญ่เห็นว่า ในภาพรวมควรปรับปรุง อยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 54.06) โดยด้านงานวิชาการ อยู่ในระดับสูง (ร้อยละ 73.76) ด้านงานงบประมาณ อยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 64.54) ส่วนที่ต้องปรับปรุงอยู่ในระดับสูงคือ ด้านงานบุคคล และด้านงานทั่วไป (ร้อยละ 80.14 และร้อยละ 74.47 ตามลำดับ) ดังตารางที่ 4 อาจเป็นเพราะคณะกรรมการบริหารมหาวิทยาลัยยังขาดความเข้าใจหลักการทำหน้าที่ในการกำกับมหาวิทยาลัยตามที่ควรจะมี ซึ่งศาสตราจารย์ วิจารย์ พานิช กล่าวว่า หนังสือ “Governance as Leadership: Framing the Work of Nonprofit Boards” ได้บอกหลักการทำหน้าที่กำกับองค์กรว่า ผู้กำกับและคนที่เป็นบอร์ดทำหน้าที่กำกับองค์กร ควรทำภารกิจ 3 มิติพร้อม ๆ กัน ดังนี้ มิติที่ 1 Fiduciary Mode : ทำหน้าที่ Stewardship ต่อสินทรัพย์ที่จับต้องได้ มิติที่ 2 Strategic Mode: ทำหน้าที่เป็น Strategic partner กับฝ่ายบริหาร มิติที่ 3 Generative Mode: ทำหน้าที่ “นำจากข้างหลัง” แต่สภามหาวิทยาลัยไทยตอนนียังรู้จักเพียงโหมดเดียว คือ การดูแลทรัพย์สิน และกฎกติกา Fiduciary Mode (กองบรรณาธิการ, 2553)

ตารางที่ 4 ร้อยละ และระดับของบทบาทการพัฒนามหาวิทยาลัย

บทบาทการพัฒนาวิทยาลัย	ดี	ควรปรับปรุง	ระดับ
	ร้อยละ	ร้อยละ	
1. ด้านงานวิชาการ	73.76	26.24	สูง
2. ด้านงานงบประมาณ	64.54	35.46	ปานกลาง
3. ด้านงานบุคคล	19.86	80.14	สูง
4. ด้านงานทั่วไป	25.53	74.47	สูง
รวม	45.92	54.06	ปานกลาง

บุคลากรของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออกได้เสนอแนะแนวทางการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของมหาวิทยาลัย สรุปได้ ดังนี้

1. มหาวิทยาลัยควรจัดอบรมให้ความรู้แก่บุคลากรเรื่องสิทธิและหน้าที่อันพึงมีของบุคลากร
2. มหาวิทยาลัยควรพัฒนาองค์กรให้มีความโปร่งใส ยึดถือความสุจริตเป็นที่ตั้ง
3. มหาวิทยาลัยควรบริหารงานบุคคลด้วยความเที่ยงธรรมอย่างแท้จริง
4. บุคลากรระดับนโยบายควรมีใจพัฒนาหาวิทยาลัยอย่างจริงจัง เพราะพิจารณาจากการเข้าร่วมประชุมทั่วไปที่มีกำหนดเป็นประจำ แต่เมื่อมีวาระออกเสียงเลือกตั้ง จึงเข้าร่วมประชุมเพื่อยกมือตามกลุ่มตนเอง ทำให้ผู้บริหารระดับนโยบายเป็นกลุ่มคลุมอำนาจแบบเบ็ดเสร็จ
5. การสรรหาผู้บริหารควรเป็นแบบเลือกโดยตรงจากผู้ได้บังคับบัญชา เช่นเดียวกับการเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
6. การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของมหาวิทยาลัยจะได้ขึ้นอยู่กับนายกสภามหาวิทยาลัยและกรรมการสภามหาวิทยาลัย โดยเฉพาะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิจากบุคคลภายนอกที่จะสนับสนุนบุคคลใดให้เป็นผู้บริหารมหาวิทยาลัย

4. สรุป

ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการบริหารจัดการมหาวิทยาลัยตามหลักธรรมาภิบาล

อันดับแรกคือ ด้านบุคคล รองลงมาเป็นด้านองค์การ และด้านกลุ่มมหาวิทยาลัยมีการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล อยู่ในระดับปานกลาง เรียงตามลำดับจากมากไปน้อย คือ ด้านนิติธรรม ด้านคุณธรรม ด้านการมีส่วนร่วม

ด้านความโปร่งใส ด้านความรับผิดชอบ และด้านความคุ้มค่า บทบาทการพัฒนามหาวิทยาลัยตามอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการบริหารมหาวิทยาลัย ในภาพรวม ควรปรับปรุง โดยด้านที่ต้องปรับปรุงอยู่ในระดับสูงคือ ด้านงานบุคคล และด้านงานทั่วไป แต่สามารถพัฒนาได้ดีในด้านงานวิชาการ สำหรับแนวทางการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก มีดังนี้ มหาวิทยาลัยควรจัดอบรมให้ความรู้เรื่องสิทธิและหน้าที่อันพึงมีของบุคลากร ควรพัฒนาองค์กรให้มีความโปร่งใส ยึดถือความสุจริตเป็นที่ตั้ง ควรบริหารงานบุคคลด้วยความเที่ยงธรรมอย่างแท้จริง บุคลากรระดับนโยบายควรพัฒนามหาวิทยาลัยอย่างจริงจังและควรเข้าร่วมประชุมอย่างสม่ำเสมอ การสรรหาผู้บริหารควรเป็นแบบเลือกโดยตรงจากผู้ได้บังคับบัญชา และการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของมหาวิทยาลัยจะได้ดีขึ้นอยู่กับนายกสภามหาวิทยาลัย และกรรมการสภามหาวิทยาลัย โดยเฉพาะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิจากบุคคลภายนอกที่จะสนับสนุนบุคคลใดให้เป็นผู้บริหารมหาวิทยาลัย

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากเงินรายได้จำนวน 30,000 บาท จากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก

เอกสารอ้างอิง

- กองบรรณาธิการ. (2553, กรกฎาคม – กันยายน). แนะนำนายกสภามหาวิทยาลัย ศาสตราจารย์ นพ.วิจารณ์ พานิช. **จดหมายข่าวธรรมาภิบาลมหาวิทยาลัย**. 2(3): 3-8.
- ขวัญจิตร บุญยืน. (2551). **แนวทางการพัฒนาการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลบางปลา อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ**. รายงานการศึกษาอิสระปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- พรหมเมศวร คำผาบ. (2550). **การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1**. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2546). **พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546** เล่ม 120 ตอนที่ 100 ก.
- วิจิตรา แป้นจันทร์. (2553). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดกำแพงเพชร**. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.
- สนธยา ชมภู. (2554). **การบริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นตามแนวทางหลักธรรมาภิบาล: กรณีศึกษาเทศบาลเมืองเพชรบูรณ์**. รายงานการวิจัย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2544). **แผนปฏิรูประบบบริหารภาครัฐ**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์กองกลาง.
- ASTV ผู้จัดการออนไลน์. (2556). **มหา'ลัยมีปัญหาดรรมาภิบาลทุกระดับ จี้ "จาตุรนต์" หามาตรการดูแล**. (2556). ค้นเมื่อ 1 สิงหาคม 2557จาก <http://www.manager.co.th/qol/viewnews.aspx?NewsID=9560000122599>
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. **Educational and Psychological Measurement**, 30(3), pp.607-610.

การพัฒนาทักษะการสื่อสารเรื่องเพศของพ่อเลี้ยงเดี่ยวที่มีลูกสาววัยรุ่น โดยใช้การปรึกษาทฤษฎีกลยุทธ์

The Development of Single Father with Teenage Daughters' Sex Communication Skills by Strategic Theory Counseling

โฉมวิไล เทียนทอง

Chomwilai Tainthong

สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

E-mail: noo567@gmail.com, Tel: 087-9186249

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาผลของการพัฒนาทักษะการสื่อสารเรื่องเพศของพ่อเลี้ยงเดี่ยวที่มีลูกสาววัยรุ่นโดยใช้การปรึกษาทฤษฎีกลยุทธ์ กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาค้นคว้านี้เป็นพ่อเลี้ยงเดี่ยวที่มีลูกสาววัยรุ่นที่อาศัยและทำงานอยู่ในจังหวัดชลบุรี จำนวน 10 คน โดยผู้วิจัยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงโดยความสมัครใจ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แบบวัดทักษะการสื่อสารเรื่องเพศ และโปรแกรมการปรึกษาทฤษฎีกลยุทธ์ จำนวน 8 ครั้ง ครั้งละ 60 นาที โดยใช้แบบแผนการวิจัยเชิงทดลององค์ประกอบเดียวแบบวัดซ้ำ แบ่งการทดลองออกเป็น 3 ระยะ คือ ระยะก่อนการทดลอง ระยะหลังการทดลอง และระยะติดตามผล สถิติที่ใช้คือการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ และทดสอบความแตกต่างรายคู่แบบนิวแมน-คูลส์

ผลการศึกษาพบว่า พ่อเลี้ยงเดี่ยวที่มีลูกสาววัยรุ่นมีคะแนนเฉลี่ยทักษะการสื่อสารเรื่องเพศในระยะหลังการทดลองและระยะติดตามผล สูงกว่าระยะก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และระยะติดตามผล สูงกว่าระยะหลังการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: ทักษะการสื่อสารเรื่องเพศ การปรึกษาทฤษฎีกลยุทธ์ พ่อเลี้ยงเดี่ยวที่มีลูกสาววัยรุ่น

Abstract

The purpose of this research aims to study the development of single father with teenage daughters' sex communication skills by Strategic Theory Counseling. The sample was 10 stepfathers of teenage daughters who work and live in Chonburi. The researcher chose the 10 samples group with purposive sampling. The instruments were used in the research consisted of the Gender Communication Skills Test and Single Strategic Theory Consultant that consisted 8 sessions, each session spent about 60 minutes. The research design was one - factor experimental design with repeated measures on one factor. The study was divided into three phases: the pre-experiment, the post-experiment and the follow - up. The data were then analyzed by repeated measure analysis of variance and testing the difference among mean by the Newman-Keuls method

The results showed that the single father with teenage daughters in the experimental group developed higher scores on the gender communication skills than those in the control group in the post-experiment and the follow - up with the statistical significance at .05

Keywords: sex communication skills, single farther, with teenage daughters, strategic theory counseling

1. บทนำ

ในปัจจุบันสภาพสังคมไทยยังเป็นสังคมที่ปิดใน “เรื่องเพศ” ด้วยวัฒนธรรมประเพณี การพูดคุยสื่อสารกันในครอบครัวที่มีบุตรอยู่ในวัยรุ่นเป็นเรื่องยาก วัยรุ่นจึงเลือกที่จะหาข้อมูลผ่านสื่อต่าง ๆ บางคนก็เลือกที่จะคุยกับเพื่อน ซึ่งอาจได้คำแนะนำที่ดี ๆ และปัญหาตามมามากมาย จากรายงานของ สถาบันรามจิตติ (2555) ได้ศึกษาสภาวะการณ์เด็กและเยาวชนในรอบปี 2554-2555 พบว่า บุคคลที่เด็กและวัยรุ่นปรึกษาเวลามีคำถามเรื่องเพศ อันดับ 1 คือเพื่อนสนิท สูงสุดถึงร้อยละ 51 พ่อแม่ ร้อยละ 14 แฟน/คู่รัก ร้อยละ 10 แต่ในขณะที่วัยรุ่นพ่อแม่ยังคงเป็นบุคคลที่เยาวชนคาดหวังว่าควรมีบทบาทในการให้ความรู้ความเข้าใจในเรื่องเพศมากที่สุดถึงร้อยละ 60 และยังเป็นบุคคลที่เยาวชนต้องการจะไปปรึกษาด้วยมากที่สุด วัยรุ่นไทยส่วนใหญ่จึงเลือกที่จะเรียนรู้เรื่องเพศจากสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) ซึ่งเป็นสื่อลามกอนาจารทางเพศ บางครั้งอาจจะได้รับข้อมูลที่ผิดๆ และนำไปสู่การแก้ปัญหาที่ไม่ใช่แนวทางที่ถูกต้อง

เชาวฤทธิ์ แดงซอน (2552) กล่าวว่า ครอบครัวมีความสำคัญต่อวัยรุ่น เนื่องจากครอบครัวเป็นสถาบันหลักทางสังคมที่เล็กที่สุด เป็นบริบทรากฐานของการพัฒนาคุณภาพมนุษย์เป็นแหล่งกำเนิดหล่อหลอม ปลูกฝังสิ่งที่ดีและขัดเกลาทางสังคม ให้สมาชิกเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ และเป็นที่ยอมรับว่า ครอบครัวมีความสำคัญที่สุดในการหล่อหลอมความเป็นมนุษย์ของบุคคลตั้งแต่เกิด วิถีชีวิตของบุคคลค่านิยม เจตคติ จริยธรรม ความสามารถ การริเริ่มสร้างสรรค์ และวิธีการแก้ปัญหา ฯลฯ ล้วนมีอิทธิพลมาจากพื้นฐานครอบครัวของบุคคลนั้นทั้งสิ้น สอดคล้องกับ Halstead and Reiss (2003) ซึ่งกล่าวว่า ผู้ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจและพฤติกรรมของวัยรุ่นคือ บิดามารดา และผู้ปกครองที่จะมีบทบาทในการสร้างภูมิคุ้มกันเรื่องเพศให้กับวัยรุ่น โดยเข้าใจและเลี้ยงดูเด็กให้พึงพอใจในตัวเอง รักตัวเองรักและนับถือผู้อื่นและมีเจตคติที่เหมาะสมในเรื่องเพศ

จากข้อมูลข้างต้น แสดงให้เห็นว่าการสื่อสารเรื่องเพศ เป็นเรื่องที่สำคัญมากในระดับครอบครัว ดังนั้น พ่อแม่หรือผู้ปกครองที่ใกล้ชิดกับเด็กและวัยรุ่น ควรมีทักษะการสื่อสารในเรื่องเพศที่เหมาะสม เป็นที่ไว้วางใจของเด็กและวัยรุ่น ในการปรึกษาปัญหาทางเพศได้ จากการศึกษาของ กุลกานต์ อภิวัฒน์ลังการ และคณะ ชลนิทรา แสงบุราณ เชาวฤทธิ์ แดงซอน สุพิศ ศิริอรุณรัตน์ และผาสุข แก้วจินดา พบว่า ครอบครัวส่วนใหญ่ มีการสอนเรื่องทางเพศแก่บุตรหลานในระดับที่ไม่มาก ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาพฤติกรรมทางเพศในปัจจุบัน

จากสภาพของครอบครัวไทยในปัจจุบันพบว่าครอบครัวเลี้ยงเดี่ยว มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น ทั้งนี้เป็นผลมาจากปัญหาการหย่าร้าง หรือการเสียชีวิตของคู่สมรส มหิตลและมุลนิตีศรีช่วยครอบครัว (2556) อธิบายว่า “ครอบครัวเลี้ยงเดี่ยว” หมายถึงครอบครัวที่มีเพียงพ่อหรือแม่ทำหน้าที่เลี้ยงดูลูกเป็นหลัก ประชากรเด็กและเยาวชนไทยอายุ 11-24 ปี อยู่ในครอบครัวเลี้ยงเดี่ยวมากกว่า 2.5 ล้านครอบครัว สาเหตุของการเป็นพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวอันดับ 1 ได้แก่ การหย่าร้าง รองลงมา คือ การเสียชีวิตของคู่สมรส ลักษณะครอบครัวที่มีเพียง “พ่ออยู่กับลูก” หรือ “แม่อยู่กับลูก” สำหรับปัญหาที่พ่อเลี้ยงเดี่ยวต้องเผชิญ คือ ปัญหาความสัมพันธ์กับลูกสาววัยรุ่น เนื่องจากพ่ออาจใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่กับงานเพื่อมาหาเลี้ยงครอบครัวจึงทำให้ขาดเวลาในการอยู่กับลูก ในพ่อบางคนนิ่งเฉยเพราะไม่จำเป็นต้องเลี้ยงดูลูกผู้หญิงอย่างไรดีซึ่งอาจจะทำให้เด็กรู้สึกว่าการไม่พ่อไม่เข้าใจหรือไม่สนใจ พ่อควรมีความเชื่อมั่นในตัวเอง และที่สำคัญทักษะการเข้าใจกันและกัน จะช่วยสร้างสัมพันธ์ภายในครอบครัวได้ ควรใช้ความหนักแน่นของผู้ชายเป็นต้นแบบให้กับลูก ซึ่งจะทำให้เด็กมีวุฒิภาวะและโตเร็วกว่าเด็กคนอื่น ๆ จากผลสำรวจของ กรมสุขภาพจิต (2553) ร่วมกับสำนักวิจัยเอแบคโพลล์ เสนอผลวิจัยเชิงสำรวจ เรื่อง “สายใยสัมพันธ์รัก จากพ่อ ถึงลูก: กรณีศึกษาตัวอย่างพ่อที่มีอายุ 25 ปีขึ้นไปใน 17 จังหวัดทั่วประเทศ” ซึ่งเห็นว่า ถึงแม้พ่อไทยจะบอกรักลูกมากขึ้นก็ตาม แต่ก็ยังมีพ่อไทย 1 ใน 4 ที่ยังไม่เคยบอกรักลูกอย่างชัดเจน และ 1 ใน 3 ของพ่อไทยยังไม่เคยโอบกอดลูกเพื่อแสดงความรัก ทั้ง ๆ ที่การสื่อสารด้วยคำพูดและภาษากายเป็น

สิ่งสำคัญที่จะช่วยกระชับความสัมพันธ์พ่อลูก เป็นวัคซีนใจที่จะช่วยสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีที่สุดให้กับลูกจากปัญหาต่าง ๆ ดังนั้นการสื่อสารเรื่องเพศจึงเป็นเรื่องสำคัญที่พ่อเลี้ยงเดี่ยวควรเปิดอกรับฟัง พูดคุย สอดคล้องกับงานวิจัยของ Lee, Kushner & Cho (2012) ที่พบว่า ความใกล้ชิดและสัมพันธ์ระหว่างพ่อและลูกสาว ก่อให้เกิดผลลัพธ์ทางบวกสำหรับเด็กผู้หญิงและงานวิจัยของ Nielsen (2009) ที่พบว่า โดยทั่วไปพ่อจะมีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของลูกสาวมากกว่าแม่

จากการศึกษาโดย Akers (2011) เรื่อง กระบวนการพัฒนาการสื่อสารเรื่องเพศของผู้ปกครองโดยการสำรวจงานวิจัยจากฐานข้อมูลต่าง ๆ ตั้งแต่ปี 1980 ถึง เดือนกรกฎาคม 2010 ทักษะการสื่อสารด้านเพศ หมายถึง การที่บิดามีความสามารถในการพูดคุย แสดงออกทั้งภาษาพูดและภาษากาย เพื่อทำให้บุตรเข้าใจ พัฒนาการทางเพศ พฤติกรรมทางเพศ สุขอนามัยทางเพศ จริยธรรมทางเพศ มี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) ความตั้งใจในการสื่อสาร (Intentions to Communicate) คือการที่บิดามีความพยายามแสดงออกทางคำพูด ความคิด ความรู้สึก การกระทำของตนเองอย่างจริงใจ ระหว่างพ่อกับลูก เพื่อให้เกิดความไว้วางใจ เชื่อใจ มั่นใจในการพูดคุยให้ข้อมูล แลกเปลี่ยนข้อมูล ความคิดเห็น ความรู้สึกในการสื่อสารด้านเพศกับลูก (2) ทศนคติต่อการสื่อสาร (Attitudes toward Communicating) คือการที่บิดามีความคิดความเชื่อ ในการที่จะบอกเล่า พูดคุยประสบการณ์เรื่องเพศต่อบุตร อารมณ์ความรู้สึก ที่ไม่ปิดกั้นเรื่องเพศ การยอมรับการพูดคุยเรื่องเพศ และการแสดงออกต่อการสื่อสารด้านเพศ ที่พ่อแม่มีกับลูก (3) คุณภาพของการสื่อสาร (Quality of Communication) คือ การที่บิดาสามารถพูดคุยเรื่องเพศกับบุตรอย่างมีประสิทธิภาพ ตรงตามเนื้อหาที่ต้องการ ข้อมูลพัฒนาการเปลี่ยนแปลงด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญาในช่วงวัยรุ่นโดยมีเนื้อหาที่ลูกวัยรุ่นสามารถเข้าใจได้อย่างถูกต้องเหมาะสม (4) ความรู้สึกสะดวกใจในการสื่อสาร (Comfort with Communicating) คือ ความรู้สึกสบายใจ ผ่อนคลาย สามารถยอมรับ รับฟัง และเปิดโอกาสให้ลูกได้แสดงความคิดเห็น ได้เล่าหรือระบายความรู้สึกส่วนตัว โดยไม่แสดงอาการตำหนิ ตีตื้น หรือแสดงออกทางด้านพฤติกรรมที่ไม่ยอมรับ เช่น การส่ายหน้า โบกมือ โดยทั้งผู้รับสารและผู้ส่งสารต้องไม่รู้สึกอึดอัดใจเมื่อต้องพูดคุยเรื่องเพศ

จะเห็นได้ว่า การที่บิดาจะสื่อสารเรื่องเพศกับลูกสาวได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น ต้องมีทักษะที่ดี การปรึกษาทางจิตวิทยาจึงเป็นกระบวนการหนึ่งที่จะช่วยให้บิดาสามารถเรียนรู้และเข้าใจ ทักษะการสื่อสารเรื่องเพศที่เหมาะสมกับลูกสาวได้ โดยอาศัยการปรึกษาทฤษฎีกลยุทธ์ที่มีความสอดคล้องและสัมพันธ์กันในเรื่องการสื่อสารทั้งวัจนภาษาและอวัจนภาษาจากการศึกษาจากแนวคิดของ Jordan (2003) การปรึกษาทฤษฎีกลยุทธ์ (Strategic Counseling) มีจุดเด่นคือให้ความสำคัญกับการสื่อสารทั้งวัจนภาษาและอวัจนภาษา ซึ่งเป็นการดำเนินการอย่างรวดเร็วมีคุณภาพ สามารถจัดการกับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน เน้นที่ปฏิสัมพันธ์ของบุคคล มีผู้ให้การปรึกษาเป็นผู้ชี้แนะ มอบหมายงานเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม สังเกตความถี่ของการสื่อสาร เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเจตคติ ความรู้สึกและพฤติกรรม มีปฏิสัมพันธ์กัน เกิดการเรียนรู้ทักษะทางด้านสังคมเพิ่มขึ้น เกิดสัมพันธ์ภาพที่ดีกับบุคคลอื่น สามารถแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเอง ระบายความอึดอัดคับข้องใจ ความขัดแย้งในใจ ได้สำรวจตนเอง รับรู้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับตน ซึ่งจะทำให้ตระหนักว่าบุคคลอื่นก็มีความปัญหาเช่นเดียวกับตนเองและสามารถจัดการกับปัญหาของตนเองได้

2. วิธีการทดลองหรือวิธีการศึกษา

2.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาผลของการให้การปรึกษาโดยใช้ทฤษฎีกลยุทธ์ต่อทักษะการสื่อสารเรื่องเพศของพ่อเลี้ยงเดี่ยว ที่มีลูกสาววัยรุ่น ในระยะหลังการทดลองกับก่อนการทดลองและระยะติดตามผลกับระยะก่อนการทดลอง

2.2 สมมติฐานการวิจัย

1. พ่อเลี้ยงเดี่ยวที่มีลูกสาววัยรุ่นที่ได้รับการปรึกษาโดยใช้ทฤษฎีกลยุทธ์ต่อทักษะการสื่อสารเรื่องเพศ มีทักษะการสื่อสารเรื่องเพศหลังการได้รับการปรึกษาสูงกว่าในระยะก่อนการทดลอง

2. พ่อเลี้ยงเดี่ยวที่มีลูกสาววัยรุ่นที่ได้รับการปรึกษาโดยใช้ทฤษฎีกลยุทธ์ต่อทักษะการสื่อสารเรื่องเพศ มีทักษะการสื่อสารเรื่องเพศในระยะติดตามผลสูงกว่าในระยะก่อนการทดลอง

2.3 ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) ที่มุ่งศึกษาผลการพัฒนาทักษะการสื่อสารเรื่องเพศของพ่อเลี้ยงเดี่ยวที่มีลูกสาววัยรุ่นโดยใช้การปรึกษาทฤษฎีกลยุทธ์ โดยมีขอบเขตการวิจัยดังต่อไปนี้

1. กลุ่มตัวอย่าง

- 1.1 ผู้วิจัยเลือกพื้นที่แบบเฉพาะเจาะจง คือ เลือกเขตพื้นที่อาศัยของประชากรในจังหวัดชลบุรี
- 1.2 คัดเลือกพ่อเลี้ยงเดี่ยวที่มีความสนใจในการเข้าร่วมจากสมาคมผู้ปกครองโรงเรียนเอกชนแห่งหนึ่งในจังหวัดชลบุรี และสามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้ตลอดช่วงเวลาการทดลอง

2. ตัวแปรที่ศึกษา

2.1 ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) ได้แก่ การให้การปรึกษาทฤษฎีกลยุทธ์วิธีการปรึกษาทฤษฎีกลยุทธ์แบ่งเป็น 3 ระยะ

- 2.1.1 ระยะก่อนทดลอง
- 2.1.2 ระยะหลังทดลอง
- 2.1.3 ระยะติดตามผล

2.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variable) ได้แก่ ทักษะการสื่อสารเรื่องเพศ

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

- 3.1 แบบวัดทักษะการสื่อสารเรื่องเพศ
- 3.2 โปรแกรมการปรึกษาทฤษฎีกลยุทธ์

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล มีขั้นตอนในการดำเนินงานดังนี้

4.1 ขั้นเตรียมการ

4.1.1 เสนอแบบอนุมัติทำวิทยานิพนธ์ต่อคณะกรรมการจริยธรรมเพื่อตรวจสอบขั้นตอนในการทดลองมิให้กระทบต่อสิทธิและเสรีภาพหรือมีอันตรายใดๆแก่กลุ่มตัวอย่าง

4.1.2 นำหนังสือจากงานบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ถึงชมรมผู้ปกครองของโรงเรียนเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการดำเนินการวิจัยโปรแกรมการปรึกษาทฤษฎีกลยุทธ์ต่อทักษะการสื่อสารเรื่องเพศของพ่อเลี้ยงเดี่ยวที่มีลูกสาววัยรุ่น

4.1.3 คัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง โดยพิจารณาตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ บอกจุดประสงค์ให้กลุ่มตัวอย่างเข้าใจและสอบถามความสนใจในการร่วมศึกษาวิจัยในครั้งนี้

4.2 ขั้นตอนการทดลองแบ่งเป็น 3 ระยะดังนี้

1. ระยะก่อนการทดลอง

- 1.1 ผู้วิจัยเข้าพบกลุ่มตัวอย่างเพื่อสร้างสัมพันธภาพกับกลุ่มตัวอย่างเป็นระยะ ๆ
- 1.2 นำแบบสำรวจทักษะการสื่อสารเรื่องเพศของพ่อเลี้ยงเดี่ยวที่มีลูกสาววัยรุ่น ทำการทดสอบเป็นการทดสอบก่อนให้การทดลองและสอบถามความสนใจเข้าร่วมการทดลอง ได้พ่อเลี้ยงเดี่ยวที่มีลูกสาววัยรุ่นจำนวน 10 คน

1.3 ผู้วิจัยสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างเป็นรายบุคคล ถึงทักษะการสื่อสารเรื่องเพศตามแบบสัมภาษณ์การสื่อสารเรื่องเพศ

2. ระยะทดลอง ห่างจากระยะก่อนการทดลอง 1 สัปดาห์ โดยดำเนินการดังนี้

2.1 ปฐมนิเทศ สร้างสัมพันธภาพและฝึกโปรแกรมการปรึกษาทฤษฎีกลยุทธ์ต่อทักษะการสื่อสารเรื่องเพศของพ่อเลี้ยงเดี่ยวที่มีลูกสาววัยรุ่น

2.2 การปรึกษาทฤษฎีกลยุทธ์ต่อทักษะการสื่อสารเรื่องเพศของพ่อเลี้ยงเดี่ยวที่มีลูกสาววัยรุ่น

2.3 ให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสำรวจทักษะการสื่อสารเรื่องเพศของพ่อเลี้ยงเดี่ยวที่มีลูกสาววัยรุ่นทันทีหลังสิ้นสุดกระบวนการการศึกษา (การวัดหลังการทดลอง)

3. ระยะติดตามผล

ผู้วิจัยเข้าพบกลุ่มตัวอย่างเป็นรายครอบครัวตามลำดับที่ทำการทดลอง เมื่อครบตามระยะเวลาเพื่อตอบแบบวัดทักษะการสื่อสารเรื่องเพศและสัมพันธภาพความรู้สึก ตลอดการทดลองที่ผ่านมา

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างเพื่อเปรียบเทียบคะแนนทักษะการสื่อสารเรื่องเพศของพ่อเลี้ยงเดี่ยวที่มีลูกสาววัยรุ่นของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 ระยะ โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ (Repeated measures analysis of variance) และเมื่อพบความแตกต่างทำการทดสอบความแตกต่างด้วยวิธีทดสอบรายคู่แบบนิวแมน-คูลส์ (Newman-Keuls Method)

3. ผลการทดลองและวิจารณ์ผล หรือผลการศึกษาและอภิปรายผล

ผู้วิจัยเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ตามลำดับขั้นตอนต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ข้อมูล คะแนนเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนทักษะการสื่อสารเรื่องเพศ ของพ่อเลี้ยงเดี่ยวที่มีลูกสาววัยรุ่น ในระยะก่อนการทดลอง ระยะหลังการทดลอง และระยะติดตามผล

คนที่	ระยะเวลา		
	ก่อนทดลอง	หลังทดลอง	ติดตามผล
1	96	102	128
2	75	102	120
3	88	97	111
4	109	111	130
5	67	115	121
6	98	106	120
7	51	96	114
8	73	95	109
9	68	101	98
10	72	100	106
รวม	797	1025	1157
คะแนนเฉลี่ย	79.70	102.50	115.70

จากตารางที่ 1 พบว่า พ่อเลี้ยงเดี่ยวที่มีลูกสาววัยรุ่นมีคะแนนเฉลี่ยทักษะการสื่อสารเรื่องเพศในระยะก่อนการทดลอง ระยะหลังการทดลองและระยะติดตามผลเป็น 79.70, 102.50 และ 115.70 ตามลำดับ

ตารางที่ 2 การทดสอบผลหลักการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนทักษะการสื่อสารเรื่องเพศของพ่อเลี้ยงเดี่ยว ที่มีลูกสาววัยรุ่น ระหว่างวิธีการทดลอง กับระยะเวลาของการทดลอง

ระยะเวลา	<i>n</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>
ก่อนทดลอง	10	79.70	17.563
หลังทดลอง	10	102.50	6.485
ติดตามผล	10	115.70	9.989

จากตารางที่ 2 พบว่า ในระยะก่อนการทดลอง พ่อเลี้ยงเดี่ยวที่มีลูกสาววัยรุ่นมีคะแนนเฉลี่ยทักษะการสื่อสารเรื่องเพศเป็น 79.70 และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเป็น 17.563 ในระยะหลังการทดลองมีคะแนนเฉลี่ยทักษะการสื่อสารเรื่องเพศเป็น 102.50 และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเป็น 6.485 และในระยะติดตามผลมีคะแนนเฉลี่ยทักษะการสื่อสารเรื่องเพศเป็น 115.70 และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเป็น 9.98

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำของคะแนนทักษะการสื่อสารเรื่องเพศของพ่อเลี้ยงเดี่ยวที่มีลูกสาววัยรุ่นระหว่าง ระยะก่อนทดลอง ระยะหลังทดลอง และระยะติดตามผล

แหล่งข้อมูล	<i>df</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>P</i>
ระหว่างกลุ่ม	9	2454.97	272.77		
ระยะเวลา	2	6633.60	3316.80	37.37*	.000
ความคลาดเคลื่อน	18	1597.73	88.76		
ผลรวม	29	10686.3			
	10686.3				

* $p < .05$

จากตารางที่ 3 พบว่าพ่อเลี้ยงเดี่ยวที่มีลูกสาววัยรุ่นที่ได้รับการศึกษาตามโปรแกรมการเสริมสร้างทักษะการสื่อสารเรื่องเพศ โดยใช้กระบวนการศึกษากลุ่มทฤษฎีกลยุทธ์ ในระยะก่อนทดลอง ระยะหลังทดลอง และระยะติดตามผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

ตารางที่ 4 ผลการทดสอบความแตกต่างรายคู่ของคะแนนทักษะการสื่อสารเรื่องเพศของพ่อเลี้ยงเดี่ยวที่มีลูกสาววัยรุ่นระหว่าง ระยะก่อนทดลอง ระยะหลังทดลอง และระยะติดตามผลด้วยวิธีทดสอบรายคู่แบบนิวแมน-คูลส์ (Newman-Keuls Method)

	ค่าเฉลี่ย	ระยะก่อนการทดลอง	ระยะหลังการทดลอง	ระยะติดตามผล
		79.70	102.50	115.70
ระยะก่อนการทดลอง	79.70	-	22.800*	36.000*
ระยะหลังการทดลอง	102.50		-	13.200*
ระยะติดตามผล	115.70			-
	r		2	3
	$q_{.95}(r,18)$		2.97	3.61
	$q_{.95}(r,18)$	$\frac{\sqrt{MS_{error}}}{n}$	8.85	10.75

จากตารางที่ 4 แสดงผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยทักษะการสื่อสารเรื่องเพศของพ่อเลี้ยงเดี่ยวที่มีลูกสาววัยรุ่น ในระยะก่อนการทดลอง ระยะหลังการทดลอง และระยะติดตามผลด้วยวิธีทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีแบบนิวแมน-คูลส์ (Newman-Keuls Method) พบว่า พ่อเลี้ยงเดี่ยวที่มีลูกสาววัยรุ่นมีคะแนนเฉลี่ยทักษะการสื่อสารเรื่องเพศในระยะหลังการทดลองและระยะติดตามผล สูงกว่าระยะก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และระยะติดตามผลสูงกว่าระยะหลังการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. สรุปผล จากการวิเคราะห์ข้อมูล สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. พ่อเลี้ยงเดี่ยวที่มีลูกสาววัยรุ่นที่ได้รับการปรึกษาทฤษฎีกลยุทธมีคะแนนทักษะการสื่อสารเรื่องเพศ ในระยะหลังทดลองสูงกว่าระยะก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเป็นไปตามจากสมมติฐานข้อ 1 ระยะก่อนทดลองและหลังทดลอง พ่อเลี้ยงเดี่ยวที่มีลูกสาววัยรุ่นที่ได้รับการปรึกษาทฤษฎีกลยุทธมีคะแนนทักษะการสื่อสารเรื่องเพศมีคะแนนทักษะการสื่อสารด้านเพศ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ซึ่งอธิบายได้ว่าวิธีการปรึกษาทฤษฎีกลยุทธส่งผลให้พ่อเลี้ยงเดี่ยวที่มีลูกสาววัยรุ่นพัฒนาการทักษะการสื่อสารเรื่องเพศ โดยมีคะแนนทักษะการสื่อสารเรื่องเพศเพิ่มขึ้นในระยะหลังการทดลอง มากกว่าระยะก่อนทดลอง

2. พ่อเลี้ยงเดี่ยวที่มีลูกสาววัยรุ่นที่ได้รับการปรึกษาทฤษฎีกลยุทธมีคะแนนทักษะการสื่อสารเรื่องเพศในระยะติดตามผลสูงกว่าในระยะก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผลการวิจัยในข้อนี้ สนับสนุนถึงประสิทธิภาพของการปรึกษาทฤษฎีกลยุทธ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะด้านการปรึกษาทฤษฎีกลยุทธ

ควรให้ความสำคัญในเรื่องการสื่อสารทั้งวัจนภาษาและอวัจนภาษา เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน การปรึกษาใช้ระยะเวลาสั้นและมองผู้รับการปรึกษาว่าไม่ได้ป่วยเป็นโรค เป้าหมายของการปรึกษา คือ การช่วยบุคคลให้สามารถจัดการกับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบันซึ่งเหมาะกับการให้การปรึกษาปัญหารายบุคคล, รายกลุ่ม, ครอบครัวยุคใหม่ ซึ่งจากงานวิจัยที่ได้ศึกษามาพบว่าผู้รับการปรึกษาสามารถเผชิญปัญหาและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้สัมฤทธิ์ผลในระยะเวลาดำเนิน แต่มีข้อพึงระวังคือการนำการปรึกษาทฤษฎีกลยุทธไปใช้ต้องเลือกใช้เทคนิคให้เหมาะสมกับผู้รับการปรึกษาและสอดคล้องกับโปรแกรมที่สร้างขึ้น

ข้อเสนอแนะด้านการพัฒนาทักษะการสื่อสารเรื่องเพศของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวที่มีลูกสาววัยรุ่น

จากผลการวิจัย พบว่า พ่อเลี้ยงเดี่ยวที่มีลูกสาววัยรุ่นสามารถพัฒนาทักษะการสื่อสารเรื่องเพศของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวได้เป็นอย่างดี ดังนั้น จึงควรนำการสื่อสารเรื่องเพศทั้งวัจนภาษาและอวัจนภาษาไปพัฒนาและปรับใช้ให้เข้ากับสังคมไทย ในยุคปัจจุบัน โดยเฉพาะในกลุ่มครอบครัว บิดา มารดา และผู้ปกครอง ตลอดจนสถาบันการศึกษา ควรให้ความสำคัญในเรื่องการสื่อสารเรื่องเพศโดยมีทักษะและกระบวนการที่ถูกต้องเหมาะสม เพื่อให้สามารถป้องกันและลดปัญหาเรื่องเพศพฤติกรรมเสี่ยงในเรื่องเพศ การตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์ในวัยรุ่นได้

5. กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความช่วยเหลือจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญภา กุลนาคถล อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรกร ทรัพย์วิระปกรณ์ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ได้ชี้แนะแนวทางปฏิบัติ รวมทั้งได้มอบความรู้ จนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์ที่สุด ผู้วิจัยจึงใคร่ขอกราบขอบพระคุณด้วยความเคารพเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ คณาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่าน ได้แก่ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พ.ต.ท.หญิง ดร.สุซอรุณ วงษ์ทิม ดร.โพธิพันธ์ พานิช ดร.สกล วรเจริญศรี นายแพทย์เวชิต ประทุมศรี และดร.จิตรา คุชฎีเมธา ที่กรุณาเสียสละเวลาอันมีค่าในการตรวจคุณภาพเครื่องมือ พร้อมชี้แนะเพื่อพัฒนาปรับปรุงเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ขอกราบขอบพระคุณ คณาจารย์ทุกท่านในภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาประยุกต์ ที่ได้มอบความรู้ด้านต่าง ๆ จนทำให้ผู้วิจัยสามารถทำวิทยานิพนธ์ได้สำเร็จ

ขอขอบคุณ คณะผู้บริหารและผู้ปกครองโรงเรียนอัสสัมชัญศรีราชาที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประสานงานภายในเพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูลและทำการทดลองจนสำเร็จ

ขอขอบพระคุณ บิดาและมารดาผู้ให้กำเนิด และเลี้ยงดูด้วยความรักเอื้ออาทรใส่ใจผู้วิจัยเสมอมา และขอขอบคุณ สามี ลูกสาวและลูกชาย ที่เป็นแรงบันดาลใจให้การสนับสนุนและกำลังใจอันอบอุ่นเสมอมา ขอขอบคุณเพื่อน ๆ พี่ ๆ และน้อง ๆ สาขาวิชาจิตวิทยาการปรึกษาทุกคนโดยเฉพาะนางสาวนฤมล เนตรวิเชียร ที่คอยช่วยเหลือตลอดมา ขอขอบคุณ ครอบครัวทุก ๆ คนที่มีน้ำใจเอื้ออาทรช่วยเหลือให้กำลังใจ ในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

คุณค่าและประโยชน์ของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นกตัญญูแด่บิดาแม่บุพการี บุรพจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่านทั้งในอดีตและปัจจุบัน จนทำให้ข้าพเจ้าเป็นผู้มีการศึกษาและประสบความสำเร็จมาจนตราบนานเท่านานนี้

6. เอกสารอ้างอิง

- กุลกานต์ อภิวัฒน์ลังการ, บุญเสริม หุตะแพทย์ และประกายรัตน์ ภัทรธิต. (2554). การพัฒนาทักษะการสื่อสารเรื่องเพศศึกษาระหว่างบิดามารดาและบุตร: รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ (Parent-adolescent Communication Skill Development about Sexuality Education). กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- กรมสุขภาพจิต. (2553). อายุเฉลี่ยเพศสัมพันธ์ครั้งแรก ใน เอกสารประกอบการอบรมผู้ให้บริการที่เป็นมิตรกับวัยรุ่นและเยาวชน (Youth Friendly Health Providers). กรุงเทพฯ: กรมสุขภาพจิต.
- เชาวฤทธิ์ แดงซอน. (2552). การพูดคุยเรื่องเพศระหว่างพ่อแม่กับลูกวัยรุ่นในชุมชนชนบทในภาคเหนือของประเทศไทย. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- มหิตลและมูลนิธิเครือข่ายครอบครัว. (2556). ชิงเกิ้ลมัม ขอแชร์ตลาด. หนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ ฉบับวันอังคารที่ 15 มกราคม 2556 หน้า 9.

- Akers, A. Y., Holland, C. L., & Bost, J. (2011). Intervention to Improve Parental Communication About Sex: A Systematic Review. *American Academy of Pediatric.*
- Halstead, J. M., & Reiss, M. J. (2003). *Value in Sex Education from Principles to Practice.* New York: n.p.
- Jordan, K. (2003). *The Quick Theory Reference Guide: A Resource for Expert and Novice Mental Health Professional.* ISBN 9781600216244.
- Lee, Kushner & Cho. (2012). *Father -Daughter Relationship.* Cambridge: Cambridge Scholar Publishing.
- Nielsen, L. D. (2009). Affect dynamics, affective for casting and aging. *Emotion*, 8(3), 318-330.

ความพึงพอใจของลูกค้าที่มีต่อคุณภาพการบริการของโรงแรมที่พักตากอากาศ ในจังหวัดระยอง: ในมุมมองของนักท่องเที่ยวชาวไทย

Customer Satisfaction in Service Quality of Resort Hotel in Rayong Province: Perspectives of Thai Tourists

นิภา นีรุตติกุล¹ และ Mary Grace C.Ulatan²

¹ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตศรีราชา จ.ชลบุรี

² ภาควิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตศรีราชา จ.ชลบุรี

E-mail: nipa.niruttikul@gmail.com โทร.095-914-7816

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณภาพบริการที่ลูกค้าคาดหวังและคุณภาพบริการที่ลูกค้ารับรู้ รวมถึงเพื่อเปรียบเทียบคุณภาพบริการที่คาดหวังและคุณภาพที่รับรู้ในมิติคุณภาพบริการที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของลูกค้าที่มีต่อคุณภาพการบริการของโรงแรมที่พักตากอากาศในจังหวัดระยอง โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจโดยจะแจกแบบสอบถามให้นักท่องเที่ยวชาวไทยที่พักโรงแรมที่พักตากอากาศในจังหวัดระยอง อย่างน้อย 1 คืน จำนวน 400 คน โดยใช้แบบจำลอง SERVQUAL ประเมินระดับคุณภาพบริการจากความแตกต่างของความคาดหวังและการรับรู้ถึงคุณภาพบริการของนักท่องเที่ยวชาวไทยทั้งห้ามิติ ซึ่งผลการศึกษาพบว่าลูกค้ามีความคาดหวังและการรับรู้ต่อคุณภาพบริการในระดับมากในทุกด้าน โดยคาดหวังและการรับรู้ต่อคุณภาพบริการด้านการปฏิบัติงานเป็นไปอย่างถูกต้องและเชื่อถือได้ (Reliability) มากที่สุด รองลงมาคือ ด้านลักษณะทางกายภาพ อุปกรณ์ที่ใช้ และลักษณะภายนอกของพนักงาน (Tangible) ด้านความเต็มใจให้บริการทันที (Responsiveness) ด้านความมีมารยาทและความสามารถทำให้เกิดความไว้วางใจและความเชื่อมั่น (Assurance) และด้านความเอาใจใส่ การให้ความสนใจลูกค้าทุกท่าน (Empathy) ตามลำดับ เมื่อทดสอบสมมติฐานความคาดหวังและการรับรู้คุณภาพบริการของโรงแรมที่พักตากอากาศ พบว่า ลูกค้ามีความคาดหวังมากกว่าการรับรู้คุณภาพบริการในทุกด้านของคุณภาพบริการ ทั้งนี้เนื่องจากลูกค้ามีความคาดหวังก่อนการมาใช้บริการในระดับมาก และเมื่อมาใช้บริการมีการรับรู้ในระดับมากแต่น้อยกว่าความคาดหวังที่มี ทำให้เกิดช่องว่างระหว่างความคาดหวังและการรับรู้ โดย คุณภาพบริการด้านความเต็มใจให้บริการทันที (Responsiveness) มีค่าความแตกต่างมากที่สุด ส่วนด้านที่เหลือมีความแตกต่างเท่ากัน ผลการศึกษายังจะช่วยให้ผู้บริหารโรงแรมที่พักตากอากาศนำไปปรับปรุงคุณภาพบริการที่มีความสำคัญเพื่อเพิ่มคุณภาพบริการและผลการดำเนินงานของธุรกิจให้ดีขึ้น

คำสำคัญ: ความพึงพอใจ คุณภาพบริการ โรงแรม รีสอร์ท นักท่องเที่ยว

Abstract

The objectives of this study were 1) to examine customer's expected of service quality 2) to examine customer's perceived of service quality and 3) to comparison service quality between customer's expected and perceived values of resort hotel in Rayong province. 400 questionnaires were collected from Thai tourists stayed at resort hotel in Rayong province at least one night. The SERVQUAL model evaluates service quality from the difference between customers' expectation and customers' perception in five different dimension. The results from the study indicated that

customer's expectation and perception in all aspects of service quality in high level. The findings showed that the customers had the highest expectation and perception of the dimension of reliability, tangible, responsiveness, assurance, and empathy respectively. During a process of validating a hypothesis involving with the expectations and perceptions of all dimensions of service quality from resort hotels, it was found that the customers had higher expectations than perceptions in all dimensions of service quality. This was due to the fact that the customers had already had high expectations prior to receiving the services. Even though the perceptions were reasonably high, they were less than the expectations. The results revealed that there were significant differences between the customers' expectation and their perceptions. Among the five dimensions tested, responsiveness had the largest gap whereas tangible, reliability, assurance and empathy had equal in gap value. Thus, the findings help resort hotel managers to improve the crucial quality attributes and enhance service quality and business performance.

Keywords : satisfaction, service quality, hotel, resort, tourist

1. บทนำ

กลุ่มธุรกิจโรงแรมและภัตตาคารมีบทบาทสำคัญในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย และมีส่วนสร้างมูลค่าให้ธุรกิจอื่น ๆ เช่น เฟอร์นิเจอร์ อาหาร สมุนไพร ธุรกิจสปา สุขภาพอนามัย การค้าของที่ระลึกและสินค้าพื้นเมือง บริการด้านโลจิสติกส์ และการจ้างงานในระดับต่าง ๆ เป็นต้น ในไตรมาสแรกของปี 2555 สาขาโรงแรมและภัตตาคารขยายตัวร้อยละ 5.2 ปรับตัวดีขึ้นจากที่หดตัวร้อยละ 5.3 ในไตรมาสที่ 4 ของปี 2554 (สำนักยุทธศาสตร์และการวางแผนเศรษฐกิจมหภาค, 2555: 2) จากการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการท่องเที่ยวไปตามสภาพเศรษฐกิจ ผลกระทบจากภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ ส่งผลให้นักท่องเที่ยวใช้จ่ายด้านการท่องเที่ยวอย่างระมัดระวัง โดยคำนึงถึงความคุ้มค่าเงินมากขึ้น และนักท่องเที่ยวนิยมเดินทางท่องเที่ยวระยะใกล้ โดยอาจเลือกเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศหรือภายในภูมิภาคเดียวกันมากขึ้น (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2554:8) อีกทั้งรัฐบาลได้ส่งเสริมการท่องเที่ยวในประเทศอย่างจริงจังในช่วงหลายปีที่ผ่านมา นักท่องเที่ยวไทยจึงมีแนวโน้มเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศมากขึ้น (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2554: 11) การท่องเที่ยวภายในประเทศมีส่วนกระจายรายได้สู่พื้นที่ต่าง ๆ ทั่วประเทศ โดยแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวชาวไทย ได้แก่ กรุงเทพมหานคร เชียงใหม่ ภูเก็ต พัทยา ระยอง และกาญจนบุรี (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2554: 11) จังหวัดระยอง มีแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติมาก ทำให้มีนักท่องเที่ยวมาเยี่ยมเยือนในแต่ละปีเป็นจำนวนมาก โรงแรมและร้านอาหารต่าง ๆ ในจังหวัดระยองส่วนใหญ่จะตั้งอยู่ในแหล่งชุมชนที่สำคัญของจังหวัดโดยเฉพาะบริเวณชายทะเลและเกาะเสม็ด ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญที่ได้รับความนิยมอย่างต่อเนื่อง ในปี 2554 มีนักท่องเที่ยวจำนวน 2,978,355 คน เป็นนักท่องเที่ยวชาวไทยจำนวน 2,760,879 คน (ร้อยละ 92.70) นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ 217,476 คน (ร้อยละ 7.30) สร้างรายได้ให้จังหวัดระยอง 17,891.39 ล้านบาท เป็นรายได้จากนักท่องเที่ยวชาวไทย 16,144.28 ล้านบาท (ร้อยละ 90.23) และรายได้จากนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศเพียง 1,747,311 ล้านบาท (ร้อยละ 09.77) โดยเป็นรายได้ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2556) การเติบโตของนักท่องเที่ยวชาวไทยในจังหวัดระยองเป็นการเติบโตทั้งในส่วนของนักท่องเที่ยวพักค้างและนักท่องเที่ยวตลาดนักท่องเที่ยวหลักของจังหวัดระยอง คือ กลุ่มนักท่องเที่ยวจากกรุงเทพฯ รองลงมาเป็นนักท่องเที่ยวที่เดินทางภายในภูมิภาคเดียวกัน คือ ภาคตะวันออก แหล่งท่องเที่ยวที่เป็นที่นิยมใน 3 อันดับแรกก็คือ เกาะเสม็ด แหลมแม่พิมพ์และหาดแม่รำพึง (จังหวัดระยอง, 2554)

นอกจากจะเกิดการแข่งขันระหว่างแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดชลบุรีและจังหวัดระยองแล้ว ยังกล่าวได้ว่า โรงแรม ในจังหวัดระยองเองต้องแข่งขันกับโรงแรมอื่นในจังหวัดด้วยเช่นกัน จะเห็นได้ว่าจำนวนโรงแรมในจังหวัดระยองมีจำนวน ลดน้อยลงแต่จำนวนห้องพักกลับเพิ่มสูงขึ้น การแข่งขันกันเองในจังหวัดเช่นนี้คุณภาพการบริการคงเป็นสิ่งที่ผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมไม่สามารถปฏิเสธ เพราะนักท่องเที่ยวมีทางเลือกในการเลือกโรงแรมเพิ่มมากขึ้น และหากโรงแรมไม่สามารถ สร้างความพึงพอใจหรือให้บริการอย่างมีคุณภาพ นักท่องเที่ยวสามารถย้ายไปยังโรงแรมอื่นได้อย่างง่าย ซึ่งจากการศึกษา ของ Blesic et al. (2011) พบว่าคุณภาพการบริการมีความสำคัญในการที่จะเก็บรักษาผู้เข้าพักไว้ได้และเป็นตัวชี้สภาพ เศรษฐกิจในอนาคตได้ โรงแรมที่ปฏิบัติโดยให้ความสำคัญเรื่องคุณภาพจะสามารถเพิ่มความพึงพอใจให้กับลูกค้าที่ได้ซึ่ง จะทำให้องค์กรมีกำไรสูงขึ้น จากสภาพการแข่งขันดังกล่าว ประกอบกับนโยบายด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดระยองที่ จะดึงดูดนักท่องเที่ยวด้วยการพัฒนาและส่งเสริมการบริการ โดยเฉพาะบุคลากรด้านการท่องเที่ยวทุกระดับให้มีคุณภาพ และมาตรฐาน จึงเป็นแรงกระตุ้นให้ผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมในจังหวัดระยองต้องมีการปรับตัวเพื่อเพิ่มขีดความสามารถ ในการบริการให้เป็นที่ยอมรับ

จากงานวิจัยในอดีตพบว่าเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินคุณภาพการบริการที่เรียกว่าแบบจำลอง SERVQUAL ซึ่งแบบจำลองนี้นำมาใช้ในการประเมินคุณภาพการบริการใน 5 มิติ ได้แก่ ความเป็นรูปธรรมของการบริการ (Tangibles) ความเชื่อถือไว้วางใจ (Reliability) การตอบสนองต่อลูกค้า (Responsiveness) การให้ความมั่นใจแก่ลูกค้า (Assurance) และความเห็นอกเห็นใจและเข้าใจลูกค้า (Empathy) โดยทั้ง 5 มิตินี้จะถูกวัดความแตกต่างระหว่างความคาดหวังในงาน บริการและบริการที่รับรู้ แบบจำลองนี้ถูกนำไปใช้อย่างแพร่หลายในงานด้านการบริการ โดยมีการใช้เครื่องมือ SERVQUAL ประเมินคุณภาพการบริการของโรงแรมในต่างประเทศ แต่ที่ผ่านมามีงานวิจัยในอดีตที่ประเมินคุณภาพโรงแรมใน ประเทศไทยยังมีอยู่อย่างจำกัด ดังนั้นการวิจัยครั้งนี้จึงมีวัตถุประสงค์ในการประเมินคุณภาพการบริการของโรงแรมที่พัก ตกอากาศในจังหวัดระยองซึ่งเป็นโรงแรมที่ตั้งอยู่ใกล้แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ ในมุมมองของนักท่องเที่ยวชาวไทย เนื่องจากสามารถสร้างรายได้ให้กับจังหวัดระยองสูงถึงร้อยละ 90.5 ผลการวิจัยที่ได้จะทำให้ทราบความสำคัญในแต่ละ มิติและสามารถบ่งชี้ได้ว่าตัวบ่งชี้ระดับคุณภาพการบริการตัวใดมีความสำคัญกว่าตัวใด นอกจากนี้ผลวิจัยยังสามารถ บ่งบอกถึงแนวทางการให้ความสำคัญในเรื่องคุณภาพการบริการของโรงแรมที่พักตกอากาศว่าให้ความสำคัญในการบริการ เรื่องใดเป็นสำคัญ เพื่อจะได้ใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาการบริการในองค์กรผ่านกระบวนการบริหารจัดการ ด้านต่าง ๆ ต่อไป ถึงแม้ว่าแบบจำลอง SERVQUAL จะมีประโยชน์อย่างมาก แต่จำเป็นต้องปรับให้เข้ากับธุรกิจบริการ แต่ละประเภท ซึ่งงานวิจัยนี้นอกจากจะเป็นประโยชน์กับภาคธุรกิจแล้ว ยังมีประโยชน์สำหรับวงการการศึกษาที่เปิดสอนด้าน การจัดการธุรกิจโรงแรมอีกด้วย

โดยการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้ 1) เพื่อวัดคุณภาพบริการที่ลูกค้าคาดหวังในมิติคุณภาพบริการ ของโรงแรมที่พักตกอากาศในจังหวัดระยอง 2) เพื่อวัดคุณภาพบริการที่ลูกค้ารับรู้ในมิติคุณภาพบริการของโรงแรมที่พัก ตกอากาศในจังหวัดระยอง และ 3) เพื่อเปรียบเทียบคุณภาพบริการที่คาดหวังและคุณภาพที่รับรู้ในมิติคุณภาพบริการ ที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของลูกค้า

ทบทวนวรรณกรรม

คุณภาพของการบริการ (Service quality) หมายถึง การประเมินของผู้บริโภคเกี่ยวกับความดีเลิศหรือ ความเหนือกว่าของการบริการ ผู้บริโภคจะประเมินคุณภาพของการบริการ โดยการเปรียบเทียบบริการที่คาดหวังกับ บริการตามการรับรู้ว่ามีความสอดคล้องกันมากเพียงไร การบริการที่มีคุณภาพจะเป็นการบริการที่สอดคล้องกับ ความคาดหวังของผู้บริโภค (Fitzsimmons and Fitzsimmons, 2011; Kotler and Keller 2009) Parasuraman et al. (1985) ได้ศึกษาถึงการประเมินคุณภาพของการบริการตามการรับรู้ของผู้บริโภค ผลการศึกษาได้บ่งชี้ว่า คุณภาพ ของการบริการคือ การให้บริการที่เป็นไปตามหรือสูงกว่าความคาดหวังของผู้บริโภค Parasuraman et al. (1985) พบ

ว่าคุณภาพการบริการที่รับรู้คือความแตกต่างระหว่างบริการที่คาดหวัง (Expected service: ES) กับการรับรู้ถึงบริการที่ได้รับ (Perceived service: PS) นั่นคือ คุณภาพที่ลูกค้ารับรู้ในบริการจะขึ้นอยู่กับระดับและทิศทางของช่องว่างระหว่างบริการที่คาดหวังและบริการที่รับรู้ ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ (ก) เมื่อความคาดหวังของลูกค้าต่ำกว่าบริการที่รับรู้ ($ES < PS$) ผลก็คือคุณภาพที่ประทับใจ (Quality surprise) (ข) เมื่อความคาดหวังของลูกค้าเท่ากับบริการที่รับรู้ ($ES = PS$) ผลก็คือคุณภาพที่พึงพอใจ (Satisfaction quality) และ (ค) เมื่อความคาดหวังของลูกค้าสูงกว่าบริการที่รับรู้ ($ES > PS$) ผลก็คือคุณภาพที่ไม่สามารถรับได้ (Unacceptable quality)

Atilgan, Akinci, and Aksoy (2003) ทำการวิจัยเรื่อง Mapping service quality in the tourism industry ได้ศึกษาคุณภาพการบริการในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของตุรกี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อหาลักษณะของคุณภาพบริการในการประเมินคุณภาพบริการของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว จากกลุ่มตัวอย่าง 200 คน โดยเป็นนักท่องเที่ยวชาวเยอรมัน 100 คน และรัสเซีย 100 คน จากการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยวชาวเยอรมันมีคาดหวังในคุณภาพการบริการ โดยให้ความสำคัญมากกับการตอบสนองต่อนักท่องเที่ยว ด้านความเอาใจใส่ (Empathy) การปฏิบัติงานถูกต้องและเชื่อถือได้ (Reliability) ความสามารถทำให้เกิดความไว้วางใจและความเชื่อมั่นในบริการ (Assurance) อย่างไรก็ตามการรับรู้ถึงการบริการหลังการใช้บริการนักท่องเที่ยวชาวเยอรมันรับรู้ถึงการบริการแตกต่างจากความคาดหวังโดยเฉพาะการรับรู้คุณภาพการบริการด้านการปฏิบัติงานถูกต้องและเชื่อถือได้ (Reliability) รับรู้ว่าอยู่ในเกณฑ์แย่ที่สุด ด้านความสามารถทำให้เกิดความไว้วางใจและความเชื่อมั่นในบริการ (Assurance) รับรู้ว่าอยู่ในเกณฑ์ดี ในขณะที่ด้านความเอาใจใส่ (Empathy) รับรู้ว่าอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง ในขณะที่นักท่องเที่ยวชาวรัสเซียให้ความสำคัญกับความเต็มใจให้บริการทันที (Responsiveness) ความสามารถทำให้เกิดความไว้วางใจและความเชื่อมั่นในบริการ (Assurance) และการปฏิบัติงานถูกต้องและเชื่อถือได้ (Reliability) แต่หลังจากใช้บริการแล้วนักท่องเที่ยวชาวรัสเซียประเมินคุณภาพการบริการด้านความเต็มใจให้บริการทันที (Responsiveness) การปฏิบัติงานถูกต้องและเชื่อถือได้ (Reliability) และความสามารถทำให้เกิดความไว้วางใจและความเชื่อมั่นในบริการ (Assurance) อยู่ในเกณฑ์ดีเยี่ยม ดังนั้นการให้บริการคุณภาพระดับสูงจึงขึ้นอยู่กับกำหนดถึงความคาดหวังของลูกค้าได้อย่างถูกต้องและส่งมอบคุณภาพที่คาดหวังได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงความแตกต่างด้านชนชาติเป็นปัจจัยสำคัญ

Renganathan (2011) ทำการวิจัยเรื่อง Service Quality in Hospitality Services: Gap Model and Factor Analysis ได้ศึกษาถึงคุณภาพบริการของโรงแรมในอินเดีย โดยใช้แบบจำลอง SERVQUAL จากผู้ใช้บริการโรงแรม 252 คน พบว่า ผู้ใช้บริการมีความคาดหวังในมิติการปฏิบัติงานถูกต้องและเชื่อถือได้ (Reliability) มากที่สุด รองลงมาคือ ลักษณะทางกายภาพ (Tangibles) อย่างไรก็ตามผู้ใช้บริการมีการรับรู้ในมิติความสามารถทำให้เกิดความไว้วางใจและความเชื่อมั่น (Assurance) มากที่สุด รองลงมา คือ ลักษณะทางกายภาพ (Tangibles) ส่วนความแตกต่างของคุณภาพบริการที่คาดหวังและคุณภาพบริการที่รับรู้ในมิติคุณภาพบริการลักษณะทางกายภาพ การปฏิบัติงานถูกต้องและเชื่อถือได้ และความสามารถทำให้เกิดความไว้วางใจและความเชื่อมั่น มีผลทางบวก ส่วนมิติด้านความเต็มใจให้บริการทันทีและความเอาใจใส่ มีผลทางลบ ผลการวิจัยนี้จะช่วยแนะนำผู้จัดการโรงแรมให้เข้าใจถึงความคาดหวังของแขกผู้มาพักและทำให้นักงานบริการตอบสนองต่อความคาดหวังของลูกค้าได้อย่างเหมาะสม ผู้จัดการยังสามารถใช้ประโยชน์จากข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) ของแขกผู้มาพักเพื่อเข้าใจถึงการรับรู้คุณภาพบริการในด้านต่าง ๆ ของโรงแรมได้อีกด้วย

Blesic et al. (2011) ทำการวิจัยเรื่อง Consumer satisfaction and quality management in the hospitality industry in South-East Europe ได้ศึกษาถึงความพึงพอใจของลูกค้าและการจัดการคุณภาพของโรงแรมเพื่อสุขภาพ (Spa hotels) ในยุโรปตะวันออกเฉียงใต้ โดยพัฒนาจากแบบจำลอง SERVQUAL โดยได้เก็บข้อมูลจากผู้ใช้บริการในโรงแรมและสปา จำนวน 618 คน โดยร้อยละ 90.9 เป็นคนในชาติ และร้อยละ 9.1 เป็นชาวต่างชาติ ผลการศึกษาพบว่า ผู้ใช้บริการมีความคาดหวังในมิติความเอาใจใส่ (Empathy) มากที่สุด รองลงมาคือ ด้านความสามารถทำให้เกิดความไว้วางใจและความเชื่อมั่น (Assurance) และด้านความเต็มใจให้บริการทันที (Responsibility) ตามลำดับ

อย่างไรก็ตามผู้ให้บริการมีการรับรู้ในมิติด้านความสามารถทำให้เกิดความไว้วางใจและความเชื่อมั่น (Assurance) มากที่สุด รองลงมา คือ ด้านการปฏิบัติงานถูกต้องและเชื่อถือได้ (Reliability) และด้านความเต็มใจให้บริการทันที (Responsibility) ตามลำดับ เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคุณภาพบริการที่รับรู้และคุณภาพบริการที่คาดหวัง พบว่า ผลการเปรียบเทียบให้ผลด้านลบในทุกมิติของคุณภาพบริการ ยกเว้นด้านความเอาใจใส่ โดยความแตกต่างของความคาดหวังคุณภาพบริการและการรับรู้คุณภาพบริการในมิติของลักษณะทางกายภาพมีความแตกต่างสูงที่สุด ทั้งนี้ คุณภาพการบริการมีความสำคัญในการที่จะเก็บรักษาผู้เข้าพักไว้ได้และเป็นตัวชี้สภาพเศรษฐกิจในอนาคตได้ โรงแรมที่ปฏิบัติโดยให้ความสำคัญเรื่องคุณภาพจะสามารถเพิ่มความพึงพอใจให้กับลูกค้าที่ได้ซึ่งจะทำให้องค์กรมีการก้าวสูงขึ้น

2. วิธีการวิจัย

ข้อมูลจากแบบสอบถามที่รวบรวมจากนักท่องเที่ยวที่พักในโรงแรมที่พักตากอากาศในจังหวัดระยอง ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบไม่มีความน่าจะเป็น non-probability โดยใช้การเลือกกลุ่มตัวอย่างตามความสะดวก (Convenience sampling) เป็นการเลือกแบบไม่มีกฎเกณฑ์ อาศัยความสะดวกของผู้วิจัยเป็นหลัก กลุ่มตัวอย่างเป็นนักท่องเที่ยวที่ให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูล ไม่ได้เจาะจงกลุ่มช่วงอายุ ระดับการศึกษา หรือรายได้ ฯลฯ ให้มีจำนวนที่เท่ากัน โดยจะเก็บข้อมูลจากแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นที่นิยม 3 อันดับแรกในจังหวัดระยอง ได้แก่ เกาะเสม็ด แหลมแม่พิมพ์ และหาดแม่รำพึง โดยจะแจกแบบสอบถามให้นักท่องเที่ยวได้ทำแบบสอบถามด้วยตนเอง (Self-administration questionnaire) หลังจากที่ได้เข้าพักในโรงแรมอย่างน้อย 1 คืน จากนั้นจึงนำปัจจัยด้านมิติคุณภาพการบริการมาวิเคราะห์โดยใช้แบบจำลอง SERVQUAL เพื่อหาความคาดหวัง และการรับรู้คุณภาพการบริการของนักท่องเที่ยวที่เข้าพักในโรงแรมที่พักตากอากาศ

ในการศึกษานี้จะใช้แบบสอบถามในการรวบรวมข้อมูล เพื่อนำมาวิเคราะห์ทางสถิติ โดยใช้แบบสอบถามที่ทางผู้วิจัยพัฒนามาจากแบบจำลอง SERVQUAL และงานวิจัยของ Blesic et al. (2011) โดยมีการปรับเปลี่ยนเนื้อหาให้มีความเหมาะสมกับโรงแรมที่พักตากอากาศ และได้ปรับแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญทำการตรวจสอบก่อนจะทำการแจกข้อมูลจริง โดยแบบสอบถามเป็นแบบคำถามปลายปิด (Close-end question) และแบ่งคำถามออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบตามความจริง จำนวน 6 ข้อ ส่วนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับรายละเอียดการเลือกที่พักครั้งนี้ ลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบตามความจริง จำนวน 6 ข้อ และส่วนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับคุณภาพการบริการที่คาดหวังจะได้รับก่อนใช้บริการและคุณภาพบริการที่ได้รับรู้หลังการใช้บริการโรงแรมที่พักตากอากาศ รวม 29 ข้อ ได้แก่ (1) ลักษณะทางกายภาพ อุปกรณ์ของใช้ และลักษณะภายนอกของพนักงาน (Tangible) จำนวน 12 ข้อ (2) การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างถูกต้องและเชื่อถือได้ (Reliability) จำนวน 5 ข้อ (3) เต็มใจให้บริการทันที (Responsiveness) จำนวน 3 ข้อ (4) มีมารยาทและความสามารถทำให้เกิดความไว้วางใจและความเชื่อมั่น (Assurance) จำนวน 5 ข้อ และ (5) ความเอาใจใส่ การให้ความสนใจลูกค้าทุกท่าน (Empathy) จำนวน 4 ข้อ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Likert Scale) ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ระดับ โดยวัดความคิดเห็นของคุณภาพบริการที่คาดหวังก่อนใช้บริการโรงแรมที่พักตากอากาศในจังหวัดระยอง โดยแบ่งเป็น 5 ระดับคะแนน โดย 1 หมายถึงความคาดหวังต่อคุณภาพการบริการหรือการรับรู้ต่อคุณภาพบริการน้อยที่สุด และ 5 หมายถึงความคาดหวังต่อคุณภาพการบริการหรือการรับรู้ต่อคุณภาพบริการมากที่สุด

จากนั้นนำข้อมูลที่ได้อิงประมวล และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ และกำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 0.05 สำหรับสถิติที่นำมาใช้ในการศึกษาวิเคราะห์ใช้สถิติแบบพรรณนา (Descriptive Statistic) ด้วยการวิเคราะห์แจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบสมมติฐานจะใช้สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) เพื่อทดสอบหาค่าความแตกต่างของความคาดหวังและการรับรู้ต่อคุณภาพบริการ โดยใช้สถิติเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ย 2 ตัวแปรแบบจับคู่ (Paired T-test)

3. ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ระดับความคาดหวังคุณภาพบริการของโรงแรมที่พักตากอากาศ พบว่า นักท่องเที่ยวมีความคาดหวังต่อคุณภาพบริการในระดับมากในเกือบทุกด้าน โดยมีความคาดหวังคุณภาพบริการในด้านการปฏิบัติงานเป็นไปอย่างถูกต้องและเชื่อถือได้ (Reliability) มากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 3.97 รองลงมาคือ ความคาดหวังคุณภาพบริการในด้านลักษณะทางกายภาพ อุปกรณ์ของใช้ และลักษณะภายนอกของพนักงาน (Tangible) มีค่าเฉลี่ย 3.89 ความคาดหวังคุณภาพบริการในด้านความเต็มใจให้บริการทันที (Responsiveness) มีค่าเฉลี่ย 3.86 ความคาดหวังคุณภาพบริการในด้านความมีมารยาทและความสามารถทำให้เกิดความไว้วางใจและความเชื่อมั่น (Assurance) มีค่าเฉลี่ย 3.81 และความคาดหวังคุณภาพบริการในด้านความเอาใจใส่ การให้ความสนใจลูกค้าทุกท่าน (Empathy) มีค่าเฉลี่ย 3.73 ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์ระดับการรับรู้คุณภาพบริการของโรงแรมที่พักตากอากาศ พบว่า นักท่องเที่ยวมีการรับรู้ถึงคุณภาพบริการในระดับมากในทุกด้าน ทั้งนี้เมื่อแยกพิจารณาแต่ละด้าน พบว่า การรับรู้ถึงคุณภาพบริการในด้านการปฏิบัติงานเป็นไปอย่างถูกต้องและเชื่อถือได้ (Reliability) มากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 3.88 รองลงมาคือ การรับรู้ถึงคุณภาพบริการในด้านลักษณะทางกายภาพ อุปกรณ์ของใช้ และลักษณะภายนอกของพนักงาน (Tangible) มีค่าเฉลี่ย 3.80 การรับรู้ถึงคุณภาพบริการในด้านความเต็มใจให้บริการทันที (Responsiveness) มีค่าเฉลี่ย 3.75 การรับรู้ถึงคุณภาพบริการในด้านความมีมารยาทและความสามารถทำให้เกิดความไว้วางใจและความเชื่อมั่น (Assurance) มีค่าเฉลี่ย 3.72 และการรับรู้ถึงคุณภาพบริการในด้านความเอาใจใส่ การให้ความสนใจลูกค้าทุกท่าน (Empathy) มีค่าเฉลี่ย 3.64 ตามลำดับ

ตารางที่ 1 ผลการทดสอบสมมติฐานความคาดหวังและการรับรู้ต่อคุณภาพบริการทั้ง 5 มิติ

คุณภาพบริการ	การรับรู้		ความคาดหวัง		Gap Score	t	Sig
	MEAN	SD	MEAN	SD			
Tangible	3.80	0.56	3.89	0.59	-0.09	-2.987	0.003**
Reliability	3.88	0.603	3.97	0.71	-0.09	-2.660	0.008**
Responsiveness	3.75	0.571	3.86	0.608	-0.11	-3.403	0.001**
Assurance	3.72	0.54	3.81	0.57	-0.09	-2.688	0.007**
Empathy	3.64	0.642	3.73	0.655	-0.09	-2.549	0.011*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบคุณภาพบริการที่คาดหวังกับคุณภาพบริการที่รับรู้ของนักท่องเที่ยวในโรงแรมที่พักตากอากาศทั้ง 5 มิติ พบว่า นักท่องเที่ยวมีความคาดหวังและการรับรู้ต่อคุณภาพบริการทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยค่าเฉลี่ยความคาดหวังสูงกว่าการรับรู้ แสดงว่าในคุณภาพบริการในทุกด้านถือว่าคุณภาพที่ไม่สามารถรับได้ (Unacceptable quality) ทั้งนี้คุณภาพบริการในด้านความเอาใจใส่ การให้ความสนใจลูกค้าทุกท่าน (Empathy) เพียงด้านเดียวที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 คุณภาพบริการอีก 4 ด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01

การอภิปรายผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ด้วยค่าเฉลี่ยระดับด้านความคาดหวังคุณภาพบริการ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคาดหวังต่อคุณภาพบริการในระดับมากในเกือบทุกด้าน โดยมีความคาดหวังคุณภาพบริการในด้านการปฏิบัติงานเป็นไปอย่างถูกต้องและเชื่อถือได้ (Reliability) มากที่สุด รองลงมาคือ ด้านลักษณะทางกายภาพ อุปกรณ์ของใช้ และลักษณะภายนอกของพนักงาน (Tangible) ด้านความเต็มใจให้บริการทันที (Responsiveness) ด้านความมีมารยาทและความสามารถทำให้เกิดความไว้วางใจและความเชื่อมั่น (Assurance) และด้านความเอาใจใส่ การให้ความสนใจลูกค้าทุกท่าน (Empathy) ตามลำดับ ทั้งนี้เนื่องจากนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะเข้าพักในโรงแรมในระยะเวลานั้น ๆ เพียง 1-2 คืน และทำการจองที่พักล่วงหน้ากับโรงแรมที่พักโดยตรง จึงมีความคาดหวังว่าการให้บริการควรให้บริการตรงตามเวลาที่กำหนดหรือตามที่รับปากไว้ และควรให้บริการอย่างถูกต้องไม่ผิดพลาด ทั้งนี้เมื่อพิจารณาความคาดหวังเป็นรายข้อ พบว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยมีความคาดหวังต่อการมีอินเทอร์เน็ต หรืออินเทอร์เน็ตไร้สาย (wi-fi) ให้บริการฟรีมากที่สุด รองลงมาคือการมีระบบการจัดการที่สามารถสร้างความรู้สึกปลอดภัยให้กับผู้เข้าพัก (ทั้งความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน) เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นกลุ่มที่มีการใช้สื่อทันสมัย เข้าถึงระบบอินเทอร์เน็ต และมีการใช้สังคมเน็ตเวิร์คอยู่ตลอด และนักท่องเที่ยวมักมีการเดินทางไปท่องเที่ยวยังจุดอื่นระหว่างการเดินทางค้างคืนจึงคาดหวังว่าโรงแรมควรทำให้รู้สึกปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินได้ อย่างไรก็ตามนักท่องเที่ยวมีความคาดหวังต่อการมีดีร์เป่าลม (หรือสามารถขอยืมได้) มีช่องเสียบปลั๊กไฟที่ใช้งานได้ดีและเพียงพอที่สุด เพราะถือว่าไม่ใช่สิ่งสำคัญต่อการเข้าใช้บริการ

ด้านการรับรู้คุณภาพบริการ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้ถึงคุณภาพบริการในระดับมากในทุกด้าน โดยมีการรับรู้ถึงคุณภาพบริการในด้านการปฏิบัติงานเป็นไปอย่างถูกต้องและเชื่อถือได้ (Reliability) มากที่สุด รองลงมาคือการรับรู้ถึงคุณภาพบริการในด้านลักษณะทางกายภาพ อุปกรณ์ของใช้ และลักษณะภายนอกของพนักงาน (Tangible) การรับรู้ถึงคุณภาพบริการในด้านความเต็มใจให้บริการทันที (Responsiveness) การรับรู้ถึงคุณภาพบริการในด้านความมีมารยาทและความสามารถทำให้เกิดความไว้วางใจและความเชื่อมั่น (Assurance) และการรับรู้ถึงคุณภาพบริการในด้านความเอาใจใส่ การให้ความสนใจลูกค้าทุกท่าน (Empathy) ตามลำดับ ทั้งนี้เมื่อพิจารณาการรับรู้ต่อคุณภาพบริการเป็นรายข้อ พบว่า การมีอินเทอร์เน็ต หรืออินเทอร์เน็ตไร้สาย (wi-fi) ให้บริการฟรี เป็นสิ่งที่ลูกค้ารับรู้มากที่สุด รองลงมาคือ การมีภูมิทัศน์ การตกแต่งทั้งภายในและภายนอกอาคาร สวยงาม ทันสมัย และสะอาด ทั้งนี้เนื่องจากเมื่อลูกค้าเข้าพักในโรงแรมแล้วมักจะต่ออินเทอร์เน็ตเพื่อพูดคุยในสังคมเน็ตเวิร์คอยู่ตลอดเวลา รวมถึงโรงแรมที่พักตากอากาศจะมีการตกแต่งสวยงาม ให้เหมาะกับการพักผ่อนหย่อนใจ อย่างไรก็ตามนักท่องเที่ยวมีการรับรู้ต่อคุณภาพบริการน้อยที่สุด 3 ด้านเท่า ๆ กัน คือ การมีเอกสารและบริการให้ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจบริเวณรอบที่พักที่ถูกต้อง ครบถ้วนและทันสมัย ความเข้าใจถึงความต้องการพิเศษของลูกค้า และเวลาในการให้บริการเป็นเวลาที่ลูกค้าสะดวกและสามารถเข้าถึงได้ ซึ่งปัจจุบันมีแหล่งให้ข้อมูลการท่องเที่ยวในจังหวัดระยองหลายแหล่งไม่ว่าจะเป็นเว็บไซต์ของ ททท. หรือสื่อสังคมเน็ตเวิร์ค ซึ่งนักท่องเที่ยวมักมีการหาข้อมูลการท่องเที่ยวไว้ก่อนแล้วจึงไม่รับรู้ว่าการจัดเตรียมข้อมูลไว้ให้ และนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะพักในห้องระดับราคา 2,001-3,000 บาทต่อคืน ซึ่งถือเป็นโรงแรมราคาประหยัด หรือโรงแรมราคาปานกลางซึ่งจะไม่มีการพิเศษมากตามความต้องการของลูกค้า และมีการกำหนดการเวลาให้บริการ

การวิเคราะห์ความพึงพอใจต่อคุณภาพบริการ โดยการเปรียบเทียบคุณภาพบริการที่คาดหวังกับคุณภาพบริการที่รับรู้ของนักท่องเที่ยวในโรงแรมที่พักตากอากาศ พบว่า คุณภาพบริการที่รับรู้มีค่าน้อยกว่าคุณภาพที่คาดหวังในทุกมิติ แสดงว่าคุณภาพบริการทุกด้านยังไม่สามารถรับได้หรือนักท่องเที่ยวยังไม่พึงพอใจในบริการ โดยเฉพาะมิติความเต็มใจให้บริการทันที (Responsiveness) ซึ่งมีการรับรู้คุณภาพบริการต่ำกว่าความคาดหวังมากที่สุด ทั้งนี้เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า คุณภาพบริการที่นักท่องเที่ยวไม่พึงพอใจที่สุด คือ การมีระบบการจัดการที่สามารถสร้างความรู้สึกปลอดภัยให้กับผู้เข้าพัก (ทั้งความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน) รองลงมาคือ การมีอินเทอร์เน็ตหรืออินเทอร์เน็ตไร้สาย (wi-fi) ให้บริการฟรี เนื่องจากนักท่องเที่ยวมีความคาดหวังในสองด้านนี้อย่างมาก และถึงแม้ว่าโรงแรมจะมีอินเทอร์เน็ตหรือ

อินเทอร์เน็ตไร้สายให้ฟรี แต่อินเทอร์เน็ตแท็บเล็ตจะไม่เสถียรนัก อย่างไรก็ตามนักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจและประทับใจในคุณภาพบริการบางข้อ โดยนักท่องเที่ยวที่ใช้บริการโรงแรมในจังหวัดระยองมีความพึงพอใจที่พนักงานแต่งกายสุภาพเรียบร้อยและสะอาด รวมถึงการที่พนักงานมีความรู้ในงานของตนเป็นอย่างดี สามารถที่จะตอบคำถามลูกค้าได้ และยังประทับใจในด้านมีแอร์เป่าลม การมีช่องเสียบปลั๊กไฟที่ใช้งานได้ดีและเพียงพอ รวมถึงการมีเอกสารและบริการให้ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจบริเวณรอบที่พักที่ถูกต้องครบถ้วนและทันสมัย เนื่องจากโรงแรมมักเตรียมอุปกรณ์และข้อมูลไว้ให้ถึงแม้ว่านักท่องเที่ยวมีความคาดหวังด้านนี้น้อยกว่าด้านอื่น ๆ

ในเรื่องการทดสอบความแตกต่างระหว่างความคาดหวังและการรับรู้ของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่ใช้บริการโรงแรมที่พักตากอากาศในจังหวัดระยอง พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ในทุกด้าน ยกเว้นในด้านความเอาใจใส่ การให้ความสนใจลูกค้าทุกท่าน (Empathy) มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยด้านความเต็มใจให้บริการทันที (Responsiveness) มีช่องว่างของคุณภาพบริการ (Quality Gap) มากที่สุด และยังพบอีกว่านักท่องเที่ยวมีความคาดหวังสูงกว่าการรับรู้ทุกข้อ จึงกล่าวได้ว่าคุณภาพบริการด้านความเต็มใจให้บริการทันที (Responsiveness) ในทุกข้อยังถือว่าเป็นคุณภาพที่ไม่สามารถรับได้ (Unacceptable quality) หรือยังไม่พอใจในคุณภาพบริการในด้านดังกล่าว โดยเฉพาะในด้านความสะดวกในการเดินทางไปยังโรงแรม การจัดเตรียมของใช้ในห้องพัก การบริการอาหาร หรือการให้บริการอินเทอร์เน็ตอย่างเพียงพอ รวมไปถึงการให้บริการอย่างถูกต้อง หรือตรงตามกำหนดเวลาที่รับปากไว้ ความเต็มใจในการให้บริการ ความมีมารยาทของพนักงาน ตลอดจนการสร้างให้นักท่องเที่ยวรู้สึกปลอดภัย ทั้งความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และเวลาในการให้บริการ สำหรับคุณภาพบริการด้านอื่น เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า คุณภาพที่พึงพอใจ (Satisfaction quality) เนื่องจากความคาดหวังและการรับรู้ไม่แตกต่างกัน ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ทั้งในด้านลักษณะทางกายภาพ อุปกรณ์ของใช้ และลักษณะภายนอกของพนักงาน (Tangible) ด้านการปฏิบัติงานเป็นไปอย่างถูกต้องและเชื่อถือได้ (Reliability) ด้านการมีมารยาทและความสามารถทำให้เกิดความไว้วางใจและความเชื่อมั่น (Assurance) และด้านความเอาใจใส่ การให้ความสนใจลูกค้าทุกท่าน (Empathy) อาทิ เช่น ความสวยงามและความสะอาดของอาคาร ความพร้อมของสถานที่และสิ่งของต่าง ๆ เพื่อการพักผ่อน มีแยกบริเวณสูบบุหรี่ โดยมีป้ายห้ามสูบบุหรี่แสดงไว้อย่างชัดเจน การบันทึกค่าใช้จ่ายและการเรียกชำระเงินเป็นไปอย่างถูกต้องในส่วนของการพนักงานนอกจากจะแต่งกายสุภาพเรียบร้อยสะอาด ยังสามารถให้บริการเป็นอย่างดี จัดการปัญหาอย่างจริงจัง มีความรู้ในงานของตนเป็นอย่างดีและสื่อสารได้อย่างคล่องแคล่ว การให้บริการก็เป็นไปอย่างทั่วถึง รวมทั้งให้ความเอาใจใส่และมีการให้ความสำคัญต่อลูกค้า นอกจากนี้แล้วยังพบคุณภาพที่ประทับใจ (Quality surprise) เนื่องจากความคาดหวังต่ำกว่าการรับรู้ ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 มีเพียงในด้านลักษณะทางกายภาพ อุปกรณ์ของใช้ และลักษณะภายนอกของพนักงาน (Tangible) ได้แก่ การมีแอร์เป่าลม (หรือสามารถขอยืมได้) มีช่องเสียบปลั๊กไฟที่ใช้งานได้ดีและเพียงพอ และด้านการมีเอกสาร และบริการให้ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจบริเวณรอบที่พักที่ถูกต้องครบถ้วน และทันสมัย

4. สรุป

จากการศึกษาพบว่าโรงแรมที่พักตากอากาศควรให้ความสำคัญในการปรับปรุงคุณภาพบริการ ในด้านความเต็มใจให้บริการทันที และลักษณะทางกายภาพ อุปกรณ์ของใช้ และลักษณะภายนอกของพนักงาน เพราะเป็นองค์ประกอบที่มีความแตกต่างระหว่างความคาดหวังและการรับรู้มากที่สุด ดังนั้น ทางโรงแรมที่พักตากอากาศจึงควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาตามความคาดหวังของนักท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดความพึงพอใจจากการมาใช้บริการตามที่ได้คาดหวังไว้ เพื่อลดช่องว่างระหว่างความคาดหวังและการรับรู้คุณภาพบริการ โดยเฉพาะในด้านการมีระบบการจัดการที่สามารถสร้างความรู้สึกปลอดภัยให้กับผู้เข้าพัก ทั้งความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน) และด้านอินเทอร์เน็ต หรืออินเทอร์เน็ตไร้สาย (wi-fi) ให้บริการฟรี เพราะในปัจจุบันชาวไทยมีการใช้อินเทอร์เน็ตอยู่ตลอดเวลา

แหล่งข้อมูลหลักในการหาข้อมูลที่พักส่วนใหญ่ได้ข้อมูลจากเพื่อนหรือคนรู้จัก รองลงมาคือ เว็บไซต์ท่องเที่ยว เช่น พันทิป, Blueplanet, Sanook.com และจากประสบการณ์การมาพักของตัวเอง โดยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการวางแผนการเข้าพักล่วงหน้า โดยมีการจองที่พักล่วงหน้ากับโรงแรมที่พักโดยตรง จากข้อมูลดังกล่าว ทางโรงแรมที่พักตากอากาศในจังหวัดระยองสามารถนำมากำหนดเป็นกลุ่มเป้าหมายในการทำการตลาด โดยเฉพาะการเลือกใช้สื่อในการสื่อสารให้ตรงกับกลุ่มเป้าหมายยิ่งขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการสร้างให้เกิดการบอกต่อจากผู้ที่เคยใช้บริการหรือการใช้สื่ออินเทอร์เน็ต

ผู้บริหารโรงแรมควรให้ความสำคัญในการควบคุมการปฏิบัติงานของพนักงานให้เป็นไปอย่างถูกต้องและเชื่อถือได้ และปรับปรุงลักษณะทางกายภาพ อุปกรณ์ของใช้ และลักษณะภายนอกของพนักงานอยู่เสมอ ผลจากการวิจัยจะเห็นได้ว่าผู้บริหารต้องเรียนรู้ถึงความคาดหวังของลูกค้า หาทางติดต่อกับลูกค้าโดยตรงเพื่อให้ลูกค้าระบุความต้องการที่แท้จริง รวมถึงมีการกำหนดมาตรฐานหรือหลักเกณฑ์การทำงานและระยะเวลาในการให้บริการที่ชัดเจน มีการควบคุมดูแลการให้บริการเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดหรือตรงตามสัญญาไว้ รวมถึงให้ความสำคัญในการทำให้ผู้ใช้บริการรับรู้ถึงความปลอดภัยในชีวิต และจัดหาอุปกรณ์ที่สร้างความมั่นใจได้ว่าโรงแรมมีอุปกรณ์ที่ช่วยรักษาทรัพย์สินได้อย่างปลอดภัย ทั้งนี้ คุณภาพบริการมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการ เพราะทำให้องค์กรมีความมั่นคงในการดำเนินธุรกิจทั้งในปัจจุบันและในอนาคต ทั้งด้านชื่อเสียงขององค์กร กำไรขององค์กร และความไว้วางใจขององค์กร ซึ่งกล่าวได้ว่าลูกค้าที่ได้รับบริการตรงตามความคาดหวังลูกค้าจะเกิดความพึงพอใจจะนำไปสู่ผลทางเศรษฐกิจต่อธุรกิจโรงแรม เพราะความพึงพอใจจะก่อให้เกิดการมาใช้บริการซ้ำ โรงแรมจะมีรายได้อย่างต่อเนื่อง ส่งผลต่อรายได้ในอนาคต ทำให้ธุรกิจมีกำไรและมีผลกระทบต่อมูลค่าหุ้นที่สูงขึ้น รวมทั้งมีอิทธิพลต่อการบอกต่อในแง่ดี และแนะนำให้เพื่อนหรือบุคคลอื่นเข้ามาใช้บริการทำให้โรงแรมมีรายได้เพิ่มขึ้นจากลูกค้ารายใหม่ อีกทั้งความพึงพอใจยังทำให้ลูกค้ามีความรู้สึกอ่อนไหวต่อราคาลดลง และเมื่อธุรกิจโรงแรมสามารถดำเนินธุรกิจอย่างมีกำไรจะนำไปสู่ผลทางเศรษฐกิจในระดับท้องถิ่น เมื่อโรงแรมมีลูกค้าต่อเนื่องหรือเพิ่มขึ้น โรงแรมก็จะจัดหาสินค้าเกษตรหรือประมงจากท้องถิ่นมากขึ้น รวมทั้งการเพิ่มการจ้างงานโดยเฉพาะแรงงานในท้องถิ่นให้มีงานและมีรายได้เพิ่มขึ้นด้วยเช่นกัน อีกทั้งยังส่งผลในแง่สังคมโดยมีส่วนร่วมส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างลูกค้ากับพนักงานให้มีความสัมพันธ์อันดีอย่างถาวรต่อไป อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่างานวิจัยนี้จะศึกษาจากมุมมองของนักท่องเที่ยวชาวไทย แต่เมื่อนักท่องเที่ยวชาวไทยเกิดความพึงพอใจย่อมเกิดการบอกต่อ โดยเฉพาะการบอกต่อและการสื่อสารทางคอมพิวเตอร์ไปยังนานาประเทศ ทำให้เกิดภาพพจน์และความเชื่อมั่นที่นานาประเทศให้การยอมรับและนับถือทั้งคุณภาพ ต้นทุน และการส่งมอบของบริการท่องเที่ยวของโรงแรมในประเทศไทย โดยเฉพาะโรงแรมที่พักตากอากาศในจังหวัดระยอง

5. เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. 2554. **แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2555-2559**. [Online]. เข้าถึงจาก <http://www.mots.go.th/download/ImplementationOfThePolicy/NotificationOfTheNationalTourismPolicy.PDF>. 6 มิถุนายน 2555.
- นวรธรณ คณานุรักษ์. 2556. **พฤติกรรมผู้บริโภค**. กรุงเทพฯ : ซีวีแอลการพิมพ์.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา และพรภัทรวดี วงศ์ปันทะนัน. 2557. **จิตวิทยาและคุณภาพบริการท่องเที่ยว**. นนทบุรี : เพรินซ์ข้าหลวง พรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- วีระรัตน์ กิจเลิศไพโรจน์. 2547. **การตลาดธุรกิจบริการ**. กรุงเทพฯ : ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- สำนักยุทธศาสตร์และการวางแผนเศรษฐกิจมหภาค. 2555. **ภาวะเศรษฐกิจไทยไตรมาสแรกและแนวโน้มปี 2555**. [Online]. เข้าถึงจาก http://www.nesdb.go.th/Portals/0/eco_datos/economic/eco_state/1_55/Press%20Thai%20Q1-2012.pdf. 6 มิถุนายน 2555.

- Atilgan, Eda, Akinci, Serkan, and Aksoy, Safak. 2003. **Mapping service quality in the tourism industry.** Managing Service Quality, Vol. 13, Iss: 5 : 412-422.
- Blesic, Ivana, Tesanovic, Dragan, and Psodorov, Dorde. 2011. **Consumer satisfaction and quality management in the hospitality industry in South-East Europe.** African Journal of Business Management, Vol. 5(4) : 1388-1396.
- Fitzsimmons, James A. and Fitzsimmons, Mona J. 2011. **Service Management 7th ed.** Singapore: McGraw Hill.
- Kotler, Philip and Keller, Kevin Lane. 2009. **Marketing Management 13th ed.** New Jersey: Pearson Prentice Hall.
- Parasuraman, A., Zeithaml, Valarie A., and Berry, Leonard L. 1985. **A Conceptual Model of Service Quality and Its Implications for Further Research.** Journal of Marketing, Vol. 49 (Fall 1985) : 41-50.
- Renganathan, R. 2011. **Service Quality in Hospitality Services: Gap Model and Factor Analysis.** European Journal of Social Sciences: Vol. 26, No. 2 : 159-175.

การพัฒนานิทานแอนิเมชันเพื่อการเรียนรู้ เรื่องศีล 5 สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

The Development of Animation Tales for Learning on Five Commandments for Prathomsuksa 6 Students

ปฐมนัสสร สันติอิทธิกุล รัตนารณ ปิยธำรงพงศ์ ณัฐธิดา บุญเสงี่ยม และ แก้วกาญจน์ พิศงาม
Purapassorn Santiittiku, Rattanaphon Piyatomrongphong, Nattida Boonsangiem
and Kaewkarn Pitngam

สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

E-mail: srur_com2554@hotmail.com; โทรศัพท์/โทรสาร : 056-717-100

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาบทนิทานแอนิเมชันเพื่อการเรียนรู้ เรื่องศีล 5 สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนต่อการใช้นิทานแอนิเมชันเพื่อการเรียนรู้ เรื่องศีล 5 สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ประกอบไปด้วย 1) นิทานแอนิเมชัน 2) แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 30 คน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลวิจัย ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการพัฒนานิทานแอนิเมชันเพื่อการเรียนรู้ เรื่องศีล 5 สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยเป็นเครื่องมือที่ช่วยเสริมสร้างการเรียนรู้และปลูกฝังจิตสำนึกให้กับนักเรียน เพื่อนำไปประยุกต์ใช้กับชีวิตประจำวันเป็นแนวทางที่ดี สำหรับลักษณะของเนื้อหาที่น่าสนใจประกอบด้วย ข้อความ เสียง ภาพเคลื่อนไหว นักเรียนสามารถค้นคว้าหาความรู้ได้ด้วยตนเองแบบไม่จำกัด ระยะเวลาของการเรียนรู้และความพึงพอใจของผู้เรียนต่อการใช้นิทานแอนิเมชันเพื่อการเรียนรู้ เรื่องศีล 5 สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า มีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.65

คำสำคัญ: ศีล 5 แอนิเมชัน นิทาน

Abstract

The purposes of this research were to develop animation tales for learning on five commandment for Students Prathomsuksa 6 and to study the satisfaction of the student to the The Development of Animation Tales for Learning on Five Commandment for Students Prathomsuksa 6. Tool were used in research this 1) Development of Animation Tales for Learning on Five Commandment for Students Prathomsuksa 6 2) student satisfaction form. sample were used in research is student all total of 30 person the purposive sampling method. Statistical methods used to analyze the data are percentage, mean, standard deviation.

The results of research found that The Development of Animation Tales for Learning on Five Commandment for Students Prathomsuksa 6 as a were tool to enhance learning and awareness to students. To be applied to daily life is a good guide. for the content offered consists text, sound,

animation. Students can self-knowledge is unlimited. Period of learning and , of the study of satisfaction of the students use Animation Tales for Learning on Five Commandment for Students Prathomsuksa 6 found that overall is highest level with was average of 4.65.

Keywords: Commandment, Animation, Tales

1. บทนำ

ศีล 5 เป็นเบื้องต้นที่จะช่วยขัดเกลากจิตใจของมนุษย์ให้เป็นปกติ ดังนั้นศีล 5 จึงต้องเป็นพื้นฐานของมนุษย์ในการรักษาศีล ซึ่งเป็นเครื่องมือที่จะช่วยในการสร้างภูมิป้องกันให้จิตใจอยู่ในภาวะความปกติในการใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคม บุคคลในสังคมประพฤติตนอยู่ในศีล 5 ก็ย่อมจะทำให้บุคคลนั้นมีความสุขอีกทั้งยังส่งผลให้คนรอบข้างและสังคมมีความสุขตามไปด้วย

สังคมไทยถือได้ว่าเป็นสังคมชาวพุทธมีพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติในอดีต สังคมไทยได้อาศัยคำสอนวิถีทางวัฒนธรรมหรือประเพณีที่เนื่องด้วยพระพุทธศาสนาในการหล่อหลอมและพัฒนาจิตใจให้เป็นคนดีรู้จักการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน แต่ในสมัยปัจจุบันผลจากการรับเอาอิทธิพลวัฒนธรรมตะวันตกเข้ามาทำให้สิ่งต่าง ๆ เหล่านั้นเปลี่ยนแปลงจนก่อให้เกิดปัญหาและภาวะวิกฤติศรัทธาในพระพุทธศาสนาอันสืบเนื่องมาจากการประพฤติย่อหย่อนของพระสงฆ์และการไร้การศึกษาด้านพระพุทธศาสนาของคนในสังคม (พระธรรมปิฎก, 2543) ซึ่งควรปลูกฝังตั้งแต่เด็กให้ได้เรียนรู้ถึงศีลแต่ละข้อมืองค์ประกอบของศีลและการกระทำแบบใดถือว่าศีลขาดหรือการกระทำแบบไหนที่ถือว่า เป็นการบกพร่องต่อศีล ในการเรียนการสอนโดยตรงจากครูผู้สอน ส่วนใหญ่ผู้เรียนจะฟังในรูปแบบการบรรยายจากผู้สอน หรือการเรียนเพียงแค่นในห้องเรียนเท่านั้น ซึ่งมีวิธีการสอน ไม่น่าสนใจในการจดจำเนื้อหาของผู้เรียน ทั้งนี้ปัญหาที่เกิดขึ้นในการเรียนการสอน เกิดจากในบทเรียนมีแต่ตัวหนังสือและเนื้อหาที่เยเยและยากต่อการจดจำ ทำให้ผู้เรียนรู้สึกน่าเบื่ออีก

ปัจจุบันการใช้เทคโนโลยีจะเป็นการช่วยส่งเสริมในการใช้คอมพิวเตอร์เพื่อการเรียนรู้ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ฝึกฝนด้วยตนเอง ซึ่งส่งผลต่อการเรียนรู้ที่ไม่จำกัดเวลา สถานที่มาใช้เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ อีกทั้งในรูปแบบของ ภาพเคลื่อนไหว ตัวอักษร และเสียง ที่ทำให้ผู้เรียนสามารถค้นคว้าหาความรู้และฝึกทักษะได้ด้วยตนเองตามความต้องการ สื่อแอนิเมชันถูกสร้างขึ้นเพื่อการใช้ประโยชน์หลาย ๆ ด้าน เช่น การประชาสัมพันธ์ด้านธุรกิจ และทางด้านการศึกษา การนำเทคโนโลยีเข้ามาสู่ห้องเรียน เพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ได้ทุกที่ ทุกเวลา เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนรู้ตามความสามารถ ซึ่งจะตอบสนองความต้องการของผู้เรียนแต่ละบุคคลได้ ศีล 5 เป็นคุณธรรมตามหลักของพระพุทธศาสนา เป็นพฤติกรรมที่เกิดจากการเรียนรู้ของแต่ละบุคคล การปลูกฝังในเรื่องของศีล 5 เป็นสิ่งที่สำคัญในสังคมยุคปัจจุบัน ในการดำเนินชีวิตประจำวันของบุคคล เพราะการประพฤติสามารถบอกถึงระดับความเจริญด้านจิตใจของบุคคลได้ เป็นเครื่องมือในการช่วยขัดเกลากจิตใจให้บุคคลในสังคมอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข ดังนั้นการใช้นิทานเป็นสื่อในการปลูกฝังด้านศีล 5 เป็นอีกวิธีหนึ่งที่นิยมใช้กันในเด็กวัยนี้ที่ชอบคิด ชอบจินตนาการ ทำให้เด็กเกิดการสนใจเรียนรู้ และซึมซับของเรื่องศีล 5 ตั้งแต่วัยเด็ก อันเป็นรากฐานสำคัญของชีวิตซึ่งมีผลต่ออนาคตของชาติ

การใช้นิทานเป็นสื่อในการปลูกฝังคุณธรรมเป็นที่นิยมกันวิธีหนึ่ง เนื่องจากเด็กวัยนี้ชอบฟังนิทาน ชอบคิด ชอบจินตนาการ ทำให้เด็กสามารถสร้างความสนใจของเด็กได้นาน ผู้ใหญ่สามารถแฝงคติ ข้อคิด คุณธรรมจริยธรรมให้ซึมซาบเข้าไปในจิตใจได้สำนึกของเด็กได้โดยไม่รู้ตัว การเล่านิทานมีหลายแบบ เช่น การเล่าโดยครูเป็นผู้เล่าและใช้นิทานหรือนิทานต่าง ๆ ประกอบในการเล่าโดยใช้สไลด์ การเล่าโดยใช้เทปนิทาน การเล่าโดยใช้ภาพยนตร์ ซึ่งการเล่านิทานแต่ละแบบได้มีผู้นำไปใช้กันอย่างแพร่หลาย (อิติมา เหมบุรุษ, 2545) การเรียนการสอนในทุกระดับชั้นตั้งแต่อนุบาล ประถมศึกษา ได้นำสื่อมาใช้ในการเรียนการสอนในรูปแบบนิทานแอนิเมชันนั้นจะออกแบบการนำเสนอเนื้อหาและกิจกรรมตามหลัก

ทฤษฎี การเรียนรู้ เน้นให้นิทานแอนิเมชันมีลักษณะการโต้ตอบมีปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียนมากขึ้น มีการใช้งานที่ง่าย สะดวก และเหมาะสมกับลักษณะของผู้เรียน นอกจากนี้ยังช่วยขยายโอกาสให้นักเรียนที่ยังไม่เข้าใจเนื้อหา สามารถนำนิทานแอนิเมชันมาศึกษาด้วยตนเองได้

ผู้วิจัยจึงได้เล็งเห็นถึงประโยชน์ในการพัฒนานิทานแอนิเมชันเพื่อการเรียนรู้ เรื่องศีล 5 สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มาเป็นการปูพื้นฐานให้ได้รับความรู้ตามหลักวิชาพระพุทธศาสนา เพื่อที่จะให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ได้ศึกษาเป็นแนวทางเพื่อที่จะปฏิบัติตนให้ถูกต้องและใช้ชีวิตอย่างมีสติ ซึ่งนิทานแอนิเมชันมีลักษณะในการนำเสนอเนื้อหาและข้อปฏิบัติของศีล 5 มาแต่งเป็นเรื่องราว โดยสมมติเหตุการณ์ขึ้นมาซึ่งใช้ภาพเคลื่อนไหว เสียงบรรยาย เสียงดนตรีประกอบ ใช้ภาพการ์ตูนเป็นตัวละครในการดำเนินเรื่อง เพื่อที่จะได้เห็นถึงภาพและทำให้เข้าใจเรื่องศีล 5 ตามหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้สนุกสนานกับการเรียนและทำให้ผู้เรียนมีความสนใจ นอกจากนี้ยังสามารถช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจได้ง่ายมากขึ้น โดยมุ่งเน้นพัฒนาการทางด้านอารมณ์ สังคมและสติปัญญา เพื่อนำไปพัฒนาตนเองให้เติบโตเป็นเยาวชนที่ดีต่อตนเอง ต่อผู้อื่นและสังคมในอนาคต

1.1 วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนานิทานแอนิเมชันเพื่อการเรียนรู้ เรื่องศีล 5 สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนต่อการใช้นิทานแอนิเมชันเพื่อการเรียนรู้ เรื่องศีล 5 สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

1.2 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

สื่อมัลติมีเดีย คือ โปรแกรมซอฟต์แวร์ที่อาศัยคอมพิวเตอร์เป็นสื่อในการนำเสนอโปรแกรมประยุกต์ซึ่งรวมถึงการนำเสนอข้อความสีสรร ภาพกราฟิก (Graphic images) ภาพเคลื่อนไหว (Animation) เสียง (Sound) และภาพยนตร์วีดิทัศน์ (Full motion Video) ส่วนมัลติมีเดียปฏิสัมพันธ์ (Interactive Multimedia) จะเป็นโปรแกรมประยุกต์ที่รับการตอบสนองจากผู้ใช้คีย์บอร์ด (Key board) เมาส์ (Mouse) หรือตัวชี้ (Pointer) (Hall,1996)

องค์ประกอบของมัลติมีเดีย

1. ข้อความหรือตัวอักษร (Text)
2. ภาพนิ่ง (Still Image)
3. ภาพกราฟิก (Graphics)
4. ภาพเคลื่อนไหว (Animation)
5. เสียง (Sound)
6. วีดิโอ (Video)

ขั้นตอนการสร้างสื่อมัลติมีเดีย

การสร้างสื่อมัลติมีเดีย การจัดทำสื่อมัลติมีเดีย นี้เป็นเรื่องที่ง่ายมาก ซึ่งหมายความว่าใคร ๆ ที่มีความรู้ทางคอมพิวเตอร์ก็สามารถจะสร้างสื่อมัลติมีเดียได้ ในที่นี้จะกำหนดขั้นตอนการสร้างสื่อมัลติมีเดียโดยละเอียด ทั้งหมด 7 ขั้นตอน (สุกรี รอดโพธิ์ทอง, 2551) ดังนี้

1. ขั้นการเตรียม (Preparation)
 - 1.1 กำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ (Determine Goals and Objectives)
 - 1.2 รวบรวมข้อมูล (Collect Resources)
 - 1.3 เนื้อหา (Materials)
 - 1.4 การพัฒนาและออกแบบบทเรียน (Instructional Development)

- 1.5 สื่อในการนำเสนอบทเรียน (Instructional Development System)
- 1.6 เรียนรู้เนื้อหา (Learn Content)
- 1.7 สร้างความคิด (Generate Ideas)
2. ขั้นตอนการออกแบบบทเรียน (Design Instruction) ขั้นตอนการออกแบบบทเรียน เป็นขั้นตอนที่สำคัญที่สุดขั้นหนึ่งในการกำหนดว่าบทเรียนจะออกมามีลักษณะใด
 - 2.1 ทอนความคิด (Elimination of Ideas)
 - 2.2 วิเคราะห์งานและแนวความคิด (Task and Concept Analysis)
 - 2.3 ออกแบบบทเรียนขั้นแรก (Preliminary Lesson Description)
 - 2.4 ประเมินและแก้ไขการออกแบบ (Evaluation and Revision of the Design)
3. ขั้นตอนการเขียนผังงาน (Flowchart Lesson) เป็นการนำเสนอลำดับขั้นโครงสร้างของคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ผังงานทำหน้าที่เสนอข้อมูลเกี่ยวกับโปรแกรม
4. ขั้นตอนการสร้างสตอรี่บอร์ด (Create Storyboard) เป็นขั้นตอนการเตรียมการนำเสนอข้อความ ภาพ รวมทั้งสื่อในรูปแบบมัลติมีเดียต่าง ๆ ลงบนกระดาษเพื่อให้การนำเสนอข้อความและรูปแบบต่าง ๆ
5. ขั้นตอนการสร้างและการเขียนโปรแกรม (Program Lesson) เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงสตอรี่บอร์ดให้กลายเป็นคอมพิวเตอร์ช่วยสอน
6. ขั้นตอนการประกอบเอกสารประกอบบทเรียน (Produce Supporting Materials) เอกสารประกอบบทเรียนอาจแบ่งออกได้เป็น 4 ประเภท คือ คู่มือการใช้ของผู้เรียน คู่มือการใช้ของผู้สอน คู่มือสำหรับแก้ปัญหาเทคนิคต่าง ๆ และเอกสารประกอบเพิ่มเติมทั่ว ๆ ไป ผู้เรียนและผู้สอนย่อมมีความต้องการแตกต่างกัน
7. ขั้นตอนการประเมินผลและแก้ไขบทเรียน (Evaluate and Revise)

ข้อดีของสื่อมัลติมีเดีย

1. เทคโนโลยีด้านสื่อมัลติมีเดียช่วยให้การออกแบบบทเรียน ตอบสนองต่อแนวคิด และทฤษฎีการเรียนรู้มากยิ่งขึ้น รวมทั้งส่งผลโดยตรงต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การวิจัยที่ผ่านมาแสดงให้เห็นถึงประสิทธิภาพของสื่อมัลติมีเดียว่า สามารถช่วยเสริมการเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้นได้
2. สื่อมัลติมีเดียในรูปแบบของซีดีรอม ใช้งานง่าย เก็บรักษาง่าย พกพาได้สะดวก และสามารถทำสำเนาได้ง่าย
3. สื่อมัลติมีเดียเป็นสื่อการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองตามศักยภาพ ความต้องการ และความสะดวกของตนเอง สามารถสร้างสถานการณ์จำลอง จำลองประสบการณ์ ตลอดจนส่งเสริมให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับสื่อให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง
4. ในปัจจุบันมีโปรแกรมช่วยสร้างบทเรียน (Authoring Tools) ที่ง่ายต่อการใช้งานทำให้บุคคลที่สนใจทั่วไปสามารถสร้างบทเรียนสื่อมัลติมีเดียใช้เองได้
5. ผู้สอนสามารถใช้สื่อมัลติมีเดียเพื่อสอนเนื้อหาใหม่ เพื่อการฝึกฝน เพื่อเสนอสถานการณ์จำลอง และเพื่อสอนการคิดแก้ปัญหา ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการนำไปใช้เป็นประการสำคัญ รูปแบบต่าง ๆ ดังกล่าวนี้อาจส่งผลต่อการเรียนรู้ วิธีการเรียนรู้ และรูปแบบการคิดหาคำตอบ
6. สื่อมัลติมีเดียช่วยสนับสนุนให้มีสถานที่เรียนไม่จำกัดอยู่เพียงห้องเรียนเท่านั้น ผู้เรียนอาจเรียนรู้ที่บ้าน ที่ห้องสมุด หรือภายใต้สภาพแวดล้อมอื่น ๆ ตามเวลาที่ตนเองต้องการ
7. เทคโนโลยีสื่อมัลติมีเดีย สนับสนุนให้เราสามารถใช้สื่อมัลติมีเดียกับผู้เรียนได้ ทุกกระตือรือร้น และความรู้หลักสำคัญอยู่ที่การออกแบบให้เหมาะสมกับผู้เรียนเท่านั้น
8. สื่อมัลติมีเดียที่มีคุณภาพ นอกจากจะช่วยให้เกิดความคุ้มค่าในการลงทุนของโรงเรียน หรือหน่วยงานแล้ว ความก้าวหน้าของระบบเครือข่าย ยังช่วยส่งเสริมให้การใช้สื่อมัลติมีเดียเป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษาอื่น ๆ อีกด้วย

โปรแกรม Adobe Captivate เป็นโปรแกรมที่ถูกพัฒนาขึ้นมาเพื่อสนับสนุนการสร้าง Movie ในรูปแบบสื่อการเรียนรู้ออนไลน์ หรือสื่อการนำเสนอแบบมัลติมีเดีย เช่น การนำเสนอผลงาน การจับหน้าจอภาพเพื่อนำไปสร้างสื่อการเรียนรู้ออนไลน์ การสร้างแบบทดสอบ รวมไปถึงการตัดต่อวิดีโอ เพื่อใช้สำหรับงานนำเสนอหรือผลิตสื่อการเรียนรู้ออนไลน์ (ฤกษ์พงษ์เลิศบำรุงชัย, 2556)

โปรแกรม Adobe Photoshop ที่ใช้สำหรับตกแต่งภาพถ่ายและภาพกราฟิกได้อย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ว่าจะเป็นงานด้านสิ่งพิมพ์ นิตยสาร และงานด้านมัลติมีเดีย อีกทั้งยังสามารถ retouching ตกแต่งภาพและการสร้างภาพ ซึ่งกำลังเป็นที่นิยมสูงมากในขณะนี้ สามารถใช้โปรแกรม Photoshop ในการตกแต่งภาพ การใส่ Effect ต่าง ๆ ให้กับภาพ และตัวหนังสือ การทำภาพขาวดำ การทำภาพถ่ายเป็นภาพเขียน การนำภาพมารวมกัน การ Retouch ตกแต่งภาพต่าง (ธัญพัฒน์ วงศ์รัตน์, 2556)

2. วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษารวบรวมข้อมูลครั้งนี้ดำเนินการในเขตพื้นที่โรงเรียนบ้านตาโมม ตำบลสะกาด อำเภอสงขลา จังหวัดสุรินทร์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 30 คน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบประเมินความพึงพอใจ การสนทนา การสังเกตและสื่อนิทานแอนิเมชัน การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยจะดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ จากแหล่งข้อมูล 2 แหล่ง คือ 1) การเก็บข้อมูลปฐมภูมิ โดยการเก็บข้อมูลภาคสนาม ซึ่งทำการเก็บข้อมูลจากพื้นที่ในการศึกษาระยะเวลา มิถุนายน – กันยายน พ.ศ.2559 2) ข้อมูลทุติยภูมิ โดยเป็นการศึกษาเอกสารตำรา หนังสือวิชาการ สอบถามข้อมูลจากครูผู้สอน และเอกสารแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. ข้อมูลเกี่ยวกับส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม เพศ อายุ
2. แบบสอบถามเกี่ยวกับความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อนิทานแอนิเมชัน

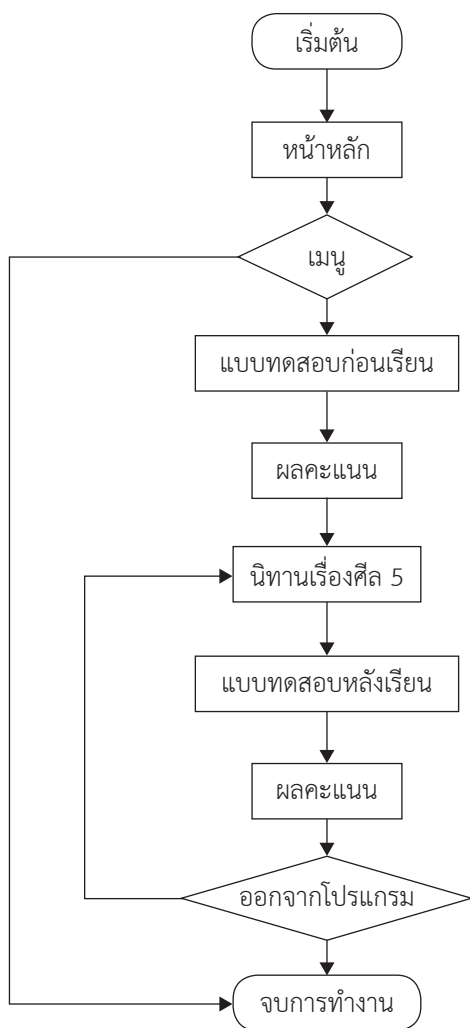
เมื่อผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมข้อมูล จากนั้นทำการการวิเคราะห์ระบบ

การวิเคราะห์ระบบ

วิชาพระพุทธศาสนา เรื่องศีล 5 เป็นการเรียนการสอนโดยตรงจากครูผู้สอน ส่วนใหญ่ผู้เรียนจะฟังในรูปแบบการบรรยายจากผู้สอนหรือการเรียนเพียงแค่นิทานหรือนิทานพื้นบ้าน ซึ่งมีวิธีการสอน ไม่น่าสนใจในการจดจำเนื้อหาของผู้เรียน ทั้งนี้ปัญหาที่เกิดขึ้นในการเรียนการสอน เกิดจากในบทเรียนมีแต่ตัวหนังสือและเนื้อหาที่ยาวและยากต่อการจดจำ ทำให้ผู้เรียนรู้สึกเบื่ออีกด้วย

จากปัญหาที่เกิดขึ้น ผู้จัดทำจึงได้พัฒนานิทานแอนิเมชันขึ้น เพื่อให้ครูผู้สอนได้นำการพัฒนาบทนิทานแอนิเมชัน เรื่องศีล 5 ในรูปแบบของสื่อนิทานแอนิเมชัน ไปใช้ในการเรียนการสอน ในเรื่องของศีล 5 ข้อ เพราะมีภาพ เสียง ที่น่าสนใจ สามารถดึงดูดความสนใจของผู้เรียน เกิดการเรียนรู้และความสนุกสนานเพลิดเพลินกับการเรียนและทำให้การเรียนมีความน่าสนใจ บางครั้งจะช่วยให้ผู้เรียนที่ไม่สามารถเข้าใจในบางเนื้อหาในศีล 5 มาศึกษาเองได้ ในรูปแบบสื่อแอนิเมชัน โดยผู้เรียนสามารถใช้เวลาว่างในการศึกษาค้นคว้าได้และเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนอย่างมาก

การออกแบบระบบ แสดงขั้นตอนการทำงานของบทนิทานแอนิเมชัน ดังภาพที่ 1 และการออกแบบภาพ Story board ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 1 แสดงการทำงานของสื่อนิทาน

ภาพที่ 2 แสดงการออกแบบภาพ Story board

การพัฒนาระบบโดยใช้โปรแกรมใช้ Adobe Flash Professional cs5, โปรแกรม Adobe Captivate cs7 การวิเคราะห์ข้อมูล มีค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อใช้อธิบายเชิงพรรณนาและการประเมินผลโปรแกรม พิจารณาความพึงพอใจจากกลุ่มตัวอย่าง ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 เกณฑ์การประเมินคะแนน (สรีรี ตู่ประกาย, 2556)

ระดับเกณฑ์การให้คะแนน	ความหมาย
ค่าเฉลี่ย 4.51 - 5.00	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.51 - 4.50	มาก
ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.50	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.51 - 2.50	น้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.50	ควรปรับปรุง

3. ผลการวิจัย

ผลการการพัฒนานิทานแอนิเมชันเพื่อการเรียนรู้ เรื่องศีล 5 สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีความพึงพอใจในการพัฒนาระบบครั้งนี้ ดังแสดงในภาพที่ 3 4 5 และ 6

ภาพที่ 3 แสดงหน้าจอเมนูหลัก

ภาพที่ 4 แสดงหน้าจอแบบทดสอบก่อนเรียน

ภาพที่ 5 แสดงแนะนำตัวละคร

ภาพที่ 6 แสดงหน้าจอเมนูเข้าสู่เนื้อหา

ผลการประเมินด้านความพึงพอใจโดยรวมทุกด้านของกลุ่มนักเรียน มีค่าเฉลี่ย 4.65 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.54 ภาพรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด ดังแสดงในตาราง 2

ตารางที่ 2 ผลการประเมินความพึงพอใจของระบบ

รายการประเมิน	จำนวน	$\bar{X}$	SD.	ระดับความพึงพอใจ
ด้านการจัดเนื้อหาและการนำเสนอเนื้อหา	30	4.71	0.47	มากที่สุด
ด้านการออกแบบ	30	4.61	0.57	มากที่สุด
ด้านความสวยงาม	30	4.62	0.61	มากที่สุด
ด้านการใช้งานของนิทานแอนิเมชัน	30	4.66	0.52	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวม	30	4.65	0.54	มากที่สุด

4. สรุปและการอภิปรายผล

ผลการพัฒนานิทานแอนิเมชันเพื่อการเรียนรู้ เรื่องศีล 5 สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เป็นการนำเสนอในรูปแบบของข้อความ เสียง ภาพเคลื่อนไหว เป็นการรวมองค์ประกอบของสื่อประสม ซึ่งสอดคล้องกับ กิตานันท์ มลิทอง (2543) การนำสื่อหลายประเภทมาใช้ร่วมกันทั้งวัสดุ อุปกรณ์และวิธีการ ทำให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดในการเรียนการสอน โดยผู้เรียนสามารถเรียนรู้ปฏิบัติตามขั้นตอนการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ได้ไม่จำกัดเวลาและสามารถย้อนกลับมาเรียนรู้ได้ซ้ำ ซึ่งสอดคล้องกับทิตานา แชนมณี (2555) การนำสื่อมัลติมีเดียไปศึกษาด้วยตนเอง จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ดีขึ้น ทางผู้วิจัยทำการวิเคราะห์เนื้อหา การออกแบบการสอนบทเรียน การพัฒนาเนื้อหาบทเรียน การนำบทเรียนไปใช้ และการประเมินผลที่พัฒนาขึ้น ซึ่งได้นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินคุณภาพด้านการใช้งานของระบบ ด้านเนื้อหา การออกแบบและด้านการใช้ นิทานแอนิเมชันเพื่อการเรียนรู้ เรื่องศีล 5 เมื่อนักเรียนได้เรียนรู้จากนิทานซึ่งมีตัวละครที่ใช้ดำเนินเรื่อง มีพฤติกรรมที่ดีและไม่ดีเปรียบเทียบกับเด็กสังเกตและพิจารณา จึงทำให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจทางด้านศีล 5 สอดคล้องกับสมศักดิ์ บริบูรณ์ (2542) ที่กล่าวว่าประโยชน์และคุณค่าของนิทานว่า นิทานช่วยเสริมพัฒนาการทางกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ให้เด็กเสริมสร้างและปรุงแต่งบุคลิกภาพ ช่วยแก้ไขพฤติกรรมให้เป็นที่ยอมรับของสังคม และนิทานแอนิเมชันที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีการออกแบบเนื้อหาบทเรียน ตัวละคร ภาพประกอบ เสียงบรรยายและพัฒนาให้เหมาะกับนักเรียน จึงส่งผลให้นักเรียนมีพัฒนาการทางด้านศีล 5 สูงขึ้นหลังเรียนด้วยนิทานแอนิเมชัน และสอดคล้องกับงานวิจัย Baxter (1996) พบว่ามัลติมีเดียที่ประกอบด้วยตัวอักษร ภาพวิทัศน์ ภาพเคลื่อนไหว และเสียงบรรยาย ซึ่งทำให้นักเรียนมีความเข้าใจในเนื้อหาได้

ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้เรียนต่อการใช้นิทานแอนิเมชันเพื่อการเรียนรู้ เรื่องศีล 5 สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านการจัดเนื้อหาและการนำเสนอเนื้อหา มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.71 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.47 อยู่ในระดับ มากที่สุด ด้านการออกแบบ มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.61 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.57 อยู่ในระดับ มากที่สุด ด้านความสวยงาม มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.62 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.61 อยู่ในระดับ มากที่สุด ด้านการใช้งานของนิทานแอนิเมชัน มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.66 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.52 อยู่ในระดับ มากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพจน์ศิริพันธ์ ลิ้มปิ่นนทร์ (2558) ได้ทำการเผยแพร่ผลงานสร้างสรรค์นิทานพื้นบ้านไทยในรูปแบบการ์ตูนแอนิเมชันสู่ชุมชน พบว่า ความพึงพอใจของครูและนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองจิกท่าแร่ มีความพึงพอใจผลงานสร้างสรรค์นิทานพื้นบ้านไทยในรูปแบบการ์ตูนแอนิเมชัน อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.80 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.40 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพรปภัสสร ปริญาญกุล และคณะ (2558) ได้สร้างบทเรียนมัลติมีเดียแอนิเมชัน เรื่อง ศีล 5 พบว่า ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้เรียน

ภาพรวมมีความพึงพอใจมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.53 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.62 และสอดคล้องกับงานวิจัยของนรินทร์รัตน์ เย็นจิตร และนิธินันท์ มาตา (2559) ได้พัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน สอดแทรกการ์ตูนแอนิเมชัน 2 มิติ เรื่อง โรคมือ เท้า ปาก สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 กลุ่มสาระการเรียนรู้ สุขศึกษาและพลศึกษา พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนสอดแทรกการ์ตูนแอนิเมชัน 2 มิติ เรื่อง โรคมือ เท้า ปาก โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.79 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.41

ข้อเสนอแนะ

1. การนำนิทานแอนิเมชันมาใช้ในการประกอบการเรียนการสอน ควรมีการพัฒนานิทานการ์ตูนแอนิเมชัน ในรายวิชาอื่นหรือในกลุ่มสาระต่อไป
2. ควรมีการพัฒนานิทานแอนิเมชันผ่านสมาร์ทโฟน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา
3. เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างนิทานการ์ตูนแอนิเมชันในรายวิชาอื่น

5. กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณโรงเรียนบ้านตาโมม ตำบลสะกาด อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ ที่ได้อนุเคราะห์ในการให้ข้อมูล สถานที่การทำงานครั้งนี้

6. เอกสารอ้างอิง

- กฤษณพงศ์ เลิศบำรุงชัย. (2556). สร้างสื่อการสอนมัลติมีเดีย ด้วย Adobe captivate 6. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : โปรวิชั่น.
- กิดานันท์ มลิทอง. (2543). เทคโนโลยีการศึกษาและนวัตกรรม. กรุงเทพฯ : อรุณการพิมพ์.
- ทิตนา แคมมณี. (2555). ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- จิตติมา เหมบุรุษ. (2545). ใช้นิทานเป็นสื่อเลี้ยงลูก. แม่และเด็ก, 26(370), หน้า 51-52.
- ธัญพัฒน์ วงศ์รัตน์. (2556). คู่มือใช้งาน PHOTOSHOP CS6. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : บริษัทสวัสดี ไอที จำกัด.
- นรินทร์รัตน์ เย็นจิตร และนิธินันท์ มาตา. (2559). บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนสอดแทรกการ์ตูนแอนิเมชัน 2 มิติ เรื่อง โรคมือ เท้า ปาก สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา. การประชุมวิชาการระดับชาติการจัดการเทคโนโลยีและนวัตกรรม ครั้งที่ 2 มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม วันที่ 30-31 มีนาคม 2559 หน้า 340-346.
- พจนศิริพันธ์ ลิ้มปิ่นทน. (2558). การเผยแพร่ผลงานสร้างสรรค์นิทานพื้นบ้านไทยในรูปแบบการ์ตูนแอนิเมชันสู่ชุมชน. วารสารวิจัยเพื่อพัฒนาสังคมและชุมชน มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ปีที่ 2 ฉบับที่ 2(4) เดือนกุมภาพันธ์-กรกฎาคม หน้า 134-142.
- พรปัทมสร ปริญาญกุล และคณะ. (2558). การสร้างบทเรียนมัลติมีเดียแอนิเมชัน เรื่อง ศิล 5. การประชุมวิชาการระดับชาติ โสตา-เทคโนโลยี สัมพันธ์แห่งประเทศไทย ครั้งที่ 29 วันที่ 22-23 มกราคม หน้า 98-107.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). (2544). พุทธวิธีในการสอน. กรุงเทพฯ : มูลนิธิพุทธธรรม.
- สมศักดิ์ บริบูรณ์. (2542). นิทาน : ความสำคัญและประโยชน์. ราชบุรี : สถาบันราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง.
- สุกรี รอดโพธิ์ทอง. (2551). การออกแบบบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน. วารสารรามคำแหง, หน้า 25-33.

เสรีย์ ตูประกาย. (2556). ความพึงพอใจต่อเอกสารประกอบการสอนการสำรวจภาคสนาม. [ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก <http://www3.ru.ac.th/km-research/kmdata/2556139539979725561379911102CVE54012.pdf> สืบค้นวันที่ 18 กันยายน 2559.

Baxter, Anthony Q. (1996). Infotech Interactive : Increasing Student Participation Using Multimedia. ERIC Document Reproduction Service No.ED400819 : 8. Available Source : <http://ericae2.educ.cua>, December 12,2016.

การพัฒนาความฉลาดทางเพศของนักศึกษาปริญญาตรีโดยรูปแบบการปรึกษากลุ่ม เชิงบูรณาการ

The Development of Sexual Intelligence for Undergraduate Students Using Integrated Group Counseling Model

พูลสุข บุญก่อเกื้อ เพ็ญญา กุลนภาดล และ ประชา อินัง

Poonsuk Bunkorkua, Pennapha Koolnaphadol and Pracha Inang

สาขาวิชาจิตวิทยาการปรึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา

Email: Poonsuk_b@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมาย 1) ศึกษาความฉลาดทางเพศของนักศึกษาปริญญาตรี 2) สร้างรูปแบบการปรึกษากลุ่มเชิงบูรณาการเพื่อพัฒนาความฉลาดทางเพศของนักศึกษาปริญญาตรี 3) ศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการปรึกษากลุ่มเชิงบูรณาการเพื่อพัฒนาความฉลาดทางเพศของนักศึกษาปริญญาตรี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ นักศึกษาปริญญาตรีที่กำลังศึกษาในชั้นปีที่ 2 ในมหาวิทยาลัย ภาคตะวันออก แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่มตัวอย่างกลุ่มแรกที่ใช้ในการศึกษาองค์ประกอบของความฉลาดทางเพศเป็นนักศึกษาปริญญาตรีที่กำลังศึกษาในชั้นปีที่ 2 จำนวน 914 คน ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่ 2 เป็นนักศึกษาปริญญาตรีที่กำลังศึกษาในชั้นปีที่ 2 คัดเลือกจากนักศึกษาที่มีคะแนนความฉลาดทางเพศตั้งแต่เปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 50 ลงมาจำนวน 20 คน สุ่มอย่างง่ายแบ่งเป็นสองกลุ่ม คือกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 10 คน กลุ่มทดลองได้รับรูปแบบการปรึกษากลุ่มเชิงบูรณาการ ส่วนกลุ่มควบคุมไม่ได้รับรูปแบบการปรึกษากลุ่มเชิงบูรณาการผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ 1. การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันความฉลาดทางเพศของนักศึกษาปริญญาตรีพบว่าโมเดลยืนยันองค์ประกอบความฉลาดทางเพศ 3 องค์ประกอบ ได้แก่ การตระหนักรู้เรื่องเพศ การเรียนรู้เรื่องเพศ และการจัดการเรื่องเพศ มีความเหมาะสมสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ มีนัยนัยสำคัญประกอบอยู่ในเกณฑ์สูง อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 และสามารถวัดองค์ประกอบของความฉลาดทางเพศได้ 2. รูปแบบการปรึกษากลุ่มเชิงบูรณาการเพื่อพัฒนาความฉลาดทางเพศของนักศึกษาปริญญาตรีประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ ขั้นนำ ขั้นดำเนินการและขั้นสรุป โดยมีการประยุกต์แนวคิดทฤษฎีและเทคนิคการปรึกษามาใช้ในการพัฒนาความฉลาดทางเพศของนักศึกษาปริญญาตรี 3. ความฉลาดทางเพศโดยรวมและรายองค์ประกอบของกลุ่มทดลองที่เข้าร่วมการปรึกษากลุ่มเชิงบูรณาการ ก่อนการทดลอง หลังการทดลองและระยะติดตามผลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่ารูปแบบการปรึกษากลุ่มเชิงบูรณาการมีผลให้ความฉลาดทางเพศของนักศึกษาปริญญาตรีเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น 4. ความฉลาดทางเพศโดยรวมและรายองค์ประกอบของกลุ่มทดลองที่ได้รับการปรึกษากลุ่มเชิงบูรณาการและกลุ่มควบคุม ก่อนการทดลอง หลังการทดลองและระยะติดตามผลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: รูปแบบการปรึกษากลุ่มเชิงบูรณาการ ความฉลาดทางเพศ นักศึกษาปริญญาตรี

Abstract

The purposes of this study were 1) to study undergraduate students' sexual intelligence. 2) to create the integrative group counseling model for enhancement of undergraduate students sexual intelligence, and 3) to evaluate the effectiveness of the integrative group counseling model

to enhance sexual intelligence. The subjects were second year undergraduate students who are currently studying in University in the East part of Thailand. They were divided into two groups. The first group consisted of 914 second years of undergraduate students who are presently studying in University. This group was a representative sample for a sexual intelligence components study. The second group included 20 subjects of second year undergraduate students who were now studying in University whose sexual intelligence score was lower than 50th percentile. They were randomly placed into two groups, classified as an experiment group and control group. Each group consisted of 10 persons. The experiment group participated in an integrative group counseling model while the control group did not receive the integrative group counseling model. The research results were as follows 1. The confirmatory factor analysis significantly confirmed that the model of sexual intelligence functioning could be characterized into three factors: sexual awareness, sexual learning and sexual management. These three factors were high loading at the .01 level and could measure the sexual intelligence functioning factors. 2. The integrative group counseling model consisted of three stages: the initial stage, the working stage and the final stage. The counseling theories and techniques were applied to the development in the sexual intelligence of the undergraduate students. 3. Statistically significant differences in the total sexual intelligence of each component of the sexual intelligence of the experimental group existed before and after participation in the integrative group counselling model and the follow up period at .05 level. The results of this study indicated that the integrative group counselling model was a key factor in increasing positive change in the sexual intelligence of the undergraduate students. 4. Statistically significant differences in the total sexual intelligence of each component of the sexual intelligence between the experimental group and the control group existed after participation in the integrative group counseling model and the follow up period at .01 level.

Keywords: Integrative group counseling model, sexual intelligence, undergraduate students

1. บทนำ

ปัจจุบันเด็กและเยาวชนมีเสรีภาพนอกบ้านมากขึ้น สามารถรับข้อมูลทั้งเท็จและจริงถ่ายทอดผ่านตัวแบบทางสังคม ที่อยู่ในเครื่องมือสื่อสาร อินเทอร์เน็ต ภาพยนตร์ ตัวแบบดังกล่าวมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมทางเพศมาก ส่งผลให้เด็กและเยาวชนยังขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องเพศบิดเบือนจากความจริง แปลความหมายพฤติกรรมทางเพศโดยขาดการไตร่ตรองอย่างฉลาดรู้ในการเลือก บางคนไม่กล้าปฏิเสธและเจรจาต่อรองในเรื่องเพศ มีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศก่อให้เกิดผลเสียต่อสุขภาพอนามัย พบได้จากสถิติการมีเพศสัมพันธ์ของนักเรียนนักศึกษาเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

ข้อมูลจากปี 2549 - 2555 พบว่านักเรียนนักศึกษาทั้งเพศชายและเพศหญิง มีเพศสัมพันธ์เพิ่มขึ้นในทุกระดับการศึกษา (สำนักงานอนามัยเจริญพันธ์, 2558) การมีเพศสัมพันธ์ที่สูงขึ้น ส่วนใหญ่ศึกษาด้วยตัวเองมากกว่าเรียนรู้จากผู้ใหญ่ วัยรุ่นมากกว่า 50% ไม่ใช่วัยรุ่น และจากการศึกษาพฤติกรรมเสี่ยงของวัยรุ่นจังหวัดจันทบุรี พบว่าวัยรุ่นหญิงมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกอายุเพียง 9 ปี วัยรุ่นชายอายุ 12 ปี แต่ละคนเคยผ่านการมีเพศสัมพันธ์กับคู่อุปถัมภ์มากกว่า 3 คน (สมจิต ยาใจ, 2555) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาค่านิยมทางเพศพบว่า นักศึกษาเห็นด้วยกับการมีเพศสัมพันธ์ก่อนสมรสเป็นเรื่องปกติในสังคมปัจจุบัน (พูลสุข บุญก่อเกื้อ, 2556)

การที่นักศึกษาไม่ตระหนักรู้ในการป้องกันตนเองส่งผลต่อสุขภาพทางเพศ จากรายงานอัตราผู้ติดเชื้อทางเพศสัมพันธ์เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในปี 2558 พบผู้ติดเชื้อเอชไอวี 1,526,028 คน ติดเชื้อรายใหม่ จำนวน 6,759 คน ไม่รวมผู้ป่วยที่ยากินเองหรือรักษาตามคลินิกและโรงพยาบาลเอกชน ผู้ป่วยส่วนใหญ่อายุ 15 - 24 ปี และในปี พ.ศ. 2559 วัยรุ่นไทยท้องติดอันดับโลก ปีละ 130,000 คน หนึ่งวันมีแม่วัยรุ่นคลอด 286 คน วัยรุ่นหญิงอายุ 15-19 ปี ตั้งท้องแบบไม่ตั้งใจร้อยละ 80 ทำแท้งร้อยละ 30 ทิ้งทารกหลังคลอดไว้ที่โรงพยาบาล ร้อยละ 10 (โรงพยาบาลรามาธิบดี, 2559) แม้ตั้งครรถ์ส่วนใหญ่เป็นนักเรียนนักศึกษา ร้อยละ 67.5 ครอบครัวมีค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นร้อยละ 71.5 แม่วัยรุ่นต้องเลี้ยงลูกเองร้อยละ 83.4 แม่วัยรุ่นต้องหยุดเรียนกลางคันทำให้สูญเสียโอกาสทางการศึกษา (สำนักงานอนามัยและเจริญพันธุ์, 2558) เมื่อศึกษาตามรายจังหวัดพบว่าจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีสถิติแม่ตั้งครรถ์สูงเกินกว่ามาตรฐาน (สมจิต ยะใจ, 2555) การที่วัยรุ่นถูกชักจูงให้มีเพศสัมพันธ์ได้ง่าย เพราะไม่กล้ายืนยันทนเอง ตัดสินใจง่าย การป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาคือการสร้างความฉลาดทางเพศ

ความฉลาดทางเพศ (Sexual Intelligence) เป็นความสามารถในการรับรู้ เข้าใจอารมณ์ความรู้สึกในเรื่องเพศของตนเองและผู้อื่น ตระหนักรู้ในความสำคัญเรื่องเพศและสามารถแสดงพฤติกรรมทางเพศ จัดการเรื่องเพศของตนเองอย่างเหมาะสม การมีความฉลาดทางเพศเหมือนมีภูมิคุ้มกันที่ดี สามารถปรับตัวในสถานการณ์เรื่องเพศ เข้าใจสาระสำคัญหรือบริบทที่อยู่เบื้องหลังการสื่อสารระหว่างคู่ทางเพศ จัดการเรื่องเพศสร้างความปลอดภัยในชีวิต (Virk, 2012, pp.55) ความฉลาดทางเพศ มีความสัมพันธ์กับการบำบัดรักษาผู้กระทำผิดทางเพศ จากงานวิจัยระบุว่ามีความฉลาดทางเพศช่วยบุคคลประเมินการรับรู้และยอมรับการแสดงออกทางเพศที่ต่างกันช่วยลดความรู้สึกทางลบจากการถูกตีตราทางสังคมของคนรักเพศเดียวกัน เฮเรกและการ์เน็ต (Herek & Garnet, 2007)

ผู้วิจัยศึกษาและพัฒนาความฉลาดทางเพศของนักศึกษาปริญญาตรี ในครั้งนี้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาดังการตั้งครรถ์ในวัยรุ่นซึ่งบังคับใช้เมื่อวันที่ 29 กรกฎาคม 2559 และสนองนโยบายการพัฒนานามัยและเจริญพันธุ์ของวัยรุ่น ปี 2556 -2560 ตรงกับยุทธศาสตร์ที่ 1 การแก้ปัญหาการตั้งครรถ์ไม่พร้อมของกระทรวงสาธารณสุข การใช้กลุ่มตัวอย่างในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมาจากสถานการณ์เรื่องเพศที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องในสังคม นักศึกษาปริญญาตรีชั้นปีที่ 2 เป็นช่วงวัยที่ถูกระบุว่ามีปัญหาเรื่องเพศตามที่ นายแพทย์เจษฎา โชคดำรงสุข (2559) กล่าวถึงการตั้งครรถ์ในวัยรุ่นเป็นปัญหาสำคัญระดับโลก และองค์การสหประชาชาติได้กำหนดแผนลดการเกิดในมารดาอายุ 15-19 ซึ่งเป็นหนึ่งในตัวชี้วัดเป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษ (Millennium Developmental Goals, MDGs) กลุ่มตัวอย่างมีความเหมาะสมเนื่องจากวัยนี้สนใจการมีคู่ครอง โกลัซตันสนทกับเพศตรงข้ามมาก การพัฒนานักศึกษาให้ตระหนักรู้ เรียนรู้และจัดการกับเรื่องเพศดีกว่าปล่อยให้เรียนรู้เอง ซึ่งกระบวนการปรึกษากลุ่มเชิงบูรณาการสามารถพัฒนาเรื่องเพศได้อย่างเหมาะสมหรือเรียกว่ามีความฉลาดทางเพศ เป็นภูมิคุ้มกันในชีวิต เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาสังคมและประเทศชาติสืบต่อไป

2. วิธีดำเนินการวิจัย

2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาความฉลาดทางเพศของนักศึกษาปริญญาตรี

1. ประชากรได้แก่ นักศึกษาปริญญาตรีที่กำลังศึกษาในชั้นปีที่ 2 มหาวิทยาลัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 8 จังหวัด คือ ฉะเชิงเทรา ชลบุรี นครนายก ปราจีนบุรี สระแก้ว ระยอง จันทบุรี และตราด จำนวนประชากร 22,024 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาปริญญาตรีที่กำลังศึกษาในชั้นปีที่ 2 มหาวิทยาลัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 8 จังหวัด คือ มหาวิทยาลัยบูรพา มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก วิทยาเขตจันทบุรี ได้จากการสุ่มอย่างง่าย และคำนวณสัดส่วนกลุ่มตัวอย่างจากหลักการวิเคราะห์

องค์ประกอบเชิงยืนยันจำนวนกลุ่มตัวอย่างมีขนาดใหญ่ไม่กระทบต่อการใช้สถิติ (Tabachnick & Fidell, 2001 p. 588 cited in Comrey & Lee, 1992) ผู้วิจัยได้กลุ่มตัวอย่าง 914 คน

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาความฉลาดทางเพศของนักศึกษาปริญญาตรี

1. ประชากรได้แก่นักศึกษาปริญญาตรีจากขั้นตอนที่ 1 ที่มีคะแนนความฉลาดทางเพศตั้งแต่เปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 50 ลงมา 109 คน และสอบถามความสมัครใจจากนั้นสุ่มอย่างง่าย เหลือ 20 คน
2. กลุ่มตัวอย่างจำนวน 20 คน เป็นนักศึกษาชาย 10 คน และเป็นนักศึกษาหญิง 10 คน สุ่มเข้ากลุ่มทดลอง 10 คน กลุ่มควบคุม 10 คน
3. ดำเนินการพัฒนาความฉลาดทางเพศโดยปรึกษากลุ่มเชิงบูรณาการกับกลุ่มทดลอง จำนวน 12 ครั้ง ๆ ละ 90 นาที เป็นเวลา 6 สัปดาห์ ติดต่อกัน ณ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก วิทยาเขตจันทบุรี ส่วนกลุ่มควบคุมไม่ได้รับรูปแบบการปรึกษากลุ่มเชิงบูรณาการ

2.2 ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

2.2.1 ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาความฉลาดทางเพศคือ ความฉลาดทางเพศ 3 องค์ประกอบ การตระหนักรู้เรื่องเพศ การเรียนรู้เรื่องเพศ และการจัดการเรื่องเพศ

2.2.2 ตัวแปรที่ใช้พัฒนาความฉลาดทางเพศ ตัวแปรต้น การปรึกษากลุ่มเชิงบูรณาการ ตัวแปรตาม คือ ความฉลาดทางเพศ

2.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.3.1 แบบสอบถามความฉลาดทางเพศ จำนวน 25 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) .60 - 1.00 ค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง .24 - .55 ค่าความเชื่อมั่นโดยสัมประสิทธิ์อัลฟาครอนบาค (Alpha Cronbach Reliability) เท่ากับ .79

2.3.2 รูปแบบการปรึกษากลุ่มเชิงบูรณาการ มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง .6 - 1.0 ลักษณะผสมผสานแนวคิดทฤษฎีและเทคนิคทางการปรึกษา มี 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นนำ ขั้นดำเนินการ และขั้นสรุป ดำเนินทั้งหมด จำนวน 12 ครั้ง ระยะเวลาครั้งละ 90 นาที

2.4 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

2.4.1 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างวิเคราะห์ด้วย ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน

2.4.2 สถิติบรรยาย ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวแบบวัดซ้ำ และการวิเคราะห์ความแปรปรวนสองทางแบบชนิดวัดซ้ำ

2.5 การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยจัดทำเอกสารชี้แจงข้อมูลแก่ผู้เกี่ยวข้อง มีการบันทึกความยินยอมในการเข้าร่วมงานวิจัย การรักษาความลับโดยไม่เปิดเผยชื่อสกุล มีมาตรการรักษาข้อมูลส่วนตัวและข้อมูลจากการวิจัย กลุ่มตัวอย่างสามารถปฏิเสธถอนตัวได้ตลอดเวลาและมีระบบการประเมินผลกระทบทางจิตใจ การวิจัยครั้งนี้ผ่านการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมวิจัย จากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

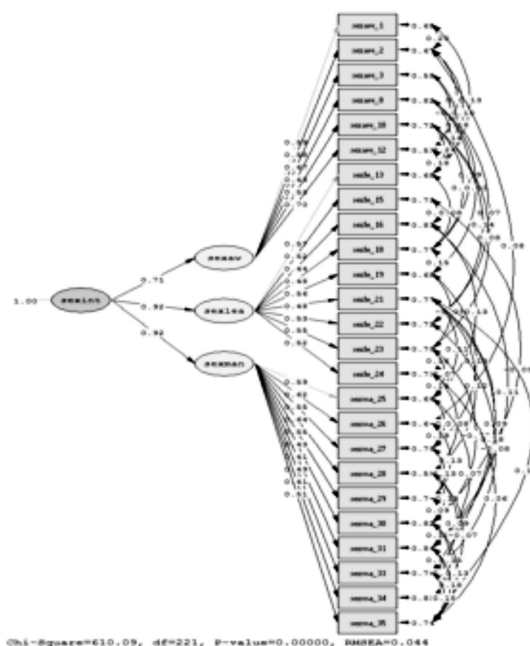
3. ผลการศึกษา

3.1 ผลการศึกษาความฉลาดทางเพศ

3.1.1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ศึกษาองค์ประกอบความฉลาดทางเพศของนักศึกษาปริญญาตรี ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 610 คน คิดเป็นร้อยละ 66.7 มีเกรดเฉลี่ยในเทอมล่าสุดระหว่าง 3.01 - 4.00 จำนวน 433 คน คิดเป็นร้อยละ 47.4 ลักษณะครอบครัวส่วนใหญ่บิดา-มารดาอยู่ด้วยกันจำนวน 663 คน คิดเป็นร้อยละ 72.5

3.1.2 ผลการศึกษาระดับความฉลาดทางเพศโดยรวมของนักศึกษาปริญญาตรีจำนวน 914 คน เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนความฉลาดทางเพศของนักศึกษาปริญญาตรี อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเท่ากับ 2.94 และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน มีค่าเท่ากับ 0.87 โดยองค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยคะแนนความฉลาดทางเพศ สูงสุดคือ องค์ประกอบการเรียนรู้เรื่องเพศ มีค่าเฉลี่ยคะแนนเท่ากับ 3.05 รองลงมาคือ องค์ประกอบ การตระหนักรู้เรื่องเพศมีค่าเฉลี่ยคะแนนเท่ากับ 2.98 และองค์ประกอบการจัดการเรื่องเพศมีค่าเฉลี่ยคะแนนเท่ากับ 2.80 ตามลำดับ

3.1.3 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่ 2 ของความฉลาดทางเพศนักศึกษาปริญญาตรี พบว่าแบบจำลองมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์โดยแบบจำลอง มีดัชนีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีค่าไค-สแควร์ (Chi-square: χ^2) เท่ากับ 610.09 ค่าชั้นแห่งความอิสระ (df) เท่ากับ 221 คำนัยสำคัญทางสถิติ (p-value) เท่ากับ 0.00000 ค่าไค-สแควร์สัมพันธ์ (Relative χ^2) เท่ากับ 2.76 ค่าประมาณความคลาดเคลื่อนของรากกำลังสองเฉลี่ย (RMSEA) เท่ากับ .044, ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้อง (GFI) มีค่าเท่ากับ .95 ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้องที่ปรับแล้ว (AGFI) เท่ากับ .93 ค่าดัชนีรากที่สองเฉลี่ยของความคลาดเคลื่อน (RMR) เท่ากับ .038 ค่าดัชนีรากกำลังสองเฉลี่ยมาตรฐานของส่วนที่เหลือ (SRMR) เท่ากับ .050, P-Value for Test of Close Fit = .99, NFI = .97, IFI = .98 ค่าดัชนีความเหมาะสมสอดคล้องเปรียบเทียบ CFI = .98 และ ค่าขนาดตัวอย่างวิกฤต CN = 450.83 แสดงว่าการประมาณค่าพารามิเตอร์ขององค์ประกอบความฉลาดทางเพศนักศึกษาปริญญาตรีมีความน่าเชื่อถือ มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ภาพประกอบที่ 1 ผลการวิเคราะห์แบบจำลององค์ประกอบความฉลาดทางเพศของนักศึกษาปริญญาตรี

ความฉลาดทางเพศประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ โดยภาพรวมมีน้ำหนักองค์ประกอบในรูปคะแนนมาตรฐาน (λ) (Standard Factor Loading) อยู่ระหว่าง .71 - .92 และ มีค่าความเชื่อมั่นโดยรวมอยู่ระหว่างร้อยละ 51-85 เมื่อพิจารณารายองค์ประกอบพบว่า การตระหนักรู้เรื่องเพศมีตัวชี้วัดแต่ละตัวแปร มีน้ำหนักองค์ประกอบในรูปคะแนนมาตรฐาน อยู่ระหว่าง .43 - .70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ มีค่าความเชื่อมั่นอยู่ระหว่างร้อยละ 18-49 การตระหนักรู้เรื่องเพศ ประกอบด้วย 6 ตัวประกอบ องค์ประกอบการเรียนรู้เรื่องเพศ โดยตัวชี้วัดแต่ละตัวแปร มีน้ำหนักองค์ประกอบในรูปคะแนนมาตรฐาน อยู่ระหว่าง .44 - .57 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ มีค่าความเชื่อมั่นอยู่ระหว่างร้อยละ 19-32 การเรียนรู้เรื่องเพศประกอบด้วย 9 ตัวประกอบ องค์ประกอบการจัดการเรื่องเพศ โดยตัวชี้วัดแต่ละตัวแปร มีน้ำหนักองค์ประกอบในรูปคะแนนมาตรฐานอยู่ระหว่าง .41 - .64 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ มีค่าความเชื่อมั่นอยู่ระหว่างร้อยละ 16-26 ประกอบด้วย 10 ตัวประกอบ สรุปได้ว่าองค์ประกอบทั้ง 3 องค์ประกอบ ได้แก่ การตระหนักรู้เรื่องเพศ การเรียนรู้เรื่องเพศ การจัดการเรื่องเพศ เป็นองค์ประกอบของความฉลาดทางเพศ

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนความฉลาดทางเพศในภาพรวมและรายองค์ประกอบ ก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และติดตามผล ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ตัวแปร	ช่วงเวลาการวัด	ค่าเฉลี่ย		ความแตกต่างของค่าเฉลี่ย	p-value
		กลุ่มทดลอง	กลุ่มควบคุม		
1. การตระหนักรู้เรื่องเพศ	ก่อน	2.56	2.60	-.033	.883
	หลัง	3.38	2.51	.866**	.000
	ติดตามผล	3.60	2.53	1.066**	.000
2. การเรียนรู้เรื่องเพศ	ก่อน	2.88	3.08	-.200	.226
	หลัง	3.83	3.00	.833**	.000
	ติดตามผล	3.86	2.97	.888**	.000
3. การจัดการเรื่องเพศ	ก่อน	2.72	2.50	.220	.072
	หลัง	3.26	2.23	1.030**	.000
	ติดตามผล	3.28	2.25	1.030**	.000
ความฉลาดทางเพศโดยรวม	ก่อน	2.72	2.72	-.004	.960
	หลัง	3.49	2.58	.910**	.000
	ติดตามผล	3.58	2.58	.995**	.000

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตารางที่ 1 พบว่าคะแนนความฉลาดทางเพศโดยรวมก่อนการทดลอง ระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม มีคะแนนไม่แตกต่างกัน หลังการทดลอง พบว่ากลุ่มทดลอง มีคะแนนแตกต่างจากกลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และระยะติดตามผล พบว่ากลุ่มทดลอง มีคะแนนแตกต่างจากกลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. สรุปผล

4.1 สรุปผลการวิจัย

4.1.1 ผลการศึกษาระดับความฉลาดทางเพศของนักศึกษาปริญญาตรีโดยรวมจำนวนกลุ่มตัวอย่าง 914 คน เปรียบเทียบโดยค่าเฉลี่ยคะแนนเลขคณิตพบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนความฉลาดทางเพศของนักศึกษาปริญญาตรี อยู่ในระดับปานกลาง

องค์ประกอบการตระหนักรู้เรื่องเพศและการจัดการเรื่องเพศการแปลผลคะแนนอยู่ในระดับปานกลาง จากงานวิจัยพบว่านักศึกษาในกลุ่มตัวอย่างขาดการตระหนักรู้เรื่องเพศ รับรู้ตนเองไม่ตรงตามจริงสอดคล้องกับงานวิจัยของ (สมิตตา สว่างทุกซ์ และปาริชาติ ทาโน, 2558) ระบุว่าวัยรุ่นตระหนักรู้พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศในระดับปานกลาง สาเหตุที่วัยรุ่นตอนปลายควบคุมตนเองไม่ได้จากงานวิจัยของ ญฐาภ ระวะใจ (2553) ระบุว่าการที่วัยรุ่นกระตุนอารมณ์ทางเพศด้วยการอ่านหนังสือโป๊ ชมภาพยนตร์และใช้อินเตอร์เน็ตลามกทั่วแบบดังกล่าวมีผลให้ควบคุมอารมณ์ได้น้อยลง ขาดความรอบคอบในการตัดสินใจซึ่งแบบอย่างที่ดีช่วยให้มีจริยธรรมที่ดีได้ สอดคล้องกับนโยบายกระทรวงสาธารณสุข เน้นการจัดการอารมณ์ การตัดสินใจแก้ปัญหาเรื่องเพศในวัยรุ่นเช่นกัน

องค์ประกอบการเรียนรู้เรื่องเพศการแปลผลคะแนนอยู่ในระดับมากเพราะวัยรุ่นสนใจเรื่องเพศมากแต่บางครั้งการเรียนรู้ยังอยู่ในระดับความเชื่อที่ขาดจริง ฉะนั้นการเรียนรู้ เพื่อป้องกันการรับรู้ข้อมูลโดยไม่สมเหตุสมผลจึงมีความสำคัญ สอดคล้องกับข้อมูลจาก นพ.สุเมธ องควรรณ ผู้อำนวยการสำนักโรคเอดส์ กล่าวว่าวัยรุ่นอายุ 15-24 ปี ติดเชื้อโรคเอดส์เพิ่มขึ้น สาเหตุมาจากไม่สวมถุงยางอนามัย จากงานวิจัยนักศึกษากลุ่มตัวอย่างปฏิบัติตนตามความเชื่อ ขาดความภาคภูมิใจในเพศตัวเอง ยับยั้งอารมณ์ทางเพศไม่ได้ จากงานวิจัยของสุพรรณษา ศรีไพโรจน์ (2555) ใช้โปรแกรมฝึกการเจรจาต่อรองที่มีต่อพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ ผลการวิจัยพบว่านักศึกษาหญิง มีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับ แพทย์หญิง มรุตดา สุวรรณโพธิ์ (สำนักข่าวการศึกษา, 2558) กล่าวว่าวัยรุ่นถูกชักจูงให้มีเพศสัมพันธ์ได้ง่ายมักมีปัจจัยเสี่ยงมาจากขาดการยับยั้งใจ ไม่มีเทคนิคการปฏิเสธเมื่อยามจำเป็น อารมณ์ทางเพศมาจากวัยรุ่นเข้าถึงสื่อลามกได้ง่าย ประกอบกับเทคโนโลยีทันสมัย ส่งผลให้มีพฤติกรรมทางเพศเร็วขึ้นและการเรียนรู้เรื่องเพศจากบุคคลหรือสื่อมีผลต่อการปฏิบัติตนทางเพศ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ญฐาภ ระวะใจ (2554) พบว่าการเรียนรู้เรื่องเพศต่างกันมีพฤติกรรมทางเพศแตกต่างกัน การมีคูรััก เพื่อนและอินเตอร์เน็ตให้การปรึกษาเรื่องเพศมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความเสี่ยงทางเพศในวัยรุ่นหญิง การพัฒนาความฉลาดทางเพศจึงมีความสำคัญกับการเรียนรู้เรื่องเพศ

4.1.2 สร้างรูปแบบการปรึกษากลุ่มเชิงบูรณาการในการพัฒนาความฉลาดทางเพศของนักศึกษาปริญญาตรี

รูปแบบการปรึกษากลุ่มเชิงบูรณาการ มีลักษณะผสมผสานแนวคิดทฤษฎีและเทคนิคทางการปรึกษา พัฒนาจากแนวคิดทฤษฎีและเทคนิคต่าง ๆ ของการปรึกษากลุ่ม ประกอบด้วย ทฤษฎีพิจารณาเหตุผล อารมณ์ และพฤติกรรม เป็นทฤษฎีหลัก ทฤษฎีการปรึกษาแบบพฤติกรรมนิยม ทฤษฎีการปรึกษาแบบยึดบุคคลเป็นศูนย์กลาง ทฤษฎีการปรึกษาแบบรู้คิด และวิธีการปรึกษาเชิงการศึกษาและจิตวิทยา โดยขั้นตอนการปรึกษาประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ ขั้นนำ ขั้นดำเนินการ และขั้นสรุป จำนวน 12 ครั้ง ครั้งละ 90 นาที ดังรายละเอียดต่อไปนี้

4.1.3 ศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการปรึกษากลุ่มเชิงบูรณาการเพื่อพัฒนาความฉลาดทางเพศของนักศึกษาปริญญาตรี

4.1.3.1 สมมติฐานข้อที่ 1 นักศึกษาปริญญาตรีกลุ่มทดลองที่ได้รับการปรึกษากลุ่มเชิงบูรณาการมีคะแนนความฉลาดทางเพศโดยรวมและรายองค์ประกอบในระยะหลังการทดลองและระยะติดตามผลสูงกว่าระยะก่อนการทดลอง พบว่ากลุ่มทดลองมีคะแนนความฉลาดทางเพศโดยรวมและรายองค์ประกอบในระยะก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และระยะติดตามผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน ทั้งนี้เพราะรูปแบบการปรึกษา

กลุ่มเชิงบูรณาการใช้เทคนิควิธีการรักษาที่สามารถเปลี่ยนรูปแบบการคิด การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในกลุ่มด้วยเทคนิค 3 ต. เพื่อรับรู้โครงสร้างทางความคิด ร่วมกับเทคนิคตัวแบบส่งผลให้สมาชิกกลุ่มทดลองตระหนักรู้ว่าความคิด ความเชื่อ มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมทางเพศ สมาชิกได้ฝึกประเมินความคิด ความรู้สึกและพฤติกรรมตามเทคนิคการเรียนรู้ ABC ตลอดจนการที่สมาชิกได้ฝึกพูดกับตัวเองในการเผชิญปัญหาและเรียนรู้การยอมรับตนเองอย่างไม่มีเงื่อนไข ผลของการบูรณาการร่วมกับวิธีการรักษาแบบการศึกษาเชิงจิตวิทยา ส่งผลให้กลุ่มทดลองเกิดการตระหนักรู้เข้าใจ ความแตกต่างทางเพศตลอด จนสามารถระบุแนวทางในการพัฒนาตนเองในเรื่องเพศได้

การเรียนรู้เรื่องเพศ กลุ่มทดลองได้ฝึกได้แย่งความคิดร่วมกับการเรียนรู้จากตัวแบบทางสังคม ฝึกสอนตัวเองและเรียนรู้เรื่องราวจากคลิปวีดิทัศน์ เรียนรู้และฝึกปฏิบัติเมื่อถูกขอร้อง มีประสบการณ์ความรู้ในป้องกันตนเอง เรียนรู้ความรู้สึกร่วมกับผู้อื่น แสดงความเห็นใจ ตลอดจนมีแนวทางประนีประนอมความขัดแย้งด้วยเหตุผลตัดสินใจ ด้วยข้อมูลความรู้เพื่อลดความเสี่ยง และโน้มน้าวให้บุคคลอื่นมีความคิดสอดคล้องกับตนเองเป็นผลให้คะแนนความฉลาดทางเพศสูงขึ้น ส่วนการจัดการเรื่องเพศสมาชิกกลุ่มทดลองได้ฝึกยืนยันตนเอง บอกความรู้สึก รวมถึงแสดงพฤติกรรมในการปกป้องสิทธิของตนเองในเรื่องเพศและใช้เทคนิคการทำสัญญากับตัวเองเพื่อป้องกันการลืมนสิ่งที่ได้เรียนรู้ การที่สมาชิกกลุ่มทดลองใช้เทคนิคต่าง ๆ เลยตระหนักรู้ว่าความคิดส่งผลต่อพฤติกรรม การวางแผนเปลี่ยนแปลงตัวเองและทำตามแผนที่ระบุไว้ส่งผลให้เกิดพฤติกรรมก่อนข้างถาวรมีผลให้คะแนนความฉลาดทางเพศในระยะหลังทดลองและระยะติดตามผลสูงขึ้นและคลุสและบาร์ (Crooks & Baur, 2014, Klein, 2012) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการเรียนรู้ในเรื่องเพศมีผลให้ฉลาดสามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเอาตัวรอดจากสถานการณ์ต่าง ๆ ได้

4.1.3.2 สมมุติฐานข้อที่ 2 นักศึกษาปริญญาตรีกลุ่มทดลองที่ได้รับรูปแบบการปรึกษากลุ่มเชิงบูรณาการ มีความฉลาดทางเพศโดยรวมและรายองค์ประกอบในระยะหลังการทดลองและระยะติดตามผลสูงกว่ากลุ่มควบคุม

ผลการศึกษาพบว่าคะแนนความฉลาดทางเพศโดยรวมระยะก่อนการทดลองระหว่างกลุ่มทดลอง กับกลุ่มควบคุมมีคะแนนความฉลาดทางเพศไม่แตกต่างกันระยะหลังการทดลองและระยะติดตามผลพบว่ากลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมมีคะแนนความฉลาดทางเพศแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 พบว่าในระยะหลัง การทดลองและระยะติดตามผล กลุ่มทดลองมีคะแนนความฉลาดทางเพศต่างจากกลุ่มควบคุมชัดเจน สอดคล้องกับ ผลการศึกษาที่พบว่าปฏิบัติสัมพันธ์ระหว่างวิธีการทดลองและระยะเวลาการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นั่นคือวิธีการทดลองและระยะเวลาการทดลองส่งผลร่วมกันต่อคะแนนความฉลาดทางเพศเพิ่มขึ้น การที่นักศึกษาได้ฝึก ปฏิบัติการด้วยตนเองและปฏิบัติร่วมกันในกลุ่ม การจัดการแทรกแซงโดยการปรับเปลี่ยนความคิดความเชื่อด้วยหลักฐาน ความจริงมาโต้แย้งด้วยเหตุด้วยผล กระบวนการปรึกษากลุ่มในครั้งนี้มีแนวคิดเน้นการเปลี่ยนแปลงปัญญาด้วยการเรียนรู้ฝึกประสบการณ์เป็นผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเพราะพฤติกรรมที่เรียนรู้แล้วมีความคงทน (สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต, 2550) ดังนั้นการปรึกษากลุ่มเชิงบูรณาการเพื่อพัฒนาความฉลาดทางเพศจึงสามารถใช้เป็นแนวทางพัฒนา นักศึกษาอย่างเป็นรูปธรรมซึ่งช่วยส่งเสริมความฉลาดทางเพศของนักศึกษาให้มีความคงทนยิ่งขึ้น โดยภาพรวมความฉลาดทางเพศสามารถพัฒนา ความคิด สติปัญญา ตลอดจนปรับตัวได้เหมาะสมกับสถานการณ์ มีสัมพันธภาพในการอยู่ร่วมกับ ผู้อื่นอย่างมีความสุขต่อไป

4.2 ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

แบบสอบถามความฉลาดทางเพศ หากจะนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างอื่นควรคำนึงถึงบริบทของกลุ่มตัวอย่าง ผล การศึกษาองค์ประกอบ การตระหนักรู้เรื่องเพศและการจัดการเรื่องเพศ การแปลผลคะแนนอยู่ในระดับปานกลาง ผู้ที่ สนใจ สามารถนำผลที่ได้ไปพัฒนาเพื่อประโยชน์สูงสุด และผู้ที่จะนำรูปแบบการปรึกษากลุ่มเชิงบูรณาการนี้ไปใช้ ควรมี ความรู้ความเข้าใจแนวคิดทฤษฎีการปรึกษา รวมถึงควรมีการฝึกปฏิบัติมาเป็นอย่างดี เพื่อเตรียมความพร้อมและ เหมาะสมในการพัฒนาความฉลาดทางเพศ

5. กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออกที่ให้การศึกษาคอบอบคุณคณะเทคโนโลยีสังคมคณาจารย์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก วิทยาเขตจันทบุรี และขอขอบคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญภา กุลนาคล เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก และดร.ประชา อินัง อาจารย์ที่ปรึกษาร่วมขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านในการตรวจสอบเครื่องมือ เจ้าหน้าที่และนักศึกษาทุกคนที่ให้ความร่วมมือช่วยเหลือและเป็นที่กำลังใจด้วยดีตลอดจนเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาความฉลาดทางเพศ ขอขอบคุณนักวิชาการทั้งในและต่างประเทศ ที่ปรากฏในบทความวิจัยนี้ฉบับนี้ ท่านได้กรุณาถ่ายทอดความรู้ผ่านผลงานทางวิชาการของท่านแก่ผู้วิจัย นำมาสู่ความสำเร็จของงานวิจัยนี้

6. เอกสารอ้างอิง

- เจษฎา โชคดำรงสุข. 2558. แนวทางออก 3 ส. เมื่อวัยรุ่นเกิดความรู้สึกทางเพศ. กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. ธรรมนูญ ภาวะใจ. 2553. ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมป้องกันการเสี่ยงทางเพศของนักศึกษาในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร. ปรินญาณพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พลสุข บุญก่อเกื้อ. 2556. ค่านิยมทางเพศของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออกวิทยาเขตจันทบุรี. บทความวิจัย นิสิตปริญญาเอกสาขาจิตวิทยาการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา.
- มธุรา สุวรรณโพธิ์. 2558. แนวทางออก 3 ส. เมื่อวัยรุ่นเกิดความรู้สึกทางเพศ. สำนักข่าวการศึกษา, สยาม เอ็ด คิว นิวส์.
- สุพรรณษา ศรีไพโรจน์. 2555. ผลของการใช้โปรแกรมฝึกเจรจาต่อรองที่มีต่อพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ การมองเห็นคุณค่าของตนเองในเรื่องเพศและความสามารถในการเจรจาต่อรองเรื่องเพศในนักศึกษาหญิง. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาจิตวิทยาการให้คำปรึกษา, มหาลัยวิทยาลัยรามคำแหง.
- สมิตตา สว่างทุกข์, ปาริชาติ ทาโน. 2558. การศึกษาการตระหนักรู้ในพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศกับพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของนักเรียนวัยรุ่น. บทความวิจัย วารสารเกื้อการุณย์ ปีที่ 22 ฉบับที่ 2.
- สมจิต ยาใจ. 2555. ความคิดเห็นและพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของวัยรุ่นจังหวัดจันทบุรี. นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดจันทบุรี.
- สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต. 2550. ทฤษฎีและเทคนิคการปรับพฤติกรรม (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักอนามัยการเจริญพันธุ์. 2558. สถานการณ์อนามัยการเจริญพันธุ์ในวัยรุ่นและเยาวชน. กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข.
- โรงพยาบาลรามธิบดี. 2559. แม่วัยรุ่น: วาระแห่งชาติ มติชนออนไลน์ 7 เม.ย 2560 www.Matichon.Co.th/news/32339
- Crook, R., Baur, K. 2014. Our Sexuality. Wadsworth, Cen gage Learning.
- Corey Gerald. 2012. Theory and Practice of Group Counseling. (8th ed.). Brooks/Cole, Cen gage Learning.
- Herek, G. M., & Garnets, L. D. 2007 Sexual orientation and mental health. Annual Review of Clinical Psychology, 3, 353-375.
- Klein, Marty. 2012. Sexual intelligence. United States Harper Collins Publication Inc.
- Virk, Nagma. 2012. Sexual intelligence: Development and validation of construct. Widener University.

ศักยภาพการให้บริการทางการท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ ในอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา

The Tourism Service Potentialities for Historical Tourist Attractions In Ayutthaya Historical Park

มนษิรดา ทองเกิด

Monsirada Thongkerd

สาขาวิชาการท่องเที่ยว คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก วิทยาเขตจรัลพงษานุรักษ์

E-mail: mannawika@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง ศักยภาพการให้บริการทางการท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ ในอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาบริบททั่วไป และสภาพปัจจุบันของอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา 2) ศึกษาศักยภาพการให้บริการทางการท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา การวิจัยครั้งนี้ อาศัยข้อมูลทุติยภูมิจากการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลปฐมภูมิ การวิเคราะห์ข้อมูล อาศัยข้อมูลทุติยภูมิจากการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลปฐมภูมิ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) แบบวัดครั้งเดียว (One-shot Study) และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ คือนักท่องเที่ยวชาวไทย ณ อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา จำนวน 200 ราย

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจุบันอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาได้รับความสนใจในการเดินทางมาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวจากทั่วโลก อันเนื่องมาจาก เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ที่มีคุณค่า ถ่ายทอดถึงประวัติศาสตร์อันยาวนานของชาติไทย ทำให้นักท่องเที่ยวต่างหลั่งไหลเข้ามาท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก และเริ่มมีการขยายตัวทางกายภาพอย่างมาก โดยมีการขยายเมืองเพื่อสร้างอาคารที่อยู่อาศัยต่าง ๆ สร้างที่พักอาศัย เพื่อรองรับการเดินทางมาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว จนทำให้เกิดการบดบังทัศนียภาพ เป็นการทำลายคุณค่าของโบราณสถาน ตลอดจนมีการพัฒนาของถนนภายในเขตเมือง เพื่อรองรับการคมนาคมที่นักท่องเที่ยวต่างมาเยี่ยมชมอุทยานประวัติศาสตร์ ทำให้การพัฒนาเป็นไปอย่างไร้ทิศทางของการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม

ศักยภาพการบริการทางการท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวตามองค์ประกอบทางการท่องเที่ยว ของนักท่องเที่ยวชาวไทย ที่มีต่ออุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา ด้านที่พัก ด้านสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว พบว่า มีศักยภาพมาก และด้านกิจกรรมทางการท่องเที่ยวพบว่า มีศักยภาพน้อย อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา นักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุส่วนใหญ่มีอายุอยู่ระหว่าง 16-25 ปี ระดับการศึกษาส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี ประกอบอาชีพส่วนใหญ่เป็นนักเรียน/นักศึกษา มีรายได้เฉลี่ยต่ออยู่ระหว่าง 5,000-10,000 บาท ศักยภาพการบริการทางการท่องเที่ยวตามองค์ประกอบทางการท่องเที่ยวของอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยานั้น มีศักยภาพอยู่ในระดับมากในทุกองค์ประกอบ มีเพียงองค์ประกอบเดียวคือ ด้านกิจกรรมทางการท่องเที่ยว ที่อยู่ในระดับน้อย ซึ่งแหล่งท่องเที่ยวส่วนใหญ่ของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นโบราณสถาน และวัด กิจกรรมทางการท่องเที่ยวจึงมีเพียงไม่มาก ซึ่งควรจะมีการหาแนวทางในการเพิ่มกิจกรรมที่มีความแตกต่าง และเป็นที่น่าสนใจมากขึ้นในการเดินทางมาท่องเที่ยว

และถือเป็นการพัฒนาตัวแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเสริมความดึงดูดใจมากขึ้น และให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาใช้บริการของแหล่งท่องเที่ยว และชื่นชมความงาม มีความพึงพอใจในการบริการของแหล่งท่องเที่ยวที่ขึ้นชื่อว่าเป็นมรดกโลก

คำสำคัญ: ศักยภาพการให้บริการ แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา

Abstract

Research The potential for tourism services of historical sites, in Ayutthaya Historical Park The purpose is to 1) study the general context. 2) study the potential of tourism services to develop tourist sites of Ayutthaya Historical Park. and Secondary data is based on relevant literary studies. Primary data Data analysis Secondary data is based on relevant literature studies. And primary data using research methodology combining qualitative research and quantitative research. By survey research, one-short study, and in-depth interview. There are 200 Thai tourists at Ayutthaya Historical Park.

The research found that current Ayutthaya Historical Park get interested to from tourists all over the world. Resulting from valuable historical attraction. Relate to the long history of the Thai nation. The tourists flowed in a lot of tourists, and there is a huge physical expansion. With the expansion of the city to build various residential buildings, housing, and to accommodate the tourists. So obscuring the scenery destruction of the ruins. As well as the development of inner city streets. To cater to the needs of travelers, visitors visit the historic park. The development of the conservation of cultural heritage

The tourism service potential of tourism destinations. Of Thai tourists The Ayutthaya Historical Park, the tourist attraction. Access to tourist attractions. Travel Facilities. There is great potential, and tourist activities have little potential. Ayutthaya Historical Park Most of the tourists are female. Most of them are between 16-25 years old. Most of them have bachelor degree. Most of the occupations are students. The average income is between 5,000-10,000 baht. The tourism service potential according to the tourist elements of Ayutthaya Historical Park. Potential is at a high level in every element. There is only one element. Tourism activities at low levels Most of Ayutthaya. It is a ruin and temple. Tourism activities are limited. There should be a way to find a way to add differentiated activities. and It is more attractive to travel. and It is the development of tourism to attract more for tourists to use the services of tourist attractions, and admire the beauty we are satisfied with the services of World Heritage sites.

Keywords: Potential, Historical Tourist Attraction, Ayutthaya Historical Park

1. บทนำ

ประเทศไทย จัดได้ว่ามีแหล่งท่องเที่ยวที่มีทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่หลากหลาย (ปรีชา แดงโรจน์, 2544) กล่าวถึงแหล่งท่องเที่ยวว่า สามารถแบ่งออกได้เป็น 4 ประเภทใหญ่ ๆ คือ (1) แหล่งท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติ หมายถึง สถานที่ที่เป็นธรรมชาติ เช่น น้ำตก ภูเขา ถ้ำ ลำธาร หาดทราย อุทยานแห่งชาติ วนอุทยาน เกาะแก่ง น้ำพุร้อน ฯลฯ (2) แหล่งท่องเที่ยวประเภทโบราณสถานและศิลปวัฒนธรรม หมายถึง สถานที่โบราณ หรือสถานที่สำคัญต่าง ๆ เช่น

วัด โบราณสถาน โบราณวัตถุ อุทยานประวัติศาสตร์ ชุมชนโบราณ พิพิธภัณฑ์ ศาสนสถาน กำแพงเมือง คูเมือง อนุสาวรีย์ แหล่งโบราณคดี ฯลฯ (3) แหล่งท่องเที่ยวประเภทแหล่งนันทนาการ หมายถึง สถานที่ที่จัดสร้างขึ้นเพื่อจัดให้บริการนันทนาการต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความเพลิดเพลิน ให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว เช่น สวนสนุก Theme Park พิพิธภัณฑ์ ฯลฯ (4) แหล่งท่องเที่ยวประเภทเมืองและชุมชน หมายถึง แหล่งท่องเที่ยวในเมืองหรือชุมชนที่สะท้อนให้เห็นถึงความเป็นเอกลักษณ์ วัฒนธรรมประเพณี วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนในท้องถิ่นนั้น ๆ

สำหรับแหล่งท่องเที่ยวประเภทโบราณสถาน และศิลปวัฒนธรรม นั้น ได้รับความนิยมนักท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นทั้งชาวไทยเอง หรือแม้กระทั่งชาวต่างประเทศ ที่เมื่อเดินทางเข้าท่องเที่ยวในประเทศไทย โปรแกรมที่ขาดไม่ได้ก็คือ การท่องเที่ยววัด และโบราณสถานต่าง ๆ เพื่อให้สะท้อนภาพของประเทศไทยในอดีตที่เคยสวยงามด้วยสถาปัตยกรรมที่วิจิตรงดงามที่สะท้อนให้เห็นถึงการพัฒนาอย่างต่อเนื่องทางสถาปัตยกรรมมาสู่ลักษณะที่เป็นแบบไทยแท้ มีเอกลักษณ์ที่หาได้ยากยิ่ง มีสิ่งก่อสร้างหลายอย่าง เช่น เจดีย์ พระปรางค์ และปราสาทราชวัง ที่มีลักษณะโดดเด่นสวยงาม อีกทั้งมีจิตรกรรมฝาผนัง ที่ถ่ายทอดเรื่องราวของวิถีชีวิตของคนในสมัยก่อน มาโดยฝีมือช่างที่มีความเชี่ยวชาญ ด้วยเหตุผลต่าง ๆ เหล่านี้ ทำให้องค์การยูเนสโก UNESCO (United Nations Educational Scientific and Cultural Organization) ซึ่งเป็นองค์การเกี่ยวกับการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ เป็นองค์การชำนาญพิเศษองค์การหนึ่งของสหประชาชาติ โดยได้ทำการก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 4 พฤศจิกายน 2489 และมีสำนักงานใหญ่ตั้งอยู่ที่กรุงปารีส ประเทศฝรั่งเศส เป็นองค์การที่มีวัตถุประสงค์ในการดำเนินงานเพื่อเสริมสร้างสันติภาพโดยส่งเสริมความร่วมมือของนานาชาติทางการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรม เพื่อให้ทั่วโลกเคารพในความยุติธรรม กฎหมาย สิทธิและเสรีภาพที่มนุษย์พึงมีโดยไม่ถือเชื้อชาติ เพศ ภาษา หรือศาสนาตามกฎบัตรของสหประชาชาติ นั้นได้เล็งเห็นถึงมรดกที่ทรงคุณค่าที่มนุษย์ได้รับจากอดีตและได้ภาคภูมิใจในปัจจุบัน เพื่อไว้ให้ศึกษา และช่วยกันทำนุบำรุงดูแลรักษา เพื่อมอบให้เป็นมรดกอันล้ำค่าในอนาคต โดยได้รับยกย่องว่าเป็นมรดกทางวัฒนธรรมและทางธรรมชาติที่มีความโดดเด่นเป็นเลิศในระดับสากล

แหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับการยกย่องจากองค์การยูเนสโก UNESCO ให้ได้รับยกย่องเป็นมรดกโลก ของประเทศไทย มีอยู่ด้วยกันทั้งหมด 5 แห่ง แบ่งเป็น ประเภททางธรรมชาติ 2 แห่ง ได้แก่ (1) เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวร-ห้วยขาแข้ง (2) ผืนป่าเขาใหญ่-ดงพญาเย็น ส่วนประเภทมรดกทางวัฒนธรรม 3 แห่ง ได้แก่ (1) เมืองประวัติศาสตร์สุโขทัย และเมืองบริวาร (2) อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา จ.พระนครศรีอยุธยา และ (3) แหล่งโบราณคดีบ้านเชียง จ.อุดรธานี ซึ่ง “มรดกทางวัฒนธรรม” หมายถึง (1) Monument หรืออนุสรณ์สถาน ผลงานทางสถาปัตยกรรม ภาพแกะสลัก ภาพเขียน ส่วนประกอบของอาคาร (2) Group of the building หรือกลุ่มอาคารที่แยก หรือเชื่อมต่อกัน ซึ่งปรากฏทางภูมิทัศน์ว่ามีความสำคัญและมีคุณค่าอย่างเด่นชัดในด้านประวัติศาสตร์ ศิลปะและวิชาการ (3) Ancient City หรือโบราณสถาน แหล่งโบราณคดี ที่เป็นผลงานมนุษย์ หรือผลงานในการผสมผสานของอารยธรรมกับมนุษย์ รวมทั้งพื้นที่ที่เป็นแหล่งโบราณคดี ซึ่งมีคุณค่าทางประวัติศาสตร์และมานุษยวิทยาด้วย และเมื่อหลังจากที่ทางยูเนสโกได้ประกาศให้แหล่งท่องเที่ยวดังกล่าวได้รับการยกย่องให้เป็นมรดกโลกแล้ว ก็ต้องมีการคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรมตามพันธะสัญญาที่ทางยูเนสโกกำหนดไว้ด้วย คือ ต้องทำจัดทำวัตถุประสงค์ของการปกป้องและการอนุรักษ์ โบราณสถานในบัญชีมรดกโลกให้แจ่มชัด ยึดแนวปฏิบัติการสงวนรักษาของแท้ดั้งเดิมในบัญชีมรดกโลกไว้ และมีแผนการซ่อมบำรุงรักษาและมีแผนการควบคุมกับการจัดทำรายงานประจำปี

จากความสำเร็จและความมีชื่อเสียงของแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับการยกย่องให้เป็นมรดกโลกดังกล่าว ทำให้นักท่องเที่ยวต่างหลั่งไหลเข้ามาเยี่ยมชมความงามความน่าทึ่งของแหล่งท่องเที่ยวที่ได้ชื่อว่าเป็นมรดกโลกของเมืองไทยมากมาย จนทำให้ความเจริญ และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เข้ามาตามไปด้วย นั่นคือ ธุรกิจการให้บริการทางการท่องเที่ยวต่าง ๆ เช่น ธุรกิจที่พัก ธุรกิจร้านอาหาร ธุรกิจร้านขายของที่ระลึก ธุรกิจรถเช่า และธุรกิจนำเที่ยวต่าง ๆ โดยเฉพาะธุรกิจร้านขายของที่ระลึก ที่มีการกระจายตัวอย่างรวดเร็วมาก คือ มีจำนวนร้านค้าเพิ่มขึ้นมาก และสินค้าและ

บริการที่เสนอขายให้นักท่องเที่ยว นั้น ก็ยังเป็นสินค้าที่มีความใกล้เคียงกันอย่างมาก รวมถึงพ่อค้าแม่ค้าที่ขายของในลักษณะของหาบเร่ แผงลอย ก็เข้ามาประกอบธุรกิจกันอย่างมากมาย จนทำให้เกิดปัญหาการรुक้าเข้ามาในเขตพื้นที่โบราณสถาน ในส่วนของอุทยานประวัติศาสตร์ นอกจากนั้น ยังมีการสร้างสิ่งปลูกสร้าง เช่น บ้านเรือน ที่อยู่อาศัย โรงแรม ติดกับแนวเขตโบราณสถาน ส่งผลให้ภูมิทัศน์ของแหล่งท่องเที่ยวกลายเป็นแหล่งเสื่อมโทรมลง ปัญหานี้เริ่มขยายตัวออกอย่างรวดเร็ว จนทำให้สำนักงานอุทยานประวัติศาสตร์ต่างก็ต้องเข้ามาจัดการโดยการจัดการพื้นที่ประกอบธุรกิจอย่างชัดเจนเพื่อให้สอดคล้องกับพันธะสัญญาที่ทำไว้กับองค์การยูเนสโก เพราะถ้าไม่จัดการอาจมีการถูกเพิกถอนรายชื่อแหล่งท่องเที่ยวออกจากบัญชีของมรดกโลกได้

จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งถือเป็นอีกจังหวัดหนึ่งในอีกหลายจังหวัดที่นักท่องเที่ยวไม่สามารถพลาดได้ เนื่องจากว่าเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ ที่สำคัญของชาติไทย มีประวัติความเป็นมาที่ยาวนาน ภาพรวมของการเดินทางท่องเที่ยวในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีอัตราการเติบโตคิดเป็นร้อยละ 7.83 โดยผู้เยี่ยมเยือนชาวไทยเพิ่มขึ้นร้อยละ 12.64 และชาวต่างชาติมีอัตราการลดลงเล็กน้อยคิดเป็นร้อยละ 0.51 และที่เข้ามาในพื้นที่จะมีการพักค้างคืนเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.97

ด้วยชื่อเสียงของความเป็นเมืองมรดกโลก ของอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา ทำให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาชมอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาเป็นจำนวนมาก และทำให้มีรายได้จากการขายบัตรเข้าชมโบราณสถานตั้งแต่ปีงบประมาณ 2553 ตั้งแต่เดือน ต.ค. 2552 ถึง เม.ย. 2553 (ข้อมูล ณ วันที่ 15 มิถุนายน 2553) มีรายได้รวม 1,493,527 บาท (จากวัดพระศรีสรรเพชญ์ วัดมหาธาตุ วัดราชบูรณะ วัดพระราม วัดไชยวัฒนาราม และวัดมเหยงค์ มีจำนวนผู้เข้าชมอุทยานฯ รวม 534,774 คน (จากนักท่องเที่ยวชาวไทย ชาวต่างประเทศ นักเรียน/นักศึกษา แหกราชการและพระภิกษุ สามเณร) และมีรายได้จากค่าบำรุงโบราณสถานที่ได้จากการบริจาคจากนักท่องเที่ยว 158,500 บาท จากการหลังไหลมาชมนครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาอยู่เสมอ ทำให้เศรษฐกิจของจังหวัดดีขึ้น ประชาชนพลอยได้รับประโยชน์จากการที่อยุธยาเป็นแหล่งมรดกโลก การค้าขายดีขึ้น

นอกจากนี้ การเติบโตของชุมชนเมืองพระนครศรีอยุธยามีมากขึ้น มีการพัฒนาเมืองให้เกิดความเจริญ มีการก่อสร้างอาคารสูงมากขึ้น ซึ่งขัดแย้งกับความเป็นเมืองประวัติศาสตร์ เหล่านี้จึงถือเป็นปัญหาที่สำคัญที่เกิดขึ้นในแหล่งมรดกโลกแห่งนี้ กระทั่งมีข่าวว่าองค์การ UNESCO จะมีการถอดถอนนครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาออกจาก การเป็นมรดกโลก ตั้งแต่ ช่วงปี พ.ศ. 2549 – ปัจจุบัน โดยทางองค์การยูเนสโก แสดงความกังวลต่อภูมิทัศน์ของอุทยาน ปัญหาการบุกรุกของชุมชน โดยให้ทางจังหวัดเร่งที่จะดำเนินการแก้ไข และพัฒนาปรับปรุงอย่างเร่งด่วน ในสภาพที่เป็น ภายภาพปัจจุบันมีปัญหา ซึ่งอยู่ในข่ายที่จะโดนถอดถอนถ้ามีการตรวจสอบ ถ้าเปรียบเทียบกับประเทศอื่น ปัญหาที่เป็น อยู่ตอนนี้ คือ ปัญหาด้านการบริหารจัดการพื้นที่มีสิ่งแปลกปลอมเข้ามาอยู่ในเขตพื้นที่ เช่น ร้านค้าร้านขายเข้ามากรงรัง สร้างความไม่เป็นระเบียบ และมีการก่อสร้างสาธารณูปโภคขนาดใหญ่เข้ามาในเขตเมืองเก่า อย่างเช่นถนนขนาดใหญ่ การขยายถนน การขุดขยายคลองที่เคยมีอยู่เดิมมาแต่สมัยโบราณ หรือแม้แต่ผู้ประกอบการบางส่วนยังขาดในเรื่องของการที่คุณภาพของการบริการของตนอาจจะยังไม่ดีพอ ควรที่จะต้องได้รับการพัฒนา ปรับปรุงคุณภาพในด้านการบริการ อยู่ตลอดเวลา เพราะอาจทำให้นักท่องเที่ยว ที่เดินทางมาท่องเที่ยว เกิดความไม่พึงพอใจในบริการ ทำให้เกิดความไม่ ยากซื้อสินค้าและบริการ การที่มีผู้ประกอบการมาก อาจเกิดการเข้าไปบุกรุกในเขตของอุทยานฯ ทำให้แหล่งท่องเที่ยว เสื่อมโทรมได้ ประการสำคัญก็คือ เมื่อแหล่งท่องเที่ยวเสื่อมโทรม ก็ทำให้ขาดลักษณะที่ดีของการเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ ได้รับรองจากองค์การ UNESCO ฉะนั้น ผู้ประกอบการจะต้องทำความเข้าใจและปฏิบัติตามข้อกำหนดต่าง ๆ เพื่อเพิ่ม ศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ได้ชื่อว่า “มรดกโลก”

ธุรกิจการบริการในแหล่งท่องเที่ยวจึงต้องมีศักยภาพเพียงพอที่จะรองรับจำนวนนักท่องเที่ยวที่หลังไหลเข้ามาท่องเที่ยวด้วย ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องที่พัก การคมนาคม การเดินทางเข้าถึงยังแหล่งท่องเที่ยว ตัวแหล่งท่องเที่ยวเอง สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในแหล่งท่องเที่ยว หรือกิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่ภายในแหล่งท่องเที่ยวมีไว้คอยบริการ แก่นักท่องเที่ยว เพื่อเป็นการสร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในอุทยานประวัติศาสตร์

จากการเดินทางท่องเที่ยวที่มีการขยายตัวเพิ่มขึ้น ทำให้การจัดการเรื่องการบริการทางการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์นั้น ควรที่จะได้รับการปรับปรุงคุณภาพของการบริการอย่างสม่ำเสมอ เพื่อรองรับกับจำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยว เพื่อสร้างความแตกต่างในการให้บริการในตัวสินค้าและบริการให้มีความโดดเด่นเหนือคู่แข่งอยู่ตลอดเวลา ฉะนั้น จะเห็นได้ว่าความสำคัญของการให้บริการนั้น เป็นสิ่งที่ทำให้เกิดการตัดสินใจซื้อในสินค้าและบริการนั้น ๆ และยังเป็นการดึงดูดความสนใจของลูกค้า หรือนักท่องเที่ยวให้กลับมาใช้บริการอีก

ดังนั้น หน่วยงานภาครัฐ เอกชน และเจ้าหน้าที่ อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา ต้องให้ความสำคัญของการให้บริการ เพื่อสร้างความแตกต่างในการแข่งขัน และสร้างคุณภาพการให้บริการที่ดี ให้เกิดความประทับใจแก่นักท่องเที่ยวที่ซื้อสินค้าและบริการ เพื่อที่จะให้ธุรกิจอยู่รอด และประสบความสำเร็จ และเป็นแนวทางทางการลงทุนเพื่อการส่งเสริมและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ควบคู่ไปกับการให้นักท่องเที่ยว และประชาชนท้องถิ่นเกิดความตระหนักในมรดกของจังหวัด มรดกของคนไทยทั้งประเทศ การมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวให้อยู่ในสภาพที่เหมาะสม ไม่ให้เกิดความเสื่อมโทรม หรือบอบช้ำจากการเดินทางท่องเที่ยว และเพื่อเป็นการกระตุ้นให้ผู้มีส่วนรับผิดชอบรวมถึงประชาชนในท้องถิ่นเห็นความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยว ทั้งในแง่ของประวัติศาสตร์ และเป็นแหล่งสร้างรายได้ในธุรกิจสินค้าของที่ระลึกให้กับผู้ประกอบการ เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการพัฒนาเมืองประวัติศาสตร์ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัดและประเทศไทยสืบไป

2. วิธีการทดลองหรือวิธีการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้ อาศัยข้อมูลทุติยภูมิจากการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลปฐมภูมิ การวิเคราะห์ข้อมูลอาศัยข้อมูลทุติยภูมิจากการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลปฐมภูมิ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานระหว่าง การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) แบบวัดครั้งเดียว (One-shot Study) และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ คือนักท่องเที่ยวชาวไทย ณ อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา จำนวน 200 ราย (Yamane, 1973) ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือที่พัฒนามาจากการทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง บูรณาการร่วมกันกับผลการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งแบบสอบถามดังกล่าวได้ผ่านการตรวจสอบความถูกต้องเชิงเนื้อหา (Content Validity) จากผู้ทรงคุณวุฒิ แล้วจึงนำไปทดลองใช้กับนักท่องเที่ยว จำนวน 30 ราย ได้ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม เท่ากับ 0.92 ซึ่งถือว่าเป็นแบบสอบถามที่มีคุณภาพ (Cronbach, 1990) สามารถใช้เก็บรวบรวมข้อมูลได้ และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในการวิเคราะห์ปัจจัยเพื่อให้ได้แนวทางทางการให้บริการทางการท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ของอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา

3. ผลการทดลองและวิจารณ์ผล หรือผลการศึกษาและอภิปรายผล

สภาพปัจจุบันของแหล่งมรดกโลก อุทยานประวัติศาสตร์ในปัจจุบัน อุทยานประวัติศาสตร์ หมายถึง บริเวณสถานที่ ซึ่งมีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ และโบราณคดี ที่มีองค์ประกอบสำคัญ 3 ประการ คือ (1) อาคารสถาปัตยกรรมซากโบราณสถาน ที่อยู่อาศัย วัดวาอารามและศาสนสถาน (2) สภาพแวดล้อมของโบราณสถานรวมทั้งสิ่งก่อสร้างอื่น ๆ เช่น สระน้ำ คูคลอง ถนนและทางเดิน สวนป่า (3) การผสมผสานกันระหว่างการก่อสร้างของมนุษย์กับธรรมชาติแวดล้อม ในความหมายของอุทยานประวัติศาสตร์ จะเห็นได้ว่า เป็นการเน้นที่โบราณสถานเป็นหลัก โดยมีสภาพแวดล้อมทั้งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ และที่มนุษย์เข้าไปมีส่วนร่วมในการตกแต่งเพิ่มเติม เป็นส่วนประกอบ ทั้งนี้ ต้องมีการผสมผสานกันอย่างกลมกลืน และสามารถที่จะรักษาสภาพอันเป็นของแท้ และดั้งเดิมนั้นไว้ด้วย

การอนุรักษ์โบราณสถานตามแนวทางของ “อุทยานประวัติศาสตร์” นั้น มุ่งเน้นที่จะให้ “โบราณสถาน” และ “คน” อยู่ร่วมกัน โดยมีสภาพแวดล้อมทั้งทางธรรมชาติ สังคม เศรษฐกิจ ศิลปวัฒนธรรม และประเพณี เป็นส่วน

เชื่อมโยง โดยเห็นคุณค่า และความสำคัญซึ่งกันและกัน

การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป ความพึงพอใจในการใช้บริการทางการท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวตามองค์ประกอบทางการท่องเที่ยว (5A) และข้อคิดเห็นอื่น ๆ ศักยภาพการให้บริการทางการท่องเที่ยวของอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา **ด้านสิ่งดึงดูดใจ (แหล่งท่องเที่ยว)** พบว่า เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงอยู่แล้วเนื่องจากการได้รับยกย่องให้เป็นมรดกโลก ซึ่งมีทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่โดดเด่น มีความหลากหลายของแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียง มีความปลอดภัย และการดูแลรักษาความสะอาดของแหล่งท่องเที่ยว รวมถึงพนักงานในการให้บริการในแหล่งท่องเที่ยว มีความสุภาพ พุดจาไพเราะ การปฏิบัติตนต่อลูกค้าด้วยความเสมอภาค โดยไม่เลือกปฏิบัติ มีการอธิบายข้อมูลของผลิตภัณฑ์ มีความกระตือรือร้นในการให้บริการ พฤติกรรมความกระตือรือร้น จะแสดงถึงความมีจิตใจในการต้อนรับ ให้ช่วยเหลือแสดงความห่วงใย จะทำให้เกิดภาพลักษณ์ที่ดี ในการช่วยเหลือผู้รับบริการ

มีเอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่น เป็นสิ่งที่สำคัญมากในการที่จะทำให้ลูกค้าเกิดความรู้สึกประทับใจในแหล่งท่องเที่ยว และสินค้าและบริการ เพราะเนื่องมาจากการที่ผลิตภัณฑ์แสดงออกถึงภูมิปัญญาของชาวบ้าน แสดงความเป็นเอกลักษณ์ของชุมชนใดชุมชนหนึ่งอย่างชัดเจน และนำมาสู่การตัดสินใจซื้อ เป็นสินค้าที่เมื่อมีกล่าวถึงแล้ว ทุกคนต้องรู้จักแหล่งที่มาของสินค้านั้น ซึ่งถือว่าเป็นเอกลักษณ์ที่เกิดมาจากประวัติความเป็นมาของท้องถิ่นนั้น ๆ เนื่องจากความมีเอกลักษณ์บ่งบอกให้รู้ว่าของสิ่งนี้ เป็นของท้องถิ่นใด และทำให้ผู้ซื้อเกิดความรู้สึกภาคภูมิใจในผลิตภัณฑ์ที่ได้รับ **ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว** ของอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยามีทำเลที่ตั้งเหมาะสม สะดวกสบายในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว มีความหลากหลายในเรื่องการบริการขนส่ง การติดป้ายบอกทางตามจุดสำคัญต่าง ๆ ให้นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางตามป้ายบอกทางได้และมีความชัดเจนในเส้นทางการเดินชมอุทยานประวัติศาสตร์ **ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว** มีการอธิบายข้อมูลทางประวัติศาสตร์ตามจุดสำคัญของแหล่งท่องเที่ยว เพื่อให้ให้นักศึกษาเที่ยวได้ศึกษาได้ด้วยตนเอง มีระบบการสาธารณูปโภคที่ครบครัน การสื่อสารที่สะดวก รวดเร็ว ห้องน้ำ ห้องสุขามีเพียงพอต่อจำนวนนักท่องเที่ยว และการให้บริการการให้ข้อมูล จากเจ้าหน้าที่ สามารถได้รับข้อมูลอย่างทั่วถึง **ด้านกิจกรรมทางการท่องเที่ยว** อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา มีการจัดแสดงสิ่งของที่สำคัญ ในพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติเจ้าสามพระยา เพื่อจัดแสดงศิลปวัตถุต่าง ๆ ให้แก่นักท่องเที่ยวได้เข้าชม และศึกษา มีการแสดงศิลปะ วัฒนธรรมที่สอดคล้องกับประวัติศาสตร์ท้องถิ่น มีการส่งเสริมให้เยาวชนถ่ายทอดความรู้ทางประวัติศาสตร์ การจัดแสดงแสง เสียงในแหล่งท่องเที่ยว เช่น ในกิจกรรมที่จัดขึ้นทุกปี ได้แก่ งานแสดงแสง เสียง อยุธยา มรดกโลก เพื่อแสดงให้เห็นภาพถึงประวัติศาสตร์ ความเป็นมาของอาณาจักรอยุธยา และจัดแสดงการเล่นของท้องถิ่นให้แก่นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้ภายในงานด้วย กิจกรรมต่าง ๆ นั้น รวมถึงการประชาสัมพันธ์ข้อมูลต่าง ๆ ที่มีความเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว ให้ลูกค้ารู้จักสินค้าและบริการของเรา เช่น การประชาสัมพันธ์บนแผ่นพับ โบรชัวร์ เป็นการเพิ่มช่องทางการตลาดอย่างหนึ่ง ทำให้ลูกค้าได้รู้จักสินค้าของผู้ขายได้ดียิ่งขึ้น การประชาสัมพันธ์นี้ ถือเป็นการสื่อสารออกไปยังนักท่องเที่ยว ทำให้นักท่องเที่ยวได้รู้จักผลิตภัณฑ์ว่ามีอะไรวางขายที่ไหน ราคาเท่าไร และมีคุณสมบัติพิเศษอะไร ถ้าปราศจากการโฆษณา แม้ผลิตภัณฑ์จะดีเลิศเพียงใด หากไม่มีใครรู้จักย่อมไม่มีทางขายได้ จึงจำเป็นต้องมีการประชาสัมพันธ์

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกจาก เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานในอุทยานประวัติศาสตร์ เจ้าหน้าที่ให้บริการข้อมูลของอุทยาน และเจ้าหน้าที่ของกรมศิลปากร ให้ความเห็นว่า ศักยภาพบางอย่างอาจจะยังต้องการปรับปรุง พัฒนาอย่างต่อเนื่อง อย่างเช่น ด้านสิ่งดึงดูดใจ และสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว อาจจะต้องมีการปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์ในแหล่งท่องเที่ยวให้มีความร่มรื่น ปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์โดยรอบให้มีความสวยงาม สะอาด ทำให้นักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงได้อย่างสะดวก ห้องน้ำสำหรับผู้สูงอายุและคนพิการก็มีความสำคัญ เนื่องจากตอนนี้การท่องเที่ยวโดยส่วนมากเป็นกลุ่มผู้สูงอายุ และส่วนทางด้านเจ้าหน้าที่ให้บริการข้อมูลการท่องเที่ยวของอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา สำหรับส่วนที่มีอำนาจหน้าที่ในเรื่องการขายสินค้าของที่ระลึกนั้น ควรเข้ามาดูแล เรื่องการหาบเร่ แผงลอย หรือที่คอยเดินตามนักท่องเที่ยว เพื่อขายสินค้าให้เข้มงวด สร้างความเป็นระเบียบเรียบร้อยในแหล่งท่องเที่ยวให้มากขึ้น ส่วนทาง

เจ้าหน้าที่ของกรมศิลปากรให้ความเห็นว่า ควรนำกลยุทธ์ที่ศึกษามานั้น ไปใช้จริง เพื่อเพิ่มศักยภาพในการแข่งขัน และชื่อเสียงของแหล่งท่องเที่ยวทางมรดกวัฒนธรรม

จากสภาพปัจจุบันของแหล่งมรดกโลก อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา ในพื้นที่ ที่ยังคงมีความสำคัญ และความนิยมในการเดินทางมาท่องเที่ยวอยู่อย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์ มีนักท่องเที่ยวหลั่งไหลเดินทางมาท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก สร้างรายได้ และทำให้เศรษฐกิจในจังหวัดดีขึ้นอย่างมาก แต่เมื่อมาในปัจจุบันนี้ ไม่เพียงแต่เฉพาะในวันหยุดสุดสัปดาห์เท่านั้น ในทุกวันของแหล่งท่องเที่ยวนี้ ต่างก็มีนักท่องเที่ยวให้ความสนใจเป็นจำนวนมากด้วยเช่นกัน และด้วยเหตุผลดังกล่าวนี้ ทำให้ส่วนที่รับผิดชอบดูแลเรื่องของแหล่งท่องเที่ยว และผู้ประกอบการร้านขายสินค้าของที่ระลึก หรือไม่ว่าจะเป็นธุรกิจอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยว ต่างมีความยินดีในการที่มีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยว และมีการจับจ่ายใช้สอย ทำให้ผู้ประกอบการต่าง ๆ มีรายได้ตลอดทุกวัน แต่เมื่อมีจำนวนนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามามากเกินไป สิ่งที่จะตามมาคือ ความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งทางอุทยานประวัติศาสตร์เอง ก็มีเจ้าหน้าที่ที่คอยทำความสะอาดในโบราณสถานอยู่ตลอดเวลา แต่เนื่องด้วยอุทยานประวัติศาสตร์เอง มีพื้นที่เป็นจำนวนมาก ทำให้กำลังคนของทางอุทยานอาจจะไม่ทั่วถึง ฉะนั้น นักท่องเที่ยวที่เข้าไปเยี่ยมชมความงดงามของประวัติศาสตร์ไปสัมผัสกลิ่นไอของความเก่าแก่ ความโบราณในอุทยานประวัติศาสตร์ ควรจะต้องช่วยกันรักษาความสะอาดของโบราณสถาน และช่วยกันดูแล ปกป้อง ไม่ให้อะไร หรือผู้ใด ทำลายทรัพย์สินที่มีคุณค่าของชาติไทยได้

ส่วนประเด็นที่สำคัญของการวิจัยครั้งนี้ คือ การขอค้นพบจากการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน ความพึงพอใจในการบริการทางการท่องเที่ยว และศักยภาพการให้บริการทางการท่องเที่ยวของ อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงอยู่แล้วเนื่องจากการได้รับยกย่องให้เป็นมรดกโลก ซึ่งมีทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่โดดเด่น มีความหลากหลายของแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียง มีความปลอดภัย และการดูแลรักษาความสะอาดของแหล่งท่องเที่ยว จะทำให้เกิดภาพลักษณ์ที่ดี ในการช่วยเหลือผู้รับบริการอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา รวมถึงทางอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยานั้น มีการจัดแสดงสิ่งของที่สำคัญ ในพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติเจ้าสามพระยา เพื่อจัดแสดงศิลปวัตถุต่าง ๆ ให้แก่นักท่องเที่ยวได้เข้าชม และศึกษา มีการแสดงศิลปะ วัฒนธรรมที่สอดคล้องกับประวัติศาสตร์ท้องถิ่น มีการส่งเสริมให้เยาวชนถ่ายทอดความรู้ทางประวัติศาสตร์ การจัดแสดงแสง เสียง ในแหล่งท่องเที่ยว เช่น ในกิจกรรมที่จัดขึ้นทุกปี ได้แก่ งานแสดงแสง เสียง อยุธยา มรดกโลก ซึ่งจากผลการวิจัยดังกล่าว นั้น สอดคล้องกันทั้งในส่วนของการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ รวมถึงการสนทนากลุ่มย่อย ต่างก็มีสิ่งที่ให้ความคิดเห็นตรงกัน คือ การที่แหล่งมรดกโลก อุทยานประวัติศาสตร์ไทย ได้รับยกย่องให้เป็นมรดกของโลก ของมวลมนุษยชาตินั้น เราทุกคนในฐานะที่เป็นเจ้าของแหล่งมรดกโลก หรือเป็นเจ้าบ้าน (Host) ควรจะมีความตระหนักเห็นถึงคุณค่าของสิ่งที่เรามีอยู่ ควรจะช่วยกันทำนุ บำรุง รักษา ดูแล หวงแหน สิ่งที่มีค่านี้ เพราะนี่คือสิ่งที่แสดงออกให้เห็นถึงความเป็นไทย ที่ไม่เหมือนชาติใดในโลก ความมีศิลปะ วัฒนธรรมที่เก่าแก่ ยาวนาน ทรงคุณค่า เพื่อมอบต่อให้กับอนุชนรุ่นหลัง

4. สรุป

ผู้วิจัยจึงสรุปแนวทางในการให้บริการทางการท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ของอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา จากศักยภาพการให้บริการทางการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ กรณีศึกษา อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา ดังนี้

ศักยภาพการให้บริการทางการท่องเที่ยวนั้น ปัจจุบันมีความสำคัญและมีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะจำนวนที่เพิ่มมากขึ้นของนักท่องเที่ยวที่มีความสนใจในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่มีสูงขึ้น ดังนั้น การที่จะบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวให้รองรับกับจำนวนนักท่องเที่ยวที่เพิ่มมากขึ้นได้นั้น จะประสบความสำเร็จได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับ การส่งเสริมพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในเรื่องขององค์ประกอบทางการท่องเที่ยวให้มีศักยภาพ และคุณภาพ และไม่ว่าจะ

เป็นเรื่องการสร้างแตกต่างของแหล่งท่องเที่ยว การสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับแหล่งท่องเที่ยว โดยต้องอยู่บนพื้นฐานของการคงไว้ซึ่งอัตลักษณ์ของท้องถิ่นนั้น ๆ การบริหารจัดการที่ดี ก็ถือว่าเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่กำกับดูแลตั้งแต่ขั้นตอนในการบริหารงาน ตลอดจนการปรับตัวให้เหมาะสมกับสถานการณ์ การเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจ และสังคมในปัจจุบัน โดยอาจจะต้องมีการศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภคหรือนักท่องเที่ยวอย่างแท้จริง และพัฒนาปรับปรุงให้ตรงตามความต้องการของผู้บริโภค แต่ก็ยังคงความมีอัตลักษณ์เฉพาะของท้องถิ่นแต่ละท้องถิ่นไว้ให้ได้

แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา นั้น มีจุดเด่นคือเป็นสถานที่ที่มีประวัติศาสตร์อันยาวนาน ปัจจุบันกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ที่มีชื่อเสียงในระดับโลก มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ จนได้รับยกย่องให้เป็นมรดกโลก ในฐานะเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ จากองค์การยูเนสโก รวมถึงแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ได้รับการยอมรับจากนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ และทำให้อุตสาหกรรมอื่น ๆ ในระบบของการท่องเที่ยว เกิดขึ้นและเติบโตพร้อม ๆ กับธุรกิจท่องเที่ยว โดยเฉพาะองค์ประกอบทางด้านการท่องเที่ยวในด้านต่าง ๆ ทั้งในด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว และบริหารจัดการพื้นที่โดยรอบอุทยานประวัติศาสตร์ โดยทางสำนักงานอุทยานประวัติศาสตร์ กรมศิลปากร และสำนักงานการท่องเที่ยวของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เข้ามามีบทบาทให้อยู่ในกฎเกณฑ์ของอุทยานประวัติศาสตร์

ฉะนั้น แนวทางที่จะช่วยกันอนุรักษ์สิ่งที่ได้ชื่อว่าเป็นมรดกของคนทั้งชาติไว้ได้ นั่นก็คือ การร่วมมือร่วมใจกันช่วยกันดูแล เป็นหูเป็นตาให้กับทางหน่วยงานทั้งทางภาครัฐ เอกชน และทางผู้ประกอบการที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ร่วมมือปฏิบัติตามระเบียบที่ทางราชการกำหนด เพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อย และทัศนียภาพที่สะอาดตา และไม่ขัดต่อข้อความที่ระบุไว้ในสัญญาขององค์การยูเนสโก เพื่อนำความภาคภูมิใจที่แหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นของเรานี้ เป็นมรดกของชาติไทยและมรดกโลกของคนทั้งโลก เพื่อส่งต่อให้รุ่นลูกหลานสืบไป

5. เอกสารอ้างอิง

- ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ. 2548. พฤติกรรมผู้บริโภค. กรุงเทพฯ : วิสิตีวัฒนา.
- จิตตินันท์ นันทโพธิ์. 2551. จิตวิทยาการบริการ. กรุงเทพฯ : ซีเอ็ดยูเคชั่น.
- ชัยสมพล ชาวประเสริฐ. 2546. การตลาดบริการ. กรุงเทพฯ : ซีเอ็ดยูเคชั่น.
- ยุพาวรรณ วรรณวานิชย์. 2551. การตลาดบริการ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- Cronbach, L. J. Essentials of Psychological Testing.” 3rd Ed. New York: Harper and Row, 1951.
- Gronroos, C. Service management and marketing: A customer relationship Management approach. (2nd ed). Chichester, UK: John Wiley & Sons, 2000.
- Kotler, Philip. Advance Marketing Management. New Jersey: Prentice Hall International, 1997.
- Lovelock, C. H. & Wright, L. K. Principles of service marketing and Management Upper Saddle River, NJ: Prentice-Hall, 2002.
- Parasuraman, Zeithamal and Berry. Delivery Quality Service: Balancing Customer Perception and Expectation. New York: The Free Press, 1990.
- Lawson, R. “Patterns of Tourist Expenditure and Types of Vacation across the Family Life Cycle” Journal of Travel Research. 29(4): 12-18, 1991.
- Soyong, K. International Tourist’ Souvenir Purchasing Behavior. Ph.D. Dissertation in Business Administration (Marketing), U.S.A. Iowa State University, 1997.
- United Nation. Building Confidence: Electronic Commerce and Development, Geneva: United Nations Publication, 2000.

สวัสดิการสังคมเพื่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่นภาคตะวันออก Social Welfare for Quality of Life of Local People, Eastern Region

มฤตติ วัฒนอังกูร ยบุณ พหลัสไพสิน และ ชญาดา ร่มโพธิ์รี

Monradee Wattanaungoon, Yuboon Phaluehaspailin and Chayada Rumphoree

สาขาวิชาการจัดการ คณะเทคโนโลยีสังคม

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก วิทยาเขตจันทบุรี

E-mail: monradee.deedee@gmail.com

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์เพื่อสำรวจสวัสดิการสังคมเพื่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่นภาคตะวันออกและเพื่อเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตของประชาชนก่อนและหลังได้รับสวัสดิการสังคมโดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.)

ผลการวิจัยข้อมูลทั่วไป พบว่าประชาชนในท้องถิ่นภาคตะวันออกส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุ 21-40 ปี จบการศึกษาระดับปริญญาตรี อาชีพค้าขาย พนักงานบริหาร รายได้เฉลี่ยต่อเดือนตั้งแต่ 15,001 บาทขึ้นไป มีรายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือน 3,001-6,000 บาท มีเงินออมทั้งหมดต่ำกว่า 3,001 บาท มีหนี้สินทั้งสิ้นต่ำกว่า 3,001 บาท บ้านที่อยู่อาศัยเป็นของตนเอง บุคคลในครอบครัวที่อยู่ด้วยกันมี 2-3 คน

ผลการวิจัยเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของประชาชนก่อนได้รับสวัสดิการสังคม ด้านครอบครัว ความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง คือ คนในครอบครัวมีปฏิสัมพันธ์กัน ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ด้านสิ่งแวดล้อม ความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง คือ มีสถานที่ให้เดิน - วิ่งออกกำลังกาย ด้านสุขภาพและความเครียด ความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง คือ ท่านมีสุขภาพจิตที่ดี ด้านชีวิตและความเป็นอยู่ ความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง คือ สินค้ามีราคาแพง ด้านครอบครัว ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านสุขภาพและความเครียด ด้านมีชีวิตและความเป็นอยู่ ก่อนได้รับสวัสดิการสังคม ความคิดเห็นโดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง คือ ด้านครอบครัว

ผลการวิจัยเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของประชาชนหลังได้รับสวัสดิการสังคม ด้านครอบครัว ความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมาก คือ คนในครอบครัวอยู่ดี กินดี ด้านสิ่งแวดล้อม ความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมาก คือ มีสถานที่ให้เดิน - วิ่งออกกำลังกายด้านสุขภาพและความเครียด ความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง คือ ท่านมีสุขภาพจิตที่ดี ด้านชีวิตและความเป็นอยู่ ความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมาก คือ สินค้ามีราคาแพง ด้านครอบครัว ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านสุขภาพและความเครียด ด้านมีชีวิตและความเป็นอยู่ ความคิดเห็นโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก คือ ด้านสิ่งแวดล้อม

ผลการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาตนเองเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต ด้านครอบครัว มีความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมากคือ จำนวนผู้สูงอายุมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ด้านร่างกาย ความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง คือ บริโภคอาหารถูกสุขลักษณะและครบ 5 หมู่ ด้านอารมณ์ ความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมาก คือ ชอบทำบุญ ทำทาน ด้านสังคม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง คือ เข้าร่วมกิจกรรมกับเพื่อน ๆ ญาติ ด้านสติปัญญามีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก คือ สังเกตและติดตามข่าวสารบ้านเมืองและการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ด้านเทคนิคในการพัฒนาตนเองมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก คือ เคารพตนเอง เชื่อมมั่นในความสามารถ ให้โอกาสตนเอง ด้านครอบครัว ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ ด้านสังคม ด้านสติปัญญา ด้านเทคนิคในการพัฒนาตนเอง ความคิดเห็นโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก คือ ด้านเทคนิคในการพัฒนาตนเอง

คำสำคัญ: สวัสดิการ คุณภาพชีวิต ภาคตะวันออก

Abstract

The purposes of the research were to study explore social welfare for quality of life of Local people in Eastern Region and to compare the quality of life before and after social welfare. The data sample of 400 people. The tools used in this study was a questionnaire. The statistics used in the analysis were percentage, mean and standard deviation (S.D.).

The result overview local residents found the East mostly female, age 21-40 years old completed a bachelor's degree. Merchants and Staff The average monthly income of 15,001 baht or more per month expenditure 3,001-6,000 baht, with total savings of less than 3,001 baht, with liabilities of less than 3,001 baht a residential home as their own. Family members who together have 2-3 people.

The result about the quality of life of people receiving social welfare families are moderate overall opinion is that the whole family interaction. The overall moderate. Is there a place to walk - jogging. Health and Stain. The overall were moderate and he has good mental health. The life and well-being. The overall product is moderately expensive, the family environment. Health and Stain. The life and well-being. Before receiving social welfare. The overall the middle level is the family.

The result about the quality of life of people receiving social welfare families on the overall level is very family well-being of the environment. The overall level is a place to walk - jogging, health and stress. The overall were moderate and he has good mental health. The life and well-being. The overall level is very expensive product family environment. Health and Stain. The life and well-being. The overall in the very environment.

The result on self-development to improve the quality of life in family opinions were at high level. The number of seniors is expected to increase the body's overall reviews were moderate the consumption of food hygiene and 5 groups emotional comments were at a high level is like charity and social opinions are moderate the event with friends and relatives intellectual opinion in much the observations and news agencies and environmental changes of the technical aspects of developing their own opinions on the level of self-respect, confidence. Ability the opportunity for self, family, physical, emotional, social, intellectual, technical development. The overall the high level of technical development.

Keywords: welfare, Quality of Life, Eastern

1. บทนำ

วิถีชีวิตของคนภาคตะวันออก อาชีพส่วนใหญ่คือเกษตรกร สามารถดำรงชีวิตมาชั่วลูกชั่วหลาน มีกิน ไม่มีอด ถึงแม้รัฐบาลจะเปลี่ยนไปก็สมัยก็ตาม ไม่ได้ดูแลประชาชนให้อยู่กินดี การถูกละเลยความเป็นธรรมในสังคมคงทำให้สังคมทลายเพราะจะอ้างความยุติธรรมให้ใครฟังถ้าอ้างยุติธรรมแต่สังคมยังรู้สึกว่าเป็นธรรม และสังคมที่เป็นธรรมถ้าไม่สามารถทำให้ชาวบ้านมีคุณภาพชีวิตที่ดีได้ก็แสดงว่าเป็นธรรมแปลกแยกกับวิถีชีวิตชาวบ้าน

การทำให้ความยุติธรรม ความเป็นธรรมในสังคม และการทำให้ชาวบ้านมีคุณภาพชีวิตที่ดีทั้ง 3 เรื่องนี้สอดคล้องกลมกลืนกันในสภาพสังคมไทยปัจจุบันที่มีช่องว่างของการกระจายรายได้ ความเหลื่อมล้ำในสังคมสูงขึ้นทุกด้าน ระบบ

การศึกษาที่มุ่งการแข่งขันสูงขึ้น และสภาพแวดล้อมที่เป็นภัยต่อชีวิตและสุขภาพ และที่สำคัญคือชาวบ้านรู้สึกว่าจะเข้าไม่ถึงบริการด้านยุติธรรม ขาดความรู้ความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับความยุติธรรม หน้าที่รู้สึกว่าจะกฎหมายไม่ใช่เรื่องใกล้ตัวแต่เป็นเรื่องทางเทคนิคที่พึ่งตัวเอง ไม่ได้ต้องพึ่งพาจากคนที่รู้เท่านั้น การพัฒนาที่ขาดการเสริมสร้างฐานรากจากล่างสู่บนและวิธีการที่พึ่งพากระบวนการเกินส่วนขาดกระบวนการมีส่วนร่วมที่แท้จริงส่งผลให้ชาวบ้านสัมผัสกับการพัฒนาความเจริญแต่เพียงด้านวัตถุและสิ่งก่อสร้าง รวมทั้งเทคโนโลยีจากกระแสโลกาภิวัตน์ ทุนนิยม ที่ผูกพันกับผลประโยชน์ทางการค้าทั้งภายในประเทศและบริษัทข้ามชาติ และการสัมผัสแบบนี้ทำให้ประเด็นเรื่องความยุติธรรม สภาพสังคมที่เป็นธรรมและคุณภาพชีวิตที่ดีถูกมองด้วยคุณค่าที่เคลือบแฝงไปด้วยภาพลวงตาตามไปด้วย ภาพลวงตาเหล่านี้จึงก่อให้เกิดปัญหาความยากจน สภาพของการขาดโอกาสในการทำมาหากินที่เสมอภาคและเท่าเทียม ปัญหาคุณภาพของการศึกษา ปัญหาการกระจายความเป็นเจ้าของที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกิน ปัญหาความไม่แน่นอนและไม่เป็นธรรมของราคาผลผลิตทางการเกษตร รวมไปถึงการเข้าถึงบริการด้านสาธารณสุขและสุขภาพ ซึ่งทั้งหมดนี้ก็คือปัญหาการมีคุณภาพชีวิตที่ดีนั่นเอง รากฐานของการทำให้ชาวบ้านมีคุณภาพชีวิตที่ดีหรือการส่งเสริมให้สังคมไทยทั้งสังคมเป็นสังคมที่มีคุณภาพชีวิตที่ดีจะต้องเชื่อมโยงและเกี่ยวพันกับสภาพสังคมที่ชาวบ้านได้รับความเป็นธรรมซึ่งน่าจะเข้าใจกันได้ว่าสังคมต้องมีวิถียุติธรรมชาวบ้านต้องรู้สึกและเชื่อมั่นว่าตัวเองและครอบครัวได้รับความยุติธรรมในทุกเรื่องตั้งแต่เกิดจนตาย ไม่ได้หมายความว่า จะได้รับความยุติธรรมแต่เฉพาะเมื่อมีปัญหาเรื่องกฎหมายเท่านั้น การที่แต่ละคน แต่ละครอบครัว และแต่ละชุมชนจะมีชีวิตที่ดีและมีความสุขต้องขึ้นอยู่กับว่าสภาพโดยรวมของสังคมมีความเป็นธรรมหรือไม่ ความเป็นธรรมจะต้องเกิดขึ้นอย่างมีคุณค่าที่ถูกต้องทั้งตามหลักเหตุผลและหลักศีลธรรม ต้องอยู่ในจิตวิญญาณของสังคมและถูกปลูกฝังอยู่ในรากฐานของระบบการศึกษา และทำให้เกิดระบบการอำนวยความสะดวกที่สอดคล้องกับสภาพวิถีชีวิตของชาวบ้านซึ่งจะทำให้ตอบสนองต่อความต้องการที่แท้จริงของชาวบ้านได้ คุณค่าของการสร้างความเป็นธรรมในสังคมจะต้องไม่ถูกครอบงำด้วยวิธีคิดและการกระทำของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเท่านั้นเพราะสภาพสังคมที่มีความเหลื่อมล้ำในปัจจุบันสะท้อนให้เห็นผลเสียของการครอบงำทางคุณค่าสังคมอย่างชัดเจนแล้ว ชาวบ้านที่ด้อยโอกาสในสังคมมีปริมาณเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ความกดดันจากการมีคุณภาพชีวิตที่เหลื่อมล้ำทำให้เกิดความขัดแย้งที่ใช้ความรุนแรงเป็นเครื่องมือในการตัดสินใจ พรรคการเมืองอาศัยประเด็นคุณภาพชีวิตของชาวบ้านมาเป็นนโยบาย จนกลายเป็นกรณีขัดแย้งที่บ้านปลายถึงขนาดใช้ประเด็นการแย่งชิงมวลชน พลังขับเคลื่อนทางสังคมเป็นพลังที่มีกำลังมหาศาล ซึ่งทุกคนยอมรับและตระหนักในเรื่องนี้ เป็นเรื่องที่ท้าทายอย่างยิ่งหากสังคมจะขับเคลื่อนไปสู่การมีคุณภาพชีวิตที่ดีด้วยพลังของการสร้างสังคมที่เป็นธรรมตามวิถียุติธรรมโดยมีสังคมฐานรากที่มีหลักศีลธรรมจรรยาและเหตุผลตามที่แท้จริง รวมทั้งกฎหมายที่ดีเป็นเครื่องมือ ภาคตะวันออก เป็นภูมิภาคย่อยทางตะวันออกของประเทศไทย เดิมถือเป็นส่วนหนึ่งของภาคกลาง อยู่ติดชายฝั่งอ่าวไทยด้านตะวันออก นับเป็นอีกภูมิภาคหนึ่งที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจ เนื่องจากเป็นแหล่งอุตสาหกรรม ผลไม้ และอัญมณีของประเทศ ประกอบด้วยจังหวัดจันทบุรี ชลบุรี ตราด ระยอง ฉะเชิงเทรา ปราจีนบุรี และสระแก้ว จากภูมิประเทศและอากาศซึ่งใคร ๆ ก็คิดว่า คุณภาพชีวิตของประชาชนภาคตะวันออกดี แต่ถ้าสัมผัสสัก ๆ สามารถทราบได้ว่า ยังมีประชาชนอีกมากที่อยู่อย่างลำบาก ต้องอดมื้อกินมื้อ การมองสภาพแวดล้อมภายนอก ไม่สามารถให้คำตอบได้ ต้องสัมผัสไปถึงชุมชนที่ต้องพยายามหากลยุทธ์ทำอย่างไรให้คุณภาพชีวิตที่ดี เพราะอาชีพเกษตรกรสามารถหารายได้จากการขายผลไม้ใน 1 ปี ขายได้ครั้งเดียว ระหว่างปีต้องดูแล ให้น้ำ ตัดแต่งต้นเพื่อให้ได้ผลผลิตที่ดีในปีหน้า ฉะนั้นผู้วิจัยจึงสำรวจสวัสดิการเพื่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่นภาคตะวันออก เพื่อหาข้อเท็จจริงและข้อมูลอื่นที่จะทำให้คุณภาพชีวิตส่วนหนึ่งในประเทศไทยอยู่ได้อย่างเข้มแข็ง ยั่งยืน

เอกสารที่เกี่ยวข้อง

ปัจจุบันสำนักงานเลขาธิการคณะรัฐมนตรี จัดพิมพ์เอกสารคำแถลงนโยบายรัฐบาลต่อรัฐสภาเสร็จสิ้นแล้ว โดยนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี และคณะรัฐมนตรี จะแถลงต่อรัฐสภาในวันที่ 23-24 สิงหาคม 2554 นี้ สำหรับนโยบายของรัฐบาล แบ่งเป็น 2 ระยะ คือ ระยะเร่งด่วนในปีแรก และระยะการบริหารราชการ 4 ปี มีนโยบายเร่งด่วน

16 ข้อ ได้แก่ การสร้างความปรองดองสมานฉันท์ของคนในชาติตามแนวทางของคณะกรรมการอิสระตรวจสอบและค้นหาความจริงเพื่อการปรองดองแห่งชาติ (คอป.) การแก้ปัญหาเสพติด การป้องกันและปราบปรามการทุจริต การส่งเสริมการบริหารจัดการน้ำ นวัตกรรมสู่ชนชั้นกลางได้ พัฒนาความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้าน แก้ไขปัญหาเงินเฟ้อ และราคาน้ำมัน ยกระดับคุณภาพชีวิต และสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ ได้แก่ พักหนี้เกษตรกรต่ำกว่า 5 แสนบาท อย่างน้อย 3 ปี ค่าแรงขั้นต่ำ 300 บาท เงินเดือนปริญญาตรี 1 หมื่น 5 พันบาท เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ 90 ปี 1,000 บาท และลดหย่อนภาษีไม่น้อยกว่า 600 บาท ลดภาษีบ้านหลังแรกลดหย่อนครั้งแรก ปรับลดภาษีเงินได้นิติบุคคล ส่งเสริมให้ประชาชนเข้าถึงแหล่งทุน เช่น เพิ่มเงินกองทุนหมู่บ้านละ 1 ล้านบาท และงบกองทุนพัฒนาศักยภาพ SML อีก 3 แสน ถึง 5 แสนบาท ยกระดับสินค้าการเกษตร ราคาข้าวเปลือก และข้าวหอมมะลิ ความชื้นไม่เกินร้อยละ 15 จำนวนเงิน 1.5 หมื่นบาท และ 2 หมื่นบาทต่อครัวเรือน สนับสนุนการผลิตสินค้าท้องถิ่น พัฒนาระบบประกันสุขภาพ 30 บาทรักษาทุกโรค จัดหาคอมพิวเตอร์แท็บเล็ตให้แก่วรรณ และแก้รัฐธรรมนูญโดยตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 350 คน ส่วนนโยบายที่ต้องดำเนินการ 4 ปี มี 7 ข้อ คือ นโยบายความมั่นคง อาทิ เติบโตทางสถาบัน พัฒนากองทัพให้มีศักยภาพ นโยบายด้านเศรษฐกิจ แบ่งเป็นขยายเศรษฐกิจมหภาค สร้างรายได้ ปรับโครงสร้างเศรษฐกิจภาคอุตสาหกรรม และภาคเกษตร ส่งเสริมระบบมวลชนพื้นฐาน นโยบายปฏิรูปการศึกษา แรงงาน พัฒนาสุขภาพประชาชน นโยบายที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม นโยบายวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การวิจัยและนวัตกรรม และนโยบายการต่างประเทศและเศรษฐกิจระหว่างประเทศ และนโยบายการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี

ในปี พ.ศ. 2544 เมื่อพรรคไทยรักไทยได้บริหารประเทศ รัฐบาลได้ดำเนินนโยบายกองทุนหมู่บ้าน หมู่บ้านละ 1 ล้านบาท ทุกคนมีสิทธิกู้เงิน ถึงกระนั้นปัญหายังเหมือนเดิมคือคนที่กู้เงินก็ยังไม่ใช่นักจนอย่างแท้จริง นอกจากนี้โครงการสถาบันที่ปรึกษาเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพในราชการ (สปร.) ซึ่งเป็นลักษณะสงเคราะห์ คนไม่จนได้บัตร สปร. ก็มีมากมาย เมื่อรัฐบาลไทยรักไทยเข้ามา โครงการนี้ก็ถูกแปลงโฉมเป็นแบบถั่วหน้า เรียกว่า 30 บาทรักษาทุกโรค อีกโครงการหนึ่งคือ โครงการสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ก็เป็นการสงเคราะห์คนแก่ยากจน ถูกทอดทิ้ง แต่ก็มีผู้สูงอายุที่ไม่จนได้รับเบี้ยยังชีพ จนมาถึงยุคพรรคไทยรักไทยเพิ่มจำนวนผู้มีสิทธิทั่วประเทศจาก 4 แสนคนเป็น 1 ล้านคน แต่พรรคไทยรักไทยก็สิ้นสภาพไปเสียก่อนที่จะขยายโครงการนี้เป็นถั่วหน้า เมื่อพรรคประชาธิปัตย์เข้ามาบริหารประเทศในปี พ.ศ. 2552 ก็มีการขยายสิทธิให้แก่ผู้สูงอายุทุกคนได้รับเบี้ยยังชีพ

เราคงไม่ปฏิเสธว่ารัฐบาลมีความใส่ใจเรื่องสวัสดิการสังคม แต่ที่ไม่แน่ใจ คือรัฐบาลเลือกที่จะทำสวัสดิการถั่วหน้า หรือสวัสดิการคนจนกันแน่ ความคลุมเครือเกิดขึ้นจากหลายคำพูด เช่น “ให้สังคมสวัสดิการเป็นวาระแห่งชาติ” แต่ไม่เคยมีมาตรการที่ไปสู่สังคมสวัสดิการที่ชัดเจนจึงอาจประเมินได้ว่ารัฐบาลอยากให้สวัสดิการเป็นแบบถั่วหน้าแต่ก็กลัวว่าจะเป็นภาระกับงบประมาณ ครั้นจะไปแนวเดิมแบบอดีตที่ให้เฉพาะคนจน ก็กลัวว่าจะเป็นภาระทำให้นโยบายประชานิยมฟื้นตัวขึ้นมาอีกในระหว่างการทำเสียงเลือกตั้ง ซึ่งจะทำให้นโยบายสังคมสวัสดิการไม่เป็นจริง

สรุปมุมมองทางทฤษฎี กล่าวได้ว่า ประเทศไทยยังไม่สามารถเป็นรัฐสวัสดิการได้ เพราะผู้มีอำนาจทางการเมืองการปกครองยังเป็นกลุ่มทุนที่ไม่ยอมเสียประโยชน์ จากการถูกเก็บภาษีในอัตราก้าวหน้า ภาษีมรดก ภาษีที่ดินเพื่อนำเงินมาจัดสวัสดิการให้กับคนทุกกลุ่มอย่างเท่าเทียมกัน จากสถิติการถือครองที่ดินของเครือข่ายปฏิรูปที่ดินแห่งประเทศไทย มูลนิธิสถาบันที่ดินแห่งประเทศไทย พบว่า ประมาณ 90% ของคนไทย มีที่ดินถือครองไม่ถึง 1 ไร่ ในขณะที่คนกลุ่มที่เหลืออีก 10% ถือครองที่ดินคนละมากกว่า 100 ไร่ และมากกว่า 70% ของที่ดินที่มีผู้จับจอง ถูกปล่อยทิ้งไว้ให้รกร้างว่างเปล่า ไม่ได้ใช้ประโยชน์ หรือใช้ประโยชน์ไม่เต็มที่ แต่เป็นการถือครองเพื่อเก็งกำไร นอกจากนี้สถิติการลงทะเบียนคนจนของกระทรวงพาณิชย์ และสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พบว่า มีเกษตรกรไร้ที่ดินทำกินมาลงทะเบียน เรื่องปัญหาที่ดินทำกินไม่น้อยกว่า 3.2 ล้านครอบครัว (ประมาณ 9.6 ล้านคน) และในกรุงเทพมหานคร กลุ่มคนที่มีที่ดินมากที่สุด 50 อันดับแรก ถือครองที่ดินมากกว่ากลุ่มคนที่ไม่มีที่ดินน้อยที่สุด 50 อันดับสุดท้าย 390,000 เท่า สถิติการถือครองที่ดินดังกล่าวคือข้อยืนยันที่ชัดเจนว่า ประเทศไทยมีความเหลื่อมล้ำในการเป็นเจ้าของทรัพย์สินอย่างมากมายมหาศาล

โดยกลุ่มทุนเป็นกลุ่มที่ถือครองที่ดินเป็นส่วนใหญ่

ตราบไคที่ประเทศไทยยังคงปกครองด้วยกลุ่มทุน เป็นไปไม่ได้ที่ประเทศไทยจะเป็นรัฐสวัสดิการ ประเทศไทยจึงเป็นได้เพียงสังคมสวัสดิการที่ทุกภาคส่วนในสังคมต้องลุกขึ้นมา จัดสวัสดิการให้กับตนเองเพราะไม่อาจพึ่งรัฐได้ อย่างไรก็ตาม การได้มาซึ่งสวัสดิการโดยการรวมกลุ่มร่วมกันสร้างขึ้นเองโดยไม่เรียกร้อง สิทธิสวัสดิการจากรัฐเลยนั้น ไม่น่าจะถูกต้อง เพราะรัฐต้องมีหน้าที่ดูแลทุกข์สุขของประชาชนโดยการจัดให้มีบริการสังคม ประกันสังคม และสังคมสงเคราะห์ที่มีคุณภาพ ทั้งถึง และเป็นธรรม ในทุก ๆ ด้าน

การขับเคลื่อนประเทศไทย ไปเป็นสังคมสวัสดิการ จึงไม่ใช่การโยนความรับผิดชอบ เรื่องสวัสดิการสังคมมาให้ประชาชนรับผิดชอบกันเองเท่านั้น แต่รัฐจะต้องมีบทบาทเพิ่มขึ้นอีกประการหนึ่งคือการพัฒนาศักยภาพของกลุ่มและชุมชนให้เข้มแข็งโดยขยายมิติชุมชนให้ครอบคลุมชุมชนคนงานซึ่งมีอยู่เป็นจำนวนมากด้วย เพื่อให้กลุ่มและชุมชนในชนบท ชุมชนแออัดในเมือง และชุมชนคนงานซึ่งเป็นชุมชนฐานรากมีสวัสดิการที่เข้มแข็งดูแลกันเองได้ ในขณะเดียวกัน รัฐยังคงต้องมีบทบาทในการจัดสวัสดิการสังคมด้านต่าง ๆ ที่ครอบคลุมคนทั้งประเทศต่อไป และต้องไม่ปิดกั้นประชาชนในการเรียกร้องสิทธิสวัสดิการที่ยังไม่ครอบคลุมกลุ่มคนชายขอบต่าง ๆ เข้าไม่ถึงสวัสดิการที่จัดโดยรัฐที่มีอีกจำนวนมากด้วย

สมมติฐาน สวัสดิการสังคมทำให้คุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่นดีขึ้น

สวัสดิการสังคม คือทำให้ประชาชนอยู่ดี กินดี มีมาตรฐานการดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข คำต่าง ๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับงานด้านนี้ได้แก่ สวัสดิการสังคม (Social Welfare), ประชาสงเคราะห์ (Public Welfare), บริการสังคม (Social Services), สังคมสงเคราะห์ (Social Work), ความมั่นคงทางสังคม (Social Security)

สวัสดิการ หมายถึง การมีวิถีชีวิตและสภาพความเป็นอยู่ที่ดีที่ราบรื่นมั่นคงตลอดจนการกินดีอยู่ดี มีมาตรฐานในการครองชีพสูงขึ้น มีสุขภาพและอนามัยดี สวัสดิการของแต่ละบุคคลประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 ประการ คือ สวัสดิการหรือความสมบูรณ์ทางด้านร่างกาย (สุขภาพอนามัย), ความสมบูรณ์ทางวัตถุ (ความรุ่งเรือง) และความสมบูรณ์ทางจิตใจ (สุขภาพจิต) องค์ประกอบทั้ง 3 ประการนี้จะทำให้ชีวิตมีความสุขอยู่ในสังคม (ดร.ศรีทัฬหิม พานิชพันธ์, “สวัสดิการสังคม” ในเอกสารทางวิชาการเล่มที่ 1 เรื่องความรู้ทางสังคมสงเคราะห์ศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2526 : 13)

ฉะนั้น สวัสดิการสังคม จึงหมายถึง สถาบันที่ให้การช่วยเหลือบุคคล ครอบครัว กลุ่ม ชุมชน เพื่อให้บุคคลเหล่านี้ได้มีมาตรฐานครองชีพอันดี มีสุขภาพอนามัยดี มีสัมพันธภาพทางสังคมที่ดีกับบุคคลอื่น ดำเนินงานทั้งโดยรัฐบาลและเอกชน (อาสาสมัคร) ตามนโยบายหรือโครงการต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชนได้รับบริการ เพื่อให้ประชาชนได้รับบริการเพื่อที่สามารถจะช่วยเหลือตนเองและผู้อื่นในสังคมต่อไป

ความหมายของคุณภาพชีวิต

นักการศึกษาและนักสังคมวิทยา ได้ให้ความหมายของ “คุณภาพชีวิต” ไว้ว่า หมายถึง “การมีวิถีที่พัฒนาไปเป็นผู้ใหญ่ที่พึ่งตนเองได้อย่างมีทิศทางสามารถปรับตัวอยู่ในสังคมสิ่งแวดล้อมได้อย่างมีความสุขและทำให้ผู้อื่นเป็นสุขด้วย” โดยสรุปแล้ว “คุณภาพชีวิต” หมายถึง “การที่บุคคลสามารถดำรงชีวิตและดำเนินกิจกรรมทั้งหลายของชีวิตด้วยพลังกำลัง ความรู้ และความสามารถทั้งปวงที่ตนมีอยู่ด้วยความราบรื่นทั้งทางร่างกายและจิตใจรวมไปถึงความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินโดยได้รับการยอมรับนับถือจากสังคมที่ตนเป็นสมาชิกอยู่ตามสมควร”

คุณภาพชีวิตคืออะไร

คุณเคยคิดไหมว่าชีวิตของคุณมีคุณภาพ และสิ่งใดเป็นตัวกำหนดหรือชี้ว่าคุณภาพชีวิตคืออะไร? เป็นคำถามที่เราสามารถตอบได้อย่างมากมายและหลากหลายมิติ สิ่งหนึ่งที่เราไม่ละเลยที่จะนึกถึงคือ ปัจจัย 4 ของการดำรงชีวิต อันได้แก่ อาหาร เสื้อผ้า ยารักษาโรคและที่อยู่อาศัย ซึ่งนับว่าเป็นปัจจัยพื้นฐานเบื้องต้น และหลายคนมักจะกำหนดว่าเป็นตัวชี้วัดและคุณภาพชีวิตพื้นที่ควรจะเป็นจะต้องมีปัจจัย 4 เข้ามาเกี่ยวข้อง และเมื่อคนมีปัจจัย 4 ที่พร้อมสรรพสิ่งหนึ่งที่ตามมาคือ การศึกษา ก็นับว่าเป็นตัวชี้วัดหนึ่งของคุณภาพของคน ซึ่งทั่วโลกจะถือว่าประเทศใดที่มีอัตรา

การศึกษาของคนภายในประเทศและระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานอยู่ในระดับสูง นับว่าคนในประเทศนั้นมีคุณภาพสูง เช่น แคนาดา อังกฤษ สหรัฐอเมริกา เป็นต้น ซึ่งการศึกษาอาจเป็นสิ่งที่ทำให้คนมีระดับวุฒิภาวะทางกายและใจที่ได้รับการยกระดับสูงขึ้น แต่ก็ไม่ใช่เสมอไป เมื่อในปัจจุบันมุมมองของการมีคุณภาพของชีวิตมองในระดับที่ลึกลงไปถึงจิตใจของคน เฉกเช่นบางประเทศอันได้แก่ ประเทศภูฏาน โดยใช้ “ความสุขมวลรวมประชาชาติ (Gross National Happiness-GNH)” เป็นตัวกำหนดการดำเนินนโยบายภายใต้กรอบความคิด GNH ด้วยการสร้างความสมดุลระหว่าง วัฒนธรรมนิยมประเพณีและความทันสมัย วัตถุนิยมกับจิตวิญญาณ ระหว่างความมั่นคงทางทรัพย์สินกับคุณภาพชีวิต ที่สำคัญคือ การให้ความสำคัญของคุณภาพชีวิตมากกว่าผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ (Gross National Product) โดยมีแนวความคิดที่ว่า ความเจริญทางเศรษฐกิจมิได้มีความหมายเช่นเดียวกับความเจริญก้าวหน้าเสมอไป เมื่อพ้นจากสภาพความยากจน คนมีระดับรายได้มากขึ้น ความสุขสำราญเพิ่มขึ้นไปด้วย เนื่องจากสามารถตอบสนองความต้องการทางวัตถุและความมั่นคงซึ่งไม่เคยได้รับมาก่อน และเมื่อถึงระดับหนึ่ง ความสุขก็ไม่จำเป็นต้องเพิ่มขึ้นตามระดับรายได้ต่อไป สังคมถูกชี้นำด้วยการตลาด ได้เพาะบ่มวัฒนธรรมละโมภอย่างมากมาย ผ่านสื่อมวลชน เพื่อมุ่งกำไรสูงสุดด้วยการบริโภค ผลที่ตามมาคือ คนใช้ชีวิตที่อิจฉาริษยาซึ่งกันและกัน ต่อสู้ เอาเปรียบอย่างไม่มีที่สิ้นสุด การเพิ่มขึ้นของผู้ที่มีอาการซึมเศร้า จิตวิญญาณที่ย่อยหย่อนลง และความเสื่อมสภาพของสังคม

คำตอบก็คือ การส่งเสริมปรัชญาการพัฒนาที่อยู่บนพื้นฐานของจริยธรรม ซึ่งสร้างสมดุลทั้งดงาม ระหว่างประโยชน์ของโลกาภิวัตน์ และบทบาทของรัฐในการดูแลการจัดการบริการสังคมพื้นฐาน “หัวใจสำคัญของตัวชี้วัดตามแนวคิด GNH คือ 1. จิตใจ 2. การศึกษา 3. สุขภาพ”

สิ่งที่ประเทศนี้ให้ความสำคัญนั้น เป็นประเด็นที่น่าสนใจอย่างยิ่ง นั่นคือ ความสุข ต้องเป็นอันดับแรก และมีการเน้นย้ำว่า ความสุขไม่ใช่เพียงผลจากสภาพร่างกายที่มีผลต่อจิตใจ แต่เป็นตัวการสำคัญที่สุดในการกำหนดสุขภาวะโดยรวมรวมทั้ง การวางแผนเป็นองค์รวม และการบริหารนโยบายร่วมกับระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ (multi-sector) ทุกภาคส่วนมีการพึ่งพิงกัน เพื่อประโยชน์สูงสุดสำหรับสังคม เป็นการทำงานเพื่อส่วนร่วมและในชาติอย่างแท้จริง มุ่งผลประโยชน์ของคนส่วนใหญ่ มากกว่าคนส่วนน้อย เพื่อคนทั้งชาติ และมีการพัฒนาบนพื้นฐานของหลักการสำคัญให้คือ ความเติบโตทางเศรษฐกิจ การพิทักษ์สิ่งแวดล้อม การพัฒนาอย่างสมดุลในระดับพื้นที่ การกระจายอำนาจและการเสริมพลังชุมชน การอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรม ซึ่งเป็นบทบาทสำคัญในการจัดบริการสุขภาพ และคงไม่ต้องเอ่ยสิ่งใด นอกจากความรู้สึกที่ว่า ถึงแม้ประเทศไทยจะเป็นประเทศที่ก้าวหน้ามากแค่ไหน แต่สิ่งที่เรากำลังเผชิญในขณะนี้คือ “ความสุขที่มาจากจิตใจ” ย่อมเกิดคำถามในใจว่า แล้วในขณะนี้ ช่วงเวลานี้คนไทยมีความสุขแล้วหรือยัง และนี่คือการฉายภาพสุดท้ายของการมีคุณภาพชีวิตของคนในสังคม คือการที่ทุกคนมีความสุขจากภายในฉายออกสู่ภายนอกนั่นเอง

ความหมายของท้องถิ่น

คำว่า “ท้องถิ่น” ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ได้ให้ความหมายไว้ว่า “ท้องที่ใดท้องที่หนึ่งโดยเฉพาะ” ดังนั้น อาจมีความหมายกว้างหรือแคบก็ได้ ท้องถิ่นที่เราอาศัยอยู่นั้น จะมีที่ตั้งอาณาเขตและขนาดการปกครองที่เรียกว่า หมู่บ้าน ตำบล อำเภอ หรือจังหวัด หากเราจะบอกว่าเราเป็นคนท้องถิ่นใด อาจจะได้จากการตั้งบ้านเรือนอยู่ในตำบล อำเภอ จังหวัด หรือภาคใด เช่น นายทวีศักดิ์ อาศัยอยู่บ้านเลขที่ 25 ตำบลท่าเสา อำเภอเมือง จังหวัดอุตรดิตถ์ ดังนั้นท้องถิ่นของนายทวีศักดิ์ ก็คือ ตำบลท่าเสา อำเภอเมือง จังหวัดอุตรดิตถ์

ลักษณะของสังคมในท้องถิ่น

ในแต่ละท้องถิ่นเกิดขึ้นจากการรวมตัวของคนจำนวนหนึ่ง ประกอบด้วยครอบครัวหลาย ๆ ครอบครัวมากขึ้นแตกต่างกันไป มีลักษณะการดำเนินชีวิต และขนบธรรมเนียม ประเพณี ความเชื่อ และวัฒนธรรมเป็นของตนเอง ดังนั้น ลักษณะสังคมในแต่ละท้องถิ่น ย่อมแตกต่างกันไป ซึ่งเราอาจจะแบ่งออกได้เป็น 2 ลักษณะ ดังนี้

1. สังคมชนบท
2. สังคมเมือง

สังคมชนบท ได้แก่ ชุมชนที่มีคนอาศัยอยู่น้อยหรือเบาบาง มีลักษณะรวมกันอยู่เป็นหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ หรือ จังหวัด กระจายกระจายไปทั่วประเทศ

โครงสร้างของสังคมชนบท มีลักษณะดังต่อไปนี้

1. มีลักษณะการตั้งถิ่นฐาน อยู่อย่างกระจัดกระจาย มีอัตราความหนาแน่นต่ำ ครอบครัวย่อยมากเป็นครอบครัวขนาดใหญ่ มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดสนิทสนม
2. การศึกษา ประชากรในชนบทโดยทั่วไปมีการศึกษาคอนข้างต่ำ ส่วนใหญ่เป็นการศึกษาภาคบังคับ
3. เศรษฐกิจ สังคมชนบทส่วนใหญ่เป็นสังคมเกษตรกรรม มีอาชีพการทำนา ทำสวน ทำไร่ ประมงและการหาของป่า มีลักษณะพึ่งตนเองได้
4. การเมืองการปกครอง ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองน้อย เพราะมีความรู้เกี่ยวกับเรื่องราวทางการเมืองไม่มีความเกี่ยวข้องกับตนเอง
5. วัฒนธรรมประเพณี และศาสนา ไม่ค่อยยอมรับการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกมีความศรัทธาในศาสนาสูงเคร่งครัดในระเบียบประเพณี

สังคมเมือง ได้แก่ ชุมชนที่มีผู้อยู่อาศัยอยู่มาก หรือหนาแน่น

โครงสร้างของสังคมเมือง มีลักษณะดังต่อไปนี้

1. มีลักษณะการตั้งถิ่นฐาน อยู่อย่างหนาแน่น มีอัตราความหนาแน่นสูง ลักษณะครอบครัวเป็นแบบครอบครัวเดี่ยว เป็นครอบครัวขนาดเล็ก
2. การศึกษา สังคมเมืองเป็นศูนย์กลางทางการศึกษา มีสถานศึกษาในทุกระดับชั้นทั้งของรัฐและเอกชน ทำให้ประชากรในเขตเมืองมีระดับการศึกษาสูง
3. เศรษฐกิจ ชาวเมืองส่วนใหญ่มีรายได้และรายจ่ายสูง มีอาชีพต่าง ๆ ส่วนใหญ่เป็นการค้า อุตสาหกรรมและบริการต่าง ๆ
4. การเมืองการปกครอง สังคมเมืองเป็นศูนย์กลางการเมืองการปกครองของประเทศ ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองมาก
5. วัฒนธรรมประเพณี และศาสนา มีการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรม ตามกระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก ศรัทธาในศาสนาและความเคร่งครัดในระเบียบประเพณีไม่สูงนัก เพราะสังคมเมืองมีความเจริญทางด้านวัตถุและวิชาการตามหลักความมีเหตุผลและวิทยาศาสตร์สมัยใหม่มาก

ความสัมพันธ์ระหว่างสังคมเมืองและสังคมชนบท

ไม่ว่าประชากรจะอยู่ในสังคมเมืองหรือสังคมชนบทก็ตาม สังคมทั้งสองก็ย่อมที่จะต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน เช่น สังคมเมืองย่อมได้รับผลิตผลทางด้านเกษตรกรรมจากสังคมชนบท เพื่อการบริโภคและใช้เป็นวัตถุดิบให้แก่โรงงานอุตสาหกรรม แลได้แรงงาน หรือทรัพยากรธรรมชาติ จากสังคมชนบท

ส่วนสังคมชนบทก็ต้องพึ่งพาสังคมเมือง ในด้านการตลาดเพื่อขายสินค้าและพืชผลทางการเกษตร ได้รับความรู้และวิทยาการสมัยใหม่จากสังคมเมือง ได้รับเครื่องอุปโภคบริโภค สินค้าอุตสาหกรรมเพื่อความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น เช่น พัดลม ตู้เย็น เครื่องทุนแรงต่าง ๆ ตลอดจนยานพาหนะ (ความรู้เกี่ยวกับคำว่าท้องถิ่น สืบค้นวันที่ 16 กันยายน 2556)

ครอบครัวเป็นสถาบันพื้นฐานที่เป็นหลักสำคัญที่สุดของสังคม ทำหน้าที่หล่อหลอมและขัดเกลาความเป็นมนุษย์ให้แก่สมาชิกของครอบครัว ด้วยการอบรมเลี้ยงดูให้ความรัก ความเอื้ออาทร ความช่วยเหลือเกื้อกูลกัน พร้อมทั้งปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม และถ่ายทอดวัฒนธรรมของสังคมให้แก่สมาชิกในครอบครัว เพื่อให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพ มีความพร้อมที่จะทำงานอย่างเต็มที่และสร้างสรรค์ เป็นพลังสำคัญในการพัฒนาสังคมและประเทศชาติต่อไป ดังนั้นครอบครัวจึงมีความสำคัญและมีอิทธิพลที่สุดต่อชีวิตของทุกคน

สถานการณ์ครอบครัวไทย

- รูปแบบของครอบครัวเปลี่ยนจากครอบครัวขยายมาเป็นครอบครัวเดี่ยวมากขึ้น
- อัตราการจดทะเบียนสมรสลดลง
- จำนวนผู้หญิงเป็นหัวหน้าครัวเรือนมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น
- จำนวนผู้สูงอายุมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น
- ความอยู่ดีมีสุขด้านชีวิตครอบครัวมีแนวโน้มลดลง

ครอบครัวในปัจจุบันเผชิญกับภาวะการเปลี่ยนแปลงอันเป็นผลมาจากปัจจัยภายในครอบครัวและปัจจัยแวดล้อมในชุมชน สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยสภาพเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ซึ่งเปลี่ยนแปลงตามกระแสโลกาภิวัตน์ และความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสมัยใหม่

ผลกระทบต่อแบบแผนการดำเนินชีวิตของครอบครัวได้เปลี่ยนแปลงไป จะเห็นได้ว่าครอบครัวไทยมีลักษณะหลากหลายยิ่งขึ้น และสมาชิกในครอบครัวมีวิถีชีวิตที่แตกต่างไปจากเดิม การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอาจยังผลให้เกิดความสั่นคลอนของสถาบันครอบครัว โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านโครงสร้างและความสัมพันธ์หรือพันธะระหว่างสมาชิกภายในครอบครัวที่มีต่อกันทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของสังคมและประเทศ

ท่าอย่างไรจึงจะเป็นครอบครัวที่มีคุณภาพ

ทุกสุขของครอบครัวจะขึ้นอยู่กับบุคคลสองคนคือพ่อและแม่ที่จะปั้นแต่งลูกให้ออกมามีลักษณะหน้าตา บุคลิกอย่างไร รวมทั้งความสุขและทุกข์ของทุกชีวิตในครอบครัวก็ล้วนขึ้นอยู่กับมาราวตัวของพ่อแม่ในครอบครัวนั้นทั้งสิ้น” เราทุกคนต่างก็เกิดมาในครอบครัวเหมือน ๆ กันแต่ทำไมบางครอบครัวดูจะมี “คุณภาพ” มากกว่าครอบครัวอื่น

บางครอบครัวพ่อแม่ลูก มีลักษณะคล้ายบุคคลแปลกหน้าที่ถูกจับมารวมอยู่ในบ้านหลังเดียวกัน

บางครอบครัวมีแต่ความไม่เข้าใจ ขัดแย้งกันตลอด อยู่ใกล้กันแต่กาย แต่ใจห่างกันสุดซึ้ง

แต่บางครอบครัว แม้จะทะเลาะกันบ้าง แต่ก็ยังดูรักใคร่กันดี องค์กรประกอบของบ้านกับคุณภาพชีวิตที่ดีกว่า

การสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีในบ้าน มีกฎหลักเกณฑ์โบราณที่ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ ทั้งปรัชญาตะวันออกและตะวันตก แต่ที่ตรงกันนั้นคือ การมีสุขภาพอนามัย รายได้จุนเจือ และสภาพแวดล้อมในการดำรงชีวิตที่แยกย่อยออกได้อีกหลายลักษณะเช่น คุณภาพชีวิตด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ด้านสุขภาพจิต ด้านการพักผ่อนหย่อนใจ และรวมไปถึงการรับรู้ข้อมูลข่าวสารความเป็นไปในสังคม ที่มีผลต่ออารมณ์ความรู้สึกนึกคิด

คุณภาพชีวิตของในแต่ละครัวเรือนนั้น ไม่สามารถเปรียบเทียบกันได้ เป็นเรื่องของความรู้สึกพึงพอใจในสิ่งที่มีบางที่ชอบเล่นกับธรรมชาติ สัตว์เลี้ยง เทคโนโลยี รถยนต์ เป็นต้น จนไม่อาจจะเปรียบเทียบกันว่า ของเธอของชั้นใครดีหรือสวาทกว่ากัน

ฉะนั้นสุขภาพชีวิตที่ดีกว่า จึงหมายถึงการดำเนินชีวิตในสังคมปัจจุบันที่อยู่ดีมีสุขครบถ้วน ทั้งสุขภาพทางกายและใจที่ไร้ความอิจฉาริษยา ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ มีภูมิคุ้มกันอย่างพอประมาณ จนเกินความสมดุล มีจำเป็นต้องรวยหรือจนล้นฟ้า

แนวทางการสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีกว่าจึงมีอยู่ด้วยกัน 4 มิติคือ

1. มิติทางด้านสุขภาพ
 2. มิติทางด้านความสุขของครอบครัว
 3. มิติทางความเจริญก้าวหน้า
 4. มิติทางสภาพแวดล้อมกายภาพของที่อยู่อาศัยปราศจากมลภาวะทางเสียง กลิ่น และอากาศที่ไม่บริสุทธิ์
- ประเมินคุณภาพชีวิตครอบครัว

โดยใช้แบบประเมินคุณภาพครอบครัว ที่ดัดแปลงจากแบบประเมินคุณภาพชีวิตสมรสในครอบครัว ของกรมสุขภาพจิตและกระบวนการเสวนาแลกเปลี่ยนการะบบบาทหน้าที่ของพ่อแม่ที่มีต่อลูกในช่วงวัยเจริญเติบโต มีวัตถุประสงค์

เพื่อให้ผู้ปกครองเด็กได้ทบทวนบทบาทของตนเองในครอบครัว ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว มีประเด็นในการทบทวน 6 ด้าน ดังนี้

1. การชื่นชมคุณค่าบุตรหลานและสมาชิกในครอบครัว
2. การมีเวลาอยู่ร่วมกัน
3. การเต็มใจร่วมทุกข์ร่วมสุขกันในครอบครัว
4. การติดต่อสื่อสารระหว่างกัน
5. การมีศรัทธาต่อศาสนา
6. การใช้สมรรถนะจัดการกับวิกฤติการณ์ในครอบครัว

ความผูกพันภายในครอบครัวของสังคมไทยได้เปลี่ยนแปลงจากเดิมไปมาก จากครอบครัวใหญ่มาเป็นครอบครัวเล็กที่อยู่กันตามลำพังมากขึ้น ครอบครัวที่มีการแยกกัน หรือหย่าร้างกันมีจำนวนเพิ่มขึ้น บางครอบครัวยังได้รับการช่วยเหลือเกื้อกูลจากครอบครัวเดิมหรือญาติพี่น้อง แต่หลายครอบครัวต้องเผชิญชีวิตตามลำพัง ความสัมพันธ์ต่อกันภายในครอบครัวห่างเหิน มีสภาพต่างคนต่างอยู่มากขึ้น โดยมีการทำงานของพ่อแม่ การเรียนหนังสือของเด็ก ต่าง ๆ และวัตถุเข้ามาแทนที่ความสัมพันธ์ใกล้ชิด ในครอบครัวที่เป็นปัญหาจะพบเด็กถูกทอดทิ้งตามลำพังหรืออยู่กับผู้อื่น แม้ในครอบครัวที่พ่อแม่ลูกอยู่ร่วมกัน เด็กก็จะถูกทอดทิ้งโดยไม่ตั้งใจได้มาก ในทางตรงข้าม บางครอบครัวที่พ่อแม่รักลูกมาก ห่วงใยมาก มีความคาดหวังมาก ก็มีส่วนทำให้เด็กเกิดความไม่มั่นคงทางจิตใจได้ ซึ่งเป็นเหตุทำให้เกิดความผิดปกติในบทบาทหน้าที่และความเป็นอยู่ร่วมกันของสมาชิกในครอบครัว (ครอบครัวกับคุณภาพชีวิต วันที่สืบค้น 16 กันยายน 2556)

การพัฒนาคุณภาพชีวิต

สังคมมนุษย์เป็นสังคมที่ต้องการความเจริญก้าวหน้า ต้องการชื่อเสียงเกียรติยศ เงินทอง การยอมรับจากวงสังคม และประสบความสำเร็จในหน้าที่การงาน ซึ่งไม่มีใครสามารถปฏิเสธได้ว่า ในแต่ละวันนั้นมนุษย์ต้องดิ้นรนขวบวชไขว่คว้าหาสิ่งที่ตนพึงปรารถนาเพื่อให้ได้มา

ดังนั้นการพัฒนาคุณภาพชีวิตจึงเป็นการพัฒนาตนเองเพื่อให้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ปรับปรุงการดำเนินชีวิตให้สอดคล้องและรองรับกับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ปัญหาที่สำคัญมีอยู่ว่า แล้วเราจะสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตสู่ความสำเร็จนั้นได้อย่างไร คำตอบที่ดีที่สุดคงหนีไม่พ้น เราต้องรู้จักตัวเราเองก่อน เพราะตัวเราเท่านั้นที่จะสามารถสร้างความสำเร็จให้กับตัวเองได้ ไม่มีใครสามารถทำแทนได้ ดังเช่นคำกล่าวที่ว่า “ดีชั่วอยู่ที่ตัวทำ สูงต่ำอยู่ที่ทำตัว”

ตัวชี้วัดคุณภาพชีวิตนั้นมีอยู่มากมาย และสิ่งหนึ่งที่เราไม่สามารถละเลยที่จะนึกถึงนั่นคือ ปัจจัย 4 อันได้แก่ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรคและที่อยู่อาศัย ซึ่งนับเป็นปัจจัยพื้นฐานเบื้องต้นในการดำรงชีวิตที่สำคัญ ซึ่งมนุษย์ทุกคนจะขาดเสียมิได้

นอกจากนั้นแล้ว การศึกษาก็นับว่าเป็นตัวชี้วัดคุณภาพชีวิตอีกข้อที่สำคัญ เพราะทั่วโลกจะถือว่า “ประเทศที่มีอัตราการศึกษาของประชากรภายในประเทศอยู่ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานสูงนั้น ย่อมถือว่า ประชากรในประเทศนั้นมีคุณภาพชีวิตที่ดีด้วย” เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา แคนาดา อังกฤษ เป็นต้น

การพัฒนาตนเองเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต สามารถแบ่งออกได้เป็น 4 มิติดังนี้

1. การพัฒนาคุณภาพชีวิตทางด้านร่างกาย ได้แก่ การให้ความสำคัญด้านสุขภาพ รู้จักบริโภคอาหารอย่างถูกสุขลักษณะและครบ 5 หมู่ หาเวลาพักผ่อนและออกกำลังกายเป็นประจำ เพื่อสุขภาพร่างกายที่แข็งแรงสมบูรณ์
2. การพัฒนาคุณภาพชีวิตทางด้านอารมณ์ เป็นการสร้างเสริมสุขภาพจิตที่ดี รู้จักควบคุมอารมณ์โดยการหมั่นฝึกให้ทาน การทำงานอดิเรกที่ชื่นชอบ การเข้าร่วมกิจกรรมสันทนาการ การฝึกสมาธิ เป็นต้น
3. การพัฒนาคุณภาพชีวิตทางด้านสังคม เป็นการสร้างการยอมรับ และยกย่องจากสังคม อันได้แก่ การเข้าร่วมกิจกรรมกับเพื่อน ๆ หรือจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่จัดขึ้น การใช้เวลาว่างบำเพ็ญประโยชน์เพื่อชุมชนและการปฏิบัติตนโดย

ยึดหลักคุณธรรม จริยธรรม เป็นต้น

4. การพัฒนาคุณภาพชีวิตทางด้านสติปัญญา เป็นการเพิ่มทักษะทางความรู้ให้กับตนเอง เช่น การอ่านหนังสือ การเข้ารับการอบรม เพื่อเพิ่มพูนความรู้ ทักษะและประสบการณ์ในด้านต่าง ๆ การศึกษาข้อมูลด้วยตนเองจากสื่อ สารสนเทศ วิทยุโทรทัศน์ ฯลฯ รวมไปถึงการหัดสังเกตและติดตามการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

เทคนิคในการพัฒนาตนเองเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตนั้น มีอยู่ด้วยกัน 6 ประการดังต่อไปนี้ คือ

1. วางแผนล่วงหน้า เพราะความสำเร็จที่ได้มาส่วนใหญ่มักจะมาจากแผนงานที่ชัดเจน มีวัตถุประสงค์ เป้าหมาย กำหนดระยะเวลา รูปแบบของกิจกรรม ขั้นตอนการดำเนินงาน นอกจากนั้นแล้วหลังจากสิ้นสุดในทุก ๆ กิจกรรม ควรมี การวัดและประเมินผลตรวจสอบ เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงและแก้ไข สำหรับแผนงานครั้งใหม่ในคราวหน้าต่อไป

2. จัดความขี้เกียจ เพราะความขี้เกียจนั้นแหละเป็นอุปสรรคสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิต เมื่อปล่อยให้ความขี้เกียจเข้ามาเยือนแล้วก็ยากเหลือเกินที่จะสลัดมันออกไป เพราะฉะนั้นเราจึงควรกำจัดความขี้เกียจตั้งแต่เริ่มต้น โดยการไม่ผัดวันประกันพรุ่ง ปล่อยงานเป็นดินพอกหางหมู และควรลงมือปฏิบัติทันที

3. ฝึกนิสัยประหยัด อดออม เพราะการใช้จ่ายที่ถูกวิธีและสมควรแก่ฐานะนั้น เป็นการสร้างระเบียบวินัยขึ้น พื้นฐานให้แก่ตนเองและยังใช้เป็นหลักประกันที่แน่นอนเมื่อถึงคราวคับขันเร่งด่วนอีกด้วย

4. หัดคิดในมุมสร้างสรรค์ เป็นการคิดเชิงบวก คิดแต่เรื่องที่ดีงาม มองปัญหาต่าง ๆ ให้เป็นเรื่องเล็กที่สามารถ แก้ไขได้ การหัดเปิดมุมมองใหม่ ๆ กับสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รายล้อมรอบ ๆ ตัวนั้น เป็นการพัฒนาระบวนการทาง ความคิด และสร้างทัศนคติที่ดีให้เกิดขึ้น หลีกเลียงการมองตนเองเป็นศูนย์กลาง พร้อมกันนั้นควรหัดรับฟังให้มากและสละเวลา บางส่วนแลกเปลี่ยนเสวนาแสดงความคิดเห็นกับผู้อื่นอยู่เสมอ

5. ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค เพราะปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ เปรียบเสมือนกับบททดสอบบทหนึ่ง ที่จะนำทางเรา สู่ความสำเร็จ เมื่อเราคิดจะลงมือทำการสิ่งใด ควรตั้งรับและเตรียมใจไว้ว่า “ทางเดินสู่ความสำเร็จนั้น ย่อมต้องมีอุปสรรค ขวากหนามเป็นเพื่อนร่วมเดินทางด้วยเสมอ” ปัญหาทุกปัญหามารวม ๆ กับความสำเร็จ และเมื่อใดที่คุณพบกับ ความสำเร็จ คุณจะรู้ว่า “ไม่ว่าจะอีกกี่สิบปัญหาในภายหน้า คุณก็จะสามารถผ่านพ้นมันไปได้ เหมือนอย่างคราวนี้เช่นกัน”

6. เคารพตนเอง โดยเชื่อมั่นในความสามารถ ให้โอกาสตนเองในการกล้าลองผิดลองถูก เพราะผู้ที่สามารถ ยืนหยัดอยู่บนความสำเร็จนั้น ล้วนแล้วแต่ผ่านบททดสอบ ปัญหา และอุปสรรคต่าง ๆ มานับไม่ถ้วน

จุดเริ่มต้นที่ดีในการพัฒนาคุณภาพชีวิตนั้น คือ การเปิดใจยอมรับตนเอง การมีความพร้อมในการศึกษาเรียนรู้ และมีสติตั้งรับกับการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตอยู่เสมอ จะช่วยให้คุณใช้ชีวิตอยู่ ร่วมกับบุคคลอื่น ๆ ในสังคมได้อย่างมีความสุข (ทิวพร เพลิดเพลิน สืบค้นวันที่ 16 กันยายน 2566)

ภาคตะวันออกเฉียงนอกจะมีกลุ่มใหญ่ที่เป็นคนไทยมาแต่เดิมแล้ว ยังเป็นถิ่นที่อยู่ของคนหลายเชื้อชาติ เช่น ชาวซอง ซึ่งเป็นชนเผ่าตระกูลมอญ-เขมร ที่อยู่ในเขตป่าเขา ใช้ชีวิตตามธรรมชาติ ประดิษฐ์เครื่องมือเครื่องใช้ที่ทำจากวัสดุใน ท้องถิ่น เช่น เครื่องจักสาน มีกระบุง ตะกร้า และของป่าเอามาแลกเปลี่ยนเสื้อผ้าและอาหารกับคนในเมือง ส่วนชาวญวน อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานสมัยใดไม่ปรากฏชัดเจน อยู่ที่แถบบ้านท่าเรือจาง เป็นญวนที่นับถือศาสนาคริสต์ ชาวจีนเป็นกลุ่ม ที่มีจำนวนมากที่สุด มีบทบาทด้านการค้า เริ่มจากการค้าทางเรือสำเภามาตั้งแต่ในอดีต ชาวไทยมุสลิมอพยพเข้ามาตั้ง ถิ่นฐาน ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว อันสืบเนื่องมาจากปัญหาการยึดครองอินโดจีนของฝรั่งเศส

กลุ่มชนดังกล่าวมีวิถีชีวิตประสมประสานกับคนไทยพื้นถิ่น สื่อสารกันด้วยภาษา วัฒนธรรม และความเชื่อไปใน แนวเดียวกัน ผสมกลมกลืน ไม่มีปัญหาขัดแย้งกันแต่อย่างใด ใช้ภาษาไทยอย่างเดียวกัน สำเนียงไทยภาคกลาง แต่จะมี เสียงเพี้ยนไปบ้าง ประชากรส่วนใหญ่นับถือพุทธศาสนา พื้นที่ของภาคตะวันออกเฉียงนอกมีขนาดเล็กกว่าภาคอื่น เดิมทีภาคนี้เรียกรวมกับคนภาคกลาง แต่เนื่องจากลักษณะภูมิประเทศซึ่งต่างไปจากภาคกลาง คือผลผลิตและภูมิอากาศคล้ายคลึงกับ ภาคใต้ มีลักษณะเด่นเฉพาะ อาชีพในภาคนี้ส่วนใหญ่เป็นพืชสวนพืชไร่ การประมง พืชสวนที่สำคัญได้แก่ เงาะ ส่วนพืชไร่ มี อ้อย มันสำปะหลัง และสับปะรด

การประมงทำกันตามชายฝั่งโดยทั่วไป และมีการเลี้ยงกุ้งกันในบางจังหวัด ส่วนการทำนา มีในจังหวัดฉะเชิงเทรา และปราจีนบุรี นอกจากอาชีพดังกล่าว ในจังหวัดจันทบุรี ปัจจุบันแม้ว่าจำนวนพลอยดิบจะลดลงไปมาก แต่ก็ยังเป็นศูนย์กลางของการเจียระไนพลอยที่สำคัญ โดยการนำเอาพลอยต่างประเทศเข้ามาเจียระไน ด้านเศรษฐกิจ ในภาคนี้ เศรษฐกิจก้าวหน้าไปอย่างมาก เพราะได้มีการสร้างท่าเรือน้ำลึกขึ้นที่แหลมฉบัง ซึ่งขณะนี้ไม่มีโรงงานกลั่นน้ำมันขนาดใหญ่ อยู่แล้ว พร้อมกันนั้นยังมีนิคมอุตสาหกรรม สำหรับผลิตสินค้าออกยังต่างประเทศ และที่บริเวณมาบตาพุด จังหวัดระยอง ได้เน้นด้านอุตสาหกรรมปิโตรเคมี โดยการนำเอาก๊าซธรรมชาติที่พบในอ่าวไทย มาแปรสภาพเป็นสารที่ใช้ในการทำ พลาสติก ทำวัสดุพีวีซีขายฝั่งทะเลด้านนี้มีสถานที่ท่องเที่ยวและหาดทราย ซึ่งอยู่ใกล้กรุงเทพฯ จึงเป็นแหล่งที่ผู้คนทั้ง ชาวไทยและชาวต่างประเทศ นิยมมาพักผ่อนท่องเที่ยว โดยเฉพาะที่พัทยา จังหวัดชลบุรี

ลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบสลับภูเขาสูงเตี้ย ๆ บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออกมีเทือกเขาจันทบุรีทอดตัวไป ทางตะวันตกจดกับเทือกเขาพนมดงรัก ซึ่งทอดยาวจากเหนือถึงใต้ เป็นเส้นแบ่งอาณาเขตระหว่างไทยกับประเทศกัมพูชา ประชาธิปไตย มีแม่น้ำสายสำคัญ ได้แก่ แม่น้ำจันทบุรี แม่น้ำตราด แม่น้ำระยอง และแม่น้ำประแสร์ ซึ่งไหลลงสู่ทะเล อ่าวไทย ชายฝั่งทะเลที่เรียบยาวโค้งเว้า ท้องทะเลตะวันออกเต็มไปด้วยกลุ่มเกาะน้อยใหญ่หลายแห่ง ที่สำคัญได้แก่ เกาะช้าง เกาะหมาก เกาะกูด ในภาคตะวันออก เกาะเสม็ด เกาะมัน จังหวัดระยอง เกาะล้าน เกาะสีชัง ในจังหวัดชลบุรี ส่วนบริเวณปากแม่น้ำเป็นพื้นที่ป่าชายเลนที่อุดมสมบูรณ์ ซึ่งเกิดจากการทับถมของตะกอนโคลนตม ที่แม่น้ำสายต่าง ๆ พัดพามา เป็นบริเวณที่มีความสำคัญต่อระบบนิเวศของสิ่งมีชีวิต

การแบ่งภูมิภาคตามราชบัณฑิตยสถาน แบ่งภาคตะวันออกประกอบไปด้วย 7 จังหวัดอย่างเป็นทางการ คือ

1. จังหวัดจันทบุรี
2. จังหวัดชลบุรี
3. จังหวัดตราด
4. จังหวัดระยอง
5. จังหวัดฉะเชิงเทรา
6. จังหวัดปราจีนบุรี
7. จังหวัดสระแก้ว

2. วิธีการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive research) ชนิดการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ศึกษาสวัสดิการสังคมเพื่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่นภาคตะวันออก ซึ่งประกอบด้วย 7 จังหวัด คือ จันทบุรี ระยอง ตราด ชลบุรี สระแก้ว ปราจีนบุรี ฉะเชิงเทรา ประชากรมีจำนวนทั้งสิ้น 4,644,529 คน

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนประชากรในปี 2558

อันดับ	จังหวัด	จำนวนประชากร (คน) (31 ธันวาคม 2558)
1	ชลบุรี	1,455,039
2	ฉะเชิงเทรา	700,902
3	ระยอง	688,999
4	สระแก้ว	556,922
5	จันทบุรี	531,037
6	ปราจีนบุรี	482,195
7	ตราด	229,435
รวม		4,644,529

ที่มา : ข้อมูลทะเบียนราษฎร กรมการปกครอง ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2558

การสุ่มตัวอย่าง (Random Sampling) เป็นการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi – Stage Sampling)

วิธีการสุ่มตัวอย่างขั้นที่ 1 เป็นการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Sampling)

1. จังหวัดจันทบุรี มี 10 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมือง ท่าใหม่ เขาคิชฌกูฏ ขลุง แก่งหางแมว นายายอาม สอยดาว โป่งน้ำร้อน แห่มสิงห์ มะขาม
2. จังหวัดระยอง มี 8 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมือง บ้านฉาง แกลง วังจันทร์ บ้านค่าย ปลวกแดง เขาชะเมา นิคมพัฒนา
3. จังหวัดฉะเชิงเทรา มี 11 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมือง คลองเขื่อน ท่าตะเกียบ บางน้ำเปรี้ยว บางคล้า บางปะกง แปลงยาว พนมสารคาม ราชสาส์น สนามชัยเขต บ้านโพธิ์
4. จังหวัดสระแก้ว มี 9 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมือง คลองหาด ตาพระยา วังน้ำเย็น วัฒนานคร อรัญประเทศ เขาฉกรรจ์ โคกสูง วังสมบูรณ์
5. จังหวัดชลบุรี มี 11 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมือง เกาไชย จันทน์ เกาสีซัง บ้านบึง ศรีราชา บ่อทอง บางละมุง พนัสนิคม พานทอง สัตหีบ หนองใหญ่
6. จังหวัดปราจีนบุรี มี 7 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมือง กบินทร์บุรี นาดี บ้านสร้าง ศรีมโหสถ ประจันตคาม ศรีมหาโพธิ์
7. จังหวัดตราด มี 7 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมือง คลองใหญ่ เขาสมิง บ่อไร่ แห่มงอบ เกาสุด เกาช้าง

วิธีการสุ่มตัวอย่างขั้นที่ 2 เป็นการสุ่มแบบอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ผู้วิจัยสุ่มตัวอย่างแต่ละจังหวัดเพื่อให้ได้อำเภอแต่ละอำเภอ เป็นวิธีเชิงปริมาณ การสุ่มแบบง่ายด้วยวิธีการจับสลาก (Lottery Method) โดยเขียนชื่ออำเภอแต่ละอำเภอจนครบทุกอำเภอ ในแต่ละจังหวัดลงในสลากแต่ละใบ จากนั้นนำใส่ในภาชนะ เขย่าให้ปะปนกันแล้วจึงเลือกหยิบขึ้นมาทีละใบจนได้ครบตามความต้องการ ได้อำเภอตัวอย่างมาเพียง 1 อำเภอ เช่น จังหวัดจันทบุรีได้อำเภอเมือง จังหวัดระยองได้อำเภอวังจันทร์ จังหวัดฉะเชิงเทราได้อำเภอบางปะกง จังหวัดสระแก้วได้อำเภอวังน้ำเย็น จังหวัดชลบุรีได้อำเภอบ้านบึง จังหวัดปราจีนบุรีได้อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดตราดได้อำเภอคลองใหญ่

เมื่อสุ่มอำเภอได้ 7 อำเภอ ซึ่งถือว่าเป็นตัวแทนของจังหวัดทั้ง 7 จังหวัด สุ่มตัวอย่างประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป การสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Sampling) คือการแบ่งจำนวนขนาดของกลุ่มตัวอย่างออกตามจำนวนกลุ่มของประชากร โดยใช้สัดส่วนของประชากรแต่ละกลุ่มเป็นตัวแบ่ง

1. ขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากประชากรที่อาศัยทั้งหมด 7 จังหวัด มีจำนวนทั้งสิ้น 4,644,529 คน กลุ่มตัวอย่าง 400 คน ระดับความเชื่อมั่น 95%
2. จำแนกประชากรออกเป็นกลุ่ม ๆ ซึ่งแบ่งออกได้เป็น 7 อำเภอ
3. แบ่งจำนวนขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้ 400 คน ออกเป็น 7 กลุ่ม (จังหวัด) โดยแบ่งตามสัดส่วนของประชากร เพื่อให้ได้จำนวนตัวอย่างในแต่ละกลุ่ม
4. ใช้การสุ่มแบบง่าย จากประชากรทั้งหมด 4,644,529 คน กลุ่มตัวอย่าง 400 คน แต่ละจังหวัดตามขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

วิธีคำนวณ

จังหวัดจันทบุรี	$\frac{531,037 \times 400}{4,644,529}$	= 46 คน
จังหวัดระยอง	$\frac{688,999 \times 400}{4,644,529}$	= 59 คน
จังหวัดฉะเชิงเทรา	$\frac{700,902 \times 400}{4,644,529}$	= 60 คน
จังหวัดสระแก้ว	$\frac{556,922 \times 400}{4,644,529}$	= 48 คน
จังหวัดชลบุรี	$\frac{1,455,039 \times 400}{4,644,529}$	= 125 คน
จังหวัดปราจีนบุรี	$\frac{482,195 \times 400}{4,644,529}$	= 42 คน
จังหวัดตราด	$\frac{229,435 \times 400}{4,644,529}$	= 20 คน

กลุ่มตัวอย่างจากประชาชนทั้ง 7 จังหวัด โดยจะทำการแจกแบบสอบถามจำนวน 400 ชุด ระยะเวลาการวิจัยนี้ ตั้งแต่ 1 ตุลาคม 2558 ถึง 30 กันยายน 2559 ระยะเวลา 1 ปี

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ได้ข้อมูลจากทฤษฎี เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยข้อมูลทั่วไปเป็นแบบปรนัย (Objective Test) ใช้แบบเลือกตอบ (Multiple – Choice) คุณภาพชีวิตก่อนและหลังได้รับสวัสดิการสังคม ใช้แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) การพัฒนาตนเองเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตใช้แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามที่วิจัยสร้างขึ้นเอง ซึ่งแบบสอบถามแบ่งเป็น 4 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป ของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งคำถามเป็นลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check – List) จำนวน 10 ข้อ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามคุณภาพชีวิตของประชาชนก่อนและหลังได้รับสวัสดิการสังคม แบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) จำนวน 22 ข้อ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามการพัฒนาตนเองเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต แบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มีคำถามจำนวน 30

ตอนที่ 4 การแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ เพิ่มเติมของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นคำถามปลายเปิด (Open-Ended)

วิธีการเก็บข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถาม จากกลุ่มตัวอย่างคือ ประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปี ขึ้นไป ที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่นภาคตะวันออก เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม โดยดำเนินการเป็น 3 ขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยและนักศึกษาลงภาคสนามแจกแบบสอบถามด้วยตนเอง
2. ผู้วิจัยและนักศึกษาเก็บรวบรวมแบบสอบถามคืนจากผู้ตอบแบบสอบถาม ครบตามจำนวน
3. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้มาตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ทุกชุดและนำไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ SPSS

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป ของประชาชนในท้องถิ่นภาคตะวันออก จากกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน รายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือน เงินออม หนี้สิน ที่อยู่อาศัย คนในครอบครัว โดยใช้สถิติค่าร้อยละ (Percentage)
2. การวิเคราะห์เกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของประชาชน ก่อนและหลังได้รับสวัสดิการสังคม โดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
3. การวิเคราะห์การพัฒนาตนเองเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3. ผลการศึกษาและการอภิปรายผล

ผลการศึกษา

ประชาชนในท้องถิ่นภาคตะวันออกจบการศึกษาระดับปริญญาตรี อาชีพค้าขาย/พนักงานบริษัท รายได้เฉลี่ยต่อเดือนตั้งแต่ 15,000 บาทขึ้นไป รายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือน 3,001-6,000 บาท มีเงินออมและหนี้สินเท่ากัน บ้านที่อยู่อาศัยเป็นบ้านของตนเอง บุคคลในครอบครัวที่อยู่ด้วยกันมี 2-3 คน รูปแบบของครอบครัวเป็นครอบครัวเดี่ยว คุณภาพชีวิตของประชาชนก่อนได้รับสวัสดิการสังคม ความคิดเห็นโดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง คุณภาพชีวิตของประชาชนหลังได้รับสวัสดิการสังคม ความคิดเห็นโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ความคิดเห็นในแต่ละด้านของการพัฒนาตนเองเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต คือ ด้านครอบครัว ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ ด้านสังคม ด้านสติปัญญา ด้านเทคนิคในการพัฒนาตนเอง มีความคิดเห็นโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.54$)

การอภิปรายผล

จากผลการวิจัยพบว่าคุณภาพชีวิตของประชาชนหลังได้รับสวัสดิการสังคม ความคิดเห็นในแต่ละด้านหลังได้รับสวัสดิการสังคม คือ ด้านครอบครัว ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านสุขภาพและความเครียด ด้านมีชีวิตและความเป็นอยู่ ความคิดเห็นโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของศิริพร ทองสุคติ (2556) ทศนคติด้านความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการดำเนินงานด้านสวัสดิการสังคมของเทศบาลตำบลบางกระพุ่ม อำเภอบางกระพุ่ม จังหวัดพิษณุโลกทั้ง 4 ด้านโดยรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของสมสมัย พิลาแดง และคณะ (2557) ความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลดงพุง อำเภอดอนจาน จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก

4. สรุปผล

ประชาชนในท้องถิ่นภาคตะวันออกส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุ 21-40 ปี จบการศึกษาระดับปริญญาตรี อาชีพค้าขาย/พนักงานบริหาร รายได้เฉลี่ยต่อเดือนตั้งแต่ 15,001 บาทขึ้นไป มีรายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือน 3,001-6,000 บาท มีเงินออมทั้งหมดต่ำกว่า 3,001 บาท มีหนี้สินทั้งสิ้นต่ำกว่า 3,001 บาท บ้านที่อยู่อาศัยเป็นของตนเอง บุคคลในครอบครัว

ที่อยู่ด้วยกันมี 2-3 คน คุณภาพชีวิตของประชาชนก่อนได้รับสวัสดิการสังคม ด้านครอบครัว ความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ลำดับที่ 1 คนในครอบครัวมีปฏิสัมพันธ์กัน ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ด้านสิ่งแวดล้อม ความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ลำดับที่ 1 มีสถานที่ให้เดิน - วิ่งออกกำลังกาย ด้านสุขภาพและความเครียด ความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ลำดับที่ 1 ท่านมีสุขภาพจิตที่ดี ด้านชีวิตและความเป็นอยู่ ความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ลำดับที่ 1 สินค้ามีราคาแพง ความคิดเห็นในแต่ละด้านก่อนได้รับสวัสดิการสังคม คือ ด้านครอบครัว ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านสุขภาพและความเครียด ด้านมีชีวิตและความเป็นอยู่ ความคิดเห็นโดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ลำดับที่ 1 ด้านครอบครัว คุณภาพชีวิตของประชาชนหลังได้รับสวัสดิการสังคม ด้านครอบครัว ความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมาก ลำดับที่ 1 คนในครอบครัวอยู่ดี กินดี ด้านสิ่งแวดล้อม ความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมาก ลำดับที่ 1 มีสถานที่ให้เดิน - วิ่งออกกำลังกาย ด้านสุขภาพและความเครียด ความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ลำดับที่ 1 ท่านมีสุขภาพจิตที่ดี ด้านชีวิตและความเป็นอยู่ ความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมาก ลำดับที่ 1 สินค้ามีราคาแพง ความคิดเห็นในแต่ละด้านหลังได้รับสวัสดิการสังคม คือ ด้านครอบครัว ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านสุขภาพและความเครียด ด้านมีชีวิตและความเป็นอยู่ ความคิดเห็นโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ลำดับที่ 1 ด้านสิ่งแวดล้อม การพัฒนาตนเอง เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต ด้านครอบครัว มีความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมาก ลำดับที่ 1 จำนวนผู้สูงอายุมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ด้านร่างกาย ความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ลำดับที่ 1 บริโภคอาหารถูกสุขลักษณะและครบ 5 หมู่ ด้านอารมณ์ ความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมาก ลำดับที่ 1 ชอบทำบุญ ทำทาน ด้านสังคม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ลำดับที่ 1 เข้าร่วมกิจกรรมกับเพื่อน ๆ/ญาติ ด้านสติปัญญา มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ลำดับที่ 1 สังเกตและติดตามข่าวสารบ้านเมืองและการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ด้านเทคนิคในการพัฒนาตนเอง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ลำดับที่ 1 เคารพตนเอง เชื่อมมั่นในความสามารถ ให้โอกาสตนเอง ความคิดเห็นในแต่ละด้านของการพัฒนาตนเองเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต คือ ด้านครอบครัว ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ ด้านสังคม ด้านสติปัญญา ด้านเทคนิคในการพัฒนาตนเอง มีความคิดเห็นโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ลำดับที่ 1 ด้านเทคนิคในการพัฒนาตนเอง

5. เอกสารอ้างอิง

- กรมการปกครอง. กระทรวงมหาดไทย. “ประกาศสำนักทะเบียนกลาง กรมการปกครอง เรื่องจำนวนราษฎรทั่วราชอาณาจักร แยกเป็นกรุงเทพมหานครและจังหวัดต่าง ๆ ตามหลักฐานการทะเบียนราษฎร ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2558.” [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : http://stat.bora.dopa.go.th/stat/y_stat58.htm 2558. สืบค้นเมื่อ 16 กุมภาพันธ์ 2559.
- จงจิตต์ โสภณคณาภรณ์. 2530. สวัสดิการสังคม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- พวงทอง ไกรพิบูลย์. 2555. คุณภาพชีวิต. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก haamor.com/th/คุณภาพชีวิต/ สืบค้นเมื่อ 16 กรกฎาคม 2559.
- ศรีทัฬหิม พานิชพันธ์. 2526. “สวัสดิการสังคม”. ในเอกสารทางวิชาการเล่มที่ 1 เรื่องความรู้ทางสังคมสงเคราะห์ศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ศิริพร ทองสุคติ. 2556. การศึกษาทัศนคติของประชาชนต่อการดำเนินงานด้านสวัสดิการสังคมของเทศบาลตำบลบางกระพุ่ม อำเภอบางกระพุ่ม จังหวัดพิษณุโลก. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก e-article.plu.ac.th/index.php/2556/15-pp/458-pp560327. สืบค้นเมื่อ 16 กันยายน 2557.
- สมสมัย พิลาดง และคณะ. 2557. ความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุ ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลดงพญา อำเภอดอนจาน จังหวัดกาฬสินธุ์. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก journal.psl.ksu.ac.th/File-73.html. สืบค้นเมื่อ 16 กันยายน 2557.

- สุคันธรส ศิริไกลกุล. 2555. ครอบครัวไทยกับคุณภาพชีวิต. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก www.gotoknow.org > หน้าแรก > Sucontaros Sivilaikul > สมุด > Occupational Therapy. สืบค้นเมื่อ 16 กรกฎาคม 2559.
- สุวลักษณ์ รัตตรา. 2545. ความรู้เกี่ยวกับคำว่าท้องถิ่น. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก www.nectec.or.th/schoolnet/library/create-web/10000/generalty/10000-5958.html. สืบค้นเมื่อ 16 กันยายน 2557.

การนำนโยบายความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานไปปฏิบัติ กรณีศึกษาบริษัทคานะมิทสึพูลเลย์ จำกัด

Implementation of Occupational Safety and Environment Policy in Kanemitsu Pulley Co., Ltd.

วรวิศรา สันติมิตร

Rawissara Santimit

รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (การจัดการภาครัฐและภาคเอกชน) วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา

E-mail: orny_12@hotmail.com , Tel: 0926564145

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่องการนำนโยบายความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงานไปปฏิบัติ กรณีศึกษาบริษัทคานะมิทสึพูลเลย์ จำกัด นิคมอีสเทิร์นซีบอร์ดระยอง จังหวัดระยอง การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ โดยกลุ่มตัวอย่างคือ ประชากร ของบริษัทคานะมิทสึพูลเลย์ จำกัด

ผลการศึกษา พบว่า ภาพรวมความชัดเจนของวัตถุประสงค์นโยบายไปสู่การปฏิบัติของนโยบาย อยู่ในระดับน้อย ภาพรวมระดับการนำนโยบายไปปฏิบัติ อยู่ในระดับมาก และภาพรวมระดับความสำเร็จการบรรลุวัตถุประสงค์การนำนโยบายไปปฏิบัติ อยู่ในระดับมาก ผลการศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการนำนโยบายไปปฏิบัติ พบว่า การบรรลุวัตถุประสงค์ของนโยบายมีความสัมพันธ์กับความชัดเจนของวัตถุประสงค์ นโยบาย โดยมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับมากที่สุด และมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกัน และมีความสัมพันธ์กันมากในเชิงบวกและความสัมพันธ์ระหว่างการแปลงนโยบายไปสู่การปฏิบัติพบว่า มีความสัมพันธ์กันในทางบวกกับความชัดเจนของวัตถุประสงค์ นโยบาย โดยมีความสัมพันธ์ในระดับมากที่สุด แต่พบว่า การแปลงนโยบายไปสู่การปฏิบัติ มีความสัมพันธ์กับความชัดเจนของวัตถุประสงค์ การนำนโยบายไปปฏิบัติ โดยมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับมาก และมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ไปในทิศทางตรงกันข้าม และมีความสัมพันธ์กันมากในเชิงลบ

คำสำคัญ: นโยบาย ยุทธศาสตร์ ความปลอดภัยอาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงาน

Abstract

This study of the implementation of the safety, occupational health and environment policy by Kanemitsu Pulley Co., Ltd., Eastern Seaboard Industrial Estate, Rayong Province attempts to study safety, occupational health and environment policy to study the relationships among factors contributing to policies and strategies related to safety to performance from the implementation of occupational safety and environment policy. The populations in this study were employees in Kanemitsu Pulley Co., Ltd.

The findings on the study of the implementation of safety, occupational health, and environment policy by Kanemitsu Pulley Co., Ltd. reveal that the overall of the clarity of the policy's objectives to the performance according to the safety, occupational health, and environment policy of Kanemitsu Pulley Co., Ltd. was at low level. The overall of the implementation of safety,

occupational health, and environment policy/ strategy by Kanemitsu Pulley Co., Ltd. reached high level and the overall of the success in achieving the objectives of the implement was at the high level as well since the performance for employees. The study on the factors contributing to policies and strategies related to the implementation of safety, occupational health, and environment policy by Kanemitsu Pulley Co., Ltd. show that the attainment of the objectives of safety, occupational health and environment policy correlated to the clarity of the policy with the strongest relationship as well as the correlation coefficient values were in the same direction and had positive relationship. The study on the relationship with the adjustment of policy to the performance indicates that they had positive relationship with the clarity of the policy at the high level. However, the adjustment of the polity to the performance correlated with the clarity of the policy at high level with the correlation coefficient values in the opposite direction and negative relation.

Keywords: policy, strategies, occupational safety, health and environment

ความเป็นมาและความสำคัญ

ประเทศไทยมีการพัฒนาประเทศสู่การเป็นประเทศอุตสาหกรรมเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง และการที่ภาครัฐสนับสนุนให้มีการส่งเสริมการลงทุนทั้งอุตสาหกรรมขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ ซึ่งตั้งอยู่ในหลายพื้นที่ อุตสาหกรรมผลิตสินค้าและบริการนั้นจำเป็นต้องมีระบบการบริหารและการจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน เพื่อให้ผลผลิตเพิ่มขึ้น ต้นทุนการผลิตลดลง กำไรเพิ่มขึ้น และการประสพอันตรายของลูกจ้างลดลง ปัจจุบัน การประสพอันตรายของลูกจ้างยังคงมีอยู่ ภาครัฐจึงมีการออกกฎหมายและมาตรฐานเพื่อป้องกันและลดสถิติการประสพอันตรายหรือเจ็บป่วยเนื่องจากการทำงานของลูกจ้างชื่อว่า “พระราชบัญญัติความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน พ.ศ. 2554”

จากรายงานสถานการณ์และการเตือนภัยด้านแรงงาน ไตรมาส 3 ปี 2556 (กรกฎาคม - กันยายน 2556) รายงานเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมและสภาพการทำงานที่มีความปลอดภัย โดยอัตราการปฏิบัติไม่ถูกต้องตามกฎหมายความปลอดภัยในการทำงานอยู่ที่ร้อยละ 2.87 จำแนกตามขนาดสถานประกอบการพบว่า สถานประกอบการที่มีขนาด 200-499 คน มีอัตราการปฏิบัติไม่ถูกต้องตามกฎหมายความปลอดภัยอาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงานมากที่สุด คือ ร้อยละ 8.59 รองลงมาได้แก่ สถานประกอบการ ขนาด 1,000 คน ขึ้นไป คือ ร้อยละ 8.57 สถานประกอบการขนาด 100-199 คน ร้อยละ 6.16 (สถานการณ์และการเตือนภัยด้านแรงงานไตรมาส 3 ปี, 2556, หน้า 40)

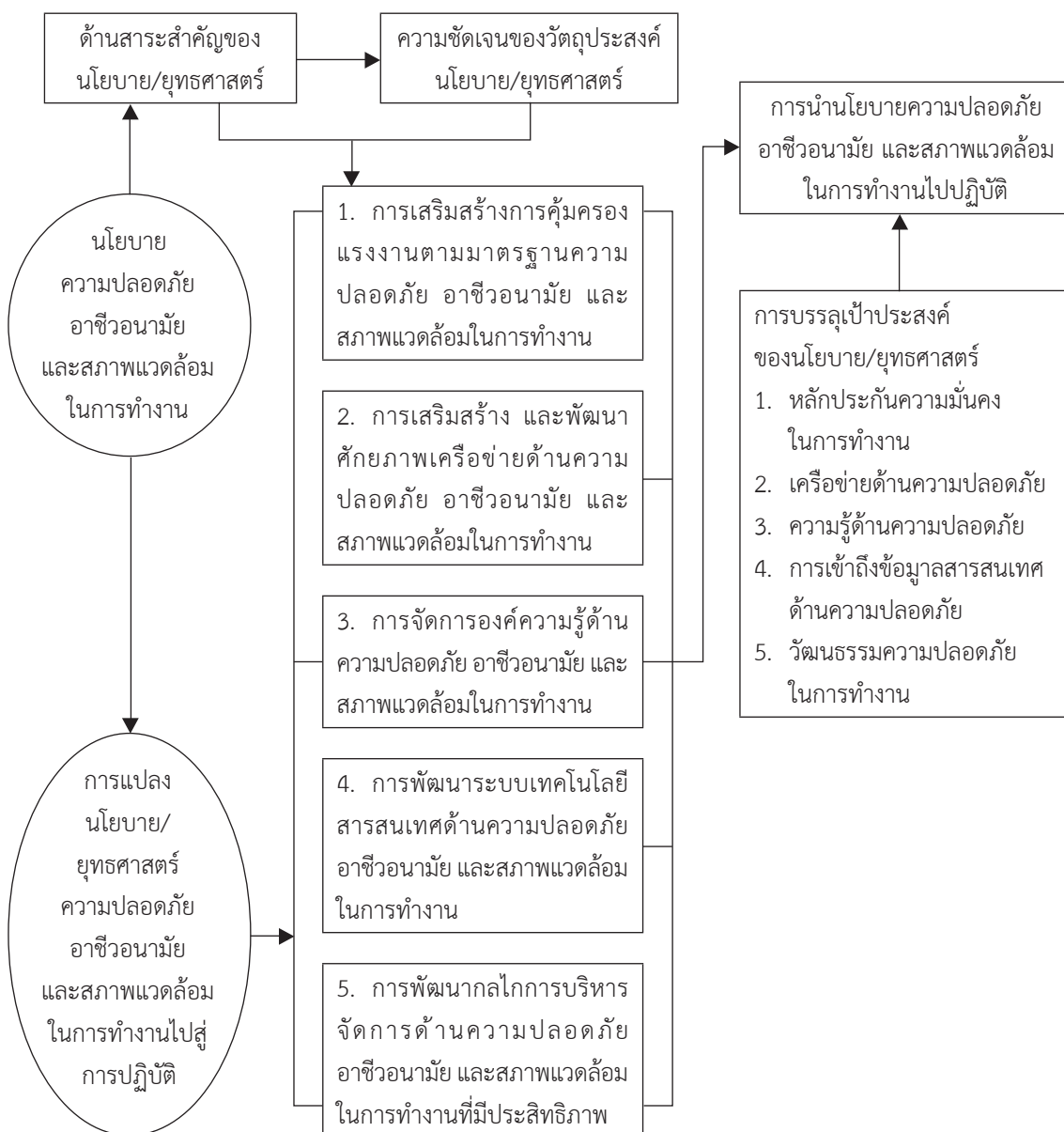
จากสถิติการเกิดอุบัติเหตุการประสพอันตรายหรือเจ็บป่วยจากการทำงานสูงขึ้น ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญที่ควรได้รับการแก้ไข ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาเกี่ยวกับการนำนโยบาย ความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงานไปปฏิบัติในสถานประกอบการ ของบริษัทที่ผลิตชิ้นส่วนยานยนต์ ทางผู้วิจัยได้เลือกบริษัทคาเนมิทสึพูลเลย์ จำกัด เพื่อศึกษาและทำการวิจัยการนำนโยบายความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงานไปปฏิบัติในสถานประกอบการ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการนำนโยบายความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานไปปฏิบัติในบริษัทคาเนมิทสึพูลเลย์ จำกัด ในด้านนโยบาย/ยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวกับความปลอดภัยไปสู่การปฏิบัติ
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งเสริมให้เกิดการบรรลุเป้าหมายการนำนโยบายความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานไปปฏิบัติ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการทบทวนวรรณกรรม ในเรื่องของแนวคิด ทฤษฎี ตัวแบบ เกี่ยวกับนโยบาย จาก ดร. วรเดช จันทศรี โดยยึดตัวแบบที่ยึดหลักเหตุผล (Rational Model) และแนวคิด แผนยุทธศาสตร์เรื่อง แรงงานปลอดภัยและสุขภาพอนามัยดี ของกระทรวงแรงงาน ด้านความปลอดภัย ที่เกี่ยวข้องกับการนำนโยบายความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานไปปฏิบัติ ผู้วิจัยได้นำเอาความรู้ที่ได้จากการทบทวนทั้งหมดมาประมวลเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย เพื่อใช้ในการกำหนดแนวทางการทำวิจัย โดยกรอบแนวคิดสามารถสรุปได้ดังนี้

วิธีดำเนินการศึกษา

ศึกษาวิจัยครั้งนี้ให้มีความผสมผสานกันโดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปริมาณประชากร การวิจัยครั้งนี้เก็บข้อมูลพนักงานงานทุกคนที่ปฏิบัติงานในบริษัทคาเนมิทสึพลูเลย์ จำกัด

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

1. การวิจัยเชิงปริมาณเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ประกอบไปด้วย นโยบายความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน บริหารการพัฒนา เนื้อหาสาระยุทธศาสตร์ ความชัดเจนของวัตถุประสงค์นโยบาย/ยุทธศาสตร์ พร้อมทั้งการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ จำนวนรวมทั้งสิ้น 203 คน (ข้อมูลจำนวนพนักงานของบริษัทประจำปี เดือนตุลาคม 2556 จากบันทึกฝ่ายบุคคล) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) โดยนำข้อมูลมาประมวลผล และใช้สถิติในการวิเคราะห์ คือ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (μ) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) ในการอธิบายลักษณะข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม และในด้านสาระสำคัญของการนำนโยบายไปปฏิบัติในบริษัท คาเนมิทสึฟูลเลย์ จำกัด ได้แก่ 1) การเสริมสร้างการคุ้มครองแรงงานตามมาตรฐานความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงาน 2) การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพเครือข่ายด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงาน 3) การจัดการองค์ความรู้ด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงาน 4) การพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน 5) การพัฒนากลไกการบริหารจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงานที่มีประสิทธิภาพ และใช้สถิติเชิงอนุมาน (Inferential statistic) ระหว่างการนำนโยบายความปลอดภัยอาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานไปปฏิบัติ ประกอบด้วย ยุทธศาสตร์ทั้ง 5 ยุทธศาสตร์ที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์การนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ โดยการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร (Correlation coefficient) และการถดถอยพหุคูณ (Multiple regression) ด้วยวิธีการแบบขั้นตอน (Stepwise)

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้บริหารและคณะกรรมการอาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงาน จำนวนทั้งสิ้น 5 คน (ข้อมูลคณะกรรมการความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน ของบริษัทประจำปี 2556-2558) ในด้านความชัดเจนของวัตถุประสงค์นโยบาย การนำนโยบายด้านความปลอดภัยอาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงานไปปฏิบัติ และการบรรลุวัตถุประสงค์ของนโยบาย

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ผลการศึกษาความชัดเจนของนโยบายความปลอดภัยไปปฏิบัติ พบว่า ทุกท่านเห็นสอดคล้องร่วมกันว่า มีความชัดเจนด้านนโยบายความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงาน ในเรื่อง การสร้างเครือข่ายด้านความปลอดภัยเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูล การส่งเสริมและสนับสนุนให้พนักงานปฏิบัติได้รับการอบรมเพิ่มเติมความรู้ตามความเหมาะสม และการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาการด้านความปลอดภัยไปสู่พนักงานให้มากที่สุด แต่มีบางส่วนที่ต้องการความสนับสนุนจากผู้บริหาร ในเรื่องการส่งเสริมการสร้างเครือข่ายให้มีศักยภาพมากขึ้นและการสร้างระบบสารสนเทศให้พนักงานสามารถสืบค้นข้อมูลได้อย่างครอบคลุมพนักงานทุกส่วนงาน

ผลการศึกษาการนำนโยบายความปลอดภัยไปปฏิบัติ พบว่า ทุกท่านมีความเห็นร่วมกัน บริษัทมีการจัดให้มีคณะกรรมการความปลอดภัยตามที่กฎหมายกำหนด มีการส่งเสริมพื้นที่การทำงานที่ปลอดภัย การจัดให้มีการกระตุ้นจิตสำนึกด้านความปลอดภัย มีความสอดคล้องกับนโยบาย แต่เรื่องการจัดให้มีระบบเทคโนโลยีการสื่อสารยังไม่ครอบคลุม เห็นควรให้ผู้บริหารเพิ่มการพัฒนาในด้านนี้เพื่อให้การสื่อสารมีประสิทธิภาพ

ผลการศึกษาความสำเร็จการบรรลุเป้าประสงค์การนำนโยบายความปลอดภัยไปปฏิบัติ พบว่า ทุกท่านมีความเห็นสอดคล้องกันในเรื่อง หลักประกันความมั่นคงในการทำงาน พนักงานทุกคนได้รับการดูแลเรื่องอุปกรณ์ความปลอดภัยส่วนบุคคลได้อย่างเหมาะสม และพนักงานส่วนใหญ่มีการปฏิบัติตาม พนักงานได้รับการอบรมความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัย และได้รับข้อมูลข่าวสารทางบอร์ดประชาสัมพันธ์และการประชุมในช่วงเช้าของทุกแผนก รวมทั้งทุกคนให้ความร่วมมือในกิจกรรมความปลอดภัยที่จัดขึ้นเป็นอย่างดี แต่มีบางส่วนที่ต้องพัฒนามากขึ้นคือ ระบบเทคโนโลยีการสื่อสารที่ยังไม่ครอบคลุมทุกส่วนงาน

การวิเคราะห์ผลเชิงปริมาณ

ผลการศึกษา พบว่า พนักงานส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มอายุ 21-30 ปี สถานภาพสมรส โดยมีระดับการศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษา/ปวส./ปวช. มีรายได้ต่อเดือน 10,000-20,000 บาท และมีประสบการณ์ในการทำงานตั้งแต่ 1-3 ปี

ผลการศึกษา ด้านเนื้อหาสาระนโยบาย/ยุทธศาสตร์ ความชัดเจนของวัตถุประสงค์นโยบาย/ยุทธศาสตร์ การนำนโยบายความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงานไปปฏิบัติ พบว่า ภาพรวมความชัดเจนของวัตถุประสงค์นโยบาย/ยุทธศาสตร์ พนักงานสามารถนำไปใช้ในการทำงานได้ตามความชัดเจนการนำนโยบายไปปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย โดยยุทธศาสตร์ที่ 1 การเสริมสร้างการคุ้มครองแรงงานตามมาตรฐานความปลอดภัยในการทำงาน พบว่าพนักงานสามารถนำไปใช้ในการทำงานได้ตามความชัดเจนการนำนโยบายไปปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เป็นอันดับที่ 1 ยุทธศาสตร์ที่ 5 การพัฒนากลไกการบริหารจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงาน ที่มีประสิทธิภาพพบว่า พนักงานสามารถนำไปใช้ในการทำงานได้ตามความชัดเจนการนำนโยบายไปปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เป็นอันดับที่ 2

ผลการศึกษา ความชัดเจนของการนำนโยบายความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมไปปฏิบัติ ยุทธศาสตร์ที่ 1 การเสริมสร้างการคุ้มครองแรงงานตามมาตรฐานความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงาน พบว่า ภาพรวมยุทธศาสตร์ที่ 1 การคุ้มครองแรงงานตามมาตรฐานความปลอดภัยอาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงาน พนักงานสามารถนำไปใช้ในการทำงานได้ตามความชัดเจนของการนำนโยบายความปลอดภัยอาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมไปปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

ผลการศึกษา ความชัดเจนของการนำนโยบายความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมไปปฏิบัติ ยุทธศาสตร์ที่ 2 การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพเครือข่ายด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงานพบว่า ภาพรวมยุทธศาสตร์ที่ 2 การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพเครือข่ายด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงาน พนักงานสามารถนำไปใช้ในการทำงานได้ตามความชัดเจนการนำนโยบายความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมไปปฏิบัติ อยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกได้ดังนี้ ผู้บริหารมีนโยบาย ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการสร้างเครือข่ายด้านความปลอดภัย พบว่า พนักงานสามารถนำไปใช้ในการทำงานได้ตามความชัดเจนการนำนโยบายความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมไปปฏิบัติ อยู่ในระดับมาก เป็นอันดับที่ 1

ผลการศึกษา ด้านความชัดเจนการนำนโยบายความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมไปปฏิบัติ ยุทธศาสตร์ที่ 3 การจัดองค์ความรู้ด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงาน พบว่า ภาพรวมยุทธศาสตร์ที่ 3 จัดองค์ความรู้ด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงาน พนักงานสามารถนำไปใช้ในการทำงานได้ตามความชัดเจนการนำนโยบายความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมไปปฏิบัติ อยู่ในระดับน้อย

ผลการศึกษา ด้านความชัดเจนของการนำนโยบายความปลอดภัยอาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมไปปฏิบัติ ยุทธศาสตร์ที่ 4 การพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงานพบว่า ภาพรวมยุทธศาสตร์ที่ 4 การพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงานพนักงานสามารถนำไปใช้ในการทำงานได้ตามความชัดเจนของวัตถุประสงค์การนำนโยบาย/ยุทธศาสตร์ไปปฏิบัติ อยู่ในระดับน้อย

ผลการศึกษา ความชัดเจนของการนำนโยบายความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมไปปฏิบัติ ยุทธศาสตร์ที่ 5 การพัฒนากลไกการบริหารจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงาน ที่มีประสิทธิภาพ พบว่า ภาพรวมยุทธศาสตร์ที่ 5 การพัฒนากลไกการบริหารจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงาน ที่มีประสิทธิภาพ พบว่า พนักงานสามารถนำไปใช้ในการทำงานได้ตามความชัดเจนการนำ

สามารถไปใช้ในการทำงานได้บรรลุวัตถุประสงค์ในการนำนโยบายไปปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

ผลการศึกษา ความสำเร็จการบรรลุวัตถุประสงค์ การนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ ยุทธศาสตร์ที่ 3 การจัดองค์ความรู้ด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงานในเรื่องความรู้ด้านความปลอดภัย พบว่า ภาพรวมการจัดองค์ความรู้ด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงาน พนักงานสามารถไปใช้ในการทำงานได้บรรลุวัตถุประสงค์ในการนำนโยบายไปปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

ผลการศึกษา ความสำเร็จการบรรลุวัตถุประสงค์ การนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ ยุทธศาสตร์ที่ 4 การพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงาน ในเรื่อง การเข้าถึงข้อมูลสารสนเทศด้านความปลอดภัย พบว่า ภาพรวมยุทธศาสตร์ที่ 4 พนักงานสามารถไปใช้ในการทำงานได้บรรลุวัตถุประสงค์ในการนำนโยบายไปปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย

ผลการศึกษา ความสำเร็จการบรรลุวัตถุประสงค์ การนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ ยุทธศาสตร์ที่ 5 การพัฒนากลไกการบริหารจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงาน ที่มีประสิทธิภาพ ในเรื่อง วัฒนธรรมความปลอดภัย พบว่า ภาพรวมยุทธศาสตร์ที่ 5 พนักงานสามารถไปใช้ในการทำงานได้บรรลุวัตถุประสงค์ในการบรรลุวัตถุประสงค์ในการนำนโยบายไปปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ การนำนโยบายความปลอดภัยอาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมไปปฏิบัติ บริษัทคานะมิทสึฟูลเลย์ จำกัด ได้ดังนี้

ผลการศึกษา การบรรลุวัตถุประสงค์ของนโยบาย/ยุทธศาสตร์ ความปลอดภัยอาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงาน มีความสัมพันธ์กับ ความชัดเจนของวัตถุประสงค์ นโยบาย/ยุทธศาสตร์ความปลอดภัยอาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงาน โดยมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับมากที่สุด และมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกัน และมีความสัมพันธ์กันมากในเชิงบวก

ผลการศึกษา การแปลงนโยบายไปสู่การปฏิบัติ มีความสัมพันธ์กับ ความชัดเจนของวัตถุประสงค์ นโยบาย/ยุทธศาสตร์ความปลอดภัยอาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงาน โดยมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับมาก และมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ไปในทิศทางตรงกันข้าม และมีความสัมพันธ์กันมากในเชิงลบ

ผลการศึกษา ความชัดเจนของวัตถุประสงค์ นโยบาย/ยุทธศาสตร์ความปลอดภัยอาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงาน มีความสัมพันธ์กับ การนำนโยบายความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมไปปฏิบัติ บริษัทคานะมิทสึฟูลเลย์ จำกัด โดยมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับมากที่สุด และมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกัน และมีความสัมพันธ์กันมากในเชิงบวก

ผลการศึกษา การบรรลุวัตถุประสงค์ นโยบาย/ยุทธศาสตร์ความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงาน มีความสัมพันธ์ต่อความชัดเจนของวัตถุประสงค์ นโยบาย/ยุทธศาสตร์ความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงานไปปฏิบัติในบริษัทคานะมิทสึฟูลเลย์ จำกัด โดยมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับมากที่สุด และมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกัน และมีความสัมพันธ์กันมากที่สุด

ผลการศึกษา การบรรลุวัตถุประสงค์ นโยบาย/ยุทธศาสตร์ความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงาน มีความสัมพันธ์ต่อการนำนโยบาย/ยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติ บริษัทคานะมิทสึฟูลเลย์ จำกัด โดยมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับมากที่สุด และมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกัน และมีความสัมพันธ์กันมากที่สุด

การวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) ระหว่างความชัดเจนของวัตถุประสงค์นโยบายความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงาน กับการนำนโยบายความปลอดภัยไปปฏิบัติ และการบรรลุเป้าประสงค์ของนโยบาย/ยุทธศาสตร์ ได้ดังนี้

ผลการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) ระหว่างความชัดเจนของวัตถุประสงค์ของนโยบาย/ยุทธศาสตร์กับการนำนโยบายความปลอดภัยไปปฏิบัติ และการบรรลุเป้าประสงค์ของการนำนโยบายไปปฏิบัติ พบว่า การนำนโยบายความปลอดภัยไปปฏิบัติ มีความสัมพันธ์กับความชัดเจนของวัตถุประสงค์ของนโยบาย/ยุทธศาสตร์ การบรรลุเป้าประสงค์ของการนำนโยบายไปปฏิบัติ มีความสัมพันธ์กับความชัดเจนของวัตถุประสงค์ของนโยบาย/ยุทธศาสตร์

สรุปผลจากการศึกษา การนำนโยบายความปลอดภัยอาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงานไปปฏิบัติ มีการวางวัตถุประสงค์ของนโยบาย/ยุทธศาสตร์ มีความสัมพันธ์กับการแปลงนโยบายความปลอดภัยอาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงานไปสู่การปฏิบัติ โดยไปกำหนดเป็นยุทธศาสตร์ 5 ยุทธศาสตร์ นำไปใช้ในการปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรมกับพนักงานในบริษัท คาเนมิทสึฟูลเล่ย์ จำกัด ซึ่งทำให้บรรลุเป้าประสงค์ของนโยบายความปลอดภัยอาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน ได้อย่างสูงสุด

การอภิปรายผล

การศึกษาการนำนโยบายความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานไปปฏิบัติในบริษัท คาเนมิทสึฟูลเล่ย์ จำกัด ภาพรวมด้านนโยบายบริหารอยู่ในระดับมาก เนื่องจากบริษัทมีการกำหนดนโยบาย จัดทำแผนงานด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อม การบริหารจัดการด้านที่เกี่ยวกับความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานเพื่อ ป้องกัน การส่งเสริม และดำรงรักษาไว้ซึ่งความปลอดภัย และสุขภาพอนามัย ทั้งทางร่างกายและจิตใจของผู้ปฏิบัติงาน รวมถึงสุขภาพอนามัยที่ดี สามารถปฏิบัติงานต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล สอดคล้องกับทฤษฎีของ ซาบาร์เตียร์และเมฆมาเนียน (วรเดช จันทรศร, 2548, หน้า175) เรื่องเงื่อนไขความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติ

ผลการศึกษา ด้านการบรรลุเป้าประสงค์ของการนำนโยบายไปปฏิบัติ อยู่ในระดับมาก โดย ยุทธศาสตร์ที่ 1 การเสริมสร้างการคุ้มครองแรงงานตามมาตรฐานความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงานให้ความสำคัญเป็นอันดับแรก ในเรื่องเกี่ยวกับการจัดหาอุปกรณ์ป้องกันความปลอดภัยส่วนบุคคลตามเหมาะสมของความเสี่ยง และพนักงานปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด เพื่อป้องกันอันตรายหรือโรคที่อาจเกิดขึ้นได้จากการทำงานที่ได้รับความเสี่ยงต่าง ๆ เพื่อเป็นแรงจูงใจให้กับพนักงาน เพื่อให้พนักงานทุ่มเทการทำงานให้กับองค์กรอย่างเต็มที่ สอดคล้องกับทฤษฎี 2 ปัจจัย ของเฮร์ซเบิร์ก (Herzberg's Two Factor Theory) ทฤษฎีของเฮร์ซเบิร์ก เน้นอธิบายและให้ความสำคัญกับปัจจัย 2 ประการ ได้แก่ “การจูงใจ” (motivators) และ “สุขอนามัย” (hygiene) สองปัจจัยดังกล่าวนี้มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของงานเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งผู้บริหารองค์การควรพิจารณาเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการบริหารคนและบริหารงาน ส่วนยุทธศาสตร์ที่ 4 การพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงานให้ความสำคัญเป็นอันดับท้าย ๆ เนื่องจากระบบฐานข้อมูล และสารสนเทศเพื่อการค้นคว้าข้อมูลด้านความปลอดภัย เข้าไม่ถึงคนทุกกลุ่ม และการสืบค้นข้อมูลมีบางที่ในองค์กร รวมทั้งพนักงานมีความพึงพอใจต่อระบบการสื่อสาร การประชาสัมพันธ์น้อย ทำให้พนักงานมีอุปสรรคต่อการค้นหาข้อมูล ซึ่งหากการเข้าถึงข้อมูลเป็นสิ่งที่ยาก อาจส่งผลต่อการรับรู้ข้อมูลข่าวสารและการประเมินสถานการณ์เพื่อการป้องกันหรือแก้ไขผิดพลาดได้ สอดคล้องกับแนวความคิดเรื่อง อุปสรรคการรับรู้ ของ วันชัย มีชาติ (2544, หน้า 28) ได้อธิบายถึง ปัจจัยที่มีผลต่อการรับรู้ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ คือ บรรยากาศที่เรารับรู้สถานการณ์ ซึ่งองค์ประกอบของสภาพแวดล้อมจะมีผลกระทบต่อการรับรู้ของคนเรามาก นอกจากนี้ยังรวมถึงสถานการณ์ทำงานและสภาพสังคมด้วย สิ่งที่เรารับรู้ ซึ่งได้แก่ วัตถุที่เรารับรู้ ซึ่งจะมีผลต่อการรับรู้ของบุคคลในการช่วยให้เรารับรู้ได้ดีและถูกต้อง อุปสรรคในการรับรู้ เนื่องจากการรับรู้เป็นการแสดงพฤติกรรมของบุคคล ดังนั้นจึงมีความพยายามที่จะศึกษาการรับรู้ของคน เพื่อป้องกันมิให้เกิดปัญหาการรับรู้ไม่ตรงกับความเป็นจริง ซึ่งสิ่งที่ทำให้การรับรู้คลาดเคลื่อนไปจากความเป็นจริง

ศึกษาความสัมพันธ์ของการการนำนโยบายความปลอดภัยไปปฏิบัติ และการบรรลุเป้าประสงค์ของนโยบาย/ยุทธศาสตร์มีความสัมพันธ์กันในทางบวกโดยมีความสัมพันธ์ในระดับมากที่สุด ทำให้แนวทางการพัฒนาด้านความปลอดภัยในสถานประกอบการเป็นไปตามกรอบแนวทางของแผนพัฒนากระทรวงแรงงานและพระราชบัญญัติความปลอดภัยอาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน พุทธศักราช 2554 ก่อให้เกิดแนวทางการพัฒนาในทิศทางเดียวกัน ซึ่งเป็นประโยชน์โดยตรงกับพนักงานและองค์กร

ศึกษาความสัมพันธ์ของการการนำนโยบายความปลอดภัยไปปฏิบัติ และการแปลงนโยบาย/ยุทธศาสตร์ มีความสัมพันธ์กัน อยู่ในระดับมากและค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ไปในทิศทางตรงข้าม และมีความสัมพันธ์กันมากในเชิงลบ คือผลสัมฤทธิ์ที่ส่งผลให้การนำนโยบายไปปฏิบัติประสบผลสำเร็จเนื่องมาจากความสัมพันธ์ของการกำหนดนโยบาย/ยุทธศาสตร์ ในการกำหนดโครงการ/กิจกรรม เนื้อหาสาระและความชัดเจนของยุทธศาสตร์ การนำนโยบายไปปฏิบัติ ทุกสิ่งเกิดจากผู้บริหารที่นำทีมขับเคลื่อน ผลักดันทุกปัจจัยให้ประสบผลสำเร็จ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นรูปธรรม

สรุปผลจากการศึกษา การนำนโยบายความปลอดภัยไปปฏิบัติ มีการวางวัตถุประสงค์ของนโยบาย/ยุทธศาสตร์ มีความสัมพันธ์กับการแปลงนโยบายความปลอดภัยไปสู่การปฏิบัติ โดยไปกำหนดเป็นยุทธศาสตร์ 5 ยุทธศาสตร์ นำไปใช้ในการปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรมกับพนักงานในบริษัทคานามิทีฟูลเลย์ จำกัด ซึ่งทำให้บรรลุเป้าประสงค์ของนโยบายความปลอดภัยอาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน ได้อย่างสูงสุด สอดคล้องกับผลงานการวิจัยของ สิบตำรวจโท หญิง วันเพ็ญ วงศ์ชัย (2550, บทคัดย่อ) การนำนโยบายการลดอุบัติเหตุบนท้องถนนไปปฏิบัติ : ศึกษาเฉพาะกรณีโครงการเมาแล้วขับ ไม่ใช่แค่ปรับ จะถูกจับคุมประพฤติ ในเขตกรุงเทพมหานคร ของกรมคุมประพฤติ กระทรวงยุติธรรม และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของสุชาติ คำทางชล (2555, บทคัดย่อ) ศึกษาประสิทธิภาพการนำนโยบายการประหยัดพลังงานไฟฟ้าไปปฏิบัติของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. บริษัทคานามิทีฟูลเลย์ จำกัด ควรกำหนดแนวทาง แผนงาน การวางแผน การดำเนินงาน โดยให้ทุกหน่วยงานเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อวิเคราะห์นโยบาย/ยุทธศาสตร์ ร่วมกัน ในแต่ละนโยบาย/ยุทธศาสตร์ เพื่อการพัฒนาที่ได้รับความร่วมมือ การผลักดัน จากทุกหน่วยงาน ซึ่งจะสามารถส่งผลให้การกำหนดกิจกรรม โครงการ หรือแนวทางอื่น ๆ ในแผนการพัฒนางานองค์กร เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ที่รวดเร็วและมีประสิทธิภาพ
2. บริษัทควรกำหนดทิศทางการพัฒนาด้านความปลอดภัยควบคู่ไปกับการพัฒนาระบบการผลิต เพื่อรองรับและสอดคล้องต่อการทำงานที่ปลอดภัยของพนักงาน โดยอาศัยระบบเทคโนโลยีเพื่อการทำงานอย่างปลอดภัยต่าง ๆ
3. บริษัทควรส่งเสริมบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการผลักดันด้านความปลอดภัยอาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงาน ให้มีความรู้ ความสามารถ นอกเหนือจากที่กฎหมายกำหนด เพื่อให้มีการพัฒนาแบบก้าวกระโดด
4. บริษัทควรส่งเสริม ให้มีการสื่อสารโดยใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยมากขึ้น สามารถเข้าถึงข้อมูลได้ง่าย

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. บริษัทควรประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่าง ๆ ด้านความให้พนักงานได้รับทราบเจตนารมณ์ เป้าหมาย และวิธีการ เพื่อให้พนักงานได้ทราบแนวทางการปฏิบัติ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร
2. บริษัท ควรรับฟังข้อร้องเรียน ข้อเสนอแนะ และปัญหาที่พนักงานพบเจอ ในเรื่องความปลอดภัยต่อตัวพนักงานขณะปฏิบัติงาน และกำหนดแผนงานการแก้ไข เพื่อลดอันตรายที่อาจเกิดขึ้นกับพนักงานโดยตรง
3. บริษัทต้องสนับสนุนให้ผู้ปฏิบัติงานหรือผู้ที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการประเมินผล และเสนอแนะแนวทางการปรับปรุงโครงการ/กิจกรรม นโยบาย/ยุทธศาสตร์ เพื่อให้สามารถดำเนินงานได้ตามแผน อย่างมีประสิทธิภาพ และบรรลุวัตถุประสงค์

ข้อเสนอแนะทางวิชาการ

1. บริษัทควรจัดฝึกอบรมแนวทางการบริหารงาน การทำงานเป็นทีม การสร้างแรงจูงใจด้านความปลอดภัยให้กับหัวหน้างาน หัวหน้างานอาวุโส และผู้จัดการ เพื่อนำไปปรับใช้และพัฒนาความปลอดภัยให้กับองค์กร
2. บริษัทควรจัดให้มีการสร้างเครือข่ายด้านความปลอดภัยอย่างเป็นรูปธรรมเพื่อการแลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกันและกัน เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง
3. บริษัทควรยกระดับความสามารถด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงาน โดยใช้มาตรฐาน OSHA 18000 ที่มุ่งเน้นด้านความปลอดภัยเป็นสำคัญ

เอกสารอ้างอิง

- กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน. (2553). *กฎกระทรวง เรื่องกำหนดมาตรฐานในการบริหารและการจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงาน ฉบับที่ 2*.
- กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน. (2554). *พระราชบัญญัติความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงาน ฉบับที่ 2*.
- บริษัทคานะมิทสึฟูเล่ย์ จำกัด. (2556). *ฐานข้อมูลรายชื่อพนักงานเดือนตุลาคม 2556*. ระยอง.
- รังสรรค์ ประเสริฐศรี, รศ.ดร. (2549). *การจัดการสมัยใหม่*. บริษัทธรรมสาร จำกัด. กรุงเทพฯ.
- รังสรรค์ ประเสริฐศรี, รศ.ดร. (2548). *พฤติกรรมองค์กร*. บริษัทธรรมสาร จำกัด. กรุงเทพฯ.
- ลือชัย วงษ์ทอง, ดร. (2555). *ความรู้เกี่ยวกับการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติโดยคอมพิวเตอร์เพื่องานวิจัยทางสังคมศาสตร์*. วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วันเพ็ญ วงศ์ชัย (2550). *การนำนโยบายการลดอุบัติเหตุบนท้องถนนไปปฏิบัติ ศึกษาเฉพาะกรณีโครงการมาแล้วขับ ไม่ใช่แค่ปรับจะถูกจับกุมประพัต ในเขตกรุงเทพมหานคร*. กรมคุมประพฤติ, กระทรวงยุติธรรม.
- วรเดช จันทรศร, ศาสตราจารย์ ดร. (2554). *ทฤษฎีการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: พรักหวานการพิมพ์, พิมพ์ครั้งที่ 5
- สมบัติ อารังอญวงศ์, ศาสตราจารย์ ดร. (2552). *นโยบายสาธารณะ: แนวความคิด การวิเคราะห์ และกระบวนการ*. คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
- สำนักความปลอดภัยแรงงาน กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน กระทรวงแรงงาน. (2555). *แผนแม่บทด้านแรงงาน พ.ศ. 2555-2559*. รายงานฉบับสมบูรณ์ กระทรวงแรงงาน. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด บางกอกบล็อก.
- สำนักงานปลัดกระทรวงแรงงาน. (2556). *สถานการณ์และการเตือนภัยด้านแรงงานไตรมาสที่ 1 ปี 2556*. ปีที่ 3 ฉบับที่ 1 ISSN 2229-0680. กรุงเทพฯ: ศูนย์ข้อมูลเศรษฐกิจการแรงงาน.
- สำนักงานปลัดกระทรวงแรงงาน. (2556). *สถานการณ์และการเตือนภัยด้านแรงงานไตรมาสที่ 3 ปี 2556*. ปีที่ 3 ฉบับที่ 1 ISSN 2229-0680. กรุงเทพฯ: ศูนย์ข้อมูลเศรษฐกิจการแรงงาน.
- สุชาติ คำทางชล (2555). *ศึกษาประสิทธิภาพการนำนโยบายการประหยัดพลังงานไฟฟ้าไปปฏิบัติ ของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย*. วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตรบัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์.
- Schermerhorn, John R. Jr., James G.Hunt and Richard N. Osborn. 2005. *Organizational Behavior*. John Wiley and Sons, Inc: U.S.A.

ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ที่มาเที่ยววัดในบริเวณเกาะรัตนโกสินทร์

Factors Affecting to Behavior of Foreign Tourists Travel to the Temple in Ko Rattanakosin

สมพงษ์ อัสวริยธิปัตติ และ พัฒนะ ธนกฤตพุฒิเมธ

Sompong Aussawariyathipat and Patthana Thanakitputimed

สาขาวิชาการจัดการการบริการ สถาบันเทคโนโลยีการบริการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก

E-mail: drsompong.a@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มาเที่ยววัดในบริเวณเกาะรัตนโกสินทร์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยคือนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มาท่องเที่ยวที่วัด และสามารถสื่อสารด้วยภาษาอังกฤษได้ จำนวน 400 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามแบบประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test และ การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ผลจากการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติมีปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.86$) ผลการเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มาเที่ยววัดในบริเวณเกาะรัตนโกสินทร์ พบว่านักท่องเที่ยวที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และสถานภาพสมรสต่างกันมีปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มาเที่ยววัดในบริเวณเกาะรัตนโกสินทร์ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: ปัจจัย พฤติกรรมการท่องเที่ยว วัด

Abstract

The objectives of this research study and to compare factors affecting to behavior of foreign tourists travel to the temples in Ko Rattanakosin. The samples were 400 of tourists travelling to the Temples, and the ability to communicate in English. The method used is Multi-stage sampling by using questionnaire to collect the data, analyzed by using Frequency, Percentage, Mean, Standard Deviation, t-test and Analysis of Variance (One way ANOVA). The research findings were; foreign tourists had factors affecting to behavior travel to the temple in ko Rattanakosin overall at high level ($\bar{X} = 3.86$). To compare the factors affecting to behavior of foreign tourists Travelling to the temples in Ko Rattanakosin. The foreign tourists difference in genders, ages, education levels, occupations, average incomes per-month, and marital status are different with the Significant level of 0.05.

Keywords: factors, travelling, behavior, temple

1. บทนำ

ประเทศไทยสำหรับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวนับเป็นปัจจัยที่สำคัญในด้านการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมเป็นอย่างยิ่งเพราะการท่องเที่ยวเป็นถือจักรกลที่สำคัญในการสร้างงาน สร้างอาชีพ เพื่อผลิตสินค้าและบริการแก่นักท่องเที่ยว ดังนั้นรัฐบาลทุกยุคทุกสมัยก็ได้ตระหนักถึงความสำคัญของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นอย่างดี จึงมีการส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยวมาโดยตลอด (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2553) ซึ่งเป็นไปตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ.2555-2559) ได้มุ่งเน้นด้านการท่องเที่ยว ดังจะเห็นได้จากยุทธศาสตร์การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจในภาคบริการ ให้เป็นแหล่งสร้างรายได้หลักของประเทศ โดยพัฒนาการท่องเที่ยวไทยให้เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวัฒนธรรม บนความหลากหลายของทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรม และความเป็นไทย เน้นการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ประวัติศาสตร์โบราณสถานในเชิงกลุ่มพื้นที่ และส่งเสริมเอกลักษณ์ความเป็นไทย ทั้งการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น วิถีชีวิตชุมชนและภูมิปัญญาชาวบ้าน เพื่อสร้างสินค้าท่องเที่ยวใหม่ ๆ แก่ธุรกิจการท่องเที่ยวไทย และเป็นแหล่งท่องเที่ยวของตลาดท่องเที่ยวโลก (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2555) จนทำให้อุตสาหกรรมท่องเที่ยวของประเทศไทยได้รับการพัฒนาจนติดอันดับ 4 ของโลก ด้วยคะแนน 91.93 จาก 100 คะแนน โดยการจัดอันดับประเทศที่น่าท่องเที่ยวที่สุดในโลกของนิตยสารท่องเที่ยวคอนเดอรัล (Conde’Nast Traveller, 2014) และกรุงเทพมหานคร ติดอันดับที่ 2 “สุดยอดจุดหมายปลายทางของโลกประจำปี 2557” จากผลสำรวจนักท่องเที่ยวต่างชาติปี 2557 (Master Card Global Destination Cities Index 2014) และ ติดอันดับที่ 3 ของโลก จากการลงคะแนนเสียงของนักท่องเที่ยวให้เป็นเมืองที่เป็นศูนย์รวมของแหล่งท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายรูปแบบเป็นเมืองที่มีสีสันและดึงดูดใจมากที่สุด (Travel & Leisure, 2014) จากการติดอันดับโลกของกรุงเทพมหานคร ทำให้กรุงเทพมหานครเป็นเมืองที่นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ให้ความสนใจและเดินทางมาเที่ยวจำนวนมาก จากสถิติจำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยวในกรุงเทพมหานคร พบว่า ในปี 2557 ภาพรวมการเดินทางท่องเที่ยวของกรุงเทพมหานคร มีอัตราการขยายตัวเพิ่มขึ้นจากปี 2556 คิดเป็นร้อยละ 11.90 แบ่งเป็นนักท่องเที่ยวชาวไทยมีอัตราเพิ่มขึ้นร้อยละ 8.03 และเป็นชาวต่างชาติ เพิ่มขึ้นร้อยละ 19.63 จะเห็นได้ว่าอัตราการเพิ่มของนักท่องเที่ยวต่างชาติมีส่วนการเพิ่มที่มากกว่าชาวไทยค่อนข้างเห็นได้ชัด สืบเนื่องจากกรุงเทพมหานคร เป็นเมืองหลวงของประเทศไทยและเป็นประตูแรกที่สามารถเดินทางเชื่อมต่อไปยังภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศได้สะดวกและมีความพร้อมในหลาย ๆ ด้าน อาทิ แหล่งท่องเที่ยว ที่พัก ร้านอาหาร และร้านค้าของที่ระลึก และศูนย์การประชุมที่ใหญ่ ๆ หลายแห่ง รวมทั้งระบบสาธารณูปโภค และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ มากมาย จึงทำให้มีการเดินทางเข้ามากรุงเทพมหานคร เพื่อเป็นการแวะพักก่อนที่จะมีการเดินทางไปยังภูมิภาคอื่น ๆ จึงส่งผลให้มีแนวโน้มของจำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นทุกปี (กองการท่องเที่ยว สำนักวัฒนธรรม กีฬา และการท่องเที่ยว กรุงเทพมหานคร, 2557)

การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมประเพณี และศาสนาในกรุงเทพมหานครจัดเป็น การดึงดูดทางการท่องเที่ยวที่สำคัญมากที่สุด โดยเฉพาะในบริเวณเกาะรัตนโกสินทร์ซึ่งเป็นย่านประวัติศาสตร์และมีความหลากหลายทางวัฒนธรรม มีโบราณสถานศาสนสถานทั้งดงามและโดดเด่นเป็นจำนวนมาก สถานที่แต่ละแห่งมีประวัติศาสตร์ความเป็นมาที่ยาวนาน มีความเกี่ยวเนื่องผูกพันต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ของไทยในอดีตและปัจจุบัน โดยเฉพาะวัดพระศรีรัตนศาสดารามซึ่งเป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวางของนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติ อีกทั้งบริเวณเกาะรัตนโกสินทร์ยังได้รับการสนับสนุน ส่งเสริมด้านการจัดการการท่องเที่ยวจากภาครัฐ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และกรุงเทพมหานคร ที่ให้ความสำคัญในการส่งเสริมการท่องเที่ยวทางศาสนา ทำให้บริเวณเกาะรัตนโกสินทร์กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ประเพณี และศาสนาที่สำคัญของประเทศไทย (กองการท่องเที่ยว สำนักวัฒนธรรม กีฬา และการท่องเที่ยว กรุงเทพมหานคร, 2557) จากการสำรวจพื้นที่ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยววัดในบริเวณรอบเกาะรัตนโกสินทร์พบว่า ในแต่ละวัดมีการบริหารจัดการที่แตกต่างกันออกไปรวมทั้งบรรยากาศที่เป็นสิ่งดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้าเยี่ยมชมหรือเพื่อศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับประวัติความมาเป็นมาของวัด โดยวัดบางแห่งสามารถสร้าง

บรรยากาศและประติมากรรมที่โดดเด่น ในขณะที่บางวัดยังไม่สามารถสร้างความโดดเด่นให้เกิดขึ้นได้ จึงเกิดความแตกต่างของจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้าเยี่ยมชมอย่างเห็นได้ชัดเจน

จากที่กล่าวมาข้างต้น คณะผู้วิจัยมีความสนใจและเห็นถึงความสำคัญในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวโดยเฉพาะศาสนสถานสำคัญ ๆ บริเวณเกาะรัตนโกสินทร์ โดยจะศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวต่างชาติที่มาเที่ยววัดในบริเวณเกาะรัตนโกสินทร์ เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษา มอบให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาด้านการท่องเที่ยว ตลอดจนสร้างความพึงพอใจให้กับนักท่องเที่ยว และทำให้นักท่องเที่ยวกลับมาท่องเที่ยววัดในเกาะรัตนโกสินทร์มากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายการท่องเที่ยวของกรุงเทพมหานคร และแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติฉบับปัจจุบัน

1.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.1.1 เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวต่างชาติที่มาเที่ยววัดในบริเวณเกาะรัตนโกสินทร์

1.2 ขอบเขตของการศึกษาวิจัย

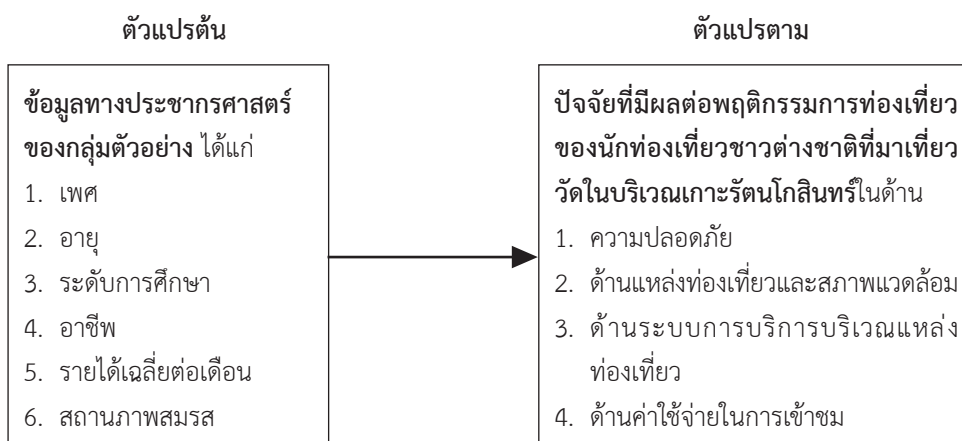
การวิจัยครั้งนี้เป็นวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวต่างชาติที่มาเที่ยววัดในบริเวณเกาะรัตนโกสินทร์ มีขอบเขตของการวิจัย 2 ข้อ ดังนี้

1.2.1 ประชากรเป้าหมาย

ประชากรเป้าหมาย นักท่องเที่ยวต่างชาติที่มาท่องเที่ยวที่วัด 10 แห่ง บริเวณเกาะรัตนโกสินทร์ และสามารถสื่อสารด้วยภาษาอังกฤษได้

1.2.2 พื้นที่ในการเก็บรวบรวมข้อมูล วัดบริเวณเกาะรัตนโกสินทร์ จำนวน 10 แห่ง ได้แก่ 1) วัดพระศรีรัตนศาสดาราม 2) วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ราชวรมหาวิหาร 3) วัดสระเกศ ราชวรมหาวิหาร 4) วัดเชตุพลวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร 5) วัดราชนันทารามราชวรมหาวิหาร 6) วัดราชบพิธสถิตมหาสีมารามราชวรมหาวิหาร 7) วัดชนะสงครามราชวรมหาวิหาร 8) วัดสุทัศน์เทพวรารามราชวรมหาวิหาร 9) วัดบวรนิเวศวิหารราชวรมหาวิหาร 10) วัดเทพธิดารามราชวรมหาวิหาร

1.3 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

1.4 สมมติฐานในการวิจัย

นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน สถานภาพสมรสต่างกัน มีพฤติกรรมการท่องเที่ยววัดในบริเวณเกาะรัตนโกสินทร์แตกต่างกัน

1.5 การทบทวนวรรณกรรม

ในการศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มาเที่ยววัดในบริเวณเกาะรัตนโกสินทร์คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยสามารถนำเสนอได้ดังนี้

1.5.1 ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมนักท่องเที่ยว พฤติกรรมนักท่องเที่ยว

พฤติกรรมนักท่องเที่ยว

จากการศึกษาพฤติกรรมนักท่องเที่ยวพบว่า ปราโมชน์ รอดจรัส (2557) ได้ให้ความหมายของพฤติกรรมนักท่องเที่ยว หมายถึง การแสดงออกของบุคคลที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการใช้บริการในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว รวมถึงกระบวนการในการตัดสินใจที่มีผลต่อการแสดงออกในการท่องเที่ยว ซึ่งการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมโดยทั่วไปแล้วสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ

1. พฤติกรรมภายใน เป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นภายในของแต่ละบุคคลที่คนภายนอกไม่สามารถสังเกตได้
2. พฤติกรรมภายนอก เป็นพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่ได้แสดงออกมาให้ผู้อื่นสามารถสังเกตเห็นได้

ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมนักท่องเที่ยว

ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่เกิิดได้จากอิทธิพลหลายประการซึ่งอาจจำแนกได้ดังต่อไปนี้

1. วัตถุประสงค์ พฤติกรรมนักท่องเที่ยวเกิดขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายในการท่องเที่ยว เช่น นักท่องเที่ยวกลุ่มอนุรักษ์มีวัตถุประสงค์ในการเดินทางท่องเที่ยวเพื่อรักษาสภาพแวดล้อมหรือช่วยระบบนิเวศให้สมบูรณ์เหมือนเดิม
2. ความพร้อม หมายถึง ความสามารถหรือวุฒิภาวะที่มีอยู่ในตัวนักท่องเที่ยวเพื่อตอบสนองความต้องการ นักท่องเที่ยวจะต้องมีความพร้อมทั้งสภาพร่างกาย จิตใจและด้านงบประมาณ เช่น การท่องเที่ยวเชิงผจญภัย การไต่เขา การปีนหน้าผา การดำน้ำ เป็นต้น
3. สถานการณ์ หมายถึง โอกาสหรือเหตุการณ์ที่เอื้ออำนวยการทำงานกิจกรรมเพื่อตอบสนองความต้องการท่องเที่ยว เช่น การปฏิวัติหรือการประกาศภาวะฉุกเฉินทำให้จำนวนนักท่องเที่ยวลดลง
4. การแปลความหมาย หมายถึง วิธีคิดเพื่อตอบสนองความพึงพอใจในสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง ตัวอย่างเช่น เวลา 7.00 น. เป็นเวลาที่จัดให้นักท่องเที่ยวได้รับประทานอาหารเช้าก่อนออกเดินทาง เป็นต้น
5. การตอบสนอง หมายถึง การทำกิจกรรมตามที่เราเลือกเอาไว้ก่อนหน้านี้เช่น นักท่องเที่ยวได้ตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่ในวันหยุดช่วงเทศกาลสงกรานต์ นักท่องเที่ยวจะต้องวางแผนการท่องเที่ยวไว้ล่วงหน้าและดำเนินการตามแผนที่ได้วางไว้ เช่น การกำหนดงบประมาณ สถานที่แหล่งท่องเที่ยว เวลาและรายละเอียดในการเดินทาง การจองที่พัก เป็นต้น
6. ผลลัพธ์ หมายถึง ผลที่เกิดขึ้นจากการกระทำซึ่งเป็นไปอย่างที่คาดหวังไว้หรือเป็นความผิดหวังเมื่อผลลัพธ์ไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ นักท่องเที่ยวจะต้องยอมรับกับปัญหาที่เกิดขึ้นไม่ว่าจะเป็นไปในลักษณะใด เช่น แหล่งท่องเที่ยวปิด รถเสีย ห้องพักรับเต็ม ฯลฯ และต้องยอมรับกับความผิดหวังที่เกิดขึ้นหรือเลิกเล่นความต้องการเพราะเห็นว่าเป็นสิ่งที่เกินความสามารถ เช่น เกิดน้ำท่วม จนไม่สามารถเดินทางไปท่องเที่ยวได้

พฤติกรรมของนักท่องเที่ยว เป็นการแสดงออกของนักท่องเที่ยวในลักษณะต่าง ๆ เช่น กิริยา ท่าทาง คำพูด การแสดงออกถึงความรู้สึกของนักท่องเที่ยวที่มีต่อสถานที่ท่องเที่ยวหรือบริการด้านอื่น ๆ การแสดงออกของพฤติกรรมนักท่องเที่ยวอาจเกิดจากการศึกษา การอบรมเลี้ยงดู เพศ วัย ประสบการณ์ ฯลฯ นอกจากนั้น พฤติกรรม

การท่องเที่ยวยังเกิดจากปัจจัยทางวัฒนธรรม ปัจจัยด้านสังคม และปัจจัยส่วนบุคคลดังนี้

1.5.2 การท่องเที่ยววัฒนธรรม

แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นการท่องเที่ยวที่ได้รับการตอบสนองอย่างดีจากภาครัฐและเอกชน ในการตระหนักถึงการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม จึงก่อให้เกิดกระแสการเรียกร้องหลัก 3 ประการดังต่อไปนี้ (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2548)

1. กระแสความต้องการของชาวโลกให้เกิดจิตสำนึกการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว เป็นกระแสความต้องการของประชาชนทั่วโลกให้เกิดการสร้างจิตสำนึกในแง่การอนุรักษ์ต่อสิ่งแวดล้อมระดับท้องถิ่นจนถึงขอบข่ายกว้างขวางไปทั่วโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการอนุรักษ์ระบบนิเวศเพื่อคงความหลากหลายทางชีวภาพเอาไว้
2. กระแสความต้องการของนักท่องเที่ยวให้เกิดการศึกษาเรียนรู้ในแหล่งท่องเที่ยว เป็นกระแสความต้องการที่มีมากขึ้น สนับสนุนนักท่องเที่ยวที่ต้องการได้รับความรู้ความเข้าใจเรื่องการท่องเที่ยวมากกว่าความสนุกสนานเพลิดเพลินเพียงอย่างเดียว เพื่อสร้างความพึงพอใจแก่นักท่องเที่ยวรูปแบบใหม่
3. กระแสความต้องการของชุมชนท้องถิ่นในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยว เป็นกระแสความต้องการของชุมชนท้องถิ่นที่จะมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยว เพื่อเป็นหลักประกันให้การพัฒนาการท่องเที่ยวเป็นไปในทิศทางที่ถูกต้อง และชุมชนท้องถิ่นยอมรับประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่จะได้รับ เพื่อให้เกิดการกระจายรายได้ที่เหมาะสม

1.5.3 แรงจูงใจในการท่องเที่ยว

Pearce, Morrison & Rutledge (1998) ได้แบ่งแรงจูงใจทางการท่องเที่ยวออกเป็น 9 ลักษณะดังนี้

1. แรงจูงใจด้านสิ่งแวดล้อม (Motive to experience the environment) เป็นแรงจูงใจด้านกายภาพที่ประกอบไปด้วย ภูมิประเทศ โบราณสถาน และชายหาด ซึ่งแรงจูงใจนี้ได้รับความนิยมค่อนข้างสูง
2. แรงจูงใจที่จะพบปะผู้คนในท้องถิ่น (Motive to meet local people) เป็นแรงจูงใจที่ต้องการสัมผัสและพูดคุยกับคนในท้องถิ่น ลักษณะของนักท่องเที่ยวในกลุ่มนี้ ได้แก่ กลุ่มเยาวชน และกลุ่ม backpacker
3. แรงจูงใจที่จะได้เรียนรู้วัฒนธรรม (Motive to understand local culture) เป็นความต้องการที่จะได้เห็นวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีที่แตกต่างกันออกไปจากของตนในด้านต่าง ๆ เช่น เทศกาล การอยู่อาศัย การกิน ประเพณี การละเล่น เป็นต้น
4. แรงจูงใจที่จะกระชับความสัมพันธ์ในครอบครัว (Motive to enhance family life) สำหรับบางครอบครัวการเดินทางท่องเที่ยวถือเป็นโอกาสอันดีในการใช้เวลาอย่างเต็มที่กับสมาชิกในครอบครัว เช่น การไปเที่ยวสวนสนุก การไปพักผ่อนตามรีสอร์ทซึ่งมีกิจกรรมร่วมกัน เป็นต้น
5. แรงจูงใจในการพักผ่อน (motive to rest) คือการได้มีโอกาส มีเวลาว่างเพื่อการพักผ่อนจากความตึงเครียดหรือสภาพจำเจ กิจกรรมจึงค่อนข้างน้อย
6. แรงจูงใจในการตอบสนองความสนใจพิเศษ (Motive to pursue special interests) ได้แก่ การทำกิจกรรมที่อยู่ในความสนใจของนักท่องเที่ยว เช่น กิจกรรมการดำน้ำ การตกปลา เล่นกอล์ฟ ปีนเขา
7. แรงจูงใจด้านสุขภาพ (Motive to be healthy) เป็นแรงจูงใจที่เน้นไปทางด้านการพัฒนาสุขภาพ ได้แก่ การออกกำลังกาย การเข้าสปา และการรับประทานอาหารเพื่อสุขภาพ
8. แรงจูงใจด้านการเพิ่มสถานภาพในสังคม (Motive to earn social status) เป็นแรงจูงใจที่เน้นการเสริมสร้างสถานภาพและภาพลักษณ์ในสังคมโดยแสดงออกให้เห็นในรูปของความมั่นคงทางสถานะการเงิน
9. แรงจูงใจในการให้รางวัลแก่ตนเอง (Motive to reward oneself) เป็นแรงจูงใจที่เกี่ยวข้องกับการให้รางวัลตนเองหลังจากการเหน็ดเหนื่อยทำงานหรือประสบความสำเร็จในการทำงานบางอย่าง การให้รางวัลสามารถ

ทำได้ในลักษณะต่าง ๆ เช่น การดื่ม การกินอาหารอร่อย ๆ การจับจ่ายซื้อของ การเที่ยวกลางคืน เป็นต้น

1.5.4 แนวคิดเกี่ยวกับการแบ่งส่วนตลาดการท่องเที่ยว

การแบ่งส่วนตลาดจัดว่าเป็นเทคนิคทางการตลาดที่มีความสำคัญที่สุดที่มีอยู่สำหรับผู้จัดการทางด้านการตลาดท่องเที่ยว โดยการศึกษาเกี่ยวกับแนวคิดการแบ่งส่วนตลาดการท่องเที่ยวจำเป็นต้องทราบข้อมูลที่มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน โดยผู้วิจัยสามารถนำเสนอได้ดังนี้ (เลิศพร ภาระสกุล, 2553 หน้า 269)

1. ปัจจัยที่ส่งเสริมตลาดการท่องเที่ยว

สิ่งที่มีส่วนสำคัญที่ทำให้ตลาดการท่องเที่ยวถูกแบ่งออกเป็นส่วนต่าง ๆ และทำให้เกิดกลุ่มนักท่องเที่ยวกลุ่มใหม่ ๆ พลั้่งที่ให้เกิดความต้องการทางการท่องเที่ยว ได้แก่

1.1 ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ความเจริญทางเศรษฐกิจและการพัฒนาที่เกิดขึ้นในประเทศต่าง ๆ เป็นพลังกระตุ้นให้เกิดการเดินทางเพิ่มขึ้น อย่างเช่น ในกรณีของประเทศญี่ปุ่น ได้หวั่น สิงคโปร์ เกาหลีใต้ ซึ่งประสบความสำเร็จทางเศรษฐกิจ ทำให้ประชากรในประเทศเหล่านี้เดินทางไปต่างประเทศกันมากขึ้น ความเจริญของประเทศเหล่านี้ส่งผลให้เกิดประโยชน์อย่างมากแก่ประเทศต่าง ๆ ในแถบเอเชียแปซิฟิก ในช่วงระหว่าง ค.ศ.1975-1995 ส่วนแบ่งของนักท่องเที่ยวจากเอเชียตะวันออก 4 ประเทศข้างต้น เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 3.9 เป็นร้อยละ 14.7

1.2 การเปลี่ยนแปลงด้านประชากร โครงสร้างและรูปแบบของประชากรในหลายประเทศมีการเปลี่ยนแปลงไป เช่น อัตราการตายลดลง เนื่องจากความก้าวหน้าทางการแพทย์จึงมีกลุ่มคนวัยสูงอายุเพิ่มขึ้น ทำให้เกิดตลาดนักท่องเที่ยวสูงอายุ อัตราการหย่าร้างที่สูงขึ้นทำให้ครอบครัวที่มีหัวหน้าครอบครัวเพียงคนเดียวต้องทำหน้าที่เลี้ยงดูบุตรที่นักประชากรศาสตร์เรียกครอบครัวแบบนิวาครอบครัวเลี้ยงเดี่ยว (Single-parent family) เพิ่มขึ้นทำให้เกิดตลาดครอบครัวประเภทนี้

1.3 แบบแผนชีวิตที่หลากหลายขึ้น แบบแผนชีวิตของผู้คนปัจจุบันมีความหลากหลายมากขึ้น เป็นผลจากการเปลี่ยนแปลงทางด้านค่านิยม ทศนคติ และความรู้สึกนึกคิด นักวิชาการเรียกปัจจัยทางด้านนี้ว่า ปัจจัยทางด้านจิตภาพ หรือ Psychographics แนวโน้มของแผนชีวิตอันหลากหลายทำให้เกิดการท่องเที่ยวประเภทความสนใจพิเศษ (Special-interest tourism) เช่น การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวเน้นการผจญภัย การปีนหน้าผา เดินป่า หรือเดินทางเพื่อศึกษาวัฒนธรรม

1.4 อุปทานการท่องเที่ยวที่มีมากขึ้น อาจจะกล่าวได้ว่า อุปทานใหม่ ๆ ที่มีเพิ่มขึ้น ทำให้เกิดอุปสงค์เพิ่มขึ้นได้ ถ้าคำพูดนี้เป็นจริง ความต้องการทางการท่องเที่ยวอาจจะเกิดขึ้นจากผู้ประกอบการได้จัดแพ็คเกจการท่องเที่ยวที่น่าสนใจให้กับตลาดเป้าหมายต่าง ๆ เช่น การจัดสัมมนาเกี่ยวกับการแพทย์ทางเลือกโดยมุ่งไปที่ตลาดแพทย์และพยาบาล หรืออย่างที่การท่องเที่ยวออสเตรเลียตะวันตกได้กำหนดตลาดผลิตภัณฑ์เฉพาะด้านออกเป็น 6 ประเภท ได้แก่ ทัวร์ชมการทำไวน์ ทัวร์ตีกอล์ฟ ทัวร์ผจญภัย ทัวร์เน้นธรรมชาติ (nature-based) และการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ทัวร์วัฒนธรรม ทัวร์ล่องเรือ

จากปัจจัยต่าง ๆ ข้างต้นทำให้เห็นว่า เทคนิคการแบ่งส่วนตลาดมีความสำคัญมากขึ้นเรื่อย ๆ เพราะการแบ่งส่วนตลาดและพลังต่าง ๆ มีผลต่อตัวนักท่องเที่ยว และตลาดส่วนต่าง ๆ ก็มีแนวโน้มว่าจะแคบลงเรื่อย ๆ กล่าวอีกอย่างหนึ่งก็คือมีตลาดกลุ่มย่อยหรือตลาดกลุ่มที่มีความสนใจพิเศษเกิดมากขึ้น

1.5.5 พฤติกรรมการเดินทางของนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศ

นักท่องเที่ยวระหว่างประเทศหรือนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ (International Tourist or Foreign Tourist) หมายถึงนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยส่วนใหญ่มาจากประเทศที่พัฒนาแล้ว มีสภาพเศรษฐกิจดี ประชากรมีรายได้ดี มีมาตรฐานการครองชีพสูงและรายได้ของประชากรไม่แตกต่างกันมากนัก นักท่องเที่ยวระหว่างประเทศที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยส่วนใหญ่ประกอบด้วยกลุ่มคนที่มีรายได้ระดับปานกลาง (Middle-Income) มีตำแหน่งงานในระดับวิชาชีพชั้นสูงหรือเป็นหัวหน้างานในระดับช่างฝีมือ นักท่องเที่ยว

ส่วนใหญ่จะเดินทางมาจากยุโรป อเมริกา อเมริกาเหนือ และจีน

รูปแบบของการท่องเที่ยว

ปัจจุบันรูปแบบของการท่องเที่ยวระหว่างประเทศมีการเปลี่ยนเป็นการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (Sustainable Development) มากขึ้น มีการนำเสนอสินค้าทางการท่องเที่ยวในรูปแบบเชิงอนุรักษ์หรือเชิงนิเวศ ซึ่งมีผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมน้อยที่สุด นอกจากนี้ยังเกิดการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ที่เน้นการรักษาสิ่งแวดล้อม และทำให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนขึ้นมาทดแทนเรียก 3S ซึ่งประกอบด้วย

S = Security หมายถึง ความปลอดภัยจากภัยธรรมชาติที่เกิดต่อชีวิตและทรัพย์สิน

S = Sanitation หมายถึง ความสะอาดที่ปราศจากโรคและมลพิษต่าง ๆ จาก อากาศน้ำดื่มและสิ่งปฏิกูลต่าง ๆ

S = Satisfaction หมายถึง ความพึงพอใจที่ได้รับจากการท่องเที่ยวจากสินค้าที่ผลิต

จากแหล่งท่องเที่ยวตลอดจนความพึงพอใจที่ได้รับจากบริการความเปลี่ยนแปลงของโลกในปัจจุบันและจิตสำนึกในการอนุรักษ์ความเป็นธรรมชาติมีผลทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความสนใจเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมมากยิ่งขึ้น ประกอบกับความเจริญทางเทคโนโลยีทำให้อุตสาหกรรมท่องเที่ยวเปลี่ยนไปจากเดิมด้วยเหตุผลที่อาจสรุปได้ดังนี้

1. รูปแบบของการท่องเที่ยว รูปแบบกระแสการเดินทางท่องเที่ยวเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมโดยลักษณะของการเดินทางจะเน้นในเรื่องที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเพื่อเป็นการพักผ่อน การท่องเที่ยวเพื่อศึกษาวัฒนธรรมและวิถีชีวิต และการท่องเที่ยวที่มีการผจญภัย

2. ปัจจัยสนับสนุนการท่องเที่ยว เกิดจากสาเหตุหลายประการเช่น เห็นประโยชน์ของการท่องเที่ยวว่าเป็นการเพิ่มพูนความรู้ ได้ประสบการณ์และเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิต ลดชั่วโมงการทำงานลงและเพิ่มวันหยุดพักผ่อนมากขึ้น มีการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการท่องเที่ยว การเดินทางสะดวกขึ้น

3. ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการเดินทาง เกิดจากมาตรการที่หลายประเทศให้ความสำคัญและนำมาใช้กับประชาชนในประเทศของตน คือ 1) มาตรการควบคุมการเดินทางออกนอกประเทศ 2) ต่อด้านการทำลายสิ่งแวดล้อม 3) ต่อด้านการใช้แรงงานเด็กและสตรี 4) การให้ความคุ้มครองผู้บริโภค 5) อื่น ๆ

การเปลี่ยนแปลงรูปแบบของการเดินทางของนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวต้องมีมาตรการรองรับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวและวางแผนด้านการตลาดการท่องเที่ยว เพื่อให้สอดคล้องกับความเป็นจริง

1.5.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยววัด

วัชรารณ รัชบาศรี (2551) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงพุทธของนักท่องเที่ยวชาวไทยและต่างชาติที่มาเที่ยววัดในบริเวณเกาะรัตนโกสินทร์ ว่าประโยชน์ที่นักท่องเที่ยวได้จากการเดินทางท่องเที่ยววัด คือ การได้ผ่อนคลายความเครียด เกิดความสบายใจและได้พัฒนาจิตใจ ทำให้จิตใจสงบ ส่วนทรัพยากรท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในวัดต่าง ๆ มีความน่าสนใจ มีความงดงามและโดดเด่นเป็นอย่างมาก บางวัดมีศิลปะและสถาปัตยกรรมในวัดมีคุณค่าสูงยิ่งที่ได้สืบทอดรักษากันมาอย่างยาวนาน บางส่วนยังได้ผสมผสานศิลปะยุโรปหรือจีนเข้าไปด้วยอย่างกลมกลืน ทุกวัดต่างก็มีทรัพยากรท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของตัวเองที่ไม่ได้ด้อยกว่ากัน มีการรักษาสีเขียวและระบบนิเวศ และภูมิทัศน์ นอกจากนี้แต่ละวัดยังมีสถานที่ท่องเที่ยวต่อเนื่องใกล้เคียงให้นักท่องเที่ยวได้ไปท่องเที่ยวต่อ ทรัพยากรท่องเที่ยวของวัดเหล่านี้ เป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยว

วิศิรา บุญสมเกียรติ (2555) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดนครศรีธรรมราช: วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร วัดพระธาตุน้อย และโบราณสถานวัดโมคลาน ผลจากการศึกษาพบว่าในมุมมองของนักท่องเที่ยวชาวไทยมีความพึงพอใจมากในด้านกายภาพ ด้านการเข้าถึงแหล่ง ด้านคุณค่าและความดึงดูดใจ

ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก และด้านมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร วัดธาตุน้อย และโบราณสถานวัดโมคลานแล้วก็ตาม แต่ในมุมมองของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียยังคงมีความเห็นว่าแหล่งท่องเที่ยวทั้ง 3 แหล่งต้องมีการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมต่อไปอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน ซึ่งคนในชุมชน ผู้ดูแลแหล่งท่องเที่ยวภาครัฐ และภาคเอกชนต้องมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการอย่างมีระบบและมีแบบแผน

วิภาพรรณ ดาราฉาย (2556) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวในอำเภอเมืองพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ของนักท่องเที่ยวชาวไทยกับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ผลการวิจัยพบว่า

1. นักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีลักษณะส่วนบุคคลทางด้านอายุแตกต่างกันมีพฤติกรรมการท่องเที่ยวด้านโอกาสในการเดินทางกลับมาท่องเที่ยวในอำเภอเมืองพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยาแตกต่างกัน
2. นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มีลักษณะส่วนบุคคลทางด้านอายุ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และประสบการณ์เดินทางมาจังหวัดพระนครศรีอยุธยาแตกต่างกันมีพฤติกรรมการท่องเที่ยวด้านลักษณะการเดินทางมาท่องเที่ยว และด้านประสบการณ์ในการเดินทางมาท่องเที่ยวในการเดินทางมาท่องเที่ยวในอำเภอเมืองพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยาแตกต่างกัน
3. ปัจจัยภายนอกด้านสังคมและวัฒนธรรมไทย มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับมากและมีทิศทางเดียวกันต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยว ด้านวัตถุประสงค์ในการเดินทางมาท่องเที่ยว ด้านโอกาสในการเดินทางกลับมาท่องเที่ยว และด้านลักษณะการเดินทางมาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติ
4. ปัจจัยภายนอกด้านเศรษฐกิจของประเทศไทย มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับน้อย และมีทิศทางตรงกันข้ามต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวด้านวัตถุประสงค์ในการเดินทางมาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติ
5. ปัจจัยภายนอกด้านการเมืองไทย มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับน้อย และมีทิศทางตรงกันข้ามต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวด้านวัตถุประสงค์ในการเดินทางมาท่องเที่ยว ด้านโอกาสในการเดินทางกลับมาท่องเที่ยว และด้านลักษณะการเดินทางมาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติ
6. ปัจจัยภายนอกด้านภัยธรรมชาติที่เกิดขึ้นในประเทศไทย มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลางและมีทิศทางตรงกันข้ามต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวด้านวัตถุประสงค์ในการเดินทางมาท่องเที่ยวด้านโอกาสในการเดินทางกลับมาท่องเที่ยว และด้านลักษณะการเดินทางมาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติ
7. ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านผลิตภัณฑ์ ราคา ช่องทางการจัดจำหน่ายและการส่งเสริมการตลาด มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับมาก และมีทิศทางเดียวกันต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวด้านวัตถุประสงค์ในการเดินทางมาท่องเที่ยว ด้านโอกาสในการเดินทางกลับมาท่องเที่ยว และด้านลักษณะการเดินทางมาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติ

วงศ์ธิดา สุวรรณิน และคณะ (2557) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดในจังหวัดปทุมธานี ผลจากการศึกษาได้แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะคือ ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ พบว่าศักยภาพการท่องเที่ยวในด้านโบราณสถานและโบราณวัตถุมีหลายวัดที่มีพระพุทธรูปเก่าแก่สมัยสุโขทัยและพระนครศรีอยุธยา ส่วนอุโบสถและเจดีย์มีลักษณะเหมือนเจดีย์เขเวดากอง โบราณสถานเป็นสถาปัตยกรรมของมอญ ส่วนใหญ่ สิ่งอำนวยความสะดวกด้านสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ เช่น ประปา ไฟฟ้า ถนนหนทาง ห้องสุขา และระบบรักษาความปลอดภัยอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากวัดในจังหวัดปทุมธานี มีจำนวนนักท่องเที่ยวน้อยกว่าจังหวัดอื่น ส่วนร้านค้าขายจะมีอยู่ตามชุมชนรอบ ๆ วัด โดยผลการวิจัยเชิงปริมาณ ผลการวิจัยพบว่า วัดส่วนใหญ่มีภูมิทัศน์ที่สวยงามและมีพื้นที่โล่งกว้าง ส่วนทรัพยากรด้านประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมและประเพณี พบว่าวัดส่วนใหญ่มีโบสถ์และพระพุทธรูปที่สำคัญ ชุมชนจะจัดประเพณีร่วมกับวัด เช่น ตักบาตร ทำทานและเวียนเทียนในวันสำคัญทางศาสนา พร้อมทั้งการณรงค

ให้ประชาชนรักษาศีล ฟังเทศน์ ฟังธรรมในวันพระและวันสำคัญทางศาสนา สำหรับวัดที่มีนักท่องเที่ยวทางวัดจะจัดมัคคุเทศก์หรือบุคลากรพาชมวัด ส่วนที่ต้องปรับปรุง คือ จุดประชาสัมพันธ์ยังมีน้อย ทั้งบริเวณนอกวัดและในวัด เส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จากการวิเคราะห์สามารถจัดทำเส้นทางท่องเที่ยววัดเลือกจากวัดที่ใกล้เคียงกันและอยู่บนเส้นทางคมนาคมที่เชื่อมโยงกัน พร้อมทั้งพิจารณาสถานที่แวะรับประทานอาหารกลางวัน และเดินทางกลับให้เป็นวงจรทำให้สามารถจัดทำแผนที่เส้นทางท่องเที่ยวได้สองเส้นทาง เส้นทางแรกมี 6 วัด และเส้นทางที่สองมี 5 วัด

มานิช พรหมปัญญา และศิริวรรณ เสรีรัตน์ (2558) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องความยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยว แรงจูงใจ และทัศนคติที่มีผลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยววัดในอำเภอพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยมีความคิดเห็นต่อความยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวที่วัดทั้ง 4 วัด คือ วัดพนัญเชิงวรวิหาร วัดใหญ่ชัยมงคล วัดหน้าพระเมรุราชิการาม และวัดท่าการ้อง โดยรวม อยู่ในระดับยั่งยืนมาก แรงจูงใจและทัศนคติในการท่องเที่ยววัดในอำเภอพระนครศรีอยุธยาโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และระดับดี ตามลำดับ พฤติกรรมการท่องเที่ยววัดในอำเภอพระนครศรีอยุธยา (1) ด้านค่าใช้จ่ายในการทำบุญโดยเฉลี่ยประมาณ 1,090 บาท (2) ด้านค่าใช้จ่ายในการซื้อของโดยเฉลี่ยประมาณ 1,016 บาท (3) ด้านเวลาที่ใช้ในการท่องเที่ยวโดยเฉลี่ยประมาณ 6 ชั่วโมง (4) ด้านจำนวนครั้งที่ท่องเที่ยวแสวงบุญในรอบ 1 ปี โดยเฉลี่ยประมาณ 3 ครั้ง (5) ส่วนใหญ่เดินทางมาท่องเที่ยวโดยรถยนต์ส่วนตัว และไม่พักค้างคืน นักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีอาชีพที่แตกต่างกัน มีค่าใช้จ่ายในการซื้อของแตกต่างกัน และนักท่องเที่ยวที่มีระดับการศึกษา และรายได้ต่อเดือนที่แตกต่างกัน มีค่าใช้จ่ายในการทำบุญและซื้อของแตกต่างกัน ความยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยววัด ด้านสิ่งแวดล้อม/ด้านกายภาพ และด้านเศรษฐกิจ ทัศนคติ และแรงจูงใจในการท่องเที่ยวมีผลต่อความพึงพอใจต่อการท่องเที่ยววัดทั้ง 4 วัด

2. วิธีการศึกษา

2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มาท่องเที่ยวที่วัด 10 แห่ง บริเวณเกาะรัตนโกสินทร์ และสามารถสื่อสารด้วยภาษาอังกฤษได้

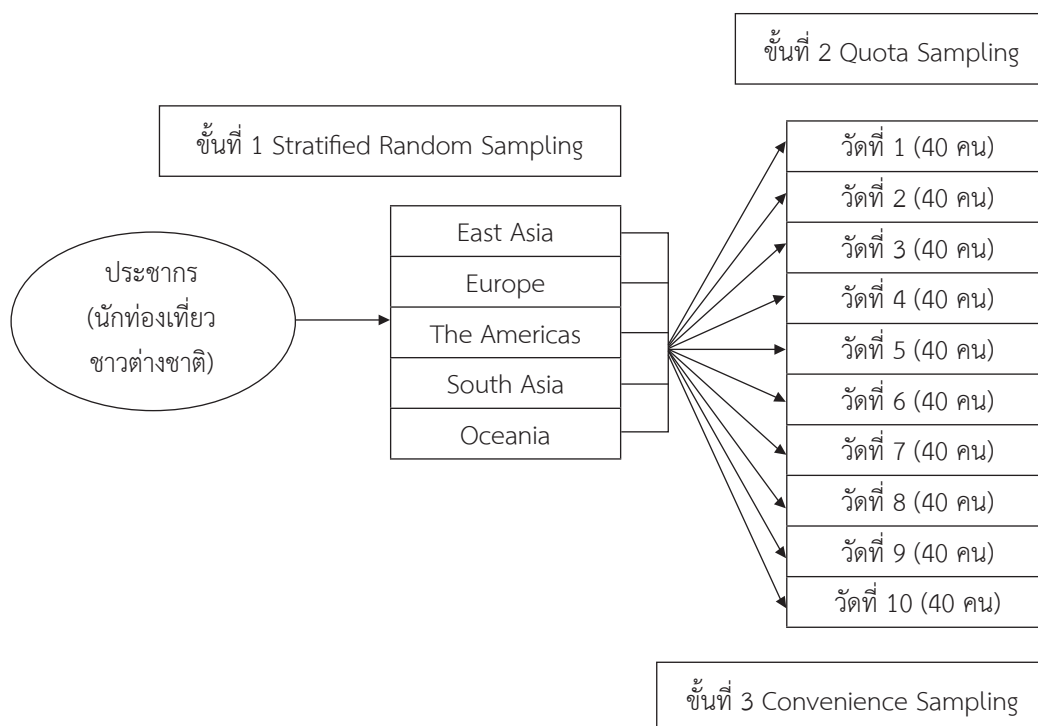
2.1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มาท่องเที่ยวที่วัด 10 แห่ง บริเวณเกาะรัตนโกสินทร์ และสามารถสื่อสารด้วยภาษาอังกฤษได้ จำนวน 400 คน โดยมีขั้นตอนในการคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างและใช้เทคนิคการสุ่มตัวอย่าง ดังนี้

การคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่าง

เนื่องจากประชากรมีขนาดใหญ่และไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน ดังนั้นขนาดตัวอย่างสามารถคำนวณได้จากสูตรไม่ทราบขนาดตัวอย่างของ W.G. Cochran โดยกำหนดระดับค่าความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และระดับค่าความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2549) ได้ขนาดตัวอย่างอย่างน้อย 384 คน จึงจะสามารถประมาณค่าร้อยละได้ เพื่อความสะดวกในการประเมินผลและการวิเคราะห์ข้อมูล คณะผู้วิจัยจึงใช้ขนาดกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 400 คน ซึ่งถือได้ว่าผ่านเกณฑ์ตามที่เงื่อนไขกำหนด คือไม่น้อยกว่า 384 คน

เทคนิคการสุ่มตัวอย่าง

การวิจัยในครั้งนี้ใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Random Sampling) เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่าง 400 คน ตามภาพที่ 2

ภาพที่ 2 แสดงเทคนิคการสุ่มตัวอย่าง

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับลักษณะทั่วไปด้านประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกเป็น เพศ อายุ ระดับการศึกษา และสถานภาพการสมรส ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบ (Multiple Choice) ในส่วนของ อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบเติมคำสั้น ๆ ในช่องว่าง (Short Answer)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยววัดบริเวณ เกาะรัตนโกสินทร์ จำแนกเป็น ประสบการณ์ในการเดินทางมาท่องเที่ยวในประเทศไทย ประสบการณ์ในการท่องเที่ยววัดในประเทศไทย วัดคู่ประสพในการเดินทางท่องเที่ยวในประเทศไทย และรูปแบบการเดินทางมาท่องเที่ยวเป็นแบบเลือกตอบ (Multiple Choice) ในส่วนของค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ยในการเดินทางท่องเที่ยวในประเทศไทย ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบเติมคำสั้น ๆ ในช่องว่าง (Short Answer)

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยววัด ในบริเวณเกาะรัตนโกสินทร์ จำนวน 4 ด้าน คือ ด้านความปลอดภัย ด้านแหล่งท่องเที่ยวและสภาพแวดล้อม ด้านระบบการบริการบริเวณแหล่งท่องเที่ยว และด้านค่าใช้จ่ายในการเข้าชม ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบประเมินค่า 5 ระดับ (Rating Scale)

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

1. การตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาของแบบสอบถาม (Content Validity) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบถึงความเหมาะสมในประเด็นที่จะศึกษาโดยนำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา โดยใช้ดัชนีความสอดคล้อง (Item-Objective Congruence Index: IOC) ของ Rovinelli and Hambleton (อ้างใน อินทรา จันทรัฐ, 2552) จากนั้นนำคะแนนของผู้ทรงคุณวุฒิในแต่ละข้อมารวมกันเพื่อหาค่า

ความสอดคล้อง อยู่ระหว่าง 0.60-1.00 แสดงว่าแบบสอบถามมีความตรงตามเนื้อหาทุกข้อ

2. การตรวจสอบความเที่ยงของแบบสอบถาม (Reliability) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามฉบับร่างที่ได้ผ่านการแก้ไขจากผู้ทรงคุณวุฒิไปทดลองใช้ (Try-Out) กับประชากรที่มีคุณสมบัติคล้ายคลึงกับประชากรที่ต้องการศึกษา จำนวน 30 ชุด แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาค่าความเที่ยงโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Cronbach, 1954) ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา รวมทั้งฉบับเท่ากับ 0.936

2.3 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คณะผู้วิจัยได้แบ่งออกเป็น 2 กลุ่มคือ

1. สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของแบบสอบถามประกอบด้วย ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. สถิติที่ใช้สำหรับการทดสอบสมมติฐานซึ่งแบ่งเป็น

2.1 การทดสอบสมมติฐานด้วยค่า t-test ใช้สำหรับการทดสอบสมมติฐานที่ค่าของตัวแปรมีค่า 2 ค่าซึ่งในการศึกษานี้ได้แก่การทดสอบความแตกต่างของเพศ

2.2 การทดสอบสมมติฐานด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ใช้สำหรับการทดสอบสมมติฐานที่ค่าของตัวแปรมีค่าตั้งแต่ 3 ค่าขึ้นไปซึ่งในการศึกษานี้ได้แก่การทดสอบความแตกต่างของอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือนและสถานภาพการสมรส

3. ผลการศึกษา

ผลจากการศึกษาคณะผู้วิจัยสามารถนำเสนอได้ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปด้านประชากรศาสตร์ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 240 คน คิดเป็นร้อยละ 60.00 มีอายุระหว่าง 26-35 ปี จำนวน 250 คน คิดเป็นร้อยละ 62.50 มีการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี จำนวน 207 คน คิดเป็นร้อยละ 51.17 ประกอบอาชีพทำงานในบริษัทเอกชน จำนวน 160 คน คิดเป็นร้อยละ 40.00 มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนน้อยกว่าหรือเท่ากับ 10,000 US จำนวน 191 คน คิดเป็นร้อยละ 47.80 และมีสถานภาพโสด จำนวน 285 คน คิดเป็นร้อยละ 71.30

2. ผลการศึกษาพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยววัดในบริเวณเกาะรัตนโกสินทร์ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการเดินทางมาท่องเที่ยวในไทยเป็นครั้งที่ 2-3 จำนวน 282 คน คิดเป็นร้อยละ 70.50 โดยมีประสบการณ์ในการท่องเที่ยววัดในไทยเป็นครั้งแรก จำนวน 160 คน คิดเป็นร้อยละ 40.00 มีวัตถุประสงค์ในการเดินทางท่องเที่ยวในประเทศไทยเพื่อเรียนรู้วัฒนธรรมไทย จำนวน 186 คน คิดเป็นร้อยละ 46.50 มีรูปแบบการเดินทางมาท่องเที่ยวด้วยตนเอง จำนวน 260 คน คิดเป็นร้อยละ 65.00 และมีค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ยในการเดินทางท่องเที่ยวในประเทศไทยระหว่าง 1,001-2,000 US จำนวน 188 คน คิดเป็นร้อยละ 47.00

3. ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยววัดในบริเวณเกาะรัตนโกสินทร์ พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยววัดในบริเวณเกาะรัตนโกสินทร์โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยสามารถแสดงได้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยววัดในบริเวณเกาะรัตนโกสินทร์

ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยว	($\bar{X}$)	SD.	ระดับของปัจจัย	อันดับที่
1. ด้านความปลอดภัย	4.08	0.57	มาก	1
2. ด้านแหล่งท่องเที่ยวและสภาพแวดล้อม	3.92	0.81	มาก	2
3. ด้านระบบการบริการบริเวณแหล่งท่องเที่ยว	3.52	0.70	มาก	4
4. ด้านค่าใช้จ่ายในการเข้าชม	3.92	0.58	มาก	2
รวม	3.86	0.57	มาก	

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่าปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยววัดในบริเวณเกาะรัตนโกสินทร์โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.86$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยสามารถเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากที่สุดไปหาน้อยได้แก่ ด้านความปลอดภัยมีปัจจัยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.08$) รองลงมาเป็นปัจจัยด้านแหล่งท่องเที่ยวและสภาพแวดล้อมและค่าใช้จ่ายในการเข้าชมมีปัจจัยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.92$) และในลำดับสุดท้ายเป็นปัจจัยด้านระบบการบริการบริเวณแหล่งท่องเที่ยวมีปัจจัยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.52$) ตามลำดับ

4. ผลการเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยววัดในบริเวณเกาะรัตนโกสินทร์ คณะผู้วิจัยนำเสนอตามตัวแปรต้นในภาพรวมได้ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มาเที่ยววัดในบริเวณเกาะรัตนโกสินทร์

ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรม	เพศ		อายุ		ระดับการศึกษา		อาชีพ		รายได้เฉลี่ยต่อเดือน		สถานภาพการสมรส	
	t	Sig	F	Sig	F	Sig	F	Sig	F	Sig	F	Sig
ด้านความปลอดภัย	-14.85	0.00*	205.73	0.00*	40.03	0.00*	89.97	0.00*	16.62	0.00*	141.15	0.00*
ด้านแหล่งท่องเที่ยวและสภาพแวดล้อม	-8.20	0.00*	30.65	0.00*	211.21	0.00*	211.20	0.00*	70.61	0.00*	23.217	0.00*
ด้านระบบการบริการบริเวณแหล่งท่องเที่ยว	-13.48	0.00*	20.08	0.00*	355.59*	0.00*	120.45	0.00*	26.37	0.00	14.03	0.00*
ด้านค่าใช้จ่ายในการเข้าชม	-8.42	0.00*	1.41	0.22	210.52	0.00*	184.80	0.00*	4.24	0.00*	0.77	0.45
ในภาพรวม	-13.36	0.00*	34.70	0.00*	334.34	0.00*	73.55	0.00*	25.61	0.00*	31.78	0.00*

หมายเหตุ * $P < 0.05$

จากตารางที่ 2 ผลจากการเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มาเที่ยววัดในบริเวณเกาะรัตนโกสินทร์ พบว่า นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือนและสถานภาพการสมรสต่างกันมีปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยววัดในบริเวณเกาะรัตนโกสินทร์ โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4. สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะการวิจัย

4.1 สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยพบว่า นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มาเที่ยววัดในบริเวณเกาะรัตนโกสินทร์ให้ความสำคัญปัจจัยด้านความปลอดภัยมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะภาพลักษณ์ของประเทศไทยและกรุงเทพมหานครในช่วงระยะเวลา 5 ปีที่ผ่านมาไม่สงบในเรื่องการก่อการร้ายและความขัดแย้งทางการเมือง ซึ่งส่งผลต่อความมั่นใจของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติเป็นอย่างยิ่ง จึงทำให้นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญในด้านความปลอดภัยเป็นปัจจัยสำคัญอันดับแรก แต่เมื่อนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติได้มาเที่ยวจริงต่างก็ให้ความมั่นใจถึงความปลอดภัย โดยพบว่า ปัจจัยที่ทำให้นักท่องเที่ยวรู้สึกปลอดภัยในการท่องเที่ยว คือ มีเจ้าหน้าที่ของรัฐคอยให้บริการและความช่วยเหลือแก่นักท่องเที่ยวอย่างเพียงพอ และมีมาตรการดูแลความปลอดภัยของประเทศที่มีต่อนักท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของฉลองศรี พิมพ์สมพงศ์ (2542) ได้กล่าวถึงแรงจูงใจในการท่องเที่ยวและการเลือกแหล่งท่องเที่ยวว่า ปัจจัยที่ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเลือกแหล่งท่องเที่ยว เช่น ทิวทัศน์สวยงาม ความหลากหลายทางด้านกิจกรรม ความปลอดภัย เป็นต้น ซึ่งปัจจัยด้านความปลอดภัยคือเป็นปัจจัยต้น ๆ ที่ดึงดูดให้คนเดินทางท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ และยังคงสอดคล้องกับงานวิจัยของวิภาวรรณ ดาราฉาย (2556) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวในอำเภอเมืองพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยาของนักท่องเที่ยวชาวไทยกับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ผลจากการศึกษาวิจัยพบว่า ปัจจัยภายนอกด้านความปลอดภัย ด้านการเมือง ด้านภัยธรรมชาติมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับมาก และมีทิศทางเดียวกันต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวด้านวัตถุประสงค์ในการเดินทางมาท่องเที่ยว ด้านโอกาสในการเดินทางกลับมาท่องเที่ยว และด้านลักษณะการเดินทางมาท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติ

เพศของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่ต่างกันมีปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยววัดในบริเวณเกาะรัตนโกสินทร์โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มีเพศต่างกัน ให้ความสำคัญต่อปัจจัยด้านความปลอดภัย ด้านแหล่งท่องเที่ยวและสภาพแวดล้อม ด้านระบบการบริการบริเวณแหล่งท่องเที่ยว และด้านค่าใช้จ่ายในการเข้าชมต่างกัน ซึ่งนักท่องเที่ยวชายและหญิงต่างมีบุคลิกภาพ แบบแผนการดำเนินชีวิต ประสบการณ์ในการเดินทางท่องเที่ยว ความแตกต่างของเชื้อชาติ จึงอาจเป็นสาเหตุสำคัญที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยววัดในบริเวณเกาะรัตนโกสินทร์ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ฉลองศรี พิมพ์สมพงศ์ (2542) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อแรงจูงใจในการท่องเที่ยวว่า เพศ (Gender) ความสนใจในการท่องเที่ยวของผู้ชายและหญิงมีแรงจูงใจต่างกัน โดยชายอาจจะมีแรงจูงใจทางด้านร่างกายในการเล่นและชมกีฬามากกว่าผู้หญิง ไม่ว่าจะเป็นกีฬาฟุตบอล สกีนํ้า ส่วนผู้หญิงมักจะมีแรงจูงใจในการพักผ่อน เช่น การซื้อของ การรับประทานอาหารนอกบ้าน และยังคงสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปวีณา ทวีวงศ์โอฬาร (2552) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยในการท่องเที่ยวในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลจากการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีเพศที่แตกต่างกัน ส่งผลให้ได้รับความพึงพอใจจากการมาท่องเที่ยวที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านโบราณสถานและสิ่งแวดล้อม ราคาสินค้าและบริการ การคมนาคม ความปลอดภัย การบริการ ของที่ระลึกและบทบาทของภาครัฐแตกต่างกัน

อายุของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่ต่างกันมีปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยววัดในบริเวณเกาะรัตนโกสินทร์โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านความปลอดภัย ด้านแหล่งท่องเที่ยวและสภาพแวดล้อม ด้านระบบการบริการบริเวณแหล่งท่องเที่ยวแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนด้านค่าใช้จ่ายในการเข้าชมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะอายุของนักท่องเที่ยวเกี่ยวข้องกับประสบการณ์ในการเดินทางท่องเที่ยวซึ่งส่งผลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งอายุก่อให้เกิดความต้องการแตกต่างกันเปลี่ยนไปตามวัยที่เพิ่มขึ้น และจากการเปรียบเทียบรายค่าอายุของนักท่องเที่ยวพบว่า นักท่องเที่ยวที่มีอายุมากกว่าให้ความสำคัญในเรื่องด้านแหล่งท่องเที่ยวและสภาพแวดล้อม ด้านระบบการบริการบริเวณ

แหล่งท่องเที่ยวมากกว่านักท่องเที่ยวที่มีอายุน้อย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวิภาพรรณ ดารานาย (2556) ที่ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวในอำเภอเมืองพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยาของนักท่องเที่ยวชาวไทยกับนักท่องเที่ยวต่างชาติ ผลจากการศึกษาวิจัยพบว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีลักษณะส่วนบุคคลทางด้านอายุ แตกต่างกัน มีพฤติกรรมการท่องเที่ยวด้านโอกาสในการเดินทางกลับมาท่องเที่ยวในอำเภอเมืองพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยาแตกต่างกัน

ระดับการศึกษาของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่ต่างกันมีปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยววัดในบริเวณเกาะรัตนโกสินทร์โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักท่องเที่ยวที่มีการศึกษามากกว่าปริญญาตรีส่วนใหญ่เป็นกลุ่มวัยรุ่นซึ่งต่างกับนักท่องเที่ยวที่มีการศึกษาตั้งแต่ปริญญาตรีขึ้นไปที่เป็นวัยทำงานซึ่งมีรูปแบบการท่องเที่ยว มีประสบการณ์การท่องเที่ยว อีกทั้งยังมีกำลังทรัพย์ที่มากกว่า จึงส่งผลให้ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวเปลี่ยนไปตามระดับการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวิภาพรรณ ดารานาย (2556) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวในอำเภอเมืองพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยาของนักท่องเที่ยวชาวไทยกับนักท่องเที่ยวต่างชาติ ผลจากการศึกษาวิจัยพบว่า นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มีลักษณะส่วนบุคคลทางด้านระดับการศึกษา และประสบการณ์เดินทางมาจังหวัดพระนครศรีอยุธยาแตกต่างกันมีพฤติกรรมการท่องเที่ยวด้านลักษณะการเดินทางมาท่องเที่ยวและด้านประสบการณ์ในการเดินทางมาท่องเที่ยวในอำเภอเมืองพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยาแตกต่างกัน

อาชีพของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่ต่างกันมีปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยววัดในบริเวณเกาะรัตนโกสินทร์โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะอาชีพนักท่องเที่ยวประกอบอาชีพอยู่สะท้อนถึงบุคลิกภาพ (personality) เช่น ชอบการเรียนรู้ ชอบความแปลกใหม่ ชอบในการศึกษาวัฒนธรรม เป็นต้น และอาชีพยังสะท้อนถึงแบบแผนการดำเนินชีวิต (Lifestyle) เช่น ชอบหาเพื่อนใหม่ ชอบการสังสรรค์ ชอบชีวิตเรียบง่าย ชอบดูแลสุขภาพ เป็นต้น จึงทำให้อาชีพที่ต่างกันมีผลต่อความชอบ หรือไม่ชอบ ซึ่งส่งผลพฤติกรรมการท่องเที่ยววัดในบริเวณเกาะรัตนโกสินทร์ตามไปด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวัชรภรณ์ รัชยศิริ (2551) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง พฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงพุทธของนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติที่มาเที่ยววัดในบริเวณเกาะรัตนโกสินทร์ พบว่า กลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงพุทธที่มาท่องเที่ยวในเกาะรัตนโกสินทร์ที่มีอาชีพต่างกัน มีพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงพุทธวัดในบริเวณเกาะรัตนโกสินทร์ต่างกัน

รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่ต่างกันมีปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยววัดในบริเวณเกาะรัตนโกสินทร์โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ รายได้ถือเป็นปัจจัยสำคัญต่อรูปแบบในการท่องเที่ยว โดยที่นักท่องเที่ยวที่มีรายได้น้อยก็จะมีรูปแบบท่องเที่ยวที่ไม่เน้นสิ่งอำนวยความสะดวกในการท่องเที่ยวมากกว่านักท่องเที่ยวที่เน้นความสะดวกเป็นหลัก ส่วนนักท่องเที่ยวที่มีรายได้สูงก็จะเน้นสิ่งอำนวยความสะดวกในการท่องเที่ยวมากกว่า ซึ่งส่งผลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวิภาพรรณ ดารานาย (2556) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวในอำเภอเมืองพระนครศรีอยุธยาจังหวัดพระนครศรีอยุธยาของนักท่องเที่ยวชาวไทยกับนักท่องเที่ยวต่างชาติ ผลจากการศึกษาวิจัยพบว่า นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มีลักษณะส่วนบุคคลทางด้านรายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกันมีพฤติกรรมการท่องเที่ยวด้านลักษณะการเดินทางมาท่องเที่ยว และด้านประสบการณ์ในการเดินทางมาท่องเที่ยวในอำเภอเมืองพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยาแตกต่างกัน

สถานภาพสมรสของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่ต่างกันมีปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยววัดในบริเวณเกาะรัตนโกสินทร์โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักท่องเที่ยวที่เป็นโสดมี Lifestyle ในการท่องเที่ยวที่ต่างกับนักท่องเที่ยวที่มีครอบครัวหรือสมรสแล้ว โดยนักท่องเที่ยวที่เป็นโสดซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยววัยรุ่น ที่ชอบรูปแบบการท่องเที่ยวที่คล่องตัวสามารถเดินทางไปหลาย ๆ ที่ หลาย ๆ ประเทศได้

และเน้นความประหยัดเป็นหลัก ซึ่งจะต่างกับนักท่องเที่ยวที่มีครอบครัวหรือสมรสแล้วจะให้ความสำคัญในการท่องเที่ยวแบบที่เน้นการพักผ่อนกับครอบครัว ชอบความสะดวกสบาย มีสิ่งอำนวยความสะดวกที่ตอบสนองคนในครอบครัว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ มาโนช พรหมปัญญา และศิริวรรณ เสรีรัตน์ (2558) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องความยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยว แรงจูงใจและทัศนคติที่มีผลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยววัดในอำเภอพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่านักท่องเที่ยวที่มีสถานภาพสมรส ระดับการศึกษา และรายได้ต่อเดือนที่แตกต่างกัน มีพฤติกรรมการท่องเที่ยววัดในอำเภอพระนครศรีอยุธยาแตกต่างกัน และมีค่าใช้จ่ายในการทำบุญและซื้อของแตกต่างกัน

4.2 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ผลจากการศึกษาผู้บริหารวัดและหน่วยงานราชการ สามารถนำผลของการวิจัยไปพัฒนาในการบริหารจัดการให้เป็นไปตามความต้องการของนักท่องเที่ยวให้เกิดความเหมาะสมมากที่สุด เช่น ในด้านความปลอดภัย นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติได้ให้ความสำคัญกับความปลอดภัยเป็นสำคัญเนื่องจากในช่วงที่มีการเก็บข้อมูลพื้นที่กรุงเทพมหานครตามความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวยังไม่มั่นใจในความปลอดภัย เหตุนี้จึงเป็นปัจจัยพื้นฐานที่ผู้ที่เกี่ยวข้องจะนำมาเป็นข้อมูลในการออกแบบพื้นที่ให้เกิดความเชื่อมั่นในการท่องเที่ยวต่อไป

4.3 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

4.3.1 ควรมีการศึกษาคุณภาพการให้บริการของโรงแรมระดับต่าง ๆ บริเวณวัดบริเวณเกาะรัตนโกสินทร์ จากกลุ่มลูกค้าชาวต่างชาติ และควรเพิ่มในส่วนวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อจะได้ข้อมูลในเชิงลึกมากขึ้น

4.3.2 ควรมีการศึกษากลยุทธ์ในการพัฒนาตลาดท่องเที่ยววัดบริเวณเกาะรัตนโกสินทร์ โดยอาจเจาะกลุ่มลูกค้าชาวญี่ปุ่น หรือกลุ่มประเทศที่ชอบการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์หรือการท่องเที่ยวเชิงพุทธ

5. เอกสารอ้างอิง

- กองการท่องเที่ยว สำนักวัฒนธรรม กีฬา และการท่องเที่ยวกรุงเทพมหานคร. 2557. แผนพัฒนาการท่องเที่ยวกรุงเทพมหานคร, กรุงเทพฯ.
- ฉลอมศรี พิมพ์สมพงศ์. 2542. การวางแผนและการพัฒนาตลาดการท่องเที่ยว. กรุงเทพมหานคร : คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. 2548. การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน. กรุงเทพฯ: เพรส แอนด์ ดีไซน์.
- _____. 2553. อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวธุรกิจไม่มีวันตายของประเทศไทย. กรุงเทพฯ: ซี.พี.บุ๊คสแตนด์ดาร์ด.
- ปวีณา ทวีวงศ์อาหาร. 2552. ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยในการท่องเที่ยวในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. ปรินญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- ปราโมชน์ รอดจำรัส. 2557. พฤติกรรมนักท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- มาโนช พรหมปัญญา และศิริวรรณ เสรีรัตน์. 2558. ความยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยว แรงจูงใจและทัศนคติที่มีผลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยววัดในอำเภอพระนครศรีอยุธยา. วารสารการบริการและการท่องเที่ยวไทย. ปีที่ 10 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2558).
- เลิศพร ภาระสกุล. 2553. เอกสารคำสอนวิชาพฤติกรรมนักท่องเที่ยว. ภาควิชาการท่องเที่ยวและโรงแรม. คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- วงศ์ธีรา สุวรรณิน และคณะ. 2557. การศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดในจังหวัดปทุมธานี. วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์, 8(3), หน้า 63-82.

- วรศรา บุญสมเกียรติ. (2555). แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดนครราชสีมา: วัดพระมหาธาตุ วรมหาวิหาร วัดพระธาตุน้อยและโบราณสถานวัดโมคลาน. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต คณะศิลปศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- วิภาพรรณ ดาราฉาย. 2556. การศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวในอำเภอเมือง พระนครศรีอยุธยาจังหวัดพระนครศรีอยุธยาของนักท่องเที่ยวชาวไทยกับนักท่องเที่ยวต่างชาติ. ปรินญา การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาธุรกิจศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วัชรภรณ์ ระยัศรี. 2551. พฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงพุทธของนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติที่มาเที่ยววัด ในบริเวณเกาะรัตนโกสินทร์. ปรินญาพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาการวางแผนและการจัดการ การท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2555. พัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (2555-2559), กรุงเทพฯ.
- อินทรา จันทร์รัฐ. 2552. ความคาดหวังและการรับรู้จริงต่อคุณภาพการบริการสายการบินต้นทุนต่ำเที่ยวบินภายในประเทศ. สารนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาการจัดการ. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- Conde' Nast Traveller. 2014. The best food/restaurants in the world 2014. แหล่งที่มา: <http://www.cntraveller.com/ReadersAwards/2014/Countries/> สืบค้น 5 ตุลาคม 2557.
- Cronbach. 1954. Essentials of Psychological Testing. 3rd ed. New York: Harper and Row.
- Master Card. 2014. Master Card Global Destination Cities Index 2014. แหล่งที่มา: https://newsroom.mastercard.com/wp-content/uploads/2014/07/Mastercard_GDCI_2014_Letter_Final_70814.pdf สืบค้น 5 ตุลาคม 2557.
- Pearce Morrison & Rutledge. 1998. Tourism: Bridges across continents. Roseville: Irwin/McGraw-Hill.
- Travel & Leisure. 2014. World's Best Awards - World's Best 2014. แหล่งที่มา: <http://www.travelandleisure.com/worlds-best-2014-hp> สืบค้น 5 ตุลาคม 2557.

คำสอนในพระอภัยมณีกับวิถีของสังคมไทย

Values in the Phra Aphai Mani and the Way of Thai Society

สาทิต แทนบุญ และ มาลินี แทนบุญ¹

Satid Tanboon and Malinee Tanboon

¹ วิทยาลัยนาฏศิลป์ จันทบุรี สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

E-mail: tid_satid@hotmail.com โทร. 086-8194188

บทคัดย่อ

วรรณกรรมของแต่ละชาติจะมีลักษณะเฉพาะที่แสดงถึงวัฒนธรรมของชนชาตินั้น ๆ ซึ่งวรรณกรรมไทยได้บรรยายในเรื่องชีวิตความเป็นอยู่ ประเพณี ค่านิยม คำสอน ฯลฯ สำหรับเรื่องพระอภัยมณี ซึ่งเป็นวรรณกรรมเรื่องเอกของสุนทรภู่ นอกจากบรรยายเรื่องการผจญภัยของตัวละครแล้ว ยังมีหลายตอนที่กล่าวถึงเรื่องคำสอนต่าง ๆ และคำสอนบางคำสอน ยังตกทอดมาจนถึงปัจจุบัน คำสอนในพระอภัยมณีกับวิถีของสังคมไทย มีวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อศึกษาลักษณะคำสอนในเรื่องพระอภัยมณี และเพื่อศึกษาแนวคิดที่ปรากฏในคำสอนเรื่องพระอภัยมณีกับวิถีของสังคมไทย โดยวิธีดำเนินการวิจัย คือ การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ทำการวิจัยจากเอกสาร นำมาจัดระบบ และหาความเชื่อมโยงในมิติต่าง ๆ เพื่อให้ได้องค์ความรู้ใหม่ แล้วนำเสนอรายงานการวิจัยด้วยวิธีพรรณนาวิเคราะห์ ในลักษณะความเรียง ผลการวิจัยปรากฏว่า ลักษณะคำสอนที่ปรากฏในเรื่องพระอภัยมณีแบ่งได้เป็น 10 ลักษณะ ดังนี้ 1. ความสำคัญของการศึกษาหาความรู้ 2. การมีสัมมาคารวะ 3. ความสำคัญของการพูด 4. การพึ่งพาอาศัยช่วยเหลือกัน 5. ความกตัญญู กตเวที 6. การเลือกคบคน 7. การรักษาวินัยธรรมด้านดนตรี 8. การมีคู่ครองรักเดียวใจเดียวของหญิงสาว 9. ความไม่จริงยั่งยืนของชีวิต 10. เรื่องกรรม กฎแห่งกรรม การสอนให้คนประพฤติดี มีศีลธรรม ชีวิตจะได้อยู่เย็นเป็นสุข มีความสุข นอกจากนี้ยังเชื่อในอำนาจบุญกุศลว่ามีอิทธิพลต่อคน ทั้งนี้เป็นเพราะคนในสังคมไทยรับพระพุทธศาสนาเข้ามาใช้ในชีวิตประจำวัน ถือเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินชีวิต ส่วนแนวคิดที่ปรากฏนั้นผู้วิจัยพบว่า ในคำสอนเรื่องพระอภัยมณีนั้นค่อนข้างจะสะท้อนแนวคิดของผู้ที่มองโลกในแง่ดี ได้แก่ การสอนให้คนประพฤติดี มีศีลธรรม สอนให้คนขยันทำงาน สอนให้คนมีความกตัญญู สอนให้คนมีความซื่อสัตย์ เชื่อมมั่นในข้อปฏิบัติที่เจริญ ชีวิตจะได้อยู่เย็นเป็นสุข มีความสุข นอกจากนี้ยังเชื่อในอำนาจบุญกุศลว่ามีอิทธิพลต่อคน ถือเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินชีวิต

คำสำคัญ: คำสอน พระอภัยมณี วิถีของสังคมไทย

Abstract

The literature of each nation has its own uniqueness compares with a different nation's cultures as well as Thai literature it has. It describes in terms of life, well-being, traditions, values, teachings, etc. The Phra Aphai Mani, a Sunthorn Phu's masterpiece literary, over explanation in the characters' adventure stories. It also includes various useful teachings in several episodes and still vested until this present day. This research objective to study teaching inside Phra Aphai Mani's literature. As well as to study its appeared concept relate to Thai society by analyzing the secondary data, processing and developing to generate the new knowledges. The result of this descriptive research comes up with 10 types of teaching which are; 1. The important of education 2. How to be

Keywords: Teaching, Phra Aphai Mani, The Way of Thai Society

พระอภัยมณีเป็นวรรณกรรมนิทานคำกลอนบทประพันธ์ของสุนทรภู่แต่งด้วยคำประพันธ์ประเภทกลอนสุภาพจำนวน 12,706 บท ความยาว 95 เล่มสมุดไทย แบ่งเป็นตอนได้ 64 ตอน เริ่มตั้งแต่ตอนที่ 1 พระอภัยมณีศรีสุวรรณเรียนวิชาจนถึงตอนที่ 64 พระอภัยมณีออกบวช สันนิษฐานกันว่าสุนทรภู่เริ่มแต่งเรื่องนี้ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยและคงจะแต่งจบในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ปี พ.ศ.2388 (มูลนิธิสมเด็จพระเทพรัตนสดา, 2553)

สุนทรภู่มั่นใจว่าตนเองแต่งกลอนได้ไพเราะดี หากแม้นตนเองสิ้นชีวิตไปแล้ว ชื่อเสียงก็ยังปรากฏอยู่โด่งดังไปถึงเมืองลาว เมืองเขมร และเมืองนคร

นอกจากนี้ตัวละครผู้หญิงของสุนทรภู่ป็นตัวละครที่โดดเด่นในวรรณคดีไทยจนหมดสิ้น ผู้หญิงในวรรณคดีไทยแต่เดิม นอกจากรูปร่างงามพริ้งพวngที่เปรียบไม่ได้แล้ว กะวักกะจะเน้นคุณสมบัติด้านการเป็นแม่บ้าน แม่เรือน ดังนางวาสิ ตัวละครที่รูปร่างไม่งาม แต่สติปัญญาฉลาดหลักแหลม สามารถแก้ปัญหาการรบได้ ดังตอนที่พระอภัยมณีได้ฟังนางวาสิ พุดจาหลักแหลมทั้งล่อทั้งขยี้ว่านนี้ โดยการอ้างว่าการรับรู้เลื่องลือนางซึ่งเป็นปราชญ์ จะทำให้มีคนคิดค้นเก่งอีกจำนวนมาก เข้ามาสวามิภักดิ์รับใช้พระองค์จึงยอมรับนางเป็นชายา (รื่นฤทัย สัจจพันธ์, 2558) ดังบทกลอนที่ว่า

ยังไม่มีไม่เคยเลยทั้งนั้น

133

ซึ่งแต่งในช่วงสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นพบว่า มีความแตกต่างกันระหว่างความเป็นชายทั้งสองสมัย สืบเนื่องจากกรอบคิดในเรื่องร่างกายที่ต่างกัน แนวคิดเรื่องร่างกายในยุครัตนโกสินทร์ตอนต้นวางอยู่บนคติความเชื่อทางพุทธศาสนา ร่างกายเป็นพื้นที่ที่สะท้อนบุญบารมีของเจ้าของ ความงามที่ปรากฏแสดงถึงคุณงามความดีของเจ้าของร่าง ดังนั้นร่างกายที่ไม่ล่ำสันบึกบึนของพระอภัยมณีจึงไม่ถือว่าบกพร่องในความเป็นชาย ในขณะที่หากพิจารณาตามกรอบคิดปัจจุบัน ร่างกายแบบพระอภัยมณีอาจถือว่าเป็นชายที่ไม่สมชาย ดังนั้นการแบ่งเพศสถานะในพระอภัยมณี จึงไม่ได้ใช้ร่างกายเป็นตัวแบ่งดังเช่นปัจจุบัน (วรนุช จรุงรัตนพงศ์, 2551) นอกจากนี้โสภณ พฤษวานิช ยังกล่าวว่า สุนทรภู่ได้ใช้โลกทัศน์พุทธปรัชญาเถรวาทเป็นอุปกรณ์สำคัญในการสร้างตัวละครทั้งในแง่ที่บกพร่องและนำเสนอชื่นชมและสื่อความหมายสำคัญในแก่นเรื่องพระอภัยมณี กล่าวได้ว่าโลกทัศน์ของสุนทรภู่ที่ปรากฏในเรื่อง พระอภัยมณี มีทั้งส่วนที่เกี่ยวข้องกับความจริง ความรู้ และความประพจน์ ส่วนที่เกี่ยวข้องกับความจริงนั้น วิเคราะห์ได้จากพฤติกรรมของพระอภัยมณีที่บ่งชี้ความไม่เที่ยงความเป็นทุกข์ กรรม และทางไปสู่นิพพาน และยังวิเคราะห์ได้จากพฤติกรรมของผีเสื้อสมุทร ส่วนที่เกี่ยวกับความประพจน์ สุนทรภู่ได้แสดงพฤติกรรมของพระอภัยมณีไว้เด่นชัดในเรื่อง การรักษาสัตย์ และความซื่อตรงต่อมิตร ความเมตตากรุณา (โสภณ พฤษวานิช, 2539) ส่วน วิจิตรรัตน์ อินธนู กล่าวว่า การใช้มุมมองของตัวละครในการคิดวิเคราะห์วิจารณ์หาคำกลอนของสุนทรภู่มิมีส่วนช่วยให้เห็นความจริง และแง่มุมต่าง ๆ เกี่ยวกับพฤติกรรมของตัวละครได้หลากหลาย และลึกซึ้งยิ่งขึ้น นอกจากนี้การสะท้อนสภาพสังคมในยุคสมัยก่อนของกวี และการแสดงโลกทัศน์ของกวีที่มีต่อปัญหาความขัดแย้ง พบว่าการสร้างหรือกำหนดความขัดแย้งในงานของสุนทรภู่มิมีความสัมพันธ์ หรือมีพื้นฐานความคิดอยู่บนเหตุการณ์จริง ๆ ในสังคม โลกทัศน์ที่กวีสะท้อนออกมาส่วนใหญ่สอดคล้องกับความคิด ความรู้สึกร่วมสมัย แต่บางโลกทัศน์ก็ขัดแย้งความรู้สึก ความคิดร่วมสมัยอย่างชัดเจน และมีลักษณะเนื้อหาที่ก้าวหน้ามก (วิจิตรรัตน์ อินธนู, 2548)

นอกจากนี้ในด้านความเชื่อ และจริยธรรมของตัวละคร ไผ่โง้ง นรชาติธำรงวิทย์ กล่าวว่า มีความเชื่อปรากฏอยู่ 3 ด้าน คือ ความเชื่อด้านไสยศาสตร์ ความเชื่อด้านโหราศาสตร์ และความเชื่อด้านพุทธศาสตร์ ความเชื่อด้านไสยศาสตร์ ปรากฏความเชื่อเรื่องเวทมนตร์คาถา เครื่องรางของขลัง สิ่งมหัศจรรย์ และผีसाงเทวดา ความเชื่อด้านโหราศาสตร์ปรากฏความเชื่อเรื่องกลางบอเหตุ การจับยาม ดวงชะตา ความฝัน และการสะเดาะเคราะห์ ความเชื่อด้านพุทธศาสตร์ปรากฏความเชื่อเรื่องกรรม วิบากกรรม วัฏสงสาร นิพพาน และอนิสงส์ของการบวช สำหรับบทบาทของความเชื่อด้านไสยศาสตร์ โหราศาสตร์ และพุทธศาสตร์ที่มีต่อการดำเนินเรื่องพบว่า ความเชื่อดังกล่าวช่วยให้เรื่องดำเนินไปได้ด้วยดี สร้างความตื่นเต้นสนุกสนาน เพิ่มรสชาติให้เรื่องยิ่งขึ้น ในส่วนที่ความเชื่อเข้ามามีบทบาทต่อการสร้างฉากนั้น ความเชื่อเหล่านี้สร้างฉากให้มีบรรยากาศเป็นธรรมชาติสมจริง เหมาะกับโอกาส และเหตุการณ์ในท้องเรื่องก่อให้เกิดจินตภาพ การวิเคราะห์บทบาทของความเชื่อที่มีต่อการสร้างตัวละครนั้นเห็นได้ว่า ความเชื่อเป็นปัจจัยในการสร้างตัวละครให้มีบุคลิกและคุณสมบัติพิเศษเฉพาะตัว อาจกล่าวได้ว่าความเชื่อเป็นองค์ประกอบสำคัญส่วนหนึ่งที่ช่วยให้เรื่องพระอภัยมณี เป็นวรรณคดีเอกของไทยที่ทรงคุณค่าทั้งทางด้านวิชาการและด้านนันทนาการอย่างแท้จริง (ไผ่โง้ง นรชาติธำรงวิทย์, 2533) ในด้านลักษณะทั่วไปของวรรณกรรมคำสอน และคุณค่าของคำสอนนั้น พิมพ์พรรณ ไพบูลย์หวังเจริญ ได้สรุปลักษณะสำคัญของวรรณกรรมคำสอนไว้ 3 ประการ คือ

1. สอนเรื่องการครองตน หมายถึง สอนให้รู้จักดำเนินชีวิตในแนวทางที่ถูกที่ควร รู้จักวางตัวที่ดี มีกิริยามารยาทที่เรียบร้อย อ่อนน้อมถ่อมตน มีจิตใจงดงาม แจ่มใส ยึดมั่นในศีลธรรม ไม่ลุ่มหลงในอบายมุข และรู้จักคบเพื่อนที่ดี
2. สอนเรื่องการครองเรือน หมายถึง สอนให้รู้จักครองใจผู้อื่นทั้งที่เป็นบุคคลในครอบครัว เช่น พ่อแม่ พี่น้อง สามีภรรยา และผู้ใต้บังคับบัญชา ให้รักใคร่เมตตา พร้อมอยู่รับใช้อย่างซื่อสัตย์ จงรักภักดี มีความสุข
3. สอนเรื่องการครองงาน หมายถึง สอนให้มีความรับผิดชอบในหน้าที่ของตนเป็นอย่างดี ขยันหมั่นเพียรทำงานโดยไม่บกพร่อง มีความรู้อย่างถูกต้องแท้จริง ไม่หยุดศึกษาหาความรู้ รู้จักคัดเลือกสิ่งดีงามเก็บไว้ใช้ประโยชน์และไม่ละทิ้งหน้าที่การงานของตนให้ค้างค้ำพอกพูน (พิมพ์พรรณ ไพบูลย์หวังเจริญ, 2542)

ส่วนอิทธิพลที่ได้รับจากคำสอน และคุณค่าที่ได้รับนั้น ศรีสุตา จริยากุล อธิบายถึงอิทธิพล และคุณค่าที่ได้จากการอ่านวรรณกรรมคำสอนมีดังนี้

1. อิทธิพลที่ได้จากวรรณกรรมคำสอน

1.1 อิทธิพลต่อความเชื่อทางไสยศาสตร์ โหราศาสตร์ โชคลางและของขลัง

1.2 อิทธิพลต่อค่านิยมและความประพฤติ การปลูกฝังค่านิยมและความประพฤติในวรรณกรรมคำสอนมีอยู่หลายเรื่อง เช่น เพลงยาวถวายโอวาท สุภาษิตสอนหญิง กุณาสอนน้องคำฉันท์ โคลงพาลีสอนน้อง โคลงทศรถสอนพระราม

1.3 อิทธิพลต่อความเป็นอยู่ มีหลายเรื่องซึ่งเป็นวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องด้วยประเพณีศาสนา

2. คุณค่าที่ได้รับจากวรรณกรรมคำสอน

2.1 สารประโยชน์ที่ได้รับมีหลายประการ เช่น ข้อคิดเกี่ยวกับปรัชญาชีวิต คำเตือนใจ ฯลฯ

2.2 ความเพลิดเพลิน เป็นการแต่งเพื่อไม่ให้ผู้อ่านเบื่อหน่าย และได้ซึมซับคำสอนโดยไม่รู้ตัว และได้รับประโยชน์ตามจุดมุ่งหมาย (ศรีสุตา จริยากุล, 2526)

เรื่องพระอภัยมณี เป็นผลงานวรรณกรรมชิ้นเอกของพระสุนทรโวหาร หรือ สุนทรภู่ ซึ่งได้รับความนิยมอ่านกันมาตั้งแต่อดีตจวบจนปัจจุบัน กระทรวงศึกษาธิการยังได้บรรจุเรื่องพระอภัยมณีบางตอนไว้ในรายวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษา มัธยมศึกษา และระดับมหาวิทยาลัยก็ยังมีในรายวิชาของสาขาภาษาไทย วรรณคดีไทย ซึ่งเรื่องพระอภัยมณีนี้ สามารถนำมาเป็นคำสอนได้หลายตอน ทั้งลีลาการเขียนของสุนทรภู่ มักจะแสดงข้อคิดเห็น หรือทัศนะเป็นใหญ่เรื่องที่สุนทรภู่กล่าว มักจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับความรัก ความกตัญญูกตเวที บาปบุญคุณโทษ ความสำคัญของความรู้ เรื่องของจิตใจของมนุษย์ ฯลฯ ดังบทกลอนที่ว่า

แล้วสอนว่าอย่าไว้นใจมนุษย์	มันแสนสุดลึกล้ำเหลือกำหนด
ถึงเถาวัลย์พันเกี่ยวที่เลี้ยวลด	ก็ไม่คดเหมือนหนึ่งในน้ำใจคน
มนุษย์นี้ที่รักอยู่สองสถาน	บิดามารดาร์รักมักเป็นผล
ที่พึงหนึ่งพึงได้แต่กายตน	เกิดเป็นคนคิดเห็นจึงเจรจา

จะสังเกตได้ว่าสุนทรภู่ใช้โวหารได้คมคาย แสดงว่า มีความคิดสุขุมลุ่มลึก มองเห็นความเป็นธรรมชาติของมนุษย์ได้ถูกต้อง

ด้วยเหตุที่สุนทรภู่เป็นกวีที่มีความสามารถในการแต่งกลอนไพเราะ โวหารลึกซึ้ง โดยเฉพาะเรื่องพระอภัยมณีที่ถือว่าเป็นวรรณกรรมเรื่องเอกของสุนทรภู่ และเรื่องพระอภัยมณีในบางตอนสามารถนำมาเป็นคติสอนใจใช้ในการดำเนินชีวิตได้เป็นอย่างดี จึงทำให้ผู้วิจัยศึกษาคำสอนในพระอภัยมณีกับวิถีของสังคมไทย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาลักษณะคำสอนในเรื่องพระอภัยมณี
2. เพื่อศึกษาแนวคิดที่ปรากฏในวรรณกรรมคำสอนกับวิถีของสังคมไทย

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา

ศึกษาลักษณะคำสอนในเรื่องพระอภัยมณี

ศึกษาแนวคิดที่ปรากฏกับสภาพสังคม และวิถีชีวิตของคนในสังคมไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยทำการวิจัยจากเอกสาร เพื่อนำมาจัดระบบและหาความเชื่อมโยงในมิติต่าง ๆ เพื่อให้ได้องค์ความรู้ใหม่ แล้วนำเสนอรายงานการวิจัยด้วยวิธีพรรณนาวิเคราะห์ ในลักษณะความเรียง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้องค์ความรู้ในเรื่องลักษณะของคำสอนในเรื่องพระอภัยมณี
2. ได้ทราบถึงแนวคิดของคำสอนในเรื่องพระอภัยมณี ซึ่งมีส่วนสะท้อนให้เห็นวิถีชีวิตของคน สภาพสังคมวัฒนธรรมไทยในสมัยรัตนโกสินทร์ และนำคำสอนมาสร้างค่านิยมที่ดีในการดำเนินชีวิต

นิยามศัพท์เฉพาะ

คำสอน หมายถึง ข้อความที่มีเนื้อหามุ่งสอนจริยธรรม คติธรรม และแนวทางในการประพฤติปฏิบัติของคนในสังคม

พระอภัยมณี หมายถึง วรรณกรรมเรื่องเอกของสุนทรภู่

วิถีของสังคมไทย หมายถึง แนวทางในการดำเนินชีวิตของคนในสังคมไทยสมัยรัตนโกสินทร์

สรุปผล

ผู้ศึกษาได้วิเคราะห์ลักษณะคำสอนในเรื่องพระอภัยมณี ปรากฏผลดังนี้

1. ความสำคัญของการศึกษาหาความรู้

สุนทรภู่สอนในเรื่องความสำคัญของการศึกษาเล่าเรียน หรือการศึกษาหาความรู้ใส่ตัว เพื่อให้เกิดประโยชน์ในภายภาคหน้า จากตอนนี้พระอภัยมณีตรัสกับศรีสุวรรณพระอนุชา เรื่องการเลือกเรียนวิชาความรู้ ดังบทกลอนที่ว่า

จึงบัญชาว่ากับพระน้องแก้ว

พ่อเห็นแล้วหรือลายที่ลิขิตเขียน

สองอาจารย์ปานดวงแก้ววิเชียร

เจ้ารักเรียนที่ท่านอาจารย์ใด

อนุชาว่าการกลศึก

น้องนั้นกรักรมาแต่ไหนไหน

ถ้าเรียนรู้กระบองได้อ่องไว

จะชิงชัยข้าศึกไม่นึกเกรง

หรืออีกตัวอย่างหนึ่ง ตอนที่ท้าวสุทัศน์ตรัสเรียกพระโอรส คือพระอภัยมณี และศรีสุวรรณมาพบ เพื่อจะสอนวิชาความรู้ที่ควรจะศึกษาเล่าเรียนให้สมกับเชื้อกษัตริย์ชาติดิยะ ดังบทกลอนที่ว่า

จึงดำรัสตรัสเรียกโอรสราช

มาริมอาสน์แท่นสุวรรณแล้วบรรหาร

พ่อจะแจ้งเจ้าจำคำโบราณ

อันชายชาญเชื้อกษัตริย์ชาติดิยา

ย่อมพากเพียรเรียนไสยศาสตร์เวทย์

สิ่งวิเศษสืบสายแสงหา

ได้ป้องกันอันตรายนครา

ตามกษัตริย์ชาติดิยาอย่างโบราณ

หรืออีกตัวอย่างหนึ่ง ตอนที่นางวาสิช้ออาสาพระอภัยมณีทำศึก และขอเป็นชายาพระอภัยมณี ซึ่งนางวาสิมีวิชาความรู้มาก มีสติปัญญาเฉลียวฉลาด ดังบทกลอนที่ว่า

นางทูลว่าข้า่น้อยนี้รูปชั่ว

ก็รู้ตัวมันคงไม่สงสัย

แต่แสนงามความรู้อยู่ในใจ

เหมือนเพชรไฟทูลย์ผ้าไม่ราศี

แล้วหมายว่าฝ่าพระบาทก็มีห้าม

ล้วนงามงามเคยประณตบทศรี

แต่หญิงมีวิชาเช่นข้านี้

ยังไม่มีไม่เคยเลยทั้งนั้น

จึงอุตสาห์มายอมน้อมประณต

ให้พระยศใหญ่ยิ่งทุกสิ่งสรรพ

บรรดาผู้รู้วิชาสารพัน

จะหมายมั่นพึงพาบารมี

แม่นทรงศักดิ์รักโฉมประโลมสาวท
ก็ผิตอย่างทางธรรมนิยมประเวณี

ไม่เลียงปราชญ์ไว้บำรุงซึ่งกรุงศรี
เห็นคนดีจะไม่มาสามีกัด

2. การมีสัมมาคารวะ

ในตอนที่พระอภัยมณีได้รับการช่วยเหลือจากเงือกคราวที่หนีนางผีเสื้อสมุทรนั้น พระอภัยมณีได้สอนให้สินสมุทรขอขมา หรือขอสมาคู่เงือกก่อน เนื่องจากเงือกแก่กว่าสินสมุทร แสดงให้เห็นถึงความอ่อนน้อมถ่อมตน ดังบทกลอนที่ว่า

พงศ์กษัตริย์ตรัสชวนสินสมุทร
พระทรงบำเรอนางงามวิไล
และอีกตอนหนึ่ง ดังบทกลอนที่ว่า

สอนให้บุตรขอสมาคู่
พระหน่อไทขอสมาคู่ขึ้นบ้านาง

จึงบัญชาว่าเจ้าสินสมุทร
ขอสมาคู่อย่าดูเบา
กลอนบทนี้แสดงให้เห็นว่า สินสมุทรเป็นเด็กต้องมีความเคารพอ่อนน้อมต่อผู้ใหญ่

ไปช่วยอุทิศลาใหญ่ขึ้นให้เขา
ช่วยอุ้มเอาแกออกไปให้สบาย

3. ความสำคัญของการพูด

สุนทรภู่สอนในเรื่องการพูด ให้เห็นความสำคัญของการพูด พิจารณาให้ละเอียดถี่ถ้วนก่อนจะพูด หากพูดดีก็จะมีคนเมตตา ดังบทกลอนที่ว่า

เป็นมนุษย์สุดนิยมเพียงลมปาก
แม้พูดดีมีคนเขาเมตตา

จะได้ยากโหยหิวเพราะชีวหา
จะพูดจาจงพิเคราะห์ให้เหมาะสม

4. การพึ่งพาอาศัยช่วยเหลือกัน

การพึ่งพาอาศัยช่วยเหลือกันเป็นสิ่งดี เช่น การที่เงือกพ่อแม่มูล 3 ตัว ช่วยเหลือพระอภัยมณีกับสินสมุทรให้ออกจากถ้ำของนางผีเสื้อสมุทร ดังบทกลอนที่ว่า

หนึ่งพวกพ้องของข้าคณาญาติ
แม่นประสงค์สิ่งไรในที
พระพึ่งเงือกพูดง่ายให้สงสาร
รู้เจรจาสารพัดน่าอัศจรรย์

ขอรอบบาทบงกชบทศรี
ที่สิ่งมีจะเอามาสารพัน
จึงว่าท่านคิดนี้ดีขยัน
อยู่พูดกันอีกสักหน่อยจึงค่อยไป

5. ความกตัญญูกตเวที

คำสอนเรื่องความกตัญญู ในบทประพันธ์หลาย ๆ ตอน สุนทรภู่ได้แสดงให้เห็นถึงความกตัญญูกตเวทีต่อผู้มีพระคุณ ซึ่งสอนให้มีศีลมีสัตย์ รู้จักกตัญญูรู้คุณต่อผู้มีคุณ และบิดามารดา อันเป็นคุณธรรมที่จำเป็นอย่างยิ่งในสังคมทุกยุคทุกสมัย เพราะทำให้สังคมส่วนรวมดีขึ้นได้ ดังบทกลอนที่ว่า

แล้วตรัสบอกลูกน้อยกลอยสวาท
อันรักษาศิลสัตย์กตเวที
ทรลักษณ์นอกตัญญูตาเขา
ให้ทุกขร้อนนอนหงอทรพลา

เจ้าหน่อเนื้อเชื้อชาติดังราชสีห์
ย่อมเป็นที่สรรเสริญเจริญคน
เทพเจ้าก็จะแข่งทุกแห่งหน
พระเวทมนตร์เสื่อมคลายทำลายยศ

ในบทประพันธ์นี้พระอภัยมณีสอนให้สินสมุทรมีความซื่อสัตย์สุจริต มีความกตัญญูกตเวที อย่าอกตัญญูต่อผู้มีพระคุณ

6. การเลือกคบคน

พระฤๅษีสอนสุดสาคร ชี้ให้เห็นถึงจิตใจของมนุษย์บางคนที่มีจิตใจคดโกง จึงต้องเลือกคบคนให้ดี ซึ่งบทประพันธ์นี้เป็นบทประพันธ์ที่นิยมแพร่หลาย ดังบทกลอนที่ว่า

แล้วสอนว่าอย่าไว้ใจมนุษย์
ถึงเถาวัลย์พันเกี่ยวที่เลี้ยวลด
มนุษย์นี้ที่รักอยู่สองสถาน
ที่พึ่งหนึ่งพึ่งได้แต่กายตน
แม้ในครีกรักมั่งชังชังตอบ
รู้สิ่งไรไม่สู้รู้วิชา

มันแสนสุดลึกล้ำเหลือกำหนด
ก็ไม่คิดเหมือนหนึ่งในน้ำใจคน
บิดามารดาก็มักเป็นผล
เกิดเป็นคนคิดเห็นจึงเจรจา
ให้รอบคอบคิดอ่านะหลาหนา
รู้รักษาตัวรอดเป็นยอดดี

7. การรักษาวินัยธรรมด้านดนตรี

ในตอนที่พระอภัยมณีตรัสแก่ศรีสุวรรณถึงเรื่องวัฒนธรรมการดนตรีว่า ตนเองนั้นชอบที่จะเรียนทางการดนตรี
ดังบทกลอนที่ว่า

พระเชษฐาว่าจริงแล้วเจ้าพี่	วิชามีแล้วใครไม่ชมเชย
แต่ใจพี่นี้รักทางนักเลง	หมายว่าเพลงดนตรีนี้ดีจริง
หรืออีกตัวอย่างหนึ่ง ในตอนที่พระอภัยมณีเป่าปี่สำเนียงไพเราะจับใจ ดังบทกลอนที่ว่า	
ด้อยตะริดดีดดีเจ้าพี่เอ๋ย	จะละเลยเร่ร้อนไปนอนไหน
แอ้ออ้อยสร้อยฟ้าสุมลาลัย	แม้เด็ดได้แล้วไม่รังให้ห่างเขย
ดูฉายารื่นรายระหวายทอด	จะกล่อมกอดกว่าจะหลับกลับเขนย
หนาวน้ำค้างพร่างพรมลมรำเพย	ใครจะเขยโฉมน้องประคองนวล
เสนาดังวังเวงเป็นเพลงพลอยด	เสียงฉอดฉอดชดช้อยละห้อยหวาน
วิเวกแว่วแจ้วในใจรัญจวน	เป็นความชวนประโลมโฉมวันพา

8. การมีคู่ครองรักเดียวใจเดียวของหญิงสาว

สุนทรภู่สอนในเรื่องความรักของหญิงสาวว่าให้รู้จักเชิงชาย หรือมายาของชายที่มาเกี้ยวพาราสี เพราะ
ชายเจ้าชู้อาจหลอกหลวงได้ ดังบทกลอนที่ว่า

แม้ชายใดใจประสงค์มาหลงรัก	ให้รู้จักเชิงชายที่หมายมั่น
อันความรักของชายนี้หลายชั้น	เขว้ารักรักนั้นประการใด
จงพินิจพิศดูให้รู้แน่	อย่าทำแต่ใจเร็วจะเหลวไหล
เปรียบเหมือนบรินนาอย่าไว้ใจ	มักมักไพล่เพลงขมเป็นหลุมพราง

9. ความไม่จริงยั่งยืนของชีวิต

ความเชื่อในเรื่องบาปบุญคุณโทษ การเกิด การตาย ตอนที่พระอภัยมณีเทศนาธรรมให้นางผีเสื้อสมุทรฟัง
ดังบทกลอนที่ว่า

อย่าลุ่มหลงจงอุทิศสำหรับวิชาศีล	ให้เพิ่มภิญโญไปตั้งใจหมาย
อย่าฆ่าสัตว์ตัดชีวิตติดอุบาย	จะจำตายตกรนรกovej
ที่แบ่งบุญบรรพพาสถาผล	ส่วนกุศลให้สุดตามารศรี
กลับไปอยู่หาในวารี	อย่าได้มีห่วงใยอาลัยลาญ
หรืออีกตัวอย่างหนึ่ง ดังบทกลอนที่ว่า	
จงฟังคำนับดับโมโห	ให้โทษสร้างเสื่อมค่อยเสื่อมใส
แล้วทรงเดชเทศนาภาษาไทย	ด้วยความในโลภภัยสี่ประการ
คือรูปรสกลิ่นเสียงเคียงสัมผัส	ที่คฤหัสถ์หวงแหนไม่แก่สนสาร
ครั้นดับระงับดับขันธสันดาน	ย่อมสาธารณเปื่อยเน่าเสียเปล่าตาย

ในเรื่องพระอภัยมณี สุนทรภู่เน้นความเป็นอนัตตาของสรรพสิ่ง ย้ำเรื่องความสุขแห่งนิพพาน ดังปรากฏตอนพระอภัยมณีเทศนาธรรมให้แก่นางผีเสื้อสมุทร ดังบทกลอนที่ว่า

คือรูปรสกลิ่นเสียงไม่เที่ยงแท้	ย่อมเผาแก่เกิดโรคโศกสงสาร
ความตายหนึ่งพึงให้เห็นเป็นประธาน	หวังนิพพานพ้นทุกข์สนุกสบาย
ซึ่งบ้านเมืองเคืองเชิญเช่นนี้	เพราะโลกีย์ตัณหาพาฉิบหาย
อันศีลห้าว่าอย่าทำให้จำตาย	จะตกบាយภูมิขุมนรก

10. ความเชื่อเรื่องกรรม กฎแห่งกรรม

สุนทรภู่แทรกคติธรรมคำสอนไว้ในเรื่อง กงเกวียนกำเกวียน กฎแห่งกรรม ดังบทกลอนที่ว่า

อันทุกข์โศกโรคร้ายในมนุษย์	ไม่รู้สุดสิ้นลงที่ตรงไหน
เหมือนกงเกวียนกำเกวียนเวียนระไว	จงหักใจเสียเถิดเจ้าเขาวงมัลย์

หรืออีกตัวอย่างหนึ่ง ตอนที่บาทหลวงกล่าวถึงธรรมชาติของมนุษย์ย่อมมีการเปลี่ยนแปลง เรื่อง ฟันหลุด ฟันหัก และผมหงอก ดังบทกลอนที่ว่า

บาทหลวงว่าวิสัยในมนุษย์	ฟันจะหลุดแล้วก็ห้ามปรามไม่ไหว
ห้ามเกศาว่าอย่าหงอกยังนอกใจ	มันขึ้นหงอกออกจนได้มันไม่ฟัง

อภิปรายผล

คำสอนจากบทกลอนของสุนทรภู่ในเรื่องพระอภัยมณี ได้สอดแทรกหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาไว้เป็นทั้งคติเตือนใจ และสอนใจไม่ให้ตกอยู่ในความประมาทในชีวิต นับว่าสุนทรภู่เป็นจิตรกรที่มีความคิด ความรู้ ความเข้าใจในมนุษย์อย่างกว้างขวางและลึกซึ้ง มีความสามารถในการแทรกคติธรรม และคำสอนไว้ในวรรณกรรมของท่านได้อย่างเหมาะสม ลึกซึ้ง คมคาย กลมกลืนกับเนื้อเรื่อง และเหตุการณ์ของเรื่อง

พระอภัยมณี เป็นวรรณกรรมนิทานคำกลอน มีลักษณะคำประพันธ์ประเภทกลอนนิทาน ความยาว 12,706 บท คำสอนที่ปรากฏในเรื่องพระอภัยมณี ผู้วิจัยพบว่าในเรื่องพระอภัยมณีนั้นค่อนข้างจะสะท้อนแนวคิดของผู้ที่มองโลกในแง่ดี มีคำสอนแทรกอยู่ในเนื้อเรื่อง ได้แก่ การสอนเรื่อง 1. ความสำคัญของการศึกษาหาความรู้ 2. การมีสัมมาคารวะ 3. ความสำคัญของการพูด 4. การพึ่งพาอาศัยช่วยเหลือกัน 5. ความกตัญญูทดแทน 6. การเลือกคบคน 7. การรักษาวัฒนธรรมด้านดนตรี 8. การมีคู่ครองรักเดียวใจเดียวของหญิงสาว 9. ความไม่จริงจังยั่งยืนของชีวิต 10. ความเชื่อเรื่องกรรม กฎแห่งกรรม การสอนให้คนประพฤติดี มีศีลธรรม ชีวิตจะได้อยู่เย็นเป็นสุข มีความสุข นอกจากนี้ยังเชื่อในเชื่อในอำนาจบุญกุศลว่ามีอิทธิพลต่อคน ทั้งนี้เป็นเพราะคนในสังคมไทยรับพระพุทธศาสนาเข้ามาในชีวิตประจำวัน ถือเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับฐิติรัตน์ อินธนู. (2558) ได้วิเคราะห์ตัวละครสำคัญในนิทานคำกลอนสุนทรภู่ เป็นการศึกษามุมมองของผู้แต่งและตัวละคร รวมทั้งปัจจัยที่ก่อให้เกิดมุมมอง ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดมุมมอง คือปัจจัยทางศาสนา เพราะปัจจัยทางศาสนาทำให้เกิดมุมมองเกี่ยวกับการใช้พุทธศาสนาในการแก้ปัญหา ในการอยู่ร่วมกันของมนุษย์ รวมทั้งการเมืองการปกครองก็ทำให้เกิดมุมมอง คือ ค่านิยมด้านความจริงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์ และความซื่อสัตย์ของภรรยา

ข้อเสนอแนะ

ควรมีการวิจัยเรื่องคำสอนในรามเกียรติ์แล้วนำคำสอนมาสร้างค่านิยมของคนไทยต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กุสุมา รัชชมณี และคณะ. 2557. สุนทรภู่ : อาลักษณ์นักเลงทำเพลงยาว. กรุงเทพฯ : บริษัทสถาพรบุ๊คส์ จำกัด.
- ชลลดา เรืองรักษ์ลิขิต. 2548. ชีวิตประวัติและผลงานของสุนทรภู่. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: โครงการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ฐิติรัตน์ อินธนู. 2548. การวิเคราะห์ตัวละครสำคัญในนิทานคำกลอนสุนทรภู่ การศึกษาด้านมุมมอง. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- นิพนธ์ อินสิน. 2520. ความขัดแย้งในวรรณกรรมสามเรื่องของสุนทรภู่. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ไพโรจน์ นรชาติธารวิทย์. 2553. วิเคราะห์ความเชื่อในเรื่องพระอภัยมณี. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- มูลนิธิสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา. 2553. นามานุกรมวรรณคดีไทย ชุดที่ 1. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: บริษัทนานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่น จำกัด.
- ราชบัณฑิตยสถาน. 2556. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: บริษัท นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์ จำกัด.
- รีนฤทัย สัจจพันธ์. 2558. ข้ามชาติ ข้ามศาสตร์ ข้ามศิลป์. กรุงเทพฯ: แสงดาว.
- วรุณฯ จรุงรัตนางค์. 2551. การวิเคราะห์เพศสถานะในพระอภัยมณี. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสตรีศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุนทรภู่. 2553. พระอภัยมณี. พิมพ์ครั้งที่ 19. กรุงเทพฯ: องค์การค้าของ สกสค.
- สุวรรณา เกรียงไกรเพ็ชร. 2514. พระอภัยมณี: การศึกษาในเชิงวรรณคดีวิจารณ์. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต วิชาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- โสภณ พุฒวานิช. 2539. พุทธปรัชญาเถรวาทในพระอภัยมณี. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

**การยอมรับของราษฎรต่อการแก้ไขปัญหาการถือครองที่ดิน
ในเขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติไทรทอง จังหวัดชัยภูมิ**
**The Acceptance of People on Land Tenure Problem Solving
in Saithong National Park Chaiyaphum Province**

สุริยะ นุชพีช และ ดุสิต เวชกิจ

Suriyah Nuchpuech and Dusit Wechakit

สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช จังหวัดนนทบุรี

E-mail: suriyah.nuc@gmail.com โทร. 085-4909069

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) ข้อมูลพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคม (2) ความรู้ความเข้าใจของราษฎรต่อการดำเนินงานแก้ไขปัญหาการถือครองที่ดิน (3) การยอมรับของราษฎรต่อขั้นตอนการดำเนินงานแก้ไขปัญหาการถือครองที่ดิน (4) ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมกับการยอมรับของราษฎรต่อขั้นตอนการดำเนินงานแก้ไขปัญหาการถือครองที่ดิน และ (5) ปัญหาข้อเสนอแนะของราษฎรต่อการดำเนินงานแก้ไขปัญหาการถือครองที่ดินในเขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติไทรทอง จังหวัดชัยภูมิ ประชากรคือราษฎรผู้ถือครองที่ดินตามบัญชีรายชื่อราษฎรที่ได้รับการตรวจพิสูจน์ว่าอยู่อาศัย/ทำกิน ก่อน-หลัง วันประกาศสงวนหวงห้ามเป็นพื้นที่ป่าไม้ตามกฎหมายครั้งแรกในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ อุทยานแห่งชาติไทรทอง ท้องที่ตำบลโป่งนก อำเภอเทพสถิต ตำบลวังตะเฆ่ และตำบลห้วยแย้ อำเภอหนองบัวระเหว จังหวัดชัยภูมิ รวม 957 ราย กลุ่มตัวอย่างจำนวน 282 ราย ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือวิจัยใช้แบบสอบถาม การวิเคราะห์ใช้โปรแกรมสำเร็จรูป โดยข้อมูลพื้นฐานใช้สถิติอย่างง่าย คือ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนการทดสอบสมมติฐาน ใช้ Chi-square ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ เพศชาย ร้อยละ 55.3 อายุเฉลี่ย 48.12 ปี การศึกษาจบระดับประถมศึกษา ร้อยละ 70.9 จำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ยประมาณ 4 คน ทำเกษตรกรรม ร้อยละ 86.2 รายได้ครัวเรือนเฉลี่ย 129,645 บาท/ปี มีหนี้สิน ร้อยละ 77.4 ย้ายมาจากหมู่บ้านอื่น ร้อยละ 78.0 ระยะเวลาการตั้งถิ่นฐานเฉลี่ย 31.28 ปี จำนวนเนื้อที่ที่ถือครองเฉลี่ย 43.80 ไร่ ได้ที่ดินมาโดยพ่อแม่มอบให้ ร้อยละ 74.3 ทำประโยชน์ในที่ดินเอง ร้อยละ 97.0 ใช้ประโยชน์ที่ดินเต็มพื้นที่ ร้อยละ 92.9 ที่ดินมีความเพียงพอแล้ว ร้อยละ 68.1 ไม่คุ้นเคยกับเจ้าหน้าที่ป่าไม้ ร้อยละ 53.2 มีความรู้ความเข้าใจต่อการดำเนินงานแก้ไขปัญหาการถือครองที่ดินระดับปานกลาง ร้อยละ 54.6 ยอมรับขั้นตอนการดำเนินงานในระดับน้อย ทุกขั้นตอน ปัจจัยพื้นฐานที่มีความสัมพันธ์กับการยอมรับขั้นตอนการดำเนินงาน ได้แก่ อายุ วิธีการได้มาของที่ดิน วิธีการทำประโยชน์ในที่ดิน ลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดิน ความคุ้นเคยกับเจ้าหน้าที่ป่าไม้ และความรู้ความเข้าใจต่อการดำเนินงานแก้ไขปัญหาการถือครองที่ดิน สำหรับปัญหาต่อการดำเนินงานที่สำคัญ ได้แก่ การประชาสัมพันธ์แจ้งโครงการไม่ทั่วถึง แนวเขตควบคุมพื้นที่ไม่ชัดเจน และราษฎรไม่มีส่วนร่วม ส่วนข้อเสนอแนะที่สำคัญ ได้แก่ ราษฎรขออยู่อาศัยทำกินในพื้นที่เดิม ให้ส่งข้อมูลแผนที่การถือครอง และแผนที่แนวเขตควบคุมพื้นที่ให้ชุมชนและราษฎรที่เกี่ยวข้อง และรับรองสิทธิกรณีพื้นที่พิสูจน์สิทธิ์แล้วอยู่ก่อน

คำสำคัญ: การยอมรับ ป่าอนุรักษ์ อุทยานแห่งชาติไทรทอง จังหวัดชัยภูมิ

Abstract

The objectives of this research were to study (1) the basic socio-economic information (2) the knowledge and understanding of people on land tenure problem solving process (3) the acceptance of people on land tenure problem solving process (4) the relationship between the basic socio-economic factors and the acceptance of people on land tenure problem solving process and (5) the recommendation of people on land tenure problem solving process in Saithong National Park, Chaiyaphum Province. The population was the people or tenants according to the population list of 957 persons who have been verified that being residents/working for a living before and after the first announcement date on being the reserved forest area by law in the reserved forest area of Saithong National Park, Chaiyaphum Province, the local of Pong Nok Sub-district in Thep Sathit District, Wang Takhe Sub-district, Huai Yae Sub-district in Nong Bua Rawe District of Chaiyaphum Province, totaling 282 samples employed simple random sampling, using a questionnaires as a research tool, the analysis used Statistical Software Package by using simple statistic to analyze the data such as frequency, percentage, mean, minimum value, maximum value, standard deviation, for the hypothesis testing used Chi-square. The research finding found that most of respondents were male in 55.3 percentage level, the average age was 48.12 years. The most respondents graduated in primary education level in 70.9 percentage level, the average number of household members was 4 persons, doing farming in 86.2 percentage level, and the average annual household income was 129,645 baht, having debt in 77.4 percentage level, moved to other villages in 78.0 percentage level, the average settlement period was 31.28 years, the average land holding was 43.80 rai, the land was donated by parents in 74.3 percentage level, own land utilization in 97.0 percentage level, utilizing full land area in 92.9 percentage level, the lands were satisfactory in 68.1 percentage level, unfamiliar with the forester in 53.2 percentage level, having knowledge and understanding on the land tenure problem solving process at medium level in the value of 54.6 percent, the acceptance on the land tenure problem solving process at low level in every steps. The basic factors that related to the acceptance on the land tenure problem solving process were age, the way of acquisition of land, the way of land utilization, land use activities of land utilization, the familiar with the forester, and the knowledge and understanding on the land tenure problem solving process. As for the problem towards the important process were; the publicity for the project explicating uncovered, the area control line was unclear, and the people have not participated in the project. For the main recommendations such as the people requesting for making a living in the original area, to be sending the information of the land tenure map and the area control boundary map to the community and people concerned and the acknowledgement of right in case of the area has prior proved the right.

Keywords: acceptance. forest conservation. Saithong National Park. Chaiyaphum Province

1. บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จากข้อมูลภาพถ่ายดาวเทียม Landsat 8 พบว่า ในปี พ.ศ. 2556 ประเทศไทยมีพื้นที่ป่าเหลืออยู่ 163,391.26 ตารางกิโลเมตร หรือร้อยละ 31.57 ของพื้นที่ประเทศ หากเปรียบเทียบกับข้อมูลพื้นที่ป่าปี พ.ศ. 2516 ที่มีพื้นที่ป่า 221,707.00 ตารางกิโลเมตร หรือร้อยละ 43.21 ของพื้นที่ประเทศ (กรมป่าไม้, 2556) แสดงว่าพื้นที่ป่าหายไป 58,316 ตารางกิโลเมตร ในช่วงระยะเวลาแค่ 40 ปี ซึ่งการลดลงของพื้นที่ป่าไม่ได้ส่งผลกระทบต่อประชาชนเป็นอย่างยิ่ง และรัฐบาลได้พยายามแก้ไขปัญหาด้วยมาตรการต่าง ๆ ทั้งแผนการจัดการทรัพยากรที่ดินและป่าไม้ระดับพื้นที่ ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 16 กันยายน 2540 ที่เน้นการอนุรักษ์ควบคู่กับการพัฒนาที่ยั่งยืน การสงวนรักษาป่าไม้ที่เหลืออยู่ พื้นฟูส่วนที่เสื่อมโทรม ลดความขัดแย้งการใช้ประโยชน์ มีการสำรวจถือครองขึ้นทะเบียนบุคคล และจัดทำฐานข้อมูล ผู้ถือครองที่ดินป่าไม้ รวมถึงการใช้มาตรการและแนวทางแก้ไขปัญหาดินในพื้นที่ป่าไม้ ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2541 ซึ่งกำหนดเป็น 2 ด้าน คือ ด้านการจัดการทรัพยากรที่ดินและป่าไม้ และด้านการป้องกันพื้นที่ป่าไม้ และอื่น ๆ

กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ในฐานะองค์กรที่รับผิดชอบพื้นที่ป่าอนุรักษ์ตามกฎหมาย ได้สนองนโยบายของรัฐบาลภายใต้มาตรการและแนวทางแก้ไขปัญหาดินในพื้นที่ป่าไม้ ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2541 และแผนการจัดการทรัพยากรที่ดินและป่าไม้ระดับพื้นที่ ตามโครงการจัดการทรัพยากรที่ดินและป่าไม้ ในเขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์ มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 ซึ่งมีกิจกรรมที่สำคัญ ได้แก่ การสำรวจถือครองและขึ้นทะเบียนบุคคล การตรวจพิสูจน์การครอบครองที่ดิน การจัดทำแนวเขตควบคุมพื้นที่ และการจัดทำฐานข้อมูลและแผนที่การถือครอง พบว่ามีราษฎรถือครองที่ดินอยู่ในเขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์ทั่วทั้งประเทศ จำนวนทั้งสิ้น 164,824 ราย 229,145 แปลง เนื้อที่ 1,550,738 ไร่ (สำนักฟื้นฟูและพัฒนาพื้นที่ป่าอนุรักษ์, 2558) และได้กำหนดรูปแบบการบริหารจัดการพื้นที่เพื่อการอนุรักษ์ที่ยั่งยืน ภายใต้กรอบมาตรการและแนวทางแก้ไขปัญหาดินในพื้นที่ป่าไม้ ตามมติดังกล่าว โดยห้ามการซื้อขาย เปลี่ยนมือผู้ครอบครองที่ดิน เว้นแต่การตกทอดมรดก ห้ามเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ในพื้นที่ ห้ามบุกรุกขยายพื้นที่ป่าใหม่ หรือการทำผิดกฎหมายป่าไม้ รวมถึงการไม่ปฏิบัติตามมาตรการด้านการป้องกันพื้นที่ป่าไม้

อุทยานแห่งชาติไทรทอง จังหวัดชัยภูมิ เป็นป่าอนุรักษ์ส่วนหนึ่งที่ได้รับการแก้ไขปัญหาดินถือครองที่ดิน ตามโครงการจัดการทรัพยากรที่ดินและป่าไม้ในเขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช พบว่ามีราษฎรถือครองที่ดินอยู่ในเขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติไทรทอง จำนวนทั้งสิ้น 957 ราย 1,189 แปลง เนื้อที่ 27,957.73 ไร่ (สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 7, 2551-2553) และพื้นที่ส่วนนี้ได้ผ่านกระบวนการพิสูจน์สิทธิ์แล้ว โดยมีทั้งราษฎรที่อยู่อาศัย/ทำกิน ก่อนและหลัง วันสงวนหวงห้ามเป็นพื้นที่ป่าไม้ตามกฎหมายครั้งแรก แต่เนื่องจากสภาพพื้นที่ล่อแหลมคุกคามต่อระบบนิเวศ โดยรัฐบาลยังไม่มีแผนงานรองรับในพื้นที่ที่เหมาะสม ทำให้ราษฎรยังคงอยู่อาศัยและทำกินในพื้นที่เดิมต่อไปได้ภายใต้เงื่อนไขดังที่กำหนด ประกอบกับการดำเนินงานได้ผ่านมาระยะหนึ่งแล้วแต่ยังไม่เสร็จ เนื่องจากมีปัญหาในทางปฏิบัติเกี่ยวกับการถือครองทำประโยชน์ต่อเนื่องของราษฎร และความขัดแย้งการทวงคืนผืนป่าตามนโยบายของรัฐบาล

จากความเป็นมาทำให้ต้องศึกษา การยอมรับของราษฎรต่อการแก้ไขปัญหาดินถือครองที่ดิน ในเขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติไทรทอง จังหวัดชัยภูมิ เพื่อต้องการทราบการยอมรับของราษฎรต่อการแก้ไขปัญหาดินดังกล่าวนี้เป็นเช่นไร มีปัจจัยใดบ้างที่สัมพันธ์กับการยอมรับ และราษฎรมีปัญหาข้อเสนอแนะต่อการแก้ไขปัญหานี้อย่างไร จะได้นำผลไปปรับใช้กับการแก้ไขปัญหาดินถือครองที่ดินให้สัมฤทธิ์ผล เป็นที่ยอมรับและนำมาซึ่งการจัดความขัดแย้ง และการบุกรุกพื้นที่ป่าอนุรักษ์ให้ลดน้อยลงหรือหมดสิ้นไปในที่สุด

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมของราษฎรที่ถือครองที่ดิน ในเขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติไทรทอง จังหวัดชัยภูมิ

1.2.2 เพื่อศึกษาความรู้ความเข้าใจของราษฎรต่อการดำเนินงานแก้ไขปัญหาการถือครองที่ดิน ในเขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติไทรทอง จังหวัดชัยภูมิ

1.2.3 เพื่อศึกษาการยอมรับของราษฎรต่อขั้นตอนการดำเนินงานแก้ไขปัญหาการถือครองที่ดิน ในเขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติไทรทอง จังหวัดชัยภูมิ

1.2.4 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคม กับการยอมรับของราษฎรต่อขั้นตอนการดำเนินงานแก้ไขปัญหาการถือครองที่ดิน ในเขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติไทรทอง จังหวัดชัยภูมิ

1.2.5 เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะของราษฎรต่อการดำเนินงานแก้ไขปัญหาการถือครองที่ดิน ในเขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติไทรทอง จังหวัดชัยภูมิ

1.3 สมมติฐานการวิจัย

ปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคม มีความสัมพันธ์กับการยอมรับของราษฎรต่อขั้นตอนการดำเนินงานแก้ไขปัญหาการถือครองที่ดิน ในเขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติไทรทอง จังหวัดชัยภูมิ

1.4 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

1.4.1 แนวคิดเกี่ยวกับการยอมรับ

แนวคิดเกี่ยวกับการยอมรับของนักวิชาการ เช่น หลุยส์ และลิน (2537) และ สมพร (2545) กล่าวว่า โดยสรุปได้ว่าการยอมรับเป็นการแสดงออกซึ่งความรู้สึก ที่ผ่านกระบวนการรับรู้หรือเรียนรู้เกี่ยวกับสิ่งใหม่ ๆ ของบุคคล จนถึงขั้นยอมรับ เปลี่ยนแปลงพฤติกรรม แล้วนำไปสู่การปฏิบัติหรือนำไปใช้จริง โดยกระบวนการยอมรับ Rogers (1983) อ้างใน อภิสิทธิ์ (2550) ได้แบ่งเป็น 5 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นการรับรู้ (Awareness) 2) ขั้นสนใจ (Interest) 3) ขั้นการไตร่ตรอง (Evaluate) 4) ขั้นลองทำ (Trial) และ 5) ขั้นยอมรับ (Adoption) ทั้งนี้มีปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการยอมรับซึ่ง ดิเรก (2527) อ้างใน วัชรพร (2539) กล่าวไว้ได้แก่ ปัจจัยที่เป็นเงื่อนไขหรือสภาวะการณ์โดยทั่วไป เช่น สภาพทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม สภาพทางภูมิศาสตร์ รวมถึงสมรรถภาพของสถาบันที่เกี่ยวข้อง และปัจจัยที่เกี่ยวข้องโดยตรง เช่น บุคคล เป้าหมาย ผู้รับการเปลี่ยนแปลง หรือพื้นฐานของเกษตรกร นวัตกรรมหรือเทคโนโลยีที่นำไปเปลี่ยนแปลง และผู้นำการเปลี่ยนแปลงหรือเจ้าหน้าที่

1.4.2 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืน

วิรัตน์ (2551) กล่าวถึงหลักการจัดการป่าไม้ว่าต้องคำนึงถึงความยั่งยืนใน 3 ด้าน คือ 1) ความยั่งยืนด้านสังคม 2) ความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม และ 3) ความยั่งยืนทางเศรษฐกิจ ซึ่งทั้ง 3 ด้าน จะหมุนเวียนส่งเสริมกันและกัน ส่วน ดุสิต (2557) เห็นว่า การจัดการป่าไม้ในแต่ละแห่งจะส่งผลต่อชุมชนในพื้นที่ทั้งด้านสังคม สิ่งแวดล้อม และเศรษฐกิจ ในลักษณะควบคู่กันเสมอ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์และความเข้มข้นของการจัดการเป็นสำคัญ ดังนั้น เพื่อให้เกิดความยั่งยืนควรคำนึงถึงผลประโยชน์ที่จะได้รับในทุก ๆ ด้านอย่างสมดุล สำหรับการบูรณาการเพื่อการจัดการป่าไม้ให้เกิดความยั่งยืน สุนันท์ (2553) กล่าวว่า ต้องพิจารณากระบวนการบริหารตามแนวคิดทฤษฎีระบบ (System Theory) ซึ่งประกอบด้วย 1) สภาพแวดล้อมในการจัดการ 2) ปัจจัยนำเข้า 3) กระบวนการแปลงสภาพ และ 4) ปัจจัยส่งออก โดยบูรณาการให้แต่ละส่วนเข้ากันอย่างเป็นระบบ และพร้อมปรับปรุงให้สอดคล้องกับบริบทที่จะเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา

1.4.3 นโยบายการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ

รัฐบาลได้เล็งเห็นความสำคัญของทรัพยากรป่าไม้ จึงกำหนดไว้ในนโยบายป่าไม้แห่งชาติ (กรมป่าไม้, 2558) ให้มีพื้นที่ป่าไม้อย่างน้อยร้อยละ 40 ของพื้นที่ประเทศ โดยเป็นป่าอนุรักษ์ร้อยละ 25 และป่าเศรษฐกิจร้อยละ 15 นอกจากนี้ยังไม่ให้ออกเอกสารสิทธิในพื้นที่ที่ความลาดชันเกินกว่า 35% ส่วนนโยบายรัฐบาล พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา แถลงเมื่อวันที่ 12 กันยายน 2557 มีสาระสำคัญเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติ 2 ด้าน คือ 1) การลดความเสื่อมล้ำของสังคม และการสร้างโอกาสการเข้าถึงบริการของรัฐ ที่เน้นการแก้ไขปัญหาที่ดินทำกิน และการบุกรุกป่า และ 2) การรักษาความมั่นคงของฐานทรัพยากร และการสร้างสมดุลระหว่างการอนุรักษ์กับการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน ทั้งการป้องกันและฟื้นฟูพื้นที่ป่าอนุรักษ์ ส่งเสริมการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน และการพัฒนาระบบบริหารจัดการที่ดินและแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ (สมชัย, 2557)

1.4.4 การแก้ไขปัญหาที่ดินในเขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์ของประเทศไทย

ช่วงที่ผ่านมารัฐมีนโยบายแก้ไขปัญหาที่ดินในพื้นที่ป่าไม้ ทั้งการใช้แผนการจัดการทรัพยากรที่ดินและป่าไม้ระดับพื้นที่ ที่เน้นด้านการอนุรักษ์ควบคู่กับการพัฒนาที่ยั่งยืน สงวนรักษาทรัพยากรป่าไม้ที่ยังคงอยู่และฟื้นฟูส่วนที่เสื่อมโทรม ตามหลักการลดปัญหาความขัดแย้งการใช้ประโยชน์ทรัพยากร (สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, 2540) มีการใช้มาตรการและแนวทางแก้ไขปัญหาที่ดินในพื้นที่ป่าไม้ ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2541 ที่มุ่งสำรวจการถือครองขึ้นทะเบียนบุคคล และตรวจพิสูจน์การครอบครองที่ดิน โดยใช้ภาพถ่ายทางอากาศที่ถ่ายเป็นครั้งแรก หลังวันสงวนหวงห้ามเป็นพื้นที่ป่าไม้ (สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, 2541) และการประกาศใช้แผนแม่บทแก้ไขปัญหาการทำลายทรัพยากรป่าไม้ การบุกรุกที่ดินของรัฐ และการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน หรือแผนแม่บทพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของชาติ โดยมีเป้าหมายรักษาพื้นที่ป่าไม้ให้มีสภาพสมบูรณ์อย่างน้อยร้อยละ 40 ของพื้นที่ประเทศ ภายใน 10 ปี ด้วยการยึดคืนผืนป่า ยับยั้งการบุกรุกป่า และแก้ปัญหาป่าบุกรุกคน (กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร และกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2557) ซึ่งการดำเนินงานตามแผนและมาตรการดังกล่าวยังไม่สำเร็จและมีปัญหาอยู่ในทางปฏิบัติ เช่น ผู้ถือครองที่ดินในเขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์บางส่วนไม่แจ้งสำรวจขึ้นทะเบียนบุคคล หรือรัฐไม่สามารถจัดพื้นที่รองรับการอพยพราษฎรออกจากพื้นที่ป่าอนุรักษ์ได้ตามแนวทางที่กำหนดเป็นต้น (สำนักฟื้นฟูและพัฒนาพื้นที่อนุรักษ์, 2558)

1.4.5 โครงการจัดการทรัพยากรที่ดินและป่าไม้ในเขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์

เป็นโครงการของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ที่มุ่งสนองนโยบายตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2541 และแผนการจัดการทรัพยากรที่ดินและป่าไม้ระดับพื้นที่ เพื่อแก้ไขปัญหาการถือครองที่ดินในเขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์ตามกฎหมายทั่วทั้งประเทศ จำนวน 184,710 ราย 222,536 แปลง 2,225,540 ไร่ โดยมีกิจกรรมที่สำคัญ คือ 1) สำรวจถือครองและขึ้นทะเบียนบุคคล 2) ตรวจพิสูจน์การครอบครองที่ดิน 3) จัดทำแนวเขตควบคุมพื้นที่ และ 4) จัดทำฐานข้อมูลและแผนที่การถือครอง (ส่วนจัดการที่ดินและชุมชนในพื้นที่ป่าอนุรักษ์, 2558)

1.4.6 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับพื้นที่ที่ศึกษา

อุทยานแห่งชาติไทรทอง จังหวัดชัยภูมิ ได้รับการประกาศเป็นอุทยานแห่งชาติในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 109 ตอนที่ 126 วันที่ 30 ธันวาคม 2535 มีเนื้อที่ประมาณ 319 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 199,375 ไร่ ประกอบด้วยที่ดินบริเวณป่าเทือกเขาพังเหย และป่านายงกลัก ในท้องที่ตำบลท่าใหญ่ ตำบลถ้ำวัวแดง อำเภอหนองบัวแดง ตำบลบ้านเจียง ตำบลเจาทอง ตำบลวังทอง อำเภอภักดีชุมพล ตำบลห้วยแย้ ตำบลวังตะเฒ่า อำเภอหนองบัวระเหว และตำบลโป่งนก อำเภอเทพสถิต จังหวัดชัยภูมิ (กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช, 2558) ส่วนการใช้ประโยชน์ที่ดินได้จำแนกเป็นพื้นที่ป่าไม้ หรือป่าธรรมชาติ ร้อยละ 73.90 ส่วนที่เหลือเป็นพื้นที่ถือครองทำประโยชน์ เช่น นาข้าว พืชไร่ พืชสวน ชุมชน เป็นต้น (ส่วนจัดการที่ดินและชุมชนในพื้นที่ป่าอนุรักษ์, 2555)

1.4.7 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน อาชีพหลัก รายได้ครัวเรือน ภาวะการมีหนี้สิน ภูมิลาเนาเดิม ระยะเวลาการตั้งถิ่นฐาน จำนวนแปลงที่ดิน จำนวนเนื้อที่ที่ถือครอง วิธีการได้มาของที่ดิน วิธีการทำประโยชน์ในที่ดิน ลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดิน ความเพียงพอของจำนวนที่ดิน ความคุ้นเคยกับเจ้าหน้าที่ป่าไม้ และความรู้ความเข้าใจต่อการดำเนินงานแก้ไขปัญหการถือครองที่ดิน ได้มีนักวิชาการ เช่น อนุฤทธิ์ (2538) นพดล (2546) ปัญญา (2548) พลกฤต (2552) และวีรวัฒน์ (2553) ศึกษาพบว่าเป็นปัจจัยที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2. วิธีการศึกษา

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ประชากร คือ ราษฎรผู้ถือครองที่ดินอยู่ในเขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติไทรทอง จังหวัดชัยภูมิ ตามบัญชีรายชื่อราษฎรที่ได้รับการตรวจพิสูจน์ว่าอยู่อาศัย/ทำกิน ก่อน-หลัง วันประกาศสงวนหวงห้ามเป็นพื้นที่ป่าไม้ตามกฎหมายครั้งแรกในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ ท้องที่ตำบลโป่งนก อำเภเทพสถิต 102 ราย ตำบลวังตะเฆ่ อำเภอนองบัวระเหว 487 ราย และตำบลห้วยแย้ อำเภอนองบัวระเหว 368 ราย รวมทั้งสิ้น 957 ราย (สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 7, 2551-2553) กลุ่มตัวอย่างได้จากสูตร Yamane (1973) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 จำนวน 282 ราย แต่พื้นที่ศึกษามี 3 ตำบล จึงใช้สูตรกระจายตามสัดส่วน (สุภงกษ, 2526) ได้กลุ่มตัวอย่าง ตำบลโป่งนก 30 ราย ตำบลวังตะเฆ่ 144 ราย และตำบลห้วยแย้ 108 ราย แล้วสุ่มอย่างง่ายด้วยการจับฉลากลำดับที่จากบัญชีดังกล่าว

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม ประกอบด้วย 4 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคม ตอนที่ 2 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานแก้ไขปัญหการถือครองที่ดิน ตอนที่ 3 ระดับการยอมรับการดำเนินงานแก้ไขปัญหการถือครองที่ดิน และตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะต่อการดำเนินงานแก้ไขปัญหการถือครองที่ดิน ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยผ่านการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือเฉพาะ ตอนที่ 2 และตอนที่ 3 ด้วยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของ Cronbach's Alpha ที่ระดับความเชื่อมั่นต้องไม่น้อยกว่า 0.70 (ล้วน และอังคณา, 2543) ได้ค่าความเชื่อมั่น ตอนที่ 2 = 0.774 และ ตอนที่ 3 = 0.950

การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยนำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลจากราษฎรกลุ่มตัวอย่าง 282 ราย พร้อมตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของข้อมูลทุกชุด การวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมสำเร็จรูป สถิติเชิงพรรณนาที่ใช้คือ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนการทดสอบสมมติฐานใช้ Chi-Square ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

3. ผลการศึกษาและอภิปรายผล

3.1 ผลการศึกษา

3.1.1 ข้อมูลพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคม

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ เพศชายร้อยละ 55.3 อายุเฉลี่ย 48.12 ปี จบประถมศึกษาร้อยละ 70.9 จำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ยประมาณ 4 คน ทำเกษตรกรรมร้อยละ 86.2 รายได้ครัวเรือนเฉลี่ย 129,645 บาท/ปี มีหนี้สินร้อยละ 77.4 ย้ายมาจากหมู่บ้านอื่นร้อยละ 78.0 ระยะเวลาการตั้งถิ่นฐานเฉลี่ย 31.28 ปี จำนวนเนื้อที่ถือครองเฉลี่ย 43.80 ไร่ ได้ที่ดินมาโดยพ่อแม่มอบให้ร้อยละ 74.3 ทำประโยชน์ในที่ดินเองร้อยละ 97.0 ใช้ประโยชน์ที่ดินเต็มพื้นที่ร้อยละ 92.9 ที่ดินมีเพียงพอแล้วร้อยละ 68.1 และส่วนใหญ่ไม่คุ้นเคยกับเจ้าหน้าที่ป่าไม้

3.1.2 ความรู้ความเข้าใจของราษฎรต่อการดำเนินงานแก้ไขปัญหาการถือครองที่ดิน

ทดสอบความรู้ความเข้าใจของราษฎรต่อการดำเนินงานแก้ไขปัญหาการถือครองที่ดิน ด้วยคำถาม 15 คำถาม แบบให้เลือกรับตอบตามความเข้าใจ พบว่าราษฎรมีความรู้ความเข้าใจมากที่สุดเกี่ยวกับการรังวัดแปลงถือครองจะใช้เครื่อง GPS จับค่าพิกัด พร้อมบันทึกสภาพการทำประโยชน์ โดยผู้ถือครองและผู้ถือครองข้างเคียงต้องลงลายมือชื่อในแบบบันทึกด้วย นอกจากนี้ ได้ใช้เกณฑ์การตอบคำถามถูกแบ่งเป็น 5 กลุ่ม คือ ตอบถูก 1-3 ข้อ = มีความรู้ที่น้อยที่สุด ตอบถูก 4-6 ข้อ = มีความรู้ที่น้อย ตอบถูก 7-9 ข้อ = มีความรู้ปานกลาง ตอบถูก 10-12 ข้อ = มีความรู้มาก และตอบถูก 13-15 ข้อ = มีความรู้มากที่สุด พบว่าราษฎรมีความรู้ปานกลางมากที่สุดร้อยละ 54.6 รองลงมา มีความรู้มากร้อยละ 34.0

3.1.3 การยอมรับของราษฎรต่อขั้นตอนการดำเนินงานแก้ไขปัญหาการถือครองที่ดิน

ทดสอบการยอมรับของราษฎรต่อขั้นตอนการดำเนินงานแก้ไขปัญหาการถือครองที่ดิน ด้วยคำถามย่อย 27 คำถาม แต่ละคำถามแบ่งเป็น 5 ระดับ หาคะแนนเฉลี่ยแต่ละรายนำไปจัดกลุ่มตามอันตรภาคชั้นที่กำหนด ได้ค่าเฉลี่ยการยอมรับในภาพรวม = 2.42 แสดงว่าราษฎรยอมรับน้อยต่อการแก้ไขปัญหาการถือครองที่ดิน ในเขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติไทรทอง จังหวัดชัยภูมิ โดยขั้นตอนการสำรวจถือครองและขึ้นทะเบียน ได้ค่าเฉลี่ย = 2.60 ขั้นตอนการตรวจพิสูจน์การครอบครองที่ดิน ได้ค่าเฉลี่ย = 2.34 ขั้นตอนการจัดทำแนวเขตควบคุมพื้นที่ ได้ค่าเฉลี่ย = 2.38 และขั้นตอนการจัดทำฐานข้อมูลและแผนที่การถือครอง ได้ค่าเฉลี่ย = 2.37 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าราษฎรยอมรับน้อยต่อทุกขั้นตอนการดำเนินงานแก้ไขปัญหาการถือครองที่ดิน

3.1.4 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคม กับการยอมรับของราษฎรต่อขั้นตอนการดำเนินงานแก้ไขปัญหาการถือครองที่ดิน

ทดสอบสมมติฐานด้วยสถิติ Chi-Square ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 พบว่า

1) ขั้นตอนการสำรวจถือครองและขึ้นทะเบียนบุคคล พบปัจจัยอายุ รายได้ครัวเรือน วิธีการได้มาของที่ดิน วิธีการทำประโยชน์ในที่ดิน ความเพียงพอของจำนวนที่ดิน ความคุ้นเคยกับเจ้าหน้าที่ป่าไม้ และความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานแก้ไขปัญหาการถือครองที่ดิน มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญ

2) ขั้นตอนการตรวจพิสูจน์การครอบครองที่ดิน พบปัจจัยอายุ วิธีการได้มาของที่ดิน วิธีการทำประโยชน์ในที่ดิน ลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดิน ความคุ้นเคยกับเจ้าหน้าที่ป่าไม้ และความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานแก้ไขปัญหาการถือครองที่ดิน มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญ

3) ขั้นตอนการจัดทำแนวเขตควบคุมพื้นที่ พบปัจจัยอายุ ภูมิลำเนาเดิม วิธีการได้มาของที่ดิน วิธีการทำประโยชน์ในที่ดิน ลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดิน ความเพียงพอของจำนวนที่ดิน และความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานแก้ไขปัญหาการถือครองที่ดิน มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญ

4) ขั้นตอนการจัดทำฐานข้อมูลและแผนที่การถือครอง พบปัจจัยอายุ วิธีการได้มาของที่ดิน วิธีการทำประโยชน์ในที่ดิน ลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดิน และความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานแก้ไขปัญหาการถือครองที่ดิน มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญ

ทั้งนี้ ปัจจัยอายุ วิธีการได้มาของที่ดิน และความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานแก้ไขปัญหาการถือครองที่ดิน มีความสัมพันธ์กับทุกขั้นตอนอย่างมีนัยสำคัญยิ่งที่ระดับ 0.01 รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยพื้นฐานกับการยอมรับขั้นตอนการดำเนินงานแก้ไขปัญหการถือครองที่ดิน ในเขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติไทรทอง จังหวัดชัยภูมิ

ปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคม	Chi-Square Tests			
	การสำรวจถือครองและขึ้นทะเบียนบุคคล	การตรวจพิสูจน์การครอบครองที่ดิน	การจัดทำแนวเขตควบคุมพื้นที่	การจัดทำฐานข้อมูลและแผนที่การถือครอง
1. อายุ	0.003**	0.004**	0.002**	0.000**
2. รายได้ครัวเรือน	0.004**	0.275	0.078	0.319
3. ภูมิลำเนาเดิม	0.133	0.356	0.003**	0.052
4. วิธีการได้มาของที่ดิน	0.003**	0.006**	0.001**	0.000**
5. วิธีการทำประโยชน์ในที่ดิน ^a	0.019*	0.047*	0.022*	0.021*
6. ลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดิน	0.432	0.029*	0.036*	0.030*
7. ความเพียงพอของจำนวนที่ดิน	0.050*	0.126	0.045*	0.909
8. ความคุ้นเคยกับเจ้าหน้าที่ป่าไม้	0.000**	0.005**	0.092	0.402
9. ความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานแก้ไขปัญหการถือครองที่ดิน	0.000**	0.000**	0.000**	0.000**

* ความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

** ความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

^a ใช้ค่าของ Fisher's Exact Test เนื่องจากข้อจำกัดของ Chi-Square ที่ตารางความสัมพันธ์ < 5 ได้ไม่เกิน 20% ของช่องทั้งหมด

3.1.5 ปัญหาและข้อเสนอแนะของราษฎรต่อการดำเนินงานแก้ไขปัญหการถือครองที่ดิน

พบว่า ปัญหาการประชาสัมพันธ์ชี้แจงโครงการไม่ทั่วถึงมากที่สุดร้อยละ 39.79 รองลงมาคือ แนวเขตควบคุมพื้นที่ไม่ชัดเจนและการเปลี่ยนแปลงบ่อยร้อยละ 33.15 และราษฎรไม่มีส่วนร่วมในขั้นตอนการดำเนินงานแก้ไขปัญหการถือครองที่ดินร้อยละ 32.83 ส่วนข้อเสนอแนะที่พบมากที่สุดคือ ราษฎรขออยู่อาศัยทำกินในพื้นที่เดิมโดยไม่ต้องอพยพร้อยละ 38.49 รองลงมาคือ ขอให้ส่งข้อมูลแผนที่แปลงถือครอง และแผนที่แนวเขตควบคุมพื้นที่แก่ชุมชนและราษฎรร้อยละ 31.54 และให้รับรองสิทธิการอยู่อาศัยทำกินในพื้นที่ถือครอง กรณีอยู่ก่อนวันประกาศสงวนหวงห้ามเป็นพื้นที่ป่าไม้ตามกฎหมายครั้งแรกร้อยละ 30.5

3.2 อภิปรายผล

3.2.1 ความรู้ความเข้าใจของราษฎรต่อการดำเนินงานแก้ไขปัญหการถือครองที่ดิน

จากผลศึกษารายการส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจปานกลาง ต่อการดำเนินงานแก้ไขปัญหการถือครองที่ดิน ในเขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติไทรทอง ซึ่งต่างกับผลศึกษาของ ปัญญา (2548) ที่ราษฎรมีความรู้ความเข้าใจมากเกี่ยวกับโครงการจัดการทรัพยากรที่ดินและป่าไม้ และวีรวัฒน์ (2553) ที่ราษฎรมีความรู้มากเกี่ยวกับกฎหมายว่าด้วยป่าสงวนแห่งชาติ และนโยบายการแก้ไขปัญหที่ดินในพื้นที่ป่าไม้ เนื่องจากการประชาสัมพันธ์ชี้แจงโครงการไม่ทั่วถึงเจ้าหน้าที่ปกปิดข้อมูลทำให้ราษฎรไม่ทราบทั้งข้อมูลแปลงถือครองของตนเองและสิทธิประโยชน์ รวมถึงการปฏิบัติที่ไม่ต่อเนื่องของเจ้าหน้าที่ และการไม่มีส่วนร่วมในกระบวนการแก้ไขปัญหการถือครองที่ดินของราษฎร

3.2.2 การยอมรับของราษฎรต่อขั้นตอนการดำเนินงานแก้ไขปัญหการถือครองที่ดิน

จากผลศึกษารายการส่วนใหญ่ยอมรับน้อยต่อทุกขั้นตอนการดำเนินงานแก้ไขปัญหการถือครองที่ดิน ในเขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติไทรทอง ซึ่งต่างกับผลศึกษาของ ปัญญา (2548) ที่ราษฎรเห็นด้วยเป็นอย่างยิ่งต่อแนวทางการจัดการทรัพยากรที่ดินและป่าไม้ และวีรวัฒน์ (2553) ที่ราษฎรเห็นด้วยในระดับสูงต่อการแก้ไขปัญหการถือครอง

ที่ดิน ตามโครงการจัดการทรัพยากรที่ดินและป่าไม้ เนื่องจากกระแสวนโยบายทางคืนผืนป่าตามแผนแม่บทพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของชาติว่ารัฐจะยึดพื้นที่คืน ประกอบกับปัญหาการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ที่ไม่โปร่งใส ถูกข่มขู่ให้ออกจากพื้นที่ บางรายถูกขอคืนพื้นที่ (อุทยานแห่งชาติไทรทอง, 2557) บางรายไม่ได้รับการอนุญาตให้ตัดไม้ยูคาลิปตัสซึ่งปลูกเองในพื้นที่ถือครอง (สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 7, 2559) และ บางรายถูกดำเนินคดีตามกฎหมายป่าไม้ (อุทยานแห่งชาติไทรทอง, 2559) ทั้ง ๆ ที่เป็นพื้นที่ถือครองตามโครงการดังกล่าว

3.2.3 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคม กับการยอมรับของราษฎรต่อขั้นตอนการดำเนินงานแก้ไขปัญหาการถือครองที่ดิน

ขั้นตอนการดำเนินงานแก้ไขปัญหาการถือครองที่ดิน ในเขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติไทรทอง ตามโครงการจัดการทรัพยากรที่ดินและป่าไม้ในเขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์ ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นตอนการสำรวจถือครองและขึ้นทะเบียนบุคคล 2) ขั้นตอนการตรวจพิสูจน์การครอบครองที่ดิน 3) ขั้นตอนการจัดทำแนวเขตควบคุมพื้นที่ และ 4) ขั้นตอนการจัดทำฐานข้อมูลและแผนที่การถือครอง ซึ่งการศึกษาพบปัจจัยพื้นฐานที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญได้แก่

- 1) อายุ มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญยิ่งที่ระดับ 0.01 กับทุกขั้นตอนการดำเนินงานแก้ไขปัญหาการถือครองที่ดิน และสอดคล้องกับผลศึกษาของ ปัญญา (2548)
- 2) รายได้ครัวเรือน มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญยิ่งที่ระดับ 0.01 เฉพาะขั้นตอนการสำรวจถือครองและขึ้นทะเบียนบุคคล และสอดคล้องกับผลศึกษาของ อนุฤทธิ์ (2538)
- 3) ภูมิลาเนาเดิม มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญยิ่งที่ระดับ 0.01 เฉพาะขั้นตอนการจัดทำแนวเขตควบคุมพื้นที่ และสอดคล้องกับผลศึกษาของ อนุฤทธิ์ (2538)
- 4) วิธีการได้มาของที่ดิน มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญยิ่งที่ระดับ 0.01 ในทุกขั้นตอน เป็นเพราะว่าการได้มาซึ่งสิทธิการถือครองที่ดินในเขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์ เป็นสิทธิเฉพาะตัวไม่สามารถซื้อขายกันได้ เว้นแต่การสืบทอดโดยทายาท และ สอดคล้องกับผลศึกษาของ วีรวัฒน์ (2553)
- 5) วิธีการทำประโยชน์ในที่ดิน มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ในทุกขั้นตอน เป็นเพราะว่าการทำประโยชน์ในที่ดินเป็นสิทธิเฉพาะตัวของผูถือครองซึ่งต้องถือครองทำประโยชน์อย่างต่อเนื่อง และห้ามซื้อขายเปลี่ยนมือ เว้นแต่การตกทอดสู่ทายาท สอดคล้องกับผลศึกษาของ พลกฤต (2552)
- 6) ลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดิน มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 เฉพาะขั้นตอนการตรวจพิสูจน์การครอบครองที่ดิน ขั้นตอนการจัดทำแนวเขตควบคุมพื้นที่ และขั้นตอนการจัดทำฐานข้อมูลและแผนที่การถือครอง เป็นเพราะว่าผูถือครองต้องทำประโยชน์อย่างต่อเนื่องและเต็มพื้นที่ และเป็นสิทธิเฉพาะตัว สอดคล้องกับผลศึกษาของ วีรวัฒน์ (2553)
- 7) ความเพียงพอของจำนวนที่ดิน มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 เฉพาะขั้นตอนการสำรวจถือครองและขึ้นทะเบียนบุคคล กับขั้นตอนการจัดทำแนวเขตควบคุมพื้นที่ เป็นเพราะว่าเงื่อนไขการถือครองห้ามขยายพื้นที่เกินกว่าที่สำรวจขึ้นทะเบียนไว้ มิฉะนั้นจะถูกดำเนินคดีตามกฎหมายและไม่อาจถือครองต่อได้ สอดคล้องกับผลศึกษาของ วีรวัฒน์ (2553)
- 8) ความคุ้นเคยกับเจ้าหน้าที่ป่าไม้ มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 เฉพาะขั้นตอนการสำรวจถือครองและขึ้นทะเบียนบุคคล และขั้นตอนการตรวจพิสูจน์การครอบครองที่ดิน เป็นเพราะว่าราษฎรต้องไปแจ้งสำรวจถือครอง และนำเจ้าหน้าที่ตรวจสอบรังวัดพื้นที่ถือครอง สอดคล้องกับผลศึกษาของ นพดล (2546)
- 9) ความรู้ความเข้าใจต่อการดำเนินงานแก้ไขปัญหาการถือครองที่ดิน มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญยิ่งที่ระดับ 0.01 ในทุกขั้นตอน เป็นเพราะว่าการมีความรู้เกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาการถือครองที่ดิน ตามแนวทางของมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2541 จะช่วยให้ราษฎรทราบสิทธิประโยชน์การถือครองที่ดินในพื้นที่ป่า

อนุรักษ์เป็นอย่างดี จะได้ไม่กระทบจิตใจที่นำไปสู่การถูกดำเนินคดีและเพิกถอนสิทธิ สอดคล้องกับผลศึกษาของ ปัญญา (2548)

3.2.4 ปัญหาและข้อเสนอแนะของราษฎรต่อการดำเนินงานแก้ไขปัญหาการถือครองที่ดิน

ปัญหาที่สำคัญ ได้แก่ การประชาสัมพันธ์ชี้แจงโครงการไม่ทั่วถึง ปัญหาแนวเขตควบคุมพื้นที่ไม่ชัดเจน และเปลี่ยนแปลงบ่อย และราษฎรไม่มีส่วนร่วมในกระบวนการแก้ไขปัญหาการถือครองที่ดิน ฯลฯ เป็นเพราะว่าแนวทางแก้ไขปัญหาที่ดินในพื้นที่ป่าไม้ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2541 และแผนแม่บทพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของชาติ สามารถสร้างความเชื่อมั่นต่อการถือครองที่ดินในเขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์ได้เป็นอย่างดี หากแต่ในช่วงที่ผ่านมา การปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ไม่โปร่งใส มีการข่มขู่ให้ราษฎรคืนพื้นที่ การดำเนินคดีกับราษฎรที่ถือครองที่ดินตามโครงการจัดการทรัพยากรป่าไม้ในเขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์ ประกอบกับราษฎรไม่มีข้อมูลแผนที่แปลงถือครอง และแผนที่แนวเขตควบคุมพื้นที่ ทำให้ราษฎรมีความรู้ความเข้าใจปานกลาง และยอมรับน้อยต่อการแก้ไขปัญหาการถือครองที่ดิน ในเขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติไทรทอง จังหวัดชัยภูมิ

ข้อเสนอแนะ ได้แก่ การขอยุ่อาศัยทำกินในพื้นที่เดิมโดยไม่ต้องอพยพ การขอข้อมูลแผนที่แปลงถือครองแผนที่แนวเขตควบคุมพื้นที่ และการขอให้รับรองสิทธิการอยู่อาศัยทำกินในพื้นที่ ฯลฯ เป็นเพราะว่าการพิสูจน์สิทธิที่ถือครองได้เสร็จสิ้นนานแล้ว แต่รัฐยังไม่อาจจัดหาพื้นที่รองรับได้ อีกทั้งพื้นที่ที่พิสูจน์สิทธิแล้ว ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ที่ราษฎรอยู่อาศัยทำกินมาก่อน วันสงวนหวงห้ามเป็นพื้นที่ป่าไม้ตามกฎหมายครั้งแรก ดังนั้น รัฐจึงไม่ควรอพยพราษฎรออกจากพื้นที่ ดังกรณีศึกษา “โครงการจัดที่ดินทำกินให้กับราษฎรผู้ยากไร้ในพื้นที่ป่าสงวนเสื่อมโทรม ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” ซึ่งผลสัมฤทธิ์ของโครงการอยู่ในระดับต่ำ โดยเฉพาะความไม่พอใจต่อเจ้าหน้าที่ (สัมพันธ์, 2545) หรือผลศึกษา “ความขัดแย้งเกี่ยวกับโครงการ คจก. กรณีบ้านหนองใหญ่ อำเภอเสิงสาง จังหวัดนครราชสีมา” ที่โครงการไม่ตอบสนองความต้องการการใช้ทรัพยากรของราษฎรในท้องถิ่น และราษฎรไม่ยอมรับบทบาทการทำงานของเจ้าหน้าที่ (ศิริวรรณ, 2536) แต่รัฐควรจัดทำแนวเขตควบคุมพื้นที่ให้ชัดเจน สำรวจรังวัด พิสูจน์สิทธิพื้นที่ถือครองใหม่ทั้งหมดโดยราษฎรมีส่วนร่วม ภายใต้กรอบแนวทางตามแผนแม่บทพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของชาติ

4. สรุปผล และข้อเสนอแนะ

จากผลศึกษาสรุปได้ว่า การแก้ไขปัญหาการถือครองที่ดิน ในเขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติไทรทอง จังหวัดชัยภูมิ ภายใต้มาตรการและแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าว ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2541 ได้รับการยอมรับน้อยจากราษฎรผู้ถือครองที่ดินดังกล่าว เนื่องจากราษฎรมีความรู้ความเข้าใจต่อการดำเนินงานแก้ไขปัญหาการถือครองที่ดินระดับปานกลาง โดยปัจจัยที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญ คือ อายุ รายได้ครัวเรือน ภูมิถิ่นเดิม วิธีการได้มาของที่ดิน วิธีการทำประโยชน์ที่ดิน ลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดิน ความเพียงพอของจำนวนที่ดิน ความคุ้นเคยกับเจ้าหน้าที่ป่าไม้ และความรู้ความเข้าใจต่อการดำเนินงานแก้ไขปัญหาการถือครองที่ดิน โดยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

4.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

4.1.1 ทบทวนหรือปรับปรุงโครงการให้ราษฎรยอมรับ ประชุมชี้แจง ประชาสัมพันธ์ สร้างความเข้าใจ ความคุ้นเคย แจกจ่ายข้อมูลแผนที่แปลงถือครอง และฝึกการเรียนรู้เกี่ยวกับการใช้เครื่อง GPS รังวัดพื้นที่ให้ราษฎรเพื่อสร้างการมีส่วนร่วม

4.1.2 ควรเพิ่มบทบาทของเจ้าหน้าที่ด้านการสื่อสารสัมพันธ์กับชุมชนและราษฎรในพื้นที่ ประสิทธิภาพด้านความถูกต้องโปร่งใส เสมอภาค และเป็นธรรม โดยฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ รวมถึงการแปรผลภาพถ่ายทางอากาศไว้ล่วงหน้า

4.1.3 ควรประสานความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน รณรงค์สร้างเสริมอุดมการณ์รักถิ่น ส่งเสริมการทำเกษตรและการใช้ที่ดินอย่างเข้มข้นในเชิงอนุรักษ์ การให้ความรู้ หรือการฝึกอบรมหลักสูตรต่าง ๆ ที่

สอดคล้องเนื้อหาการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

4.1.4 ควรสำรวจจังหวัด พิษณุโลกพื้นที่ที่ถือครองทุกแปลง และจัดทำแนวเขตควบคุมพื้นที่ให้ชัดเจน ภายใต้กรอบกฎหมาย มติคณะรัฐมนตรี แผนแม่บท หรือระเบียบที่กำหนด พร้อมรับรองสิทธิ์และเพิกถอนพื้นที่ป่าอนุรักษ์หากราษฎรอยู่ก่อน

4.1.5 ควรนำรูปแบบป่าชุมชนมาปรับใช้กับพื้นที่ป่าอนุรักษ์แปลงเล็กๆ ที่อยู่ระหว่างแปลงถือครอง เพื่อเปิดโอกาสให้ราษฎรและชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการและแก้ไขปัญหาพื้นที่ป่าอนุรักษ์

4.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

4.2.1 ศึกษาผลสัมฤทธิ์ของโครงการจัดการทรัพยากรที่ดินและป่าไม้ในเขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์

4.2.2 ศึกษากระบวนการที่เหมาะสมในการนำนโยบายและแนวทางแก้ไขปัญหาการถือครองที่ดินไปปฏิบัติ รวมถึงปัญหาและข้อจำกัดของเจ้าหน้าที่

4.2.3 ศึกษารูปแบบที่เหมาะสมกับการใช้ประโยชน์ที่ดิน เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายและแผนแม่บท

4.2.4 ศึกษาการมีส่วนร่วมของราษฎรต่อการแก้ไขปัญหาการถือครองที่ดินในเขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์

5. กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 7 จังหวัดนครราชสีมา ที่ให้การสนับสนุนการวิจัยครั้งนี้ เกี่ยวกับฐานข้อมูลการถือครองที่ดินของราษฎรและข้อมูลการดำเนินคดีกับบุกรุกพื้นที่อุทยานแห่งชาติไทรทอง จังหวัดชัยภูมิ รวมถึงรองศาสตราจารย์ ดร.วศิน อิงคพัฒนากุล และรองศาสตราจารย์ ดร.ชัยวัฒน์ คงสม ที่ให้ข้อเสนอแนะปรับปรุงงานวิจัยเสร็จสิ้นสมบูรณ์

6. เอกสารอ้างอิง

กรมป่าไม้. 2556. ข้อมูลสถิติกรมป่าไม้ ปี 2556. สำนักแผนงานและสารสนเทศ กรมป่าไม้ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กรุงเทพฯ.

กรมป่าไม้. นโยบายป่าไม้แห่งชาติ. [online]. เข้าถึงจาก <http://new.forest.go.th/forest-national-policies/> : 2558. (สืบค้นวันที่ 16 ตุลาคม 2558).

กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช. อุทยานแห่งชาติไทรทอง. [online]. เข้าถึงจาก <http://www.dnp.go.th/parkreserve/asp/style1/default.asp?npid=22> : 2558. (สืบค้นวันที่ 28 กรกฎาคม 2558).

กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร และกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. 2557. แผนแม่บทแก้ไขปัญหาการทำลายทรัพยากรป่าไม้ การบุกรุกที่ดินของรัฐ และการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน. กองสนับสนุน วิทยาลัยการทัพบก : กรุงเทพฯ.

ดุสิต เวชกิจ. 2557. หน่วยที่ 5 การจัดการป่าไม้. ในเอกสารประมวลสาระชุดวิชา หลักการจัดการทรัพยากรเกษตรพิมพ์ครั้งที่ 1 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช : นนทบุรี.

นพดล พลิกะวัน. 2546. ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของราษฎรบ้านร่องกล้า ในการบริหารจัดการทรัพยากรป่าไม้ในอุทยานแห่งชาติภูหินร่องกล้า จังหวัดพิษณุโลก. วิทยานิพนธ์ ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารทรัพยากรป่าไม้) สาขาการบริหารทรัพยากรป่าไม้ บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ปัญญา ตาละลักขมณ. 2548. ความคิดเห็นของราษฎรท้องถิ่นต่อโครงการจัดการทรัพยากรที่ดินและป่าไม้ ป่าสงวนแห่งชาติป่ายางหัก-เขาป้อม จังหวัดเพชรบุรี. วิทยานิพนธ์ ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารทรัพยากรป่าไม้) สาขาการบริหารทรัพยากรป่าไม้ บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

- พลกฤต เมณฑกานนท์. 2552. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการยอมรับการรับรองสิทธิโดยการจัดให้ผู้ถือครองเช่าที่ราชพัสดุ แปลงอ่างเก็บน้ำชลประทานลำปาว จังหวัดกาฬสินธุ์. วิทยานิพนธ์ ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนสังคม บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2543. เทคนิคการวัดผลการเรียนรู้. พิมพ์ครั้งที่ 2 สุวีริยาสาส์น : กรุงเทพฯ.
- วิรัตน์ เรืองไชยศรี. 2551. การจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืน. วารสารการจัดการป่าไม้ ปีที่ 2 ฉบับที่ 3 มกราคม - มิถุนายน 2551 คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพฯ. : 79-86
- วิวัฒน์ แสงกระจ่าง. 2553. ความคิดเห็นของราษฎรต่อการแก้ไขปัญหาการถือครองที่ดินในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าเชียงดาว ตามโครงการจัดการทรัพยากรที่ดินและป่าไม้ ท้องที่ตำบลแม่นะ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่. การศึกษาค้นคว้าอิสระ ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารทรัพยากรป่าไม้และสิ่งแวดล้อม) สาขาวิชาการบริหารทรัพยากรป่าไม้และสิ่งแวดล้อมภาคพิเศษ คณะวนศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- วัชรพร นนทจิตร. 2539. ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการปลูกป่าชุมชนของเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการพัฒนาป่าเขา คือ จังหวัดเพชรบูรณ์. การค้นคว้าแบบอิสระ ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (เกษตรศาสตร์) สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ศิริวรรณ ตั้งบุญธินา. 2536. ความขัดแย้งเกี่ยวกับโครงการ คจก. กรมป่าไม้ อำเภอเสิงสาง จังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐศาสตร์) มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สุนันท์ อรุณนพรัตน์. 2553. หน่วยที่ 15 การบูรณาการเพื่อการจัดการทรัพยากรป่าไม้อย่างยั่งยืน. ในเอกสารการสอนชุดวิชาการจัดการทรัพยากรป่าไม้. พิมพ์ครั้งที่ 1 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช : นนทบุรี.
- สุภกษ จามิกร. 2526. สถิติวิเคราะห์สำหรับงานวิจัยทางสังคมศาสตร์. ภาควิชาสถิติ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ : กรุงเทพฯ.
- สัมพันธ์ เตชะอริก. 2535. สัมฤทธิ์ผลของโครงการจัดที่ดินทำกินให้กับราษฎรผู้ยากไร้ในพื้นที่ป่าสงวนเสื่อมโทรม ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วิทยานิพนธ์ ปริญญาพัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิเคราะห์และวางแผนสังคม คณะพัฒนสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- สมชัย หิรัญญะวณิช. 2557. คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี. พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี แถลงต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ. คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา : กรุงเทพฯ.
- สมพร จันทโภาส. 2545. การยอมรับการส่งเสริมกล้าไม้ของราษฎรในโครงการพัฒนาบ้านกอก - บ้านจูน (อันเนื่องมาจากพระราชดำริ) จังหวัดน่าน. วิทยานิพนธ์ ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารทรัพยากรป่าไม้) สาขาการบริหารทรัพยากรป่าไม้ บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ส่วนจัดการที่ดินและชุมชนในพื้นที่ป่าอนุรักษ์. 2555. สรุปรายงานข้อมูลประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตป่าอนุรักษ์. กิจกรรมโครงการสำรวจจัดทำแผนที่การครอบครองที่ดินในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ โดยใช้เทคโนโลยีสำรวจระยะไกล ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2551-2555. สำนักฟื้นฟูและพัฒนาพื้นที่อนุรักษ์ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช : กรุงเทพฯ.
- ส่วนจัดการที่ดินและชุมชนในพื้นที่ป่าอนุรักษ์. โครงการจัดการทรัพยากรที่ดินและป่าไม้ในเขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช. [online]. เข้าถึงจาก <http://www.dnp.go.th/pcmd/About/about1.html#Anc6> : 2558. (สืบค้นวันที่ 25 พฤศจิกายน 2558).
- สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 7. 2551. หนังสือที่ ทส 0917.4/4519 ลงวันที่ 18 พฤศจิกายน 2551. เรื่อง ขอส่งรายงานการประชุมคณะกรรมการตรวจสอบพิสูจน์สิทธิการครอบครองที่ดินของราษฎรในพื้นที่ป่าอนุรักษ์. สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 7 : นครราชสีมา (อัดสำเนา).

- สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 7. 2552. หนังสือที่ ทส 0917.4/2945 ลงวันที่ 24 กรกฎาคม 2552. เรื่อง ขอส่งรายงานการประชุมคณะกรรมการตรวจสอบพิสูจน์สิทธิ์การครอบครองที่ดินของราษฎรในพื้นที่ป่าอนุรักษ์. สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 7 : นครราชสีมา (อัดสำเนา).
- สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 7. 2553. หนังสือที่ ทส 0917.4/5357 ลงวันที่ 30 พฤศจิกายน 2553. เรื่อง ขอส่งรายงานการประชุมคณะกรรมการตรวจสอบพิสูจน์สิทธิ์การครอบครองที่ดินของราษฎรในพื้นที่ป่าอนุรักษ์. สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 7 : นครราชสีมา (อัดสำเนา).
- สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 7. 2559. หนังสือที่ ทส 0917.5/371 ลงวันที่ 26 มกราคม 2559. เรื่อง ขออนุญาตตัดไม้ยูคาลิปตัสในแปลงปลูกพืชผลอาสินในเขตอุทยานแห่งชาติไทรทอง. สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 7 : นครราชสีมา (อัดสำเนา).
- สำนักฟื้นฟูและพัฒนาพื้นที่อนุรักษ์. 2558. เอกสารการประชุมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง การแก้ไขปัญหาที่ดินในพื้นที่ป่าอนุรักษ์. จัดโดย ส่วนจัดการที่ดินและชุมชนในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ สำนักฟื้นฟูและพัฒนาพื้นที่อนุรักษ์ วันที่ 17-18 พฤศจิกายน 2558 โรงแรมมิราเคิล แกรนด์ คอนเวนชั่น กรุงเทพมหานคร.
- สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. 2540. หนังสือด่วนที่สุด ที่ นร 0205/14383 ลงวันที่ 22 กันยายน 2540. เรื่อง แผนการจัดการทรัพยากรที่ดินและป่าไม้ระดับพื้นที่และโครงการจัดการทรัพยากรที่ดินและป่าไม้ (พ.ศ.2541-2544). สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี : กรุงเทพมหานคร (อัดสำเนา).
- สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. 2541. หนังสือด่วนที่สุด ที่ นร 0205/8115 ลงวันที่ 10 กรกฎาคม 2541. เรื่อง การแก้ไขปัญหาที่ดินในพื้นที่ป่าไม้. สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี : กรุงเทพมหานคร (อัดสำเนา).
- ฤษฎี ภัทรติก และ สัน พันธุ์พินิจ. 2537. หน่วยที่ 11 กระบวนการเปลี่ยนแปลงและการนำการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเกษตรกร. ในเอกสารการสอนชุดวิชา มนุษย์สัมพันธ์และจิตวิทยาที่เหมาะสมสำหรับเกษตรกร. พิมพ์ครั้งที่ 5 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช : นนทบุรี.
- อนุฤทธิ์ ดลเสมอ. 2538. ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการละทิ้งการใช้ประโยชน์ที่ดินของสมาชิกหมู่บ้านป่าไม้ ตำบลท่าช้าง อำเภोजักราช จังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (วนศาสตร์) สาขาการจัดการป่าไม้ บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- อภิสิทธิ์ เสนาวงค์. 2550. การจัดทำและการยอมรับแผนการฟื้นฟูป่าของชุมชน บริเวณเขาทะโลง - เขาขาด จังหวัดตราด. วิทยานิพนธ์ ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (วนศาสตร์ชุมชน) สาขาวนศาสตร์ชุมชน บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- อุทยานแห่งชาติไทรทอง. 2557. บันทึกข้อตกลงขอคืนพื้นที่ของราษฎรในเขตอุทยานแห่งชาติไทรทอง. วันที่ 25 ธันวาคม 2557 นายสุชาติ เนอาโโล ผู้ส่งมอบพื้นที่ นายสนอง การปลูก ผู้รับมอบพื้นที่. อุทยานแห่งชาติไทรทอง : ชัยภูมิ (อัดสำเนา).
- อุทยานแห่งชาติไทรทอง. 2559. หนังสือที่ ทส 0917.502/541 ลงวันที่ 3 เมษายน 2559. เรื่อง รายงานการตรวจพบการกระทำผิดกฎหมายเกี่ยวกับการป่าไม้ แบบ อส.101. อุทยานแห่งชาติไทรทอง : ชัยภูมิ (อัดสำเนา).
- Taro Yamane. 1973. Statistics; An Introductory Analysis. 3rd ed., Harper International Edition, Tokyo.

ผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศต่อผลผลิตมันสำปะหลัง ในจังหวัดนครราชสีมา

Impacts of Climate Change on Cassava in Nakhon Ratchasima Province

อภินันท์ พัชโรภาสวัฒนกุล¹

Apinan Phatcharopaswatanagul

¹ อาจารย์ประจำคณะบริหารธุรกิจและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก

E-mail: apinan.ph@hotmail.com โทร. 089-1471180

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) เพื่อวิเคราะห์แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในจังหวัดนครราชสีมา 2) เพื่อวิเคราะห์ผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศต่อผลผลิตมันสำปะหลังในจังหวัดนครราชสีมา โดยใช้ข้อมูลทุติยภูมิรายปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2515-2558 โดยอาศัยแบบจำลองทางเศรษฐมิติ โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์ด้วยสมการถดถอยเชิงซ้อน (Multiple Regression) ของแบบจำลองด้วยวิธีกำลังสองน้อยที่สุด (Ordinary Least Squares : OLS) เพื่อประมาณค่าสัมประสิทธิ์ของแบบจำลอง

ผลการวิเคราะห์พบว่า แนวโน้มอุณหภูมิเฉลี่ยในจังหวัดนครราชสีมามีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มสูงขึ้นกว่าค่าปกติเมื่อพิจารณาปีที่อุณหภูมิมีค่าผิดปกติที่ต่างจากค่าปกติมาก ๆ ได้แก่ ปี พ.ศ. 2541 ซึ่งสอดคล้องกับการที่ในปีดังกล่าวเกิดปรากฏการณ์เอลนีโญครั้งรุนแรง และแนวโน้มปริมาณฝนรวมในจังหวัดนครราชสีมามีความผันแปรในแต่ละฤดูกาลแตกต่างกัน อย่างไรก็ตามแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงยังคงไม่แตกต่างไปจากค่าปกติมาก ผลการวิเคราะห์แบบจำลองพบว่าถ้าเปลี่ยนแปลงพื้นที่เพาะปลูกไป 1 ไร่ จะทำให้ผลผลิตมันสำปะหลังเปลี่ยนแปลงไป 0.03207 ตัน ในทิศทางเดียวกัน อุณหภูมิเฉลี่ยในฤดูกาลเพาะปลูกมีค่าความยืดหยุ่นเป็นลบเท่ากับ 0.09398 นั้นแสดงว่า ถ้าอุณหภูมิเฉลี่ยในฤดูกาลเพาะปลูกเพิ่มขึ้น 1 องศาเซลเซียส จะทำให้ผลผลิตมันสำปะหลังลดลงเท่ากับ 0.09398 ตัน ความแปรปรวนของอุณหภูมิในฤดูกาลเพาะปลูก มีค่าความยืดหยุ่นเป็นลบเท่ากับ 0.13621 นั้นแสดงว่า ถ้าอุณหภูมิเฉลี่ยในฤดูกาลเพาะปลูกเพิ่มขึ้น 1 องศาเซลเซียส จะทำให้ผลผลิตมันสำปะหลังลดลงเท่ากับ 0.13621 ตัน ปริมาณน้ำฝนรวมในฤดูกาลเพาะปลูกมีค่าความยืดหยุ่นเป็นบวกเท่ากับ 0.18658 นั้นแสดงว่า ถ้าอุณหภูมิเฉลี่ยในฤดูกาลเพาะปลูกเพิ่มขึ้น 1 มิลลิเมตร จะทำให้ผลผลิตมันสำปะหลังเพิ่มขึ้นเท่ากับ 0.18658 ตัน ความแปรปรวนของปริมาณน้ำฝนในฤดูกาลเพาะปลูกมีค่าความยืดหยุ่นเป็นลบเท่ากับ 0.28339 นั้นแสดงว่า ถ้าอุณหภูมิเฉลี่ยในฤดูกาลเพาะปลูกเพิ่มขึ้น 1 มิลลิเมตรจะทำให้ผลผลิตมันสำปะหลังลดลงเท่ากับ 0.18658 ตัน ตัวแปรแนวโน้มเวลาซึ่งเป็นตัวแทนของการพัฒนาเทคโนโลยีการเกษตร มีค่าความยืดหยุ่นเป็นบวกเท่ากับ 0.01599 นั้นแสดงว่า ถ้าการพัฒนาเทคโนโลยีการเกษตรเพิ่มขึ้น 1 ปี จะทำให้ผลผลิตมันสำปะหลังเพิ่มขึ้นเท่ากับ 0.01599 ตัน

คำสำคัญ: การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ มันสำปะหลัง

Abstract

This research aims at studying 1) trends, climate changes in Nakhon Ratchasima province 2) the impact of climate changes on the yields of cassava in the province. Using secondary data annually since 1972-2015. Using econometric models, the regression analysis complexes (Multiple

Regression) model by least squares (Ordinary Least Squares: OLS) to estimate the coefficients of the model.

The analysis found that the average temperature in the province is likely to rise above the ordinary. the temperature aberrations are very different from the normal year. In the year 1998, which corresponds to the phenomenon of El Niño severe. the precipitation trends in Nakhon Ratchasima are in each season are different. However, changing trends remain very different from the usual. The analysis model shows that if the first plantations of cassava changes to 0.03207 ton in the same direction. The average temperature in the planting season, with the flexibility that negative equals 0.09398 shows that if the average temperature in the planting season increased one degree Celsius will make cassava 0.09398 ton, a reduction of the variability of temperatures in the planting season. The elasticity is negative equals 0.13621, that if the average temperature in the planting season increased by 1 degree Celsius to make cassava a reduction of 0.13621 ton total rainfall in the planting season with elasticity is positive equals 0.18658 there. Show that if the average temperature in the planting season increased by 1 millimeter to make cassava increases as 0.18658 ton variability of rainfall in the planting season, with the flexibility to negative equals 0.28339, that if the average temperature of the season. growing up first to make cassava a reduction of 0.18658 ton, which represents a variable trend of the development of agricultural technology. The elasticity is positive equals 0.01599, that if the development of agricultural technology, up to one year increased cassava yields equal to 0.01599 ton.

Keywords: Climate change, Cassava

1. บทนำ

ในช่วงที่ผ่านมาได้มีการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของประเทศไทยมาโดยตลอดจากรายงานในรอบกว่าครึ่งศตวรรษที่ผ่านมาของกรมอุตุนิยมวิทยา (พ.ศ. 2594 - 2543) และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (พ.ศ. 2498 - 2552) ได้ชี้ให้เห็นว่า อุณหภูมิมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ ทั้งอุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ย อุณหภูมิเฉลี่ย และอุณหภูมิต่ำสุด โดยเพิ่มขึ้น 0.86 0.95 และ 1.45 องศาเซลเซียส ตามลำดับ แสดงให้เห็นถึงความผันแปรของภูมิอากาศโดยมีสัญญาณที่บ่งบอกถึงผลกระทบและความรุนแรงของภัยพิบัติทางธรรมชาติเพิ่มมากขึ้นทั้งจากความผันแปรของอุณหภูมิและปริมาณน้ำฝน ซึ่งเป็นปัญหาในปัจจุบันองค์กรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศได้ให้ความสนใจและตระหนักถึงความสำคัญ และต้องดำเนินการศึกษา โดยเฉพาะปัญหาโลกร้อนและปัญหาปริมาณฝนที่ลดลงในบางพื้นที่ ความแห้งแล้งบ่อยครั้งหรือมีฝนเพิ่มขึ้นมากจนเกิดอุทกภัยรุนแรง การติดตามสถานการณ์ฝน และอุณหภูมิที่ผันแปรไปรวมทั้งลักษณะการผันแปรและแนวโน้มเป็นสิ่งจำเป็นและมีประโยชน์ในการใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานเพื่อประกอบการพิจารณาหรือวางแผนรับมือกับปัญหาและผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น

การเพิ่มขึ้นของอุณหภูมิและความแปรปรวนของฝนดังที่กล่าวมาข้างต้นย่อมส่งผลกระทบต่อประเทศไทยนานาประการทั้งต่อชีวิตและการพัฒนาด้านเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งระบบนิเวศและระบบการผลิตทางการเกษตร ทั้งนี้การผลิตอาหารและเกษตรกรรมนับเป็นภาคส่วนที่มีความอ่อนแอสูงต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและสภาวะความรุนแรงของลมฟ้าอากาศ เนื่องจากประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม และฐานเศรษฐกิจของประเทศส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับผลผลิตทางการเกษตรซึ่งเป็นระบบการผลิตที่ต้องพึ่งพิงลมฟ้าอากาศและน้ำฝนเป็นหลัก เพราะพื้นที่

ชลประทานของไทยมีอยู่เพียงหนึ่งในห้าของพื้นที่เพาะปลูกทั้งหมดซึ่งถือว่าค่อนข้างต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่น ๆ การเปลี่ยนแปลงและความผันผวนของสภาพภูมิอากาศ มีส่วนทำให้ภาคเกษตรของไทยซึ่งต้องพึ่งพิงดินฟ้าอากาศ มีความเสี่ยงและมีแนวโน้มจะได้รับผลกระทบสูงยิ่งขึ้นไปกว่าเดิม

มันสำปะหลังเป็นพืชเศรษฐกิจที่มีความสำคัญต่อประเทศเป็นอย่างมาก มีปริมาณการส่งออกสูงเป็นอันดับ 2 รองจากข้าว และมีมูลค่าการส่งออกสูงเป็นอันดับ 3 รองจากข้าว และยางพารา คิดเป็นร้อยละ 12.31 ของมูลค่าการส่งออกของสินค้าการเกษตรทั้งหมด สามารถสร้างรายได้ให้แก่ประเทศไทยเป็นมูลค่ามากกว่า 3 หมื่นล้านบาทในปี พ.ศ. 2558 (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2559) โดยประเทศไทยจัดเป็นประเทศผู้ส่งออกผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง อันดับหนึ่งของโลก โดยครองส่วนแบ่งทางการตลาดประมาณร้อยละ 70 อีกทั้งยังสามารถเพาะปลูกได้เป็นอันดับ 3 ของโลก รองจากไนจีเรีย และบราซิล ซึ่งภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นภาคที่มีการเพาะปลูกมากที่สุดเท่ากับ 15.57 ล้านตัน หรือคิดเป็นร้อยละ 51.75 ของผลผลิตมันสำปะหลังทั้งประเทศ

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นแหล่งปลูกมันสำปะหลังที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย โดยเฉพาะจังหวัดนครราชสีมา ซึ่งเป็นแหล่งที่มีการปลูกมากที่สุดในประเทศไทย โดยมีพื้นที่ปลูกเฉลี่ย 5 ปี เฉลี่ย 2 ล้านไร่ ซึ่งพื้นที่ส่วนใหญ่มากกว่าร้อยละ 50 อยู่ในเขตอำเภอครบุรี อำเภอเสิงสาง อำเภอหนองบุญมาก อำเภอสีคิ้ว อำเภอด่านขุนทด อำเภอปักธงชัย อำเภอสูงเนิน อำเภอวังน้ำเขียว และอำเภอพิมาย (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2558) มันสำปะหลังเป็นพืชเศรษฐกิจที่มีความสำคัญต่อประเทศไทย เป็นพืชที่ปลูกง่าย ทนทานต่อสภาพดินฟ้าอากาศที่แปรปรวนได้เป็นอย่างดี เนื่องจากเป็นพืชที่เจริญเติบโตได้ง่าย ไม่ต้องการน้ำมากเพื่อการเพาะปลูก แต่ช่วงระยะเวลาประมาณ 40 ปีที่ผ่านมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในจังหวัดนครราชสีมาประสบปัญหาที่สำคัญยิ่งต่อการผลิตมันสำปะหลังคือ ปัญหาภาวะภัยแล้ง จึงทำให้ต้นมันสำปะหลังขาดน้ำ เจริญเติบโตไม่เต็มที่ หัวมันมีขนาดเล็กผิดปกติ และมีโรคเพลี้ยแป้งระบาด แม้จะมีการลงทุนด้านการวิจัยพันธุ์พืชและการพัฒนาเทคโนโลยีทางการเกษตรแต่การผลิตมันสำปะหลังในประเทศไทยยังคงต่ำเมื่อเทียบกับความต้องการในปัจจุบัน (ศูนย์สารสนเทศกรมส่งเสริมการเกษตร, 2554)

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่าสภาพภูมิอากาศของไทยเริ่มเกิดการเปลี่ยนแปลงและส่งผลกระทบต่อภาคการเกษตรของไทยมากขึ้น ในหลายประเทศได้เริ่มให้ความสำคัญกับการศึกษาผลของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่มีต่อผลผลิตทางการเกษตรมีการเกษตรมีหลายงานวิจัย พบว่าการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศส่งผลให้ผลผลิตทางการผลิตสินค้าเกษตรลดลง สามารถสังเกตได้ในการเปลี่ยนแปลงในรูปแบบการเพาะปลูก สถานที่เพาะปลูกพืชปฏิทินผลผลิตพืชทั้งหมด

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงเรื่องผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศต่อผลผลิตมันสำปะหลังในจังหวัดนครราชสีมาผ่านแบบจำลองทางเศรษฐศาสตร์ ซึ่งจะสามารถนำข้อมูลที่ได้รับใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการส่งเสริมการเพาะปลูกมันสำปะหลังให้ตรงกับลักษณะพื้นที่การผลิตของเกษตรกร อีกทั้งยังใช้เป็นแนวทางในการวางแผนการส่งเสริมการปลูกมันสำปะหลัง อันจะก่อให้เกิดประโยชน์แก่เกษตรกร ผู้ที่สนใจ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในจังหวัดนครราชสีมา
2. เพื่อวิเคราะห์ผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศต่อผลผลิตมันสำปะหลังในจังหวัดนครราชสีมา

2. วิธีการศึกษา

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้รวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ ได้แก่ อุณหภูมิเฉลี่ย ปริมาณน้ำฝน ผลผลิตมันสำปะหลัง พื้นที่เพาะปลูก จากหน่วยงานต่าง ๆ เช่น สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กรมอุตุนิยมวิทยา เป็นต้น ข้อมูลอนุกรมเวลาที่ใช้ใน

การศึกษาเป็นรายปี โดยครอบคลุมตั้งแต่ปี พ.ศ. 2515 - 2558 รวมระยะเวลา 44 ปี

การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิเคราะห์เชิงปริมาณ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการศึกษาผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศต่อผลผลิตมันสำปะหลังในจังหวัดนครราชสีมา โดยอาศัยแบบจำลองทางเศรษฐมิติ โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์ด้วยสมการถดถอยเชิงซ้อน (Multiple Regression) ของแบบจำลองด้วยวิธีกำลังสองน้อยที่สุด (Ordinary Least Squares : OLS) เพื่อประมาณค่าสัมประสิทธิ์ของแบบจำลอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 โดยทำการวิเคราะห์ค่าของข้อมูลปริมาณฝนและอุณหภูมิรายปีที่เปลี่ยนไปจากค่าปกติ (Standard normal) ซึ่งเป็นค่าเฉลี่ยข้อมูลในช่วงคาบ 30 ปี ระหว่างปี พ.ศ. 2515 - 2545 เพื่อหาค่าผิดปกติ (Anomaly) มีสูตรการคำนวณคือ

$$Anomaly = \frac{\bar{x} - \bar{X}}{SD}$$

โดยที่ $\bar{x}$ คือ ค่าเฉลี่ยของข้อมูลในช่วงเวลาหนึ่ง

$\bar{X}$ คือ ค่าปกติ (ค่าเฉลี่ย 30 ปี)

SD คือ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของข้อมูล

ในการวิเคราะห์แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงปริมาณฝนในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งเมื่อเทียบกับค่าปกติ ดังสมการ

$$Ratio = \frac{\% \text{ ปริมาณฝนในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง}}{\% \text{ ค่าปกติ}}$$

เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศต่อผลผลิตมันสำปะหลังจะใช้ข้อมูลอนุกรมเวลาปี พ.ศ. 2515 - 2558 มาวิเคราะห์โดยใช้สมการถดถอยเชิงซ้อน (Multiple Regression Analysis) จากแบบจำลองประยุกต์ตามแนวคิดของ Chang, C. C (2002) Isilk, M and Devadoss (2006) และ G.C. Aye, P. Iater (2012) ดังสมการที่

$$\ln PROD_t = \alpha_1 + \beta_{11} \ln AREA_t + \beta_{12} \ln ATEM_t + \beta_{13} \ln VTEM_t + \beta_{14} \ln TRAI_t + \beta_{15} \ln VRAI_t + \beta_{16} \ln TIME_t + u_t$$

PROD คือ ผลผลิตมันสำปะหลัง (ตัน)

AREA คือ พื้นที่เพาะปลูกมันสำปะหลัง (ไร่)

ATEM คือ อุณหภูมิเฉลี่ยในฤดูการเพาะปลูก (องศาเซลเซียส)

VTEM คือ ความแปรปรวนของอุณหภูมิในฤดูการเพาะปลูก (องศาเซลเซียส)

TRAI คือ ปริมาณน้ำฝนรวม ในฤดูการเพาะปลูก (มม.)

VRAI คือ ความแปรปรวนของปริมาณน้ำฝน ในฤดูการเพาะปลูก (มม.)

TIME คือ ตัวแปรแนวโน้มเวลา ซึ่งเป็นตัวแทนของการพัฒนาเทคโนโลยีการเกษตร (ปี)

u คือ ค่าคลาดเคลื่อน

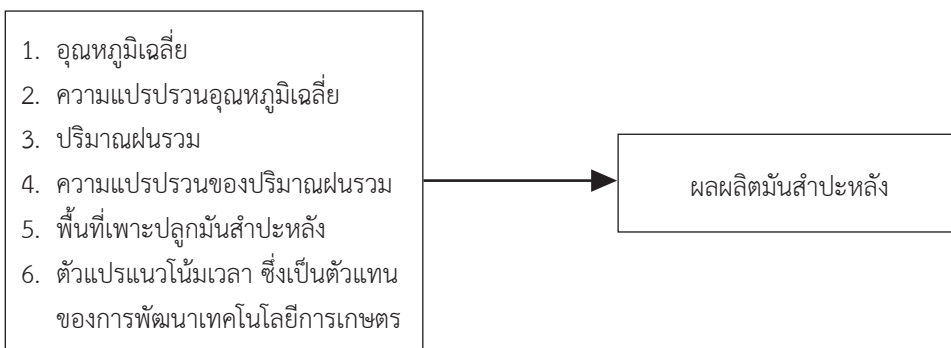
t คือ ช่วงเวลาที่ศึกษา

1. การตรวจสอบและแก้ปัญหา ตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กันเองสูงเกิน 0.8 (Muticollinearity) ถ้ามีปัญหานี้แก้ไขโดยการตัดค่าตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ออก

2. การตรวจสอบและแก้ปัญหา ค่าความแปรปรวนของค่าคลาดเคลื่อนไม่คงที่ (Heteroskedasticity Problem) ถ้าค่า Prob.Chi-Square น้อยกว่า 0.05 แสดงว่ามีปัญหา Heteroskedasticity แก้ไขโดยใช้ White Heteroskedasticity

3. ตรวจสอบและแก้ปัญหาค่าคลาดเคลื่อนมีความสัมพันธ์กันสูง (Autocorrelation Problem) เป็นปัญหาที่ค่าคลาดเคลื่อนมีความสัมพันธ์กันเองสูงโดยดูจากค่า Dubin-Watson (D.W.) ถ้า D.W. ไม่อยู่ในช่วง du ถึง 4-dl แสดงว่ามีปัญหา Autocorrelation แก้ไขปัญหาโดยใช้ AR(1)

4. เขียนสมการสุดท้ายที่ได้แก้ปัญหายุ่งยากแล้ว จากนั้นทำการอธิบายผลการศึกษา

ภาพที่ 1 กรอบการศึกษาผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศต่อผลผลิตมันสำปะหลัง

3. ผลการศึกษาและอภิปรายผล

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1

แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

อุณหภูมิในจังหวัดนครราชสีมาในคาบ 44 ปี (พ.ศ. 2515 - 2558) เมื่อเปรียบเทียบกับค่าปกติ 30 ปี (พ.ศ. 2515 - 2545) พบว่าอุณหภูมิเฉลี่ย ทั้งรายฤดูกาลและรายปี มีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงเพิ่มสูงขึ้นกว่าค่าปกติ เมื่อพิจารณาปีที่อุณหภูมิมีค่าผิดปกติที่ต่างจากค่าปกติมาก ๆ ได้แก่ พ.ศ. 2541 ซึ่งสอดคล้องกับการที่ในปีดังกล่าวเกิดปรากฏการณ์เอลนีโญครั้งรุนแรงขึ้น การเปลี่ยนแปลงของอุณหภูมิรายฤดูกาลมีความแตกต่างกันแต่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน คือมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น โดยในฤดูหนาว (ธ.ค. - ก.พ.) อุณหภูมิมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นกว่าค่าปกติอย่างชัดเจน แต่ในฤดูร้อน (มี.ค. - พ.ค.) แม้อุณหภูมิจะมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นแต่อัตราการเปลี่ยนแปลงต่ำกว่าและช้ากว่าฤดูอื่น ๆ แต่สำหรับช่วงต้นฤดูฝน (มิ.ย. - ส.ค.) กลับเป็นฤดูที่มีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงอุณหภูมิเพิ่มสูงขึ้นมากที่สุด เช่นเดียวกับช่วงปลายฤดูฝน (ก.ย. - พ.ย.) ซึ่งกลับเป็นฤดูกาลที่อุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ยเพิ่มสูงขึ้นกว่าฤดูกาลอื่น ดังภาพที่ 2 - 6

เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยและค่าผิดปกติในรอบ 11 ปี พบว่าอุณหภูมิเฉลี่ยในจังหวัดนครราชสีมาเริ่มสูงกว่าค่าปกติในช่วง พ.ศ. 2515 - 2525 เป็นต้นมา ดังตารางที่ 1 ลักษณะอากาศของจังหวัดนครราชสีมาในฤดูหนาว (ธ.ค. - ก.พ.) มีค่าปกติของอุณหภูมิเฉลี่ยเท่ากับ 24.4 องศาเซลเซียส สำหรับช่วงต้นฤดูฝน (มิ.ย. - ส.ค.) อุณหภูมิยังคงอยู่ในระดับใกล้เคียงกับฤดูร้อน และเมื่อเข้าสู่ช่วงปลายฤดูฝน (ก.ย. - พ.ย.) อุณหภูมิเริ่มลดลง เนื่องจากได้รับมวลอากาศเย็นจากมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือแผ่ปกคลุมพื้นที่ของภาคในช่วงปลายฤดู จากตารางที่ 1

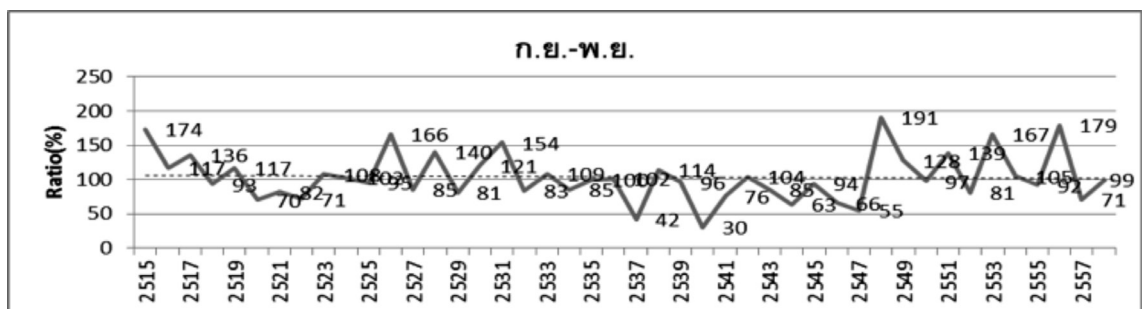
ด้านปริมาณฝนมีฝนตกน้อยและไม่สม่ำเสมอ ฤดูหนาวมีปริมาณฝนเฉลี่ยน้อยที่สุด เมื่อเข้าสู่ฤดูร้อนปริมาณฝนเริ่มสูงขึ้นเนื่องจากได้รับอิทธิพลจากความกดอากาศสูงจากประเทศจีนปะทะกับความกดอากาศต่ำของประเทศไทย ก่อให้เกิดพายุฤดูร้อน และในต้นฤดูฝนมีปริมาณฝนสูงสุด และเริ่มลดลงเมื่อเข้าสู่ปลายฤดูฝน อย่างไรก็ตามแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงยังคงไม่แตกต่างไปจากค่าปกติมากนัก โดยเดือนที่มีปริมาณฝนเพิ่มสูงขึ้นได้แก่ กุมภาพันธ์ มีนาคม เมษายน พฤษภาคม และธันวาคม ส่วนเดือนที่มีปริมาณฝนลดลง ได้แก่ เดือนกันยายน และตุลาคม เมื่อพิจารณาปริมาณฝนเป็นรายฤดูกาล พบว่าในฤดูหนาวปริมาณฝนมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอย่างชัดเจนและเพิ่มขึ้นเล็กน้อยในฤดูร้อนและ

ต้นฤดูฝนแต่กลับลดลงในช่วงปลายฤดูฝน ในขณะที่ปริมาณฝนรายปีไม่เปลี่ยนแปลงไปจากค่าปรกติมากนัก แสดงให้เห็นถึงแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการกระจายตัวของฝนที่ทั้งช่วงและตกแบบกระจุกตัวมากขึ้นซึ่งจะส่งผลกระทบต่อฤดูเพาะปลูกของเกษตรกร ดังภาพที่ 7 -11

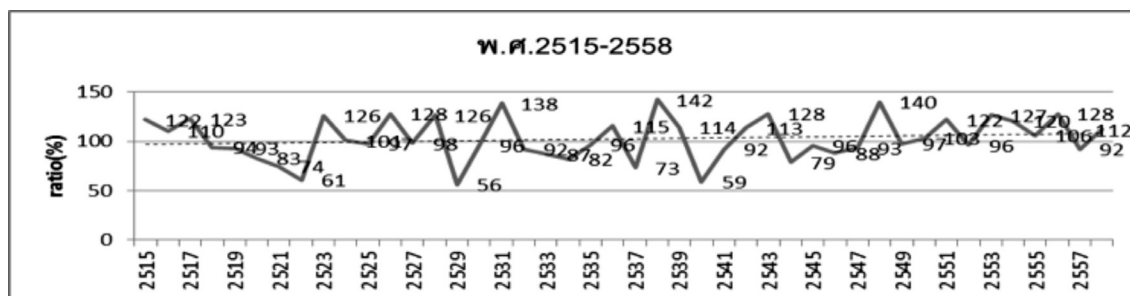
ตารางที่ 1 ค่าสถิติของอุณหภูมิเฉลี่ย และปริมาณฝนในจังหวัดนครราชสีมา พ.ศ. 2515 - 2558

ค่าเฉลี่ยรายฤดูกาล	ค่าปรกติ	2515-2525		2526-2536		2537-2547		2548-2558	
อุณหภูมิเฉลี่ย (องศาเซลเซียส)									
(ธ.ค.-ก.พ.) anomaly	24.4	22.1	(1.13) -0.14	23.6	(0.71) -0.07	23.8	(0.54) 0.18	24.9	(1.01) 0.93
(มี.ค.-พ.ค.) anomaly	29.4	29.2	(0.52) -0.88	28.7	(0.65) -0.34	28.9	(0.69) 0.63	29.8	(0.85) 0.69
(มิ.ย.-ส.ค.) anomaly	28.3	27.3	(0.32) -0.75	28.4	(0.57) -0.57	28.6	(0.36) 0.68	28.9	(0.69) 0.98
(ก.ย.-พ.ย.) anomaly	26.3	26.8	(0.39) 0.29	25.9	(0.58) -0.66	26.7	(0.46) 0.79	26.4	(0.46) 0.87
ปริมาณฝน (มิลลิเมตร)									
(ธ.ค.-ก.พ.) Ratio (%)	23.6	19.3	(13.69) 85.36	18.3	(13.87) 82.31	31.2	(23.21) 142.36	25.9	(20.36) 115.32
(มี.ค.-พ.ค.) Ratio (%)	315.5	358.0	(77.36) 115.32	296.7	(53.14) 98.32	318.3	(82.54) 102.36	365.1	(75.14) 118.36
(มิ.ย.-ส.ค.) Ratio (%)	752.3	706.9	(98.31) 104.36	659.1	(56.78) 98.14	672.8	(83.24) 98.36	725.0	(86.32) 109.54
(ก.ย.-พ.ย.) Ratio (%)	425.3	421.3	(72.36) 109.25	396.0	(63.21) 102.32	362.3	(96.32) 94.23	375.7	(93.21) 103.25

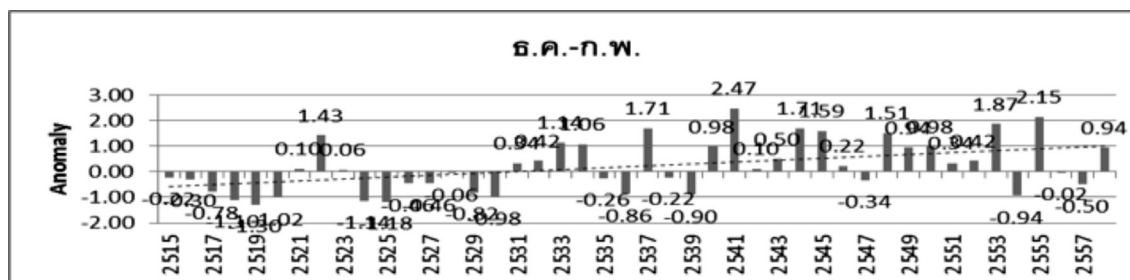
หมายเหตุ : ตัวเลขในวงเล็บคือส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

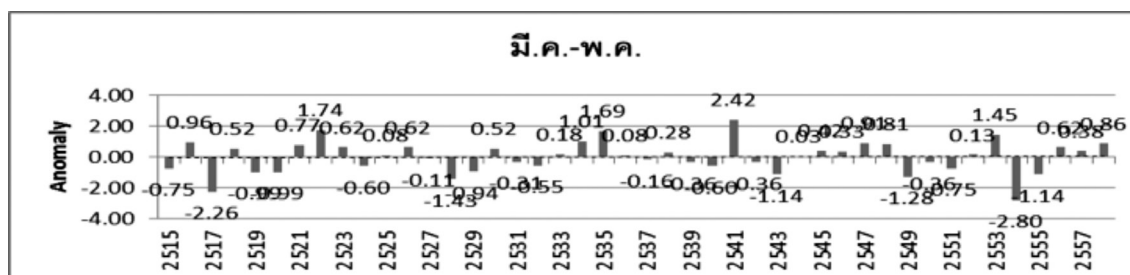
ภาพที่ 2 แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงอุณหภูมิเฉลี่ยฤดูหนาว (ธ.ค. - ก.พ.) จังหวัดนครราชสีมา พ.ศ. 2515 - 2558

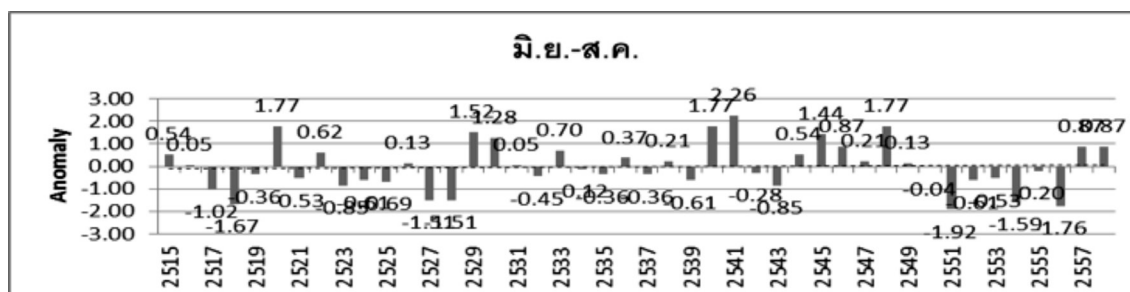
ภาพที่ 3 แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงอุณหภูมิเฉลี่ยฤดูร้อน (มี.ค. - พ.ค.) จังหวัดนครราชสีมา พ.ศ. 2515 - 2558

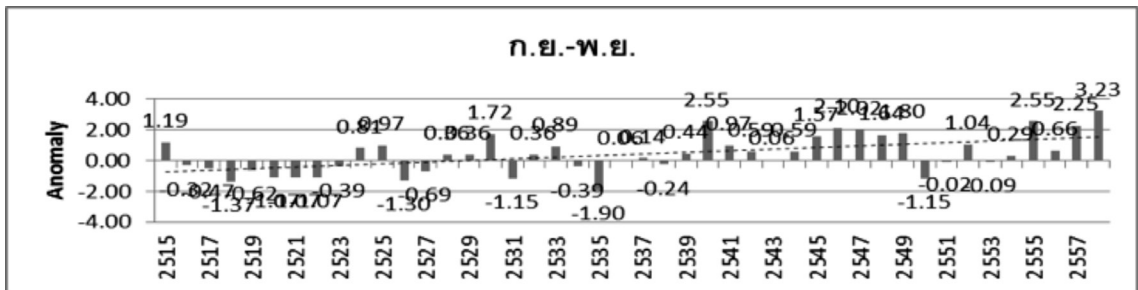
ภาพที่ 4 แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงอุณหภูมิเฉลี่ยต้นฤดูฝน (มิ.ย. - ส.ค.) จังหวัดนครราชสีมา พ.ศ. 2515 - 2558

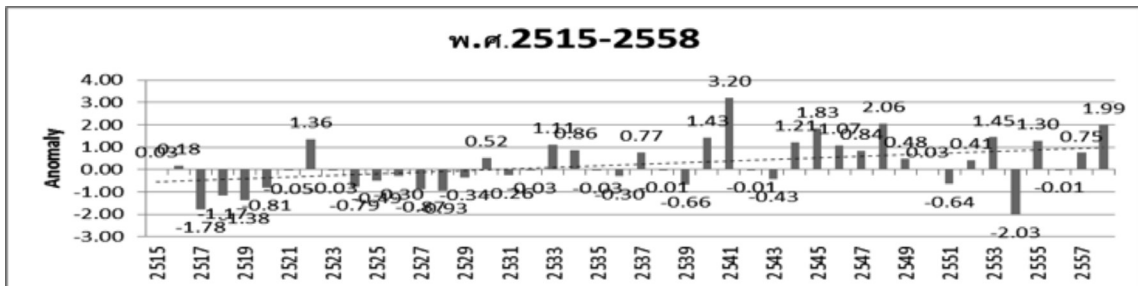
ภาพที่ 5 แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงอุณหภูมิเฉลี่ยปลายฤดูฝน (ก.ย. - พ.ย.) จังหวัดนครราชสีมา พ.ศ. 2515 - 2558

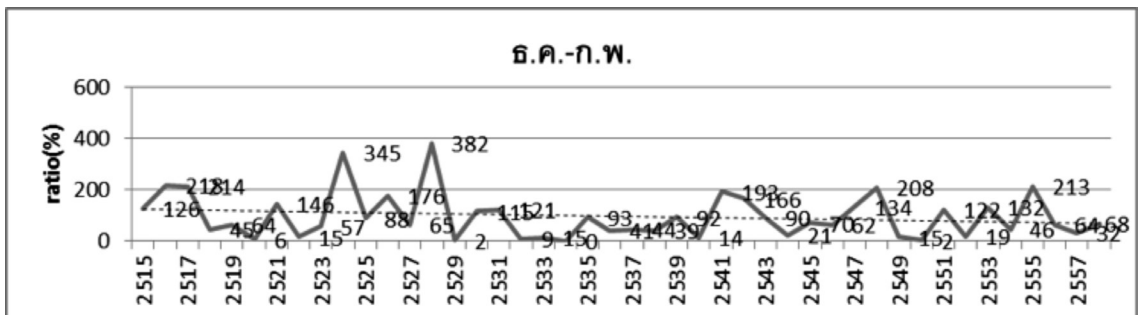
ภาพที่ 6 แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงอุณหภูมิเฉลี่ยรายปี จังหวัดนครราชสีมา พ.ศ. 2515 - 2558

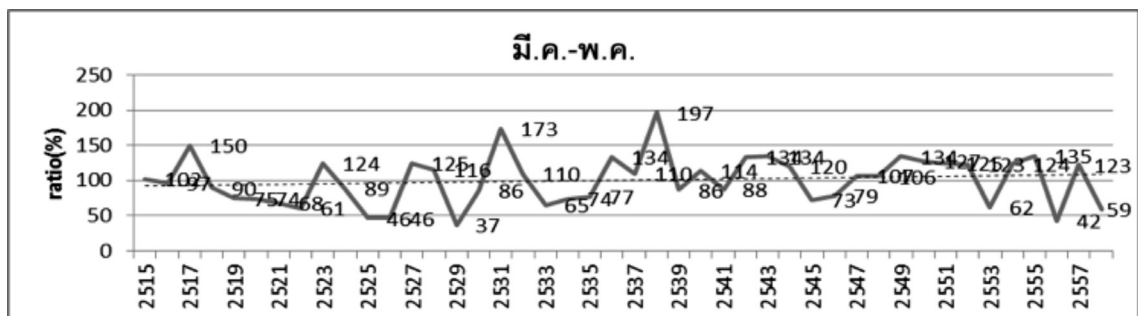
ภาพที่ 7 แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงปริมาณฝนรวมฤดูหนาวของจังหวัดนครราชสีมา
พ.ศ. 2515 - 2558

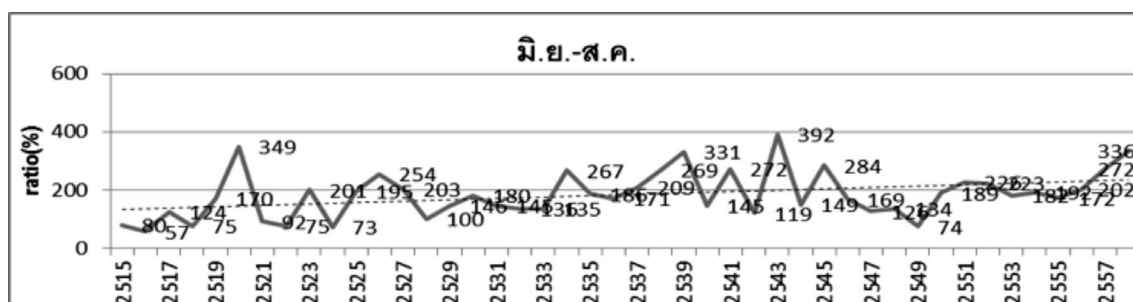
ภาพที่ 8 แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงปริมาณฝนรวมฤดูร้อนของจังหวัดนครราชสีมา
พ.ศ. 2515 - 2558

ภาพที่ 9 แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงปริมาณฝนรวมต้นฤดูฝนของจังหวัดนครราชสีมา
พ.ศ. 2515 - 2558

ภาพที่ 10 แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงปริมาณฝนรวมปลายฤดูฝนของจังหวัดนครราชสีมา
พ.ศ. 2515 - 2558

ภาพที่ 11 แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงปริมาณผลรวมรายปีของจังหวัดนครราชสีมา
พ.ศ. 2515 - 2558

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2

ผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศต่อผลผลิตมันสำปะหลังในจังหวัดนครราชสีมา

ขั้นตอนที่ 1 ตรวจสอบปัญหา Muticollinearity โดยใช้ Correlation Matrix ในการตรวจสอบข้อมูลสามารถแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2

	PROD	PREA	ATEM	VTEM	TRAI	VRAI	TIME
PROD	1.00						
AREA	0.539***	1.00					
ATEM	0.631***	0.561***	1.00				
VTEM	0.541**	0.480***	0.742**	1.00			
TRAI	0.569*	0.538***	0.751**	0.732*	1.00		
VRAI	0.370**	0.359***	0.529*	0.669**	0.519***	1.00	
TIME	0.249***	0.248**	0.314**	0.515***	0.392*	0.629***	1.00

หมายเหตุ: * $p < 0.10$, ** $p < 0.05$, *** $p < 0.01$

ที่มา: จากการคำนวณ

จากการทดสอบตัวแปรอิสระที่ส่งผลกระทบต่อตัวแปรตาม จำนวน 7 ตัวแปร ผลการตรวจสอบพบว่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่จะนำมาศึกษานั้น ไม่มีคู่ใดที่มีค่าความสัมพันธ์เกินกว่า 0.8 ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า ตัวแปรที่นำมาใช้ในการศึกษานั้นไม่เกิดปัญหา Muticollinearity

ขั้นตอนที่ 2 การตรวจสอบปัญหาค่าความแปรปรวนของค่าคลาดเคลื่อนไม่คงที่ (Heteroskedasticity Problem) ได้ผลดังนี้

การตรวจสอบปัญหา Heteroskedasticity โดยการใช้ White Heteroskedasticity ได้ค่า Prob Chi-Square เท่ากับ 0.062990 ซึ่งมากกว่า 0.05 จึงไม่เกิดปัญหา Heteroskedasticity

ขั้นตอนที่ 3 ตรวจสอบปัญหาค่าคลาดเคลื่อนมีความสัมพันธ์กันสูง (Autocorrelation) โดยใช้สถิติทดสอบของ Dubin-Watson (D.W.) จากการเปิดตาราง Dubin-Watson จะได้ค่า du เท่ากับ 1.689 และค่า dl เท่ากับ 1.480 โดยค่า Dubin-Watson ที่คำนวณได้ตกอยู่ในช่วง $1.689 < \text{Dubin-Watson} < 2.52$ เมื่อเปรียบเทียบกับค่า Dubin-

Watson ที่คำนวณมาได้ ซึ่งเท่ากับ 0.387471 จะพบว่า ค่า Dubin-Watson ไม่ได้ตกอยู่ในช่วงที่จะไม่เกิดปัญหา ดังนั้น สมการนี้มีปัญหา Autocorrelation

ขั้นตอนที่ 4 สมการที่มีความเหมาะสมในการประมาณค่า

$$\ln PROD_t = \alpha_1 + \beta_{11} \ln AREA_t + \beta_{12} \ln ATEM_t + \beta_{13} \ln VTEM_t + \beta_{14} \ln TRAI_t + \beta_{15} \ln VRAI_t + \beta_{16} \ln TIME_t + u_{1t}$$

ผลการประมาณค่าสัมประสิทธิ์ของสมการแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3

ตัวแปร	β ค่าสัมประสิทธิ์	t-statistic
ค่าคงที่	15.85566	2.425**
AREA คือ พื้นที่เพาะปลูกมันสำปะหลัง	0.03207	2.025**
ATEM คือ อุณหภูมิเฉลี่ยในฤดูกาลเพาะปลูก	-0.09398	-2.229*
VTEM คือ ความแปรปรวนของอุณหภูมิในฤดูกาลเพาะปลูก	-0.13621	-2.919*
TRAI คือ ปริมาณน้ำฝนรวมในฤดูกาลเพาะปลูก	0.18658	2.165**
VRAI คือ ความแปรปรวนของปริมาณน้ำฝนในฤดูกาลเพาะปลูก	-0.28339	-1.734*
TIME คือ ตัวแปรแนวโน้มเวลาซึ่งเป็นตัวแทนของการพัฒนาเทคโนโลยีการเกษตร	0.01599	2.776**
R ² = 0.7527 Adjusted R ² = 0.6113 D.W. = 0.387471 F = 8.491		

หมายเหตุ: ** มีนัยสำคัญ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

* มีนัยสำคัญ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 90

จากตารางที่ 3 พบว่า ปัจจัยต่าง ๆ มีความเหมาะสมที่จะอธิบายสมการได้ร้อยละ 75 ปัจจัยการผลิตที่นำมาประมาณค่าสมการผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศต่อผลผลิตมันสำปะหลัง พบว่า ตัวแปรอิสระทุกตัวส่งผลกระทบต่อผลผลิตมันสำปะหลังอย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 90 และ 95

เมื่อพิจารณาปัจจัยพื้นที่เพาะปลูก พบว่าถ้าเปลี่ยนแปลงพื้นที่เพาะปลูกไป 1 ไร่จะทำให้ผลผลิตมันสำปะหลังเปลี่ยนแปลงไป 0.03207 ตัน ในทิศทางเดียวกัน โดยกำหนดให้ปัจจัยอื่นๆคงที่

เมื่อพิจารณาปัจจัยอุณหภูมิเฉลี่ยในฤดูกาลเพาะปลูกมีค่าเป็นลบเท่ากับ 0.09398 นั้นแสดงว่า ถ้าอุณหภูมิเฉลี่ยในฤดูกาลเพาะปลูกเพิ่มขึ้น(ลดลง) 1 องศาเซลเซียส จะทำให้ผลผลิตมันสำปะหลังลดลง(เพิ่มขึ้น) เท่ากับ 0.09398 ตัน โดยกำหนดให้ปัจจัยอื่น ๆ คงที่

เมื่อพิจารณาปัจจัยความแปรปรวนของอุณหภูมิในฤดูกาลเพาะปลูก มีค่าเป็นลบเท่ากับ 0.13621 นั้นแสดงว่า ถ้าอุณหภูมิเฉลี่ยในฤดูกาลเพาะปลูกเพิ่มขึ้น(ลดลง) 1 องศาเซลเซียส จะทำให้ผลผลิตมันสำปะหลังลดลง(เพิ่มขึ้น) เท่ากับ 0.13621 ตัน โดยกำหนดให้ปัจจัยอื่น ๆ คงที่

เมื่อพิจารณาปริมาณน้ำฝนรวมในฤดูกาลเพาะปลูก มีค่าเป็นบวกเท่ากับ 0.18658 นั้นแสดงว่า ถ้าอุณหภูมิเฉลี่ยในฤดูกาลเพาะปลูกเพิ่มขึ้น(ลดลง) 1 มิลลิเมตร จะทำให้ผลผลิตมันสำปะหลังเพิ่มขึ้น(ลดลง) เท่ากับ 0.18658 ตัน โดยกำหนดให้ปัจจัยอื่น ๆ คงที่

เมื่อพิจารณาความแปรปรวนของปริมาณน้ำฝนในฤดูกาลเพาะปลูกมีค่าเป็นลบ เท่ากับ 0.28339 นั้นแสดงว่า ถ้าอุณหภูมิเฉลี่ยในฤดูกาลเพาะปลูกเพิ่มขึ้น(ลดลง) 1 มิลลิเมตร จะทำให้ผลผลิตมันสำปะหลังลดลง(เพิ่มขึ้น) เท่ากับ 0.28339 ตัน โดยกำหนดให้ปัจจัยอื่น ๆ คงที่

เมื่อพิจารณาตัวแปรแนวโน้มเวลาซึ่งเป็นตัวแทนของการพัฒนาเทคโนโลยีการเกษตร มีค่าเป็นบวกเท่ากับ 0.01599 นั้นแสดงว่า ถ้าการพัฒนาเทคโนโลยีการเกษตรเพิ่มขึ้น(ลดลง) 1 ปี จะทำให้ผลผลิตมันสำปะหลังเพิ่มขึ้น(ลดลง) เท่ากับ 0.01599 ตัน โดยกำหนดให้ปัจจัยอื่น ๆ คงที่

4. อภิปรายผล

ผลจากการประมาณค่าแบบจำลองแสดงให้เห็น ตัวแปรอิสระทุกตัวส่งผลกระทบต่อผลผลิตมันสำปะหลังอย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาค่าความยืดหยุ่นของอุณหภูมิเฉลี่ย ความแปรปรวนของอุณหภูมิเฉลี่ย และความแปรปรวนของปริมาณน้ำฝนรวม พบว่ามีทิศทางตรงกันข้ามกับผลผลิตมันสำปะหลัง เนื่องมาจากอุณหภูมิเฉลี่ย ความแปรปรวนของอุณหภูมิเฉลี่ย และความแปรปรวนของปริมาณน้ำฝนรวมที่สูงขึ้นจะเป็นผลเสียต่อผลผลิตมันสำปะหลัง ในอนาคตสอดคล้องกับงานของสหชัย คงทน (2547) ที่ทำการศึกษาผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศโลก ต่อการผลิตข้าวโพด อ้อย และมันสำปะหลัง ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย พบว่าในระยะยาวอุณหภูมิเฉลี่ยที่สูงขึ้นจะส่งผลให้ผลผลิตมันสำปะหลังลดลง เป็นปัจจัยที่มีผลต่อผลผลิตมันสำปะหลังในทิศทางตรงข้าม หากความแปรปรวนของปริมาณน้ำฝนเพิ่มสูงขึ้นจะทำให้ผลผลิตมันสำปะหลังนั้นลดลง ส่วนพื้นที่เพาะปลูก ปริมาณน้ำฝนรวม และแนวโน้มเวลาที่มีทิศทางเดียวกันกับผลผลิตมันสำปะหลังอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับงานของนิโรจน์ สีนณรงค์ (2559) และ Deressa, T., R. Hassan and D. Poonyth. (2005) ที่ทำการศึกษาผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศต่อผลผลิตข้าวในประเทศไทย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อหาผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงอุณหภูมิเฉลี่ย และปริมาณน้ำฝนโดยประยุกต์แบบจำลองคอมพิวเตอร์ ผลการศึกษาพบว่าส่วนพื้นที่เพาะปลูก ปริมาณน้ำฝนรวม และแนวโน้มเวลาที่มีผลต่อระดับผลผลิตในทิศทางเดียวกันเนื่องมาจากปัจจัยปริมาณน้ำฝนนั้นเป็นปัจจัยที่สำคัญในการเพาะปลูกมันสำปะหลังในช่วง 4 เดือนแรก

ในปัจจุบันความต้องการของผู้บริโภคในผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังมีมากขึ้น แนวทางการเพิ่มผลผลิตให้สอดคล้องกับสภาพภูมิอากาศที่เปลี่ยนแปลง เช่น การใช้พันธุ์ให้เหมาะสมกับพื้นที่ ลักษณะของดินที่ปลูก การเลือกฤดูปลูกที่เหมาะสมควรปลูกช่วงเดือน พฤษภาคมถึงกรกฎาคมเป็นช่วงต้นฤดูฝน การเก็บเกี่ยวมันสำปะหลังควรอยู่ในช่วงเดือนที่ 10-12 ซึ่งจะมีการสะสมน้ำหนักในหัวมากขึ้น ตลอดจนการปรับปรุงบำรุงดินและการใช้ปุ๋ย ไม่ควรใช้ปุ๋ยเคมีเพียงอย่างเดียว เนื่องจากการใช้ปุ๋ยเคมีเป็นเวลานานทำให้ดินขาดความสมดุล ควรใช้ปุ๋ยเคมีร่วมกับการใช้ปุ๋ยอินทรีย์หรือปุ๋ยชีวภาพร่วมด้วยและการกำจัดวัชพืช การปล่อยให้วัชพืชขึ้นมากจะทำให้ผลผลิตลดลง

5. สรุป

ผลการศึกษาแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในจังหวัดนครราชสีมา อุณหภูมิเฉลี่ยในจังหวัดนครราชสีมาทั้งรายฤดูกาลและรายปี มีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงเพิ่มสูงขึ้นกว่าค่าปกติ การเปลี่ยนแปลงของอุณหภูมิเฉลี่ยรายฤดูกาลมีความแตกต่างกันแต่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน คือมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น โดยในฤดูหนาว อุณหภูมิมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นกว่าค่าปกติอย่างชัดเจน แต่ในฤดูร้อน แม้อุณหภูมิจะมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นแต่อัตราการเปลี่ยนแปลงต่ำกว่าและช้ากว่าฤดูอื่น ๆ แต่สำหรับช่วงต้นฤดูฝนกลับเป็นฤดูที่มีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงอุณหภูมิเพิ่มสูงขึ้นมากที่สุด เช่นเดียวกับช่วงปลายฤดูฝนซึ่งกลับเป็นฤดูกาลที่อุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ยเพิ่มสูงขึ้นกว่าฤดูกาลอื่น ด้านปริมาณฝนในจังหวัดนครราชสีมามีความผันแปรในแต่ละฤดูกาล อย่างไรก็ตามแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงยังคงไม่แตกต่างไปจากค่าปกติมากนัก โดยเดือนที่มีปริมาณฝนเพิ่มสูงขึ้นได้แก่ กุมภาพันธ์ มีนาคม เมษายน พฤษภาคม และธันวาคม ส่วนเดือนที่มีปริมาณฝนลดลง ได้แก่ เดือนกันยายน และตุลาคม

ผลจากสมการถดถอยแบบกำลังสองน้อยที่สุดแสดงให้เห็น ตัวแปรอิสระทุกตัวส่งผลกระทบต่อผลผลิตมันสำปะหลังอย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 90 และ 95 เมื่อพิจารณาค่าความยืดหยุ่นของพื้นที่เพาะปลูก เมื่อพิจารณาปริมาณน้ำฝนรวมในฤดูกาลเพาะปลูก และตัวแปรแนวโน้มเวลาซึ่งเป็นตัวแทนของการพัฒนาเทคโนโลยีการเกษตร มีทิศทางเดียวกับผลผลิตมันสำปะหลังอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนอุณหภูมิเฉลี่ยในฤดูกาลเพาะปลูก ความแปรปรวนของอุณหภูมิในฤดูกาลเพาะปลูก และความแปรปรวนของปริมาณน้ำฝนในฤดูกาลเพาะปลูก มีผลกระทบในทิศทางตรงกันข้ามกับผลผลิตมันสำปะหลังอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องรวมทั้งหน่วยงานด้านการส่งเสริมการเกษตรควรมุ่งให้ความรู้และข้อมูลข่าวสารแก่เกษตรกรในเรื่องของแนวทางการปรับตัวและการวางแผนการผลิตให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ รวมทั้งแนะนำวิธีการเตรียมการป้องกันลดความเสียหายของผลผลิตทางการเกษตรจากสภาพอากาศที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมุ่งนำเอาความรู้ วิธีการและเทคโนโลยีใหม่ๆทางการเกษตรที่เหมาะสมกับพื้นที่การเกษตรไปเผยแพร่ให้กับเกษตรกร เพื่อให้มีความรู้ที่ได้ไปปรับปรุงพัฒนากระบวนการผลิตของตนให้มีประสิทธิภาพและยกระดับศักยภาพการผลิตให้เพิ่มขึ้น

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้ประโยชน์

1. ข้อมูลที่ได้จากงานวิจัย นำไปใช้ในการพัฒนาฐานข้อมูลทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับผลผลิตมันสำปะหลังได้ เพื่อปรับวิธีการเพาะปลูกมันให้สอดคล้องกับสภาพภูมิอากาศที่เปลี่ยนแปลงไป
2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องรวมทั้งหน่วยงานด้านการส่งเสริมการเกษตรควรมุ่งให้ความรู้และข้อมูลข่าวสารแก่เกษตรกรในเรื่องของการวางแผนการผลิตให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศซึ่งมีผลกระทบต่อผลผลิตมันสำปะหลังในระยะยาว

6. เอกสารอ้างอิง

- จำนง แก้วชะฎา. 2544. การเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศและผลกระทบ. กรุงเทพมหานคร: กรมอุตุนิยมวิทยา.
- วิเชียร เกิดสุข, วชิราพร เกิดสุข และ สมศักดิ์ สุขจันทร์. 2548. การศึกษาความแปรปรวนและการปรับตัวของเกษตรกรชาวนาทุ่งกุลาร้องไห้ต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
- วิเชียร เกิดสุข, สหทัย คงทน และ อรรถชัย จินตะเวช. 2547. ผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศต่อการผลิตข้าวในทุ่งกุลาร้องไห้.
- วุฒิ หวังวัชรกุล. 2551. วิกฤติโลกร้อนในทัศนะนักเศรษฐศาสตร์. วารสารเศรษฐศาสตร์สุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ศุภกร ชินวรรณ. 2550. ผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศในประเทศไทย: แนวโน้มและประเด็นที่ควรพิจารณา. เอกสารประกอบการประชุมวิชาการวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย ครั้งที่ 35, 15 - 17 ตุลาคม 2552, The Tide Resort, ชลบุรี.
- ศูนย์สารสนเทศการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. 2558. ข้อมูลพื้นฐานเศรษฐกิจการเกษตร.
- สหทัย คงทน, วินัย ศรวัต และ สุกิจ รัตนศรีวงศ์. 2547. ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศโลกต่อการผลิตข้าวโพด อ้อย และมันสำปะหลัง ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย: พื้นที่ศึกษา จังหวัดขอนแก่น.
- Chang, C. C. 2002. "The potential impact of climate change on Taiwan's agriculture." *Agricultural Economics*.
- ChingCheng Chang. 2002. The potential impact of climate change on Taiwan' agriculture. *Agricultural Economics* 27.
- Deressa, T., R. Hassan and D. Poonyth. 2005. "Measuring the economic impact of climate change on South Africa's sugarcane growing regions". *Agrekon* 44(4).

- Deke, O. 2001. Economic Impact of Climate Change: Simulations with a Regionalized Climate-Economy Model. Kiel working paper No. 1065. Kiel Institute of World Economics, Kiel.
- G.C. Aye, P.I. Ater. 2012. Impact of Climate Change on Grain Yield and Variability in Nigeria: A Stochastic Production Model Approach. Mediterranean Journal of Social Sciences Vol 3 (16).
- Hertel, T.W., and Rosch, S.D. 2010. Climate Change, Agriculture, and Poverty. Applied Economic Perspectives and Policy 32(3).
- Isilk, M and Devadoss (2006) An Analysis of the impact of climate change on crop Yields.
- Just, R. E. and Pope, R. D. (1978) Stochastic specification of production functions and economic implication, Journal of Econometrics.
- White, H. 1980. A heteroskedasticity-consistent covariance matrix estimator and a direct test for heteroskedasticity. Econometrica 48(4) : 817-838.

ภาคผนวก

วารสารสังคมศาสตร์ มทร. ตะวันออก (RMUTTO SOCIAL SCIENCE JOURNAL)

วารสารสังคมศาสตร์ มทร. ตะวันออก เป็นวารสารระดับชาติซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่และถ่ายทอดผลงานวิจัยและผลงานวิชาการทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย ด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ กำหนดเผยแพร่วารสาร ปีละ 2 ครั้ง มกราคม - มิถุนายน และกรกฎาคม - ธันวาคม

1. บทความวิจัย

ก. ส่วนปก ประกอบด้วย

1. ชื่อบทความ (Title) ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ควรสั้น กระชับ ชี้ถึงเป้าหมายหลักของการวิจัย
2. ชื่อผู้เขียนทุกท่าน (Authors) ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ให้ระบุเฉพาะชื่อและนามสกุล โดยไม่ต้องมีคำนำหน้านาม
3. ที่อยู่ สำหรับการติดต่อ E-mail และโทรศัพท์
4. ตัวเลขยก ให้เขียนไว้บนนามสกุลเพื่อระบุว่าเป็นที่อยู่ของผู้เขียนท่านใด
5. บทคัดย่อ (Abstract) ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ควรสั้นตรงประเด็น ครอบคลุมสาระสำคัญของการศึกษาและส่วนท้ายต้องมี คำสำคัญ (Keyword) ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ควรเลือกคำสำคัญที่เกี่ยวข้องกับบทความ ที่สามารถนำไปใช้เป็นคำสืบค้นในระบบฐานข้อมูล ควรมีประมาณ 4 คำ

ข. ส่วนเนื้อหา ประกอบด้วย

1. บทนำ (Introduction) เป็นส่วนของความสำคัญและมูลเหตุที่นำไปสู่การวิจัย พร้อมวัตถุประสงค์และการสำรวจเอกสารที่เกี่ยวข้อง
2. วิธีการทดลอง (Materials and Methods) หรือ วิธีการศึกษา (Research Methodology) เป็นการอธิบายวิธีการดำเนินการวิจัยซึ่งขึ้นอยู่กับวิธีการวิจัยแต่ละประเภท
3. ผลการทดลองและวิจารณ์ผล หรือผลการศึกษาและอภิปรายผล (Research and Discussion) ควรเสนอผลอย่างชัดเจน ตรงประเด็น เป็นผลที่ค้นพบ โดยเฉพาะการพบสิ่งใหม่ ลำดับตามหัวข้อที่ศึกษา พร้อมการวิจารณ์ผล
4. สรุปผล (Conclusion) สรุปสาระสำคัญที่ได้จากการศึกษา
5. กิตติกรรมประกาศ (Acknowledgements) กล่าวถึงบุคคลหรือหน่วยงานที่สำคัญที่มีบทบาทช่วยเหลืองานวิจัยและมีความสำคัญจริง (อาจมีหรือไม่ก็ได้)
6. เอกสารอ้างอิง (References) ต้องใช้ตามแบบที่วารสารสังคมศาสตร์ มทร. ตะวันออก กำหนดอย่างเคร่งครัด และเขียนเอกสารอ้างอิง เฉพาะเอกสารที่นำมาอ้างอิงในเนื้อหาเท่านั้น

2. รูปแบบการพิมพ์บทความ

การตั้งค่าหน้ากระดาษ

- ระยะขอบ

ขอบบน (Top margin) และขอบซ้าย (Left margin) 2.5 ซม.

ขอบล่าง (Bottom margin) และขอบขวา (Right margin) 2.0 ซม.

- กระดาษ

ขนาดกระดาษ A4 (กำหนดเอง) ความกว้าง 19 ซม. ความสูง 27 ซม.

รูปแบบตัวอักษร

แบบตัวอักษรใช้ TH SarabunPSK เท่านั้น

หมายเลขหน้า

ตำแหน่ง ด้านล่าง กึ่งกลางหน้ากระดาษ ขนาดตัวอักษร 14

การย่อหน้า

เคาะ 8 ตัวอักษร พิมพ์ตัวที่ 9

จำนวนหน้าทั้งหมด

6 - 12 หน้า

การพิมพ์ส่วนปก

พิมพ์เต็มหน้ากระดาษ (พิมพ์ 1 คอลัมน์)

การพิมพ์ส่วนเนื้อหา

พิมพ์ 1 คอลัมน์

ชื่อบทความ

ภาษาไทย และ ภาษาอังกฤษ ขนาดอักษร 18 (ตัวหนา)

จัดกึ่งกลางหน้ากระดาษ

ชื่อผู้เขียน

ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ขนาดตัวอักษร 16 (ตัวหนา)

ระหว่างชื่อกับนามสกุล เว้น 2 เคาะ จัดกึ่งกลางหน้ากระดาษ

ตัวเลขยกบนนามสกุล

ขนาดตัวอักษร 16

ที่อยู่

ภาษาไทย ขนาดตัวอักษร 12

E-mail และโทรศัพท์

ขนาดตัวอักษร 12 (ตัวเอียง)

ชื่อบทคัดย่อ

ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ขนาดตัวอักษร 18 (ตัวหนา)

จัดกึ่งกลางหน้ากระดาษ

เนื้อหาบทคัดย่อ

ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ขนาดตัวอักษร 14

ชื่อคำสำคัญ

ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ขนาดตัวอักษร 14 (ตัวหนา)

คำสำคัญ

ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ขนาดตัวอักษร 14

ชื่อหัวเรื่องใหญ่

ประกอบด้วย 1. บทนำ 2. วิธีการทดลอง หรือ วิธีการศึกษา

3. ผลการทดลองและวิจารณ์ผลหรือผลการศึกษาและอภิปรายผล

4. สรุป 5. กิตติกรรมประกาศ 6. เอกสารอ้างอิง

ขนาดตัวอักษร 18 (ตัวหนา) จัดชิดซ้าย

ชื่อหัวเรื่องรอง

ขนาดตัวอักษร 16 (ตัวหนา) จัดชิดซ้าย

ชื่อหัวเรื่องย่อ

ขนาดตัวอักษร 14 (ตัวหนา) ย่อ 4 ตัวอักษร พิมพ์ตัวที่ 5

เนื้อหาบทความ

ขนาดตัวอักษร 14 จัดกระจายแบบไทย

ชื่อตาราง

ขนาดตัวอักษร 16 ตัวหนา อยู่ด้านบน จัดชิดซ้าย

ชื่อภาพ ชื่อแผนภูมิ

ขนาดตัวอักษร 16 ตัวหนา อยู่ใต้ภาพหรือแผนภูมิ จัดกึ่งกลาง

เนื้อหาในตาราง/แผนภูมิ

ขนาดตัวอักษร 12

การอ้างอิงในเนื้อเรื่อง

ในระบบนาม-ปี เช่น วีระพล (2554) หรือ (วีระพล, 2554)

หรือ Dan and Hamasaki, 2001 หรือ เทพบุตร และวุฒิชัย, 2552

หรือ Dan, et al., 2010 หรือ สุภาพ และคณะ, 2547 เป็นต้น

การอ้างอิงท้ายเรื่อง

1. หนังสือ

ชื่อผู้แต่ง. ปีที่พิมพ์. **ชื่อหนังสือ**. ครั้งที่พิมพ์. สำนักพิมพ์. เมืองที่พิมพ์.

2. บทความวารสาร

ชื่อผู้เขียน. ปีที่พิมพ์. **ชื่อบทความ**. ชื่อวารสาร. ปีที่ (ฉบับที่) : หน้าแรกถึงหน้าสุดท้ายของบทความ.

3. วิทยานิพนธ์

ชื่อผู้เขียน. ปีที่พิมพ์. **ชื่อวิทยานิพนธ์**. สถานศึกษา. เมืองที่พิมพ์.

หมายเหตุ ต้นฉบับบทความที่นำเสนอจะต้องถูกต้องตามหลักเกณฑ์การเขียนที่กำหนดเท่านั้น
มิฉะนั้นจะไม่ได้รับการพิจารณา ดำเนินการประเมินบทความก่อนตีพิมพ์

*** ตัวอย่างการเขียนอ้างอิงท้ายบทความ**

กรองทิพย์ เจริญบุญวิวัฒน์. 2556. การจัดการความรู้ทางการพยาบาลของพยาบาลหัวหน้าหน่วยงานโรงพยาบาลชุมชนเขตภาคตะวันออก. วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก. 2(2) : 97-103.

ไพฑูล สีใส และวีระพล แจ่มสวัสดิ์. 2555. การวิเคราะห์แนวทางการส่งเสริมการดำเนินธุรกิจโรงสีข้าวชุมชน. วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก. 1(1) : 63-75.

วิชณกรักษ์ ศรีทอง มาลินี อุทธิเสน และเสาวณิต รัตนรวมการ. 2556. พฤติกรรมการบริโภคสุราของประชาชนในชุมชนเขมร ส่วย (กูย) ลาว อ.ท่าตูม จ.สุรินทร์. วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก. 2(2) : 26-44.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2544. แนวทางการจัดทำโครงการพัฒนาเศรษฐกิจระดับชุมชน. วารสารเศรษฐกิจและสังคม. 39(1)

สรียา เพ็ชรรัตน์. 2545. ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มาท่องเที่ยวเมืองพัทยา ภาคนิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขานโยบายสาธารณะ. โครงการบัณฑิตศึกษา. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ : กรุงเทพฯ.

สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา. 2546. อย.เข้มงวดการแสดงคำเตือนในโฆษณาเครื่องดื่มผสมกาเฟอีน. กองพัฒนาศักยภาพผู้บริโภค. (โรเนียว)

Luque-Perez E. Rios A. Valcarcel M. Danielsson L.G. and Ingman F. 1999. Spectrophotometric flow injection determination of caffeine in solid and slurry coffee and tea samples using supported liquid membranes. Laboratory Automation and Information Management. 34 : 131-142

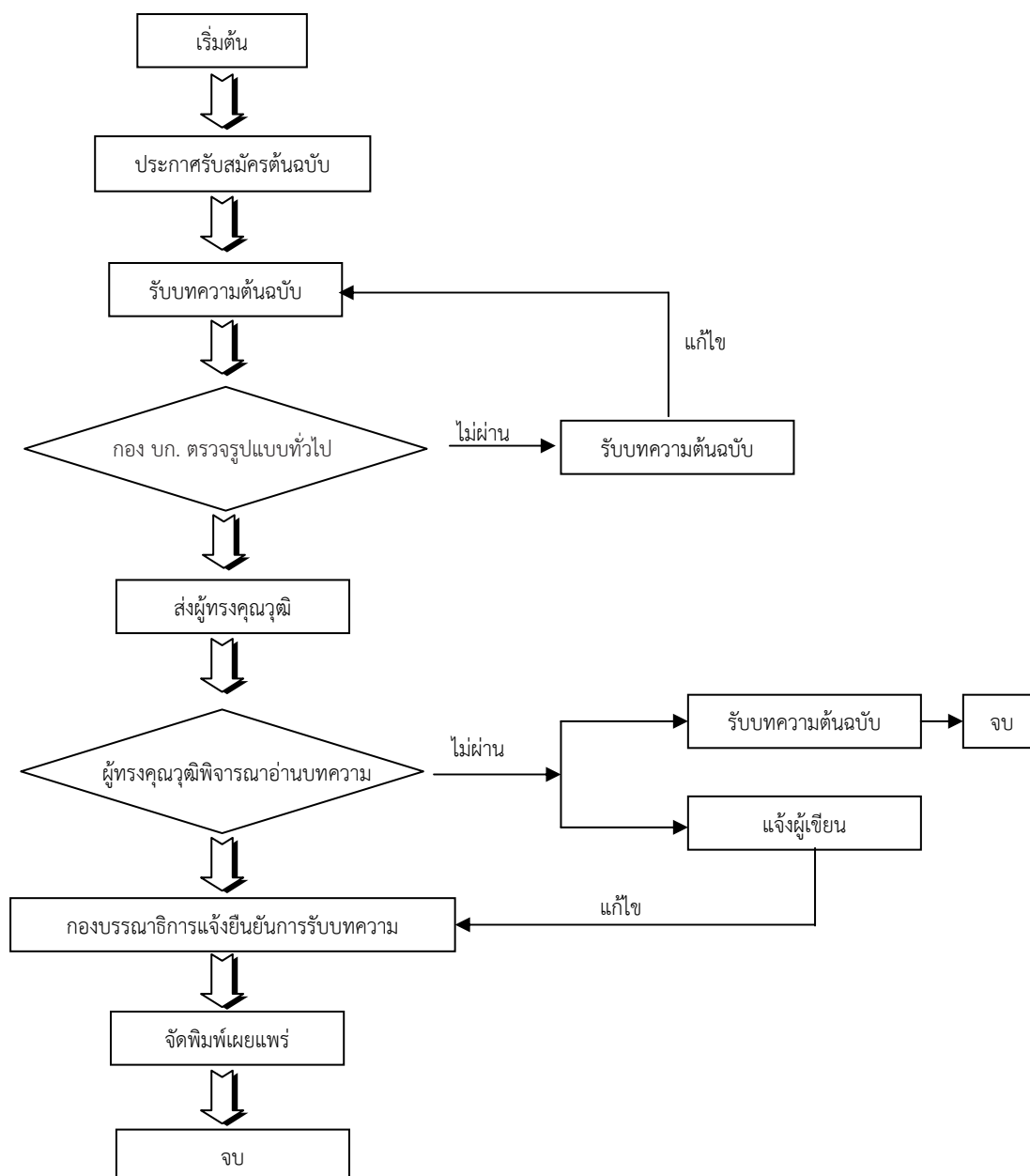
Martin M.J. Pablo F. and Gonzales A.G. 1999. Simultaneous determination of caffeine and non-steroidal anti-inflammatory drugs in pharmaceutical formulations and blood plasma by reversed-phase HPLC from linear gradient elution. Talanta. 49 : 53-459

3. หลักเกณฑ์การประเมินบทความเพื่อตอบรับการตีพิมพ์

กองบรรณาธิการจะพิจารณาบทความเบื้องต้น เกี่ยวกับความถูกต้องของรูปแบบทั่วไป ถ้าไม่ผ่านการพิจารณาจะส่งกลับไปแก้ไข ถ้าผ่านจะนำส่งเข้าสู่การพิจารณาของผู้ประเมินจากภายนอก บรรณาธิการผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer review) เมื่อผลการประเมินผ่านหรือไม่ผ่านหรือมีการแก้ไขจะแจ้งผลให้ผู้เขียนทราบ

เมื่อบทความที่ได้รับการตีพิมพ์ ผู้เขียนจะได้รับวารสารสังคมศาสตร์ มทร. ตะวันออก ฉบับที่นำบทความลงตีพิมพ์ผลงาน จำนวน 1 ฉบับ พร้อมหนังสือรับรองการตีพิมพ์บทความ

ขั้นตอนการจัดทำวารสารสังคมศาสตร์ มทร. ตะวันออก

แบบฟอร์มการส่งบทความวิจัย
วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.

1. ข้าพเจ้า นาย / นาง / นางสาว

2. ระดับการศึกษาสูงสุด.....

ตำแหน่งทางวิชาการ.....

3. ชื่อบทความ (ภาษาไทย).....

(ภาษาอังกฤษ).....

4. ชื่อผู้เขียนร่วม (1)

(2)

(3)

(4)

(5)

5. ที่อยู่ทำงาน

.....

.....

.....

โทรศัพท์.....มือถือ.....แฟกซ์.....

E-mail :

6. ที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้สะดวก

.....

.....

.....

โทรศัพท์.....มือถือ.....แฟกซ์.....

E-mail :

ข้าพเจ้าขอรับรองว่าบทความนี้ไม่เคยลงตีพิมพ์ในวารสารใดมาก่อน และยินยอมว่าบทความที่ตีพิมพ์ลงในวารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก ถือเป็นลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก

ลงชื่อ.....

(.....)

แบบสรุปผลการประเมินบทความวิจัยของผู้ทรงคุณวุฒิ
วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก

1. รหัสบทความวิจัยที่ประเมิน R ☐ ☐ ☐ ☐

2. ชื่อบทความ.....

3. จำนวนผู้ทรงคุณวุฒิประเมิน..... ท่าน

4. หัวข้อที่พิจารณา

หัวข้อ	ผ่าน	ผ่านและมีการแก้ไข	ไม่ผ่าน	ข้อแก้ไข/ข้อเสนอแนะ
บทคัดย่อ (Abstract)				
บทนำ				
วิธีการทดลอง/วิธีการศึกษา				
ผลการทดลอง และวิจารณ์ผล / ผลการศึกษาและอภิปรายผล				
สรุปผล				
เอกสารอ้างอิง				
คุณค่าทางวิชาการ				

5. อื่น ๆ

.....

6. สรุปผลการประเมิน ☐ ผ่านดีเยี่ยม ☐ ผ่าน ☐ ผ่านและมีการแก้ไข ☐ ไม่ผ่าน

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คมเดือน โพธิ์สุวรรณ)

บรรณาธิการ

วันที่...../...../.....

หนังสือรับรองการตีพิมพ์บทความ
วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก
ขอรับรองว่าบทความ.....

เรื่อง

.....
.....
.....

โดย

.....
.....
.....

ได้ผ่านการประเมินจากคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ
และตีพิมพ์ในวารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก
ปีที่ ฉบับที่

.....
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คมเดือน โพธิ์สุวรรณ
บรรณาธิการวารสารสังคมศาสตร์ มทร.ตะวันออก
ให้ ณ วันที่.....

วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก
(RMUTTO SOCIAL SCIENCE JOURNAL)

ปีที่ 6 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม 2560

เป็นวารสารด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์
จัดทำโดย สถาบันวิจัยและพัฒนา
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก

วัตถุประสงค์เพื่อ

1. เป็นสื่อ รวบรวม เผยแพร่ผลงานวิจัยด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ และส่งเสริมให้มีการนำผลงานวิจัยทางสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ไปใช้ให้เกิดประโยชน์
2. เป็นการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพผลงานของงานวิจัยสู่ระดับมาตรฐานสากล
3. เป็นสื่อแลกเปลี่ยนความรู้ และแนวคิดระหว่างนักวิจัยทั้งในและต่างประเทศ
4. เสริมสร้างให้เกิดผลงานวิจัยใหม่ๆ ด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมไทย

คณะกรรมการอำนวยการ

อธิการบดีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก

รองอธิการบดีทุกฝ่าย

ผู้ช่วยอธิการบดีทุกฝ่าย

ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา

ประธานกรรมการ

กรรมการ

กรรมการ

กรรมการ

Institute of Research and Development
Rajamangala University of Technology Tawan-ok

สถาบันวิจัยและพัฒนา
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก
43 หมู่ 6 ต.บางพระ อ.ศรีราชา จ.ชลบุรี 20110
โทร. 038-358201 ต่อ 8508-8510
โทรสาร 038-358142
<http://ird.rmutto.ac.th>, <http://Journal.rmutto.ac.th>

